

ΣΕΛΙΔΕΣ
ΓΡΑΜΜΕΝΕΣ
ΑΠΟ

ΠΕΙΣΜΑ

ΔΗΜΟΣ ΒΥΡΩΝΑ

2020

ΣΕΛΙΔΕΣ
ΓΡΑΜΜΕΝΕΣ
ΑΠΟ
ΠΕΙΣΜΑ

ΣΕΛΙΔΕΣ
ΓΡΑΜΜΕΝΕΣ
ΑΠΟ
ΠΕΙΣΜΑ

*μια απάντηση στην κοινωνική
αναπνευστική ανεπάρκεια
που οφείλεται στον άρρωστο πλανήτη
και στον άρρωστο άνθρωπο*

ΕΞΗΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ

ΔΗΜΟΣ ΒΥΡΩΝΑ | ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ | «Στο βλέμμα του Μπαίρον»

ΣΕΛΙΔΕΣ
ΓΡΑΜΜΕΝΕΣ
ΑΠΟ
ΠΕΙΣΜΑ

*Κείμενα του Διαγωνισμού Λογοτεχνικής Έκφρασης
Εφήβων και Νέων*

*Κείμενα από τη Νεανική Λογοτεχνική Συντροφιά
του Δήμου Βύρωνα*

ΕΞΗΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ

ΔΗΜΟΣ ΒΥΡΩΝΑ
www.dimosbyrona.gr

Συντελεστές της έκδοσης

Η αξιολόγηση των κειμένων που περιέχονται στην παρούσα έκδοση έγινε από την κριτική επιτροπή του 6ου Πανελληνίου Διαγωνισμού Λογοτεχνικής Έκφρασης.

Μέλη της κριτικής επιτροπής είναι οι:

Απόστολος Κοκόλιας, δικηγόρος, συγγραφέας

Πάνος Τριγάζης, πρόεδρος του Συνδέσμου Μπάρων για τον Φιλελληνισμό και τον Πολιτισμό, συγγραφέας, πρόεδρος της επιτροπής βιβλιοθήκης

Δημήτρης Σταμάτης, λέκτορας Κλασικής Φιλολογίας στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Κώστας Καλημέρης, κριτικός λογοτεχνίας

Σοφία Θωμοπούλου, συγγραφέας

Έλσα Πίπα, φιλόλογος

Δήμητρα Νούση, συγγραφέας

Συντονισμός δράσης της Νεανικής Λογοτεχνικής Συντροφιάς του Δήμου Βύρωνα και δημιουργική σύνθεση των κειμένων αυτής: **Δήμητρα Νούση**

Καλλιτεχνική επιμέλεια έκδοσης: Γεωργία Αλεβιζάκη

Το παρόν βιβλίο εκδόθηκε από τον Δήμο Βύρωνα με τη συμμετοχή της Δημοτικής Επιχείρησης του Δήμου Βύρωνα.

2020

ISBN: 978-960-86210-6-0

ΔΗΜΟΣ ΒΥΡΩΝΑ | ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ | «Στο βλέμμα του Μπαίρον»

ΣΕΛΙΔΕΣ
ΓΡΑΜΜΕΝΕΣ
ΑΠΟ
ΠΕΙΣΜΑ

*Κείμενα του Διαγωνισμού Λογοτεχνικής Έκφρασης
Εφήβων και Νέων*

*Κείμενα από τη Νεανική Λογοτεχνική Συντροφιά
του Δήμου Βύρωνα*

ΕΞΗΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ

ΒΥΡΩΝΑΣ 2020

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Χαιρετισμός του δημάρχου Βύρωνα, Γρηγόρη Κατωπόδη	15
Η Λογοτεχνία και η Αρρώστια του Αντώνη Ρόμπου, νευρολόγου-ψυχιάτρου, τ. αναπληρωτή καθηγητή Νευρολογίας στην Ιατρική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών	19
Δήμος και βιβλίο ενάντια στην πανδημία της Δήμητρας Νούση, συγγραφέως και συντονίστριας της δράσης «Στο βλέμμα του Μπαίρον»	23

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Διηγήματα και ποιήματα από τον 6ο Πανελλήνιο Διαγωνισμό Λογοτεχνικής Έκφρασης Εφήβων και Νέων – Κείμενα που διακρίθηκαν	
Ο χορός του ήλιου του Νικόλαου-Ιάσονα Μικελάκη	30
Μα... η φύση είναι πάντα ωραία της Δήμητρας Παπαδοπούλου	35
Μια διαμαρτυρία αφετηρία μιας ριζικής αλλαγής στον δήμο μου του Ιωάννη-Άγγελου Ζαγγανά	39
Κάποια μέρα της Γεωργίας Ταμπάκη	44
Τα τελευταία δάκρυα για τον πλανήτη της Νεκταρίας Γκόφα	49
Η πολύτιμη συμβουλή της Αναστασίας Ουρανού	53
Ονειρεύομαι του Κωνσταντίνου Γεωργίου	55
Ταξίδι αισθήσεων της Χριστίνας-Παναγιώτας Φραγκιαδάκη	57
Είχα την τύχη... της Φανής-Υβόννης Κυρκιλή	60

Η πόλη που ονειρεύομαι του Ανδρέα Μούτσελου	62
Ο χρησμός του Ινδιάνου Σηάτλ του Στυλιανού Γκίκα	64
Αιμοδιψία του Χρήστου Καγιατάκη	66
Φυσικός δεκαπεντασύλλαβος του Ευγένιου Βαλαμόντε	68
Άνθρωπε του Ιωάννη-Αδριανού Τάχια	69
Το μέλλον του Αριστείδη Τσαρούχα	71
Παραμύθι ή αλήθεια; της Παρασκευής-Αθηνάς Κουτούλα	73
Σε μια στιγμή της Ευθυμίας-Σπυριδούλας Καλυβοπούλου	75
Άγνωστη πατρίδα του Ιωάννη Τραγάκη	76
Όλοι μαζί του Φίλιππου-Ακύλα Καλούδη	79
Μάνα μου, γης του Γεωργίου Παπακωνσταντίνου	84
Προστασία περιβάλλοντος: πολυτέλεια ή επιβίωση της Δέσποινας Νεράκη	89
Συλλαβισμοί στο σύμπαν του Ανδρέα Κατσάρα	93
Έχω έναν Κήπο της Ευφροσύνης Κωνσταντινίδου	95
Περιβάλλον... Η ειρωνεία του Κωνσταντίνου Κλάππα	97
Η ακροστιχίδα της φύσης της Σπυριδούλας Μαρίας Γεωργοκίτσου	99
Μύθου φυγή της Αναστασίας Βιτανοπούλου	101
Αστικό παλίμ(ψηστο) του Μιχαήλ Λαζαρίδη	103

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Διηγήματα γραμμένα ομαδικά από τη Νεανική Λογοτεχνική Συντροφιά, σε σύνθεση της Δήμητρας Νούση

Μια λέξη, ένας εχθρός της Δήμητρας Νούση	109
Η κατάρα της χρονιάς	116
Η ώρα των αποφάσεων	135
Καλοκαίρι 2020	152
Αντίσταση στη νόσο	168
Απάντηση στο σκοτάδι	182

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

Διηγήματα και ποιήματα των μελών της Νεανικής

Λογοτεχνικής Συντροφιάς – ατομικά κείμενα

Σεπτέμβρης μέσα Απρίλη του Ευθύμιου Ραφαήλ Αγγελή 204

Σιωπή των αμνών του Νικόλαου Καζακλάρη 205

Ο πανδαμάτωρ της Ειρήνης Δεμέστιχα 207

Ορθρινά σκαλαθύρματα της Ειρήνης Δεμέστιχα 208

Ζητώντας ανθρωπιά του Φώτη-Ορέστη Μικελάκη 210

Άτιτλο του Σταύρου Στάνα 215

Άγγελοι της Νάσιας Αρβανίτη 218

Μία τελευταία προσευχή της Τόνιας Μαλογιάννη 220

Αγάπη του Δημήτρη Ράντζα 222

Αιτιακή λειτουργία σύμπαντος της Νάντιας Βούκατζη 223

Μια διαφορετική χρονιά... της Κωνσταντίνας Μοσκοπούλου 224

Ο καναπές της Νεφέλης Μπαντελά 227

ε του Θεόφιλου Χατζηαριστερά 231

Έτος 1692 της Ευγενίας Μανωλίδου - Χατζή 234

Η τέχνη της αποκαθήλωσης του Αντώνη Κίτσιου 239

Τα «ένστικτα» του σήμερα του Βλάση Μαγγίδη 240

Προσμονή της Χριστίνας Γεωργιάδη 242

Κρίση συναισθημάτων της Νεκταρίας Μαραγιάννη 245

Το στοίχημα του Δημήτριου Παρασκευά Γερακίνη 246

Η μάσκα της Μαρίας Πολίτη 251

Χαμένος παράδεισος, ή η ζωή αλλιώς της Λιλιάνας Στεπανένκοβα 253

Τρίτο κουδούνι του Αλέξανδρου Σαγρή 255

Ύπνος του μεσημεριού του Άγγελου Αρόρα 257

Βιβλιογραφία 258

Επίλογος 259

Χαιρετισμός του δημάρχου Βύρωνα **Γρηγόρη Κατωπόδη**

Κάθε χρόνο, μια τέτοια στιγμή που ετοιμάζω το κείμενο για τους νεαρούς δημιουργούς αυτού του βιβλίου, νιώθω συγκίνηση. Είναι από τις πιο σημαντικές στιγμές στη δράση μιας δημοτικής αρχής να νιώθει ξανά και ξανά, κάθε χρόνο με την ίδια συνέπεια, ότι βάζει ένα λιθαράκι στις ευκαιρίες που έχουν τα παιδιά μας να εκφραστούν και να μας μιλήσουν με έναν τρόπο που δεν έχουμε συνηθίσει ή, το χειρότερο, δεν προλαβαίνουμε να αξιολογήσουμε.

Φέτος είναι η έκτη χρονιά που βγάζουμε το βιβλίο της νεολαίας μας. Οι μαθητές και οι φοιτητές ήρθαν και πάλι κοντά μας και έγραψαν για τους εαυτούς τους και για όλους εσάς που έχετε αυτό το βιβλίο στα χέρια σας τις «σελίδες γραμμένες από πείσμα». Είναι αλήθεια ότι το 2020 ήταν μια χρονιά που δεν μοιάζει με καμιά προηγούμενη. Αντιμετωπίσαμε και αντιμετωπίζουμε στις τοπικές μας κοινωνίες προβλήματα πρωτόγνωρα, που κανένας μας ποτέ δεν μπορούσε να φανταστεί. Τα παιδιά μας, οι μαθητές, οι μαθήτριες, οι φοιτητές, οι φοιτήτριες έμειναν μακριά από τις αίθουσες διδασκαλίας λόγω της πανδημίας. Μεμιάς άλλαξαν οι ρυθμοί στην κοινωνία μας, στη δουλειά μας, στη ζωή μας. Κανείς δεν γνωρίζει πόσο θα διαρκέσει αυτό και κανείς δεν έχει τη λύση, διότι κανείς δεν αντιμετώπισε στο παρελθόν αυτό το πρόβλημα σε αυτές τις συνθήκες κοινωνικής οργάνωσης. Όλα

για εμάς είναι πρωτόγνωρα. Πρωτόγνωρα τα προβλήματα, πρωτόγνωρες οι λύσεις, πρωτόγνωρη και η αγωνιώδης προσπάθεια της επιστήμης να δώσει απαντήσεις σε κάτι απροσδόκητο και τόσο απειλητικό.

Είναι αλήθεια ότι από πολύ νωρίς είχαμε αποφασίσει, ως δήμος, το θέμα του λογοτεχνικού μας διαγωνισμού μετά από τόσες φυσικές καταστροφές που πλήγωσαν ανεπανόρθωτα τον πλανήτη μας το 2019. Το περιβάλλον και η σχέση μας μαζί του ήταν πάντα ένα θέμα που βρισκόταν ανάμεσα στις επιλογές μας, σύγχρονο, εξελισσόμενο και πάντα κρίσιμο. Ωστόσο, όταν έκλεισαν τα σχολεία και τα πανεπιστήμια με μια αλλόκοτη βία, προκειμένου να προστατευθούμε από την πανδημία, κανείς δεν ήλπιζε ότι οι μαθητές και οι φοιτητές θα έδιναν σημασία στον διαγωνισμό μας. Κι όμως έδωσαν. Στις πιο αντίξοες συνθήκες και χωρίς να προωθηθεί ο διαγωνισμός από το Υπουργείο Παιδείας, στις συνθήκες των κλειστών σχολείων, ο διαγωνισμός μας άντεξε και έφερε καρπούς. «Στο βλέμμα του Μπαίρον», όπως λέγεται η δράση που εδώ και έξι χρόνια υλοποιούμε στον δήμο μας για εφήβους και νέους, γεννήθηκαν, παρόλη την αρρώστια γύρω μας, στίχοι και εικόνες που μας ενθουσίασαν και που γέμισαν το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας.

Η Πανελλήνια Λογοτεχνική μας Συντροφιά για Εφήβους και Νέους, που δημιουργήθηκε εδώ και πέντε χρόνια στον δήμο μας, μας έδωσε φέτος τη δουλειά της για την πανδημία, αλλά και για το έργο του λόρδου Μπαίρον «Σκοτάδι». Πέντε συγγραφικές ομάδες διάβασαν, στοχάστηκαν και έγραψαν για όλους εμάς που στέλνουμε το μήνυμά τους στις βιβλιοθήκες όλων των δήμων της Ελλάδας.

Ως δήμαρχος Βύρωνα, αλλά και ως εκπαιδευτικός, κάθε χρόνο νιώθω την ανάγκη να στέκομαι έξω από την προσπάθεια των παιδιών και να την παρακολουθώ με την επιείκεια που ταιριάζει στη θέση μας και στον ρόλο μας όταν ασκούμε τα καθήκοντά μας. Σας εξομολογούμαι ότι φέτος είναι η πρώτη φορά που νιώθω την ανάγκη να μη σταθώ έξω από αυτόν τον όμορφο κόπο. Διαβάζοντας τον τίτλο «Σελίδες γραμμένες από πείσμα», νιώθω πως είμαι κι εγώ, αλλά και όλοι από τον Δήμο Βύρωνα, μέσα στις

σελίδες που γράφτηκαν πραγματικά από το πείσμα μας να σταθούμε όρθιοι σε αυτά που ζούμε, να μη μας κάμψουν οι αντιξοότητες και να ψάξουμε τη διέξοδο εκεί όπου υπάρχει ποιότητα και πραγματική αξία ζωής: στον πολιτισμό. Με πείσμα, λοιπόν, αντιδράσαμε και προσπαθούμε να κρατηθούμε όρθιοι, έχοντας εμπνευστές μας στα δύσκολα τους πνευματικούς δημιουργούς.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά όλους όσοι συνέβαλαν σε αυτό το βιβλίο, τους εργαζομένους του Δήμου Βύρωνα, τους εκπαιδευτικούς, αλλά, κυρίως, τους εφήβους και τους νέους που συμμετείχαν, διότι στην αρρώστια αυτής της χρονιάς μάς απάντησαν με την υγεία της σκέψης τους.

Γρηγόρης Κατωπόδης

δήμαρχος Βύρωνα

Η Λογοτεχνία και η Αρρώστια

Ο πλανήτης μας: ένα ακνό ίχνος στο σύμπαν, μια αγκαλιά από αόρατα ενεργειακά σωματίδια που σμίξανε και τον κτίσανε χιλιάδες αιώνες πριν. Και του άλλαζαν μορφές, για να καλλωπίζεται τη μια με πυρ την άλλη με παγετώνες, ως την ώρα που ντύθηκε τη φορεσιά του με βράχους, χώμα, νερό κι αέρα. Και σε μια σχισμή του χρόνου ανατρίχιασε έκπληκτος ο πρώτος αρχαϊκός μικρού-τσικος οργανισμός που ο χωροχρόνος των γενεθλίων του τον βάπτισε «ζωή». Κι αμέσως στρώθηκε στο έργο. Άρχισε να απλώνεται και συγύρισε όσους τάπητες ξετυλίγονταν μπροστά του, για να τροποποιεί αδιάστακτα το φυλακτό της ύπαρξης και να καθοδηγεί σαν έμπειρος ταξιθέτης το κάθε είδος σε δώματα, μέσα στα οποία εκκολάφτηκαν διαχρονικά οι αμέτρητοι διαφορετικοί πολυκύτταροι απόγονοι της εξέλιξης.

Στη χρονολογική κατανομή έως τον τελικό της διαχωρισμό, εμφανίστηκαν οι άνθρωποι. Εμείς. Μετά από πάμπολλες χιλιάδες χρόνια να ανασαίνουμε συνεχώς το παράδοξό μας, στην περιοχή του νου και του τόπου που μας χαρίστηκε, για να σκαλίζουμε ποικιλότροπα τις μορφές μας.

Και σταδιακά πλάστηκε ο Λόγος μας και μαζί του όλες οι ανώτερες λειτουργίες του πολύπλοκου οικοδομήματός μας. Κι άλλες τόσες ζαβολιές του εγκεφάλου, που όλες μαζί, με μια μεγαλειώδη συνεργασία, μας δώρισαν μεγαλοπρεπώς τη Συνείδηση της ύπαρξης. Και μας ξεχώρισαν έτσι σαν κάτι ιδιαίτερο από τη χορωδία των λοιπών έμβιων.

Και πορευόμαστε έχοντας προοδεύσει τεχνολογικά σε τομείς που η έκπληξη πια έχει πάρει ένα καθημερινό ύφος. Όμως είμαστε όλοι κλεισμένοι σε μια ατομική προσωπική πανοπλία μοναξιάς και μοναδικότητας.

Με τον Λόγο μπορεί το ανθρώπινο γένος να επικοινωνεί και να δημιουργεί. Ωστόσο, στη σφαίρα του υπάρχουν πολλά κενά. Ο Λόγος στην ουσία του είναι «αφασικός» (όπως αναφέρεται ως η διαταραχή του στην ιατρική). Στην επικοινωνία των ανθρώπων θα υπάρχει πάντα ένα μικρό ή μεγάλο χάσμα. Ένα επικοινωνιακό χαντάκι, που ο απλός άνθρωπος το περιγράφει ως εξής: «Δεν βρίσκω λόγια να εκφράσω τη λύπη μου, την αγάπη μου, το μίσος μου, τις ιδέες μου, τη φαντασία μου...».

Κι εδώ γεννιέται το μεγαλείο της τέχνης. Αυτή την αγωνία της ολοκληρωμένης επικοινωνίας καλείται να καλύψει η τέχνη. Ένα ποίημα, ένα λογοτέχνημα, ένας πίνακας ζωγραφικής, ένα απλό κέντημα της γιαγιάς μας, μια μουσική σύνθεση ή ερμηνεία, μια χορευτική έκφραση... Όλες αυτές οι θαυματουργές λειτουργίες επουλώνουν τον αφασικό Λόγο και μας φέρνουν πιο κοντά.

Η αγωνία της επικοινωνίας κορυφώνεται σε περιόδους είτε ατομικής είτε παγκόσμιας δοκιμασίας. Πώς αντιδρά ο κάτοικος της γης σε μια επιδημία ή ακόμη περισσότερο σε μια πανδημία; Πώς μπορεί να μοιραστεί; «Πανούκλα των Αθηνών, 430 π.Χ.», «Μαύρος θάνατος-Πανούκλα, 1347-1351», «Πανδημία της γρίπης, 1918-1919», «Τρίτη πανδημία της πανούκλας στην Κίνα, 1850», «Επιδημία πολιομυελίτιδας, 1916», «Ασιατική χολέρα, 1830», «Κίτρινος πυρετός, 1978», «Ο ιός SARS, 2003». Και σήμερα ο πλανήτης μας σέρνεται για άλλη μια φορά στη σκηνή, για να σκοτεινιάσει κάτω από την πανδημία του Covid-19. Μια λοίμωξη από μια μικροσκοπική ύπαρξη, που για να επιβιώσει, είναι ικανή να καταστρέψει κάθε άνθρωπο που καμαρώνει για την αλαζονική υγεία του.

Σε μια πανδημία ξεπηδά ο φόβος θανάτου. Θάνατος: ο δίδυμος αδελφός του Ύπνου, οι οποίοι είναι «δεινοί θεοί», που κατοικούν στον σκοτεινό Τάρταρο και ποτέ δεν τους φωτίζει ο ήλιος. Το αγωνιώδες βίωμα, αυτό του πιθανού επικείμενου θανάτου, είναι το πρώτο που αναδύεται κουβαλώντας το ερώτημα του «άγνωστου μετά», την «πλήρη απώλεια ελέγχου του εαυτού μας», τον «φόβο εγκατάλειψης των αγαπημένων». Και ακολουθεί η υποχρεωτική απομόνωση για την πρόληψη, που λειτουργεί πιο καταστρεπτικά για την ψυχή,

αφού μετατρέπει όλους σε αγάλματα αποκλεισμένα και μοναχικά, που δεν μπορούν να αγγίξουν ούτε να πλησιάσουν αλλήλους.

Σε παρόμοιες στιγμές παγκόσμιας υπαρξιακής κρίσης, πάντα αναδύεται η λογοτεχνία, που είναι η «προσωπική έκφραση» του ψυχικού κόσμου του δημιουργού, στοχευμένη και μασκαρεμένη να μιλήσει για τον σκοτεινό ουρανό. Στις βιβλιοθήκες της ελληνικής λογοτεχνίας διακρίνονται η μονόπρακτη σατιρική κωμωδία *Το θανατικό της Ρόδου* του Εμμανουήλ Λιμενίτη (15ος αιώνας), ποίημα που αναφέρεται στην επιδημία βουβωνικής πανώλης που χτύπησε το νησί της Ρόδου το έτος 1498, *Η ξένη* του Εμμανουήλ Λυκούδη, με αναφορά στην επιδημία χολέρας στην Ελλάδα το 1854, «*Η επιδημία*» του Γεωργίου Σουρή, που πέθανε από την ισπανική γρίπη το 1919, και αναφέρεται στο κρίσιμο καλοκαίρι του 1881, όταν χτυπήθηκε η Αθήνα από τον κοιλιακό τύφο, *Η άρρωστη πολιτεία* της Γαλάτειας Καζαντζάκη για τη Σπιναλόγκα, το νησί των λεπρών. Κι ο κατάλογος είναι πολύ μεγάλος, ειδικά αν προσθέσουμε και την ξένη λογοτεχνία που γεννήθηκε μέσα από την ίδια αγωνία σε παρόμοιες θανατηφόρες επιδημικές κρίσεις.

Περπατώντας στις σελίδες της ξένης λογοτεχνίας, αναπόφευκτα σταματάμε στην *Πανούκλα* του Αλμπέρ Καμύ, όπου είναι ολοφάνερο σε αυτή την αλληγορική γραφή, ότι ανεξαρτήτως πλαισίου, χρόνου και επιστημονικής προόδου, πάντα υπήρχαν και θα υπάρχουν αφανείς και φανεροί ήρωες (όπως ο γιατρός **Ριέ** ή ο **Ταρού**) που θα παλεύουν ενάντια στην εξάπλωση κάθε συμβολικής και πραγματικής πανδημίας.

Η παρούσα πανδημία του Covid-19 βρίσκει τον ακριβή της ρόλο μέσα στο σενάριο που συνεχίζει η πορεία της ανθρωπότητας σταματώντας στις ανά εποχές επιδημίες ή πανδημίες και αυτό το βιβλίο που γράφτηκε φέτος στις συνθήκες μιας πανδημίας είναι μια ακόμη ψηφίδα σε αυτήν τη συνάντηση της πανδημίας με την πνευματική δημιουργία.

Θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου για την τιμή που μου κάνετε να συμβάλω με τις λίγες σκέψεις μου στη συγγραφή αυτού του βιβλίου. Όλα τα νεαρά άτομα που συμμετείχαν στη δημιουργία αυτού του έργου, απέδειξαν με

τον δικό τους ξεχωριστό τρόπο τη θαυμάσια λογοτεχνική σκέψη και γραφή τους. Πιστεύω ειλικρινά ότι αξίζει σε όλους και όλες ανεξαιρέτως μια ιδιαίτερη επιβράβευση, γιατί με την πνευματικότητά τους, τη φαντασία και τον χαρισματικό τους λόγο, είχαν να παρουσιάσουν πραγματικά κάτι βαθιά αληθινό, όμορφο και σπάνιο.

Η λογοτεχνία και πάλι σε αυτές τις δύσκολες ώρες της πανδημίας θα μας συντροφεύει και θα μας ανακουφίζει σαν ακούραστος οδηγός σε κάθε βήμα. Θα τη φέρουμε παραμάσχαλα σφικτά, για να υπερνικά τους φόβους και να τη βάζουμε να μας ψιθυρίζει:

«Να οργάνω γονυπετής το πανωσέντονο στο κελάρι που ήρθες ακάλεστη προσκεκλημένη, άσημη. Προκρούστης με λέξεις και ταραχή άσφαιρη να με χωρέσεις ή να με κόψεις».

Αντώνης Ρόμπος

νευρολόγος-ψυχίατρος

τ. αναπληρωτής καθηγητής Νευρολογίας ΕΚΠΑ

Δήμος και βιβλίο ενάντια στην πανδημία

Πού να το φανταζόμουν πριν από έξι χρόνια, όταν μια παρέα πεισματορήδες ερασιτέχνες αποφάσισαν ότι μια μικρή δημοτική βιβλιοθήκη ενός δήμου μπορεί να κάνει «μικρά θαύματα», ότι θα φτάναμε στο σημείο να ζούμε, να διαβάζουμε και να γράφουμε ταυτόχρονα λογοτεχνία. Τελικά, ο στοχασμός είναι από τα λίγα κεφάλαια της τέχνης που δεν θα αρρωστήσει, σε έναν πλανήτη βουτηγμένο στην αρρώστια και στην αγωνία να σωθούν ζωές.

Όταν ξεκινήσαμε τότε, οι λάτρεις του βιβλίου και του μυθιστορήματος, κα-
νένας δεν σκεφτόταν πως θα ζούσαμε μαζικά ένα αλλόκοτο μυθιστόρημα, όπου δοκιμάζονται όλες οι ψυχές ταυτόχρονα. Αυτό το βιβλίο γεννήθηκε μέσα σε συνθήκες μοναδικές και, θέλω να ελπίζω, ανεπανάληπτες. Είναι η πρώτη φορά που αντί να γράψω το εισαγωγικό κείμενο του βιβλίου θα ήθελα να σας έχω απέναντί μου και να σας μιλάω· να λέω από πόσες σκέψεις περάσαμε μέχρι να γραφτούν αυτές οι λέξεις στις σελίδες μας, με πόσες αναστολές, από πόση αβεβαιότητα και από πόσους φόβους.

Τι θα γίνει φέτος στον δήμο; Το αναρωτιόμαστε λίγο-πολύ όλοι κατά τη διάρκεια της χρονιάς, μια που η πανδημία μάς χτύπησε από νωρίς. Σχεδιάσαμε πολλά, αναβλήθηκαν πολλά, καθυστέρησαν πολλά, ματαιώθηκαν πολλά και μόνο αυτή η ένωση των νεανικών φωνών από αγόρια και κορίτσια έμεινε όρθια, ανέγγιχτη· με λίγα λόγια, έμεινε υγιής.

Είναι πολύ εύκολο να λες μεγάλα λόγια για τη δύναμη του πολιτισμού στις δύσκολες στιγμές. Είναι πολύ εύκολο να πείθεις με τα αυτονόητα ότι «στο πλαί-
σιο των δράσεων εντός της κοινωνίας υπάρχει η ποιότητα της σκέψης, η ανά-

δειξη του προβληματισμού, η φωνή της τέχνης». Σήμερα τίποτε από όλα αυτά δεν πείθει, καθώς οι άνθρωποι του πολιτισμού είναι στην πρώτη γραμμή για την επιβίωση. Φέτος οι παραστάσεις μας στο Φεστιβάλ των Βράχων είναι μετρημένες και αλλιωτικές, με σιωπηλό κοινό, που δεν μοιράζεται τον χώρο, αλλά στέκεται προσεκτικά σε αυτόν, απειλούμενο από τον ιό. Φέτος δεν είδαμε τις παραστάσεις από τα Θεατρικά μας Εργαστήρια, δεν είδαμε τα παιδιά μας στο Μαθητικό Φεστιβάλ, φέτος η Παναγιά έκλαψε βουβή για το παιδί της κι εμείς δεν κουβαλάμε τη μυρωδιά από τα αρώματα της Μεγάλης Παρασκευής. Φέτος, δεν ξέρουμε αν θα γιορτάσουμε τη βράβευση των παιδιών μας... Φέτος όλα μολύνθηκαν, εκτός από το βιβλίο μας. Το έκτο βιβλίο, που γεννήθηκε μέσα σε έναν σκληρά δοκιμαζόμενο κόσμο, είναι γεγονός. Τα είκοσι δύο κορίτσια και τα είκοσι αγόρια του φετινού μας διαγωνισμού μάς έδωσαν ό,τι μπορεί να συγκριθεί με τις χαμένες μυρωδιές του επιταφίου: τη φωνή τους, την έκφρασή τους, την έμπνευσή τους. Όταν ζεις τον μύθο, τον γράφεις και πιο εύκολα. Όταν η ζωή σου είναι πλέον μύθος, τότε το να γράψεις είναι σχεδόν καθήκον εκτός από ανάγκη. Παράλληλα, μια παρέα απλωμένη από την Καβάλα και την Πέλλα μέχρι την Πάτρα και τη Σύρο γράφει το βιβλίο της μένοντας πεισματικά συνεπής «Στο βλέμμα του Μπαίρον». Την ώρα που ο δήμαρχος και το δημοτικό συμβούλιο της πόλης αποφασίζει για απολυμάνσεις, για διανομή υλικών πρώτης ανάγκης στους πολίτες, αναζητά μάσκες, (τι περίεργο είδος, ποιος θα σκεφτόταν ότι η επάρκεια σε μάσκες θα γινόταν πολιτικός στόχος), κάποιοι κρατούν το βλέμμα τους μακριά από μάσκες. **Αυτό το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας αποδεικνύει ότι υπάρχουν άνθρωποι που αντιτάσσουν την υγεία της σκέψης απέναντι στην αρρώστια του κόσμου.** Έτσι τους είπε ο Μπαίρον να κάνουν, έτσι έκαναν κι έτσι πέτυχαν!

Το φετινό βιβλίο ανέτρεψε όλα τα σενάρια που είχαμε στο μυαλό μας. Τα σχολεία ήταν κλειστά για μήνες και κανείς δεν περίμενε οι καθηγητές να δουν σοβαρά το εγχείρημα ενός λογοτεχνικού μαθητικού διαγωνισμού με θέμα το περιβάλλον. Με χαμένες ώρες μαθημάτων, με κλειστά φροντιστήρια, με μεταλλαγμένη πλήρως τη διδακτική δραστηριότητα, σε συνθήκες ολιγώρους συνάντησης, το μόνο που δεν περιμέναμε ήταν να έχουμε συμμετοχές στον λογοτε-

χνικό μας διαγωνισμό με θέμα το περιβάλλον. Είμαστε πάρα πολύ χαρούμενοι που ζούμε τη σημερινή διάψευση. Τα παιδιά ήρθαν για άλλη μια φορά στον διαγωνισμό του Δήμου Βύρωνα και μας εμπιστεύθηκαν την έκφρασή τους «Στο βλέμμα του Μπαίρον», που ζούσε και ζει πλέον στον κόσμο του κορωνοϊού.

Είναι τόσο όμορφο να κουβαλός στη σκέψη σου φόβους και να σε διαψεύδει η εφηβεία

Όταν επιλέξαμε το θέμα του διαγωνισμού, νιώθαμε σίγουροι ότι κάναμε μια ξεκούραστη και εύκολη, σε υλικό, επιλογή. Η λογοτεχνία, ελληνική και παγκόσμια, είναι γεμάτη από τον κόσμο της φύσης που μας περιβάλλει. Είναι πολύ συχνός ο προβληματισμός για την κλιματική αλλαγή και τη μετάλλαξη του πλανήτη μας σε έναν αφιλόξενο ή άρρωστο κόσμο, με μετρημένα, πλέον, περιθώρια αντοχής. Είναι, επίσης, συχνή η εμπειρία από θεομηνίες που οφείλονται στο άρρωστο περιβάλλον-θύμα των επιλογών μας. Είναι πολλές και κοινές οι πηγές έμπνευσης πάμπολλων δημοσιευμένων κειμένων διεθνώς. Αυτό το βιβλίο «θα βγει» εύκολα, σκεφτόμουν και ήμουν αποφασισμένη να κουραστώ λιγότερο από κάθε άλλη φορά. Μετά από πέντε χρόνια αγώνα να γράψουμε και να εκδώσουμε πέντε βιβλία, το έκτο θα είναι αυτό που θα βγει περισσότερο μέσα από την εμπειρία μας, άρα με τις λιγότερες ανασφάλειες ή —γιατί όχι;— με καμία. Όσπου μια θεομηνία που κανείς δεν φανταζόταν και μια λέξη ξεχασμένη στα λεξικά όπως η λέξη «πανδημία» ήρθε να μας θυμίσει πως ο Θεός και ο Άνθρωπος είναι εξίσου απρόβλεπτοι, με αποτέλεσμα οι οπαδοί του αυστηρού σχεδιασμού των πολιτιστικών δράσεων να χάνουν πανεύκολα τη μάχη με τις βεβαιότητές τους. Τότε, κοιταχτήκαμε στα μάτια μη έχοντας τίποτα να πούμε και αποφασίσαμε να το παλέψουμε με όσα μέσα είχαμε.

Η *Πανούκλα* του Αλμπέρ Καμύ έγινε το μυθιστόρημα που ξανασυζητήθηκε μετά από πολλές δεκαετίες σε όλον τον πλανήτη. Σε συνθήκες πανδημίας η περιγραφή μιας ολόκληρης πόλης που μάχεται μια θανατηφόρο αρρώστια έγινε ένα επίκαιρο και διαφημισμένο βιβλίο που αρκετοί, νεότεροι κυρίως, γνώρισαν για πρώτη φορά. Το ίδιο κάναμε κι εμείς. Μια ολόκληρη λογοτεχνική συντροφιά τριάντα νέων γνώρισε την άρρωστη πόλη της Αλγερίας, τον αρρω-

στημένο κόσμο που διστάζει να αναμετρηθεί με την αρρώστια, την ανέτοιμη πολιτεία να προστατέψει τους πολίτες επαρκώς και έγκαιρα. Η ίδια παρέα νέων στοχαστών ζούσε σε συνθήκες καραντίνας διαβάζοντας για την καραντίνα της πανούκλας και ταυτόχρονα έγραφε σελίδες του βιβλίου μας. Ξεχάστηκε το λιώσιμο των πάγων και ο κίνδυνος ερμητοποίησης στη Μεσόγειο. Ζήσαμε, διαβάσαμε και γράψαμε για τη δική μας πανδημία, μη γνωρίζοντας εάν τελικά θα πετύχει το πρόγραμμα και αν θα εκδοθεί τελικά ο κόπος μας.

Το αποτέλεσμα μας δικαίωσε. Στην πραγματικότητα, το βιβλίο αγκαλιάστηκε ξανά, μέσα στην καραντίνα, όταν οι μοναχικές απολαύσεις έγιναν μονόδρομος. Το βιβλίο μας και η ιδέα του άνθισαν μέσα στην αρρώστια και την απειλή. Ήρθαμε αντιμέτωποι για άλλη μια φορά με την απειρία μας, αλλά είχαμε συμμάχους άξιους να μας δώσουν τη νίκη. **Το βιβλίο μας δεν «αρρώστησε».** Όταν έχεις με το μέρος σου τη νιότη, τι έχεις να φοβηθείς;

Δήμητρα Νούση

συγγραφέας

συντονίστρια της δράσης

«Στο βλέμμα του Μπαίρον» 2020

ΔΗΜΟΣ ΒΥΡΩΝΑ
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

6ος Διαγωνισμός

Λογοτεχνικής Έκφρασης

Εφήβων και Νέων

Κατηγορία Εφήβων

ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΟΥ ΔΙΑΚΡΙΘΗΚΑΝ

ΒΥΡΩΝΑΣ 2020

Στο βλέμμα του Μπαίρον η εφηβεία λογιάζεται...
ξεστομίζει και γράφει για τις στιγμές
που ζει ή έζησαν οι πρόγονοί της...
Κι αν άγουρη δείχνει να είναι η σκέψη,
ποιος είπε ότι δεν είν' όμορφη;
Κι αν άγουρη είναι η γραφή,
ποιος είπε πως δεν είναι ικανή να αγγίξει;
Κι αν η αθωότητα είναι πια για σένα ξεχασμένη,
εσύ μάλλον το λάθος έκανες... όχι οι αθώοι
Οι αθώοι κρίνονται γι' αυτό που είναι: αθώοι

Στο βλέμμα του Μπαίρον η εφηβεία λογιάζεται...
ξεστομίζει και γράφει:

1ο ΒΡΑΒΕΙΟ
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στον Νικόλαο-Ιάσονα Μικελάκη

Ο χορός του ήλιου

Οι νότες του τραγουδιού ακούγονταν στην κατάμεστη αίθουσα του ΠΟΗΕ σαν την ηχώ από τον ηλιόλουστο Υμηττό της Αθήνας. Οι σύνεδροι είχαν σηκωθεί όρθιοι και χτυπούσαν παλαμάκια στον ρυθμό, απολαμβάνοντας το βουητό των μελισσών στα ρυθμικά κρουστά, το τιτίβισμα των πουλιών στους ήχους των πνευστών, μια ανάσα δροσιάς από το ξακουστό βουνό. Όταν έπαυσαν τα χειροκροτήματα, πήρε τον λόγο ο πρόεδρος της Επιτροπής, Λόρδος Βύρωνας.

«Όμορφη χώρα η Ελλάδα με εποχές που όλες χαμογελούν. Σας ευχαριστούμε, κύριε Χατζιδάκι, γιατί η μουσική σας έφερε την ηχώ του μελεtemιού, τη δροσιά της βροχής, τη ζεστασιά του καλοκαιρινού ήλιου, τη γλυκιά θλίψη ενός ήπιου χειμώνα. Και τι όμορφο συναίσθημα να έχεις “συντροφιά ένα αστέρι και έναν σκύλο στην αυλή!” Η φύση είναι ο πιο πιστός σύντροφος του ανθρώπου. Κοντά της η μοναξιά κρύβεται, η θλίψη δραπετεύει, η αγάπη κατακλύζει την καρδιά και μια γλυκιά ελπίδα ανατέλλει με το φως του ήλιου.

Όμως, αγαπημένοι μου φίλοι και φίλες, αισθάνομαι από καιρό μια βαθιά ανησυχία ότι πλησιάζει ο καιρός που θα χάσουμε αυτόν τον μοναδικό μας σύντροφο. Οι εποχές έχουν αλλάξει, όλα γύρω μας μεταμορφώνονται. Οι πάγοι λιώνουν και τα νησιά βυθίζονται. Πέντε νησιά από τις νήσους Σολομώντα έχουν ήδη κατακλυστεί. “Γη SOS. Σπεύσατε!” Δεν θα αργήσει η μέρα που θα γίνει άλλος ένας βιβλικός κατακλυσμός και θα παρασύρει νησιά και πρωτεύουσες. Η Νέα Υόρκη, η Βενετία, το Άμστερνταμ θα είναι η ανάμνηση της δικής μας Ατλαντίδας.

Η γη μέρα με τη μέρα στεγνώνει και χάνεται κάτω από τον καυτό ήλιο. Η απληστία του ανθρώπου είναι αυτή που καταβροχθίζει τη γη, αφήνει πίσω της

ερήμους και ξεσπιτωμένους πρόσφυγες, νεκρούς, ορφανά χωρίς πατρίδα και μέλλον. Τυφώνες παρασέρνουν τα πάντα στο πέρασμά τους, αφήνοντας μόνο συντρίμια.

Ας αφουγκραστούμε τη φύση και ας μάθουμε από αυτήν. Όπως είπε ο Αριστοτέλης, σε όλα τα πράγματα στη φύση υπάρχει κάτι άξιο θαυμασμού. Ας κοιτάξουμε τη φύση με τα μάτια ενός παιδιού, για να την αγαπήσουμε ξανά, για να μπορέσουμε να ξαναβρούμε το νήμα της ζωής. Αλλιώς, θα είμαστε το επόμενο είδος προς εξαφάνιση, όπως τόσα δεκάδες χιλιάδες που έχουν αφανιστεί τα τελευταία εκατό χρόνια. Ας ακούσουμε λοιπόν τι έχει να μας πει μια ομάδα παιδιών που έρχονται από την Ελλάδα με το καλλιτεχνικό δρώμενο “Ο χορός του ήλιου”. Ας τους καλωσορίσουμε με ένα θερμό χειροκρότημα!»

Ο Λόρδος Βύρwanas σηκώθηκε όρθιος. Τα μάτια του έλαμπαν βλέποντας τους νεαρούς χορευτές και ηθοποιούς να προσέρχονται στην αίθουσα. Δύο από αυτούς ήταν ντυμένοι Ινδιάνοι με πολύχρωμα ρούχα και εντυπωσιακά καπέλα με φτερά αετού. Στάθηκαν στο κέντρο της αίθουσας και πήραν θέσεις.

«Μεγάλοι άρχοντες της γης. Σας ευχαριστούμε για την πρόσκληση να μοιραστούμε μαζί σας την ανησυχία μας για το μέλλον της μητέρας Γης. Είμαστε όλοι βγαλμένοι από τα σπλάχνα της. Πατέρας μας ο Ουρανός, οι άνεμοί του μας έδωσαν ζωή. Μια ανάσα είναι η ζωή μας. Τίποτα απ’ ό,τι μας περιτριγυρίζει δεν μας ανήκει, και όμως φερόμαστε σαν να είμαστε μικροί θεοί».

Με ένα βήμα πίσω ο αρχηγός της φυλής μπήκε στην ομάδα που χτυπούσε ρυθμικά τα χέρια, τα πόδια και τα τύμπανά τους. Άρχισαν να χορεύουν σχηματίζοντας έναν κύκλο, τον κύκλο της ζωής. Το τραγούδι τους ήταν τιτίβισμα πουλιών, η βουή των μελισσών, ο ήχος των τζιτζικιών το καταμεσήμερο. Στη συνέχεια, η αίθουσα γέμισε από τον απαλό ήχο του ανέμου που καϊδεύει το νερό της λίμνης, τα κελαρύσματα του νερού στα ποτάμια πριν χυθούν στη θάλασσα. Η μοναχική κραυγή ενός ερωδιού σαν θρήνος διέκοψε το χαρούμενο τραγούδι και μια νεαρή χορεύτρια ντυμένη με κουρέλια από φθαρμένα τσουβάλια και δίχτυα άρχισε να βογκάει σπαρακτικά. Ο χορός σταμάτησε, εκείνη έσυρε τα κουρέλια της και κατευθύνθηκε μπροστά στην ολομέλεια.

«Με αναγνωρίζετε; Είμαι ένα κομμάτι γης, ένα κομμάτι του εαυτού σας. Τα μυρωδάτα άνθη, τα φυλλοβόλα δέντρα, τα καταπράσινα χορτάρια ήταν παιδιά μου, όπως και εσείς. Μέρα με τη μέρα πια θρηνώ μια απώλεια. Είμαι η μάνα Γη και ορφάνεψα από παιδιά. Όλοι μας μια οικογένεια, όμως πάει καιρός που ο αδελφός στράφηκε ενάντια στον αδελφό του, ενάντια στην ίδια του τη μάνα. Οι άνθρωποι έχασαν τους δεσμούς με τη φύση, έκοψαν τον ομφάλιο λώρο που τους έδινε ζωή, ψυχή, και έγιναν κάτι άλλο. Έχασαν τη ζεστασιά της γης, τη δροσιά του νερού, την πνοή του αγέρα και μαζί καθετί φυσικό. Έγιναν ιδιοκτήτες, βιομήχανοι, επιχειρηματίες, τραπεζίτες. Όλοι ιερείς στον βωμό του κέρδους. Πώς είναι δυνατόν να σκέφτεστε ότι σας ανήκει κάτι που δεν είναι δικό σας; Πώς μπορείτε να το πουλάτε, να το εκμεταλλεύεστε, να το εξαφανίζετε; Αυτή η ιδέα είναι αφύσικη, παράλογη. Όλοι μας ανήκουμε στη μεγάλη οικογένεια της φύσης, είμαστε κρίκοι μιας αλυσίδας ζωής που χάνεται στους αιώνες και υπάρχει μέχρι σήμερα γιατί ακολουθούσαμε τους νόμους της φύσης».

Οι δύο Ινδιάνοι την πλησίασαν και την αγκάλιασαν. «Η φωνή μας μιλάει από τα σπλάχνα σου. Νιώθουμε τον πόνο κάθε φορά που σε κατασπαράζουν τα μηχανήματά τους, που καταβροχθίζουν τον πλούτο σου, που κλέβουν τις ομορφιές σου. Οι χυμοί σου στερεεύουν και μαζί σου και εμείς». Ο θρήνος τους ενώθηκε με τα γυυλίσματα των λύκων, τον ομαγμό της αρκούδας, τα μουγκρητά των λιονταριών, το κλάμα ενός σκύλου. Οι ηθοποιοί μεταμορφώθηκαν με κινήσεις και νεύματα σε ζώα και πουλιά, συμμετέχοντας στον θρήνο της μητέρας Γης.

Η Μητέρα Γη έσυρε τα κουρέλια της και προχώρησε μερικά ακόμα βήματα μπροστά. Με μια κίνηση έβγαλε το κουρελιασμένο της κουστούμι και το πέταξε στα μπροστινά έδρανα. Στα δίχτυα από τα οποία ήταν φτιαγμένο είχαν πιαστεί πλαστικά μπουκάλια και νεκρά πουλιά. Μια έντονη δυσοσμία κατέκλυσε την ατμόσφαιρα.

«Πάρτε τα, και αυτά σας ανήκουν, όπως και τα πλούτη που αποκτήσατε από τους θησαυρούς μου. Σε σας ανήκουν και ό,τι μου αφήσατε... οι χωματερές, οι ρημαγμένοι τόποι, οι άνδριοι έρημοι, τα αφανισμένα ψάρια και πουλιά. Σας ενοχλεί η δυσωδία της σήψης και του θανάτου; Όμως τον θάνατο τον αναπνέ-

ετε καθημερινά και δεν σας νοιάζει. Δεν τον καπνίζετε μόνο, βρίσκεται στην αναπνοή σας. Γιατί το άρωμα των πεύκων πνίγηκε στον καπνό από τα εργοστάσιά σας. Στέκομαι εδώ ανήμπορη και σας εκλιπαρώ για μια στιγμή να αφουγκραστείτε ό,τι φυσικό έχετε μέσα σας».

Οι δύο Ινδιάνοι έσκυψαν και την προσκύνησαν σαν θεά Μητέρα. Ένας άλλος χορευτής που στα χέρια του κρατούσε κλαριά δέντρου, δέντρο και ο ίδιος, αγκάλιασε και τους τρεις κρύβοντάς τους στη φυλλωσιά του.

«Πιστεύω στον Θεό, μόνο που εγώ τον λέω και Φύση. Ο Θεός έπλασε τη φύση και έδωσε στον άνθρωπο τον Κήπο του για να εργάζεται και να τον φυλάει. Η Φύση υπηρετεί τον άνθρωπο και εκείνος οφείλει να υπηρετεί τη φύση. Να τη σέβεται, να την τιμά σαν οικογένεια. Στέκομαι μπροστά σας και νομίζετε ότι σας μιλάει ένας ηθοποιός. Η αλήθεια θα μπορούσε να είναι αυτή. Όμως θα μπορούσα να είμαι και ένα δέντρο που φυλλορροεί, ένα σαλιγκάρι που σέρνεται στο χώμα μετά τη φθινοπωρινή βροχή, ένα δελφίνι που χοροπηδάει στα γαλανά νερά. Αυτό μου έμαθαν οι Ινδιάνοι που ήρθαν να ξαποστάσουν στον ίσκιο μου. Είμαστε όλοι αδέρφια και πρέπει να φροντίζουμε και να συναισθανόμαστε ο ένας τον άλλο. Κάθε πράξη μας είναι ένας σπόρος που φυτρώνει και δίνει καρπούς. Όποιος όμως σπέρνει ανέμους θερίζει θύελλες. Πλησιάζει ο καιρός που θα θερίσετε όσα αλόγιστα έχετε σπείρει».

Δύο χορευτές που μέχρι εκείνη την ώρα στέκονταν παράμερα, στάθηκαν μπροστά στον ελεύθερο χώρο. Η χορεύτρια με ένα μακρύ αέρινο γαλάζιο φόρεμα άρχισε να απλώνει με χορευτικές κινήσεις τα πέπλα της στη σκηνή.

«Ήμουν μια σταγόνα βροχής που κύλησε στο ποτάμι πριν χυθεί στη θάλασσα. Μα τώρα φούσκωσα, καθώς έλιωσαν οι πάγοι, και έγινα πνιγμός, προαιώνιος κατακλυσμός. Ο Νώε προνόησε να σώσει κάθε είδος ζωής. Εσείς δεν θα προλάβετε να σώσετε ούτε τον εαυτό σας!»

Ο δεύτερος χορευτής, ντυμένος με λευκά και μαύρα αέρινα πέπλα, με έντονες κινήσεις σφυροκοπούσε τον αέρα. «Όποιος σπέρνει ανέμους θερίζει θύελλες. Εγώ είμαι. Συστήνομαι με ένα βουητό, σαν ένας αγέρας δυνατός. Όμως όταν

ο ουρανός σκοτεινιάζει στη δίνη μου γίνομαι θάνατος. Στο πέρασμά μου πολίτες σαρώνονται, δέντρα ξεριζώνονται, ζώα αφανίζονται, μαζί και άνθρωποι. Δεν είμαι δημιουργήμα της φύσης. Η Φύση όλα με σοφία ποιεί. Εσείς με δημιουργήσατε, με θρέψατε με την απληστία και την αχαριστία σας. Εσείς μπορείτε να με τιθασεύσετε».

Οι δύο χορευτές, το νερό και ο αγέρας, αγκαλιάζονται και χορεύουν για λίγο μαζί. Στη συνέχεια όλοι τους, ηθοποιοί και χορευτές, βγάζουν τα κουστούμια τους και μένουν μαυροφορεμένοι στη σκηνή.

«Το 1854, ο αρχηγός της ινδιάνικης φυλής του Σηάτλ έστειλε μια επιστολή προς τον Μεγάλο Άρχοντα της Ουάσινγκτον, που ζητούσε να αγοράσει τη γη τους. “Δεν ύφανε ο άνθρωπος το δίχτυ της ζωής, είναι μόνο μια κλωστή του”, του έγραφε.

Ας αφουγκραστούμε τα λόγια του. Είναι στο χέρι μας να κρατήσουμε την κλωστή αυτή και να την πλέξουμε στον ιστό του σύμπαντος.

Το μέλλον κρέμεται σε μια λεπτή κλωστή έτοιμη να σπάσει. Η μοίρα μας είναι δεμένη με τη μοίρα της φύσης.

Αν θέλουμε να σώσουμε τον εαυτό μας, πρέπει πρώτα να σώσουμε τη φύση.

Γι’ αυτό ας δράσουμε συλλογικά αλλά και ατομικά. Μπορούμε να τα καταφέρουμε!

Ας αφήσουμε το δικό μας οικολογικό αποτύπωμα!

Ας δράσουμε υπεύθυνα!

Η Φύση είναι το μέλλον που θα κληροδοτήσουμε στα παιδιά μας».

Τα φώτα άναψαν. Στο θερμό χειροκρότημα υπήρχε μια ελπίδα ότι κάτι είχε αλλάξει μέσα τους.

Νικόλαος-Ιάσων Μικελάκης

2ο ΒΡΑΒΕΙΟ
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στη Δήμητρα Παπαδοπούλου

«... μα η φύση είναι πάντα ωραία»

26 Ιανουαρίου 1824, Μεσολόγγι

Ο Λόρδος Βύρωναξ ξεκινά με το αλόγο του για τον απογευματινό του περίπατο στη Φοινικιά. Αναπνέει τον δροσερό αέρα της λιμνοθάλασσας, που στα νερά της καθρεφτίζονται τα ωραιότερα χρώματα. Το τοπίο μοιάζει με ζωγραφικό πίνακα: φλαμίγκο, πελάδες, νερά παντού και λωρίδες γης. Έχει την τύχη να βρίσκεται στην πόλη του μοναδικού φυσικού περιβάλλοντος και ιδιαίτερα του ρομαντικού ηλιοβασιλέματος. Βρίσκεται στο Μεσολόγγι του θρύλου και των εθνικών παραδόσεων. Όντας και ο ίδιος ρομαντικός ποιητής, επέλεξε ένα ρομαντικό περιβάλλον. Τον ρομαντισμό δημιουργούν η χιλιστραγουδισμένη λιμνοθάλασσα, τα ιστορικά - γραφικά νησάκια της (Κλείσοβα, Βασιλάδι, Ντολμάς), το εντυπωσιακό ηλιοβασίλεμα και ο ακοίμητος φρουρός της λιμνοθάλασσας, η Βαράσοβα. Αυτή η πόλη και αυτό το ιδιαίτερο σε έμπνευση, έκσταση και ποίηση, περιβάλλον, που το στολίζει η μαγεία του ηλιοβασιλέματός του, ενέπνευσαν και συγκίνησαν τον Βύρωνα. Άλλωστε ο ίδιος και ο φίλος του, ο Γκάπα, θαύμαζαν το μεσολογγίτικο ηλιοβασίλεμα.

Στο μυαλό του έρχονται οι στίχοι του Σολωμού: *«Μάγεμα η φύσις κι όνειρο στην ομορφιά και χάρη/η μαύρη πέτρα ολόχρυση και το ξερό χορτάρι...»*.

14 Ιουνίου 2020, Μεσολόγγι

Η μέρα που κλείνουν τα σχολεία. Ο καθηγητής της Γεωγραφίας αναλύει το τελευταίο μάθημα για φέτος, μιλώντας για τη μόλυνση της λιμνοθάλασσας: λα-

θροθηρία, καταστροφή χλωρίδας και πανίδας, ρύπανση, αυθαίρετη δόμηση. Κανένας δεν προσέχει. Όλοι περιμένουν τον λυτρωτικό ήχο του κουδουνιού που θα σημάνει την αρχή του καλοκαιριού. Ωστόσο, η Ροδάνθη, το κορίτσι στο πρώτο θρανίο, προσπαθεί να καταλάβει το γιατί. Γιατί η φύση, η ουσία της ζωής, καταστρέφεται; Γιατί ο άνθρωπος δεν κάνει κάτι γι' αυτό; Γιατί οι συμμαθητές της δεν ενδιαφέρονται για την προστασία του περιβάλλοντος; Εκείνη την ώρα το κουδούνι χτυπά. Όλοι χαιρετιούνται και λένε καλό καλοκαίρι.

Εκείνη όμως προχωρά με γρήγορο βηματισμό προς το σπίτι της. Φτάνει. Ανεβαίνει τις σκάλες και πηγαίνει στο καταφύγιό της, τη βιβλιοθήκη της. Παίρνει ένα βιβλίο στην τύχη. Ο τίτλος; «Το προσκύνημα του Τσάιλντ Χάρολντ» του Λόρδου Βύρωνα. Ξαφνικά ο κόσμος της φύσης ξεδιπλώνεται μπροστά της. Οι ανησυχίες του φιλέλληνα για την ύπαρξη του ανθρώπου και την ευθύνη του απέναντι στη φύση, τη συγκινούν. Οι ώρες περνούν. Η εθιστική μυρωδιά του βιβλίου και οι εύηχες λέξεις του λόρδου την κάνουν να μη θέλει να σταματήσει τη μελέτη. Διαβάζει με προσοχή. Γυρίζει σελίδα, δεύτερο άσμα, στροφή 87: «Η Τέχνη, η Ελευθερία και η Δόξα σβήσανε, μα η φύση...». Το βιβλίο είναι παλιό και δεν μπόρεσε να αντέξει τις νυχιές του χρόνου. Σκέφτεται τι να κάνει. Πώς θα ανακαλύψει τι θέλει να πει ο ποιητής; Εκείνη τη στιγμή μια ιδέα τής έρχεται στον νου. Η Βάλβειος Βιβλιοθήκη! Μα φυσικά. Σίγουρα θα υπάρχει το συγκεκριμένο βιβλίο του Βύρωνα. Ο πολυαγαπημένος της βιβλιοθηκονόμος, ο κύριος Μιχάλης, θα έχει σίγουρα τη λύση.

Ανεβαίνει στο ποδήλατό της και ξεκινά για τη βιβλιοθήκη. Φτάνει. Το άγαλμα του Λόρδου Βύρωνα στέκεται απ' έξω. Την κοιτάζει σαν να θέλει να της μαρτυρήσει τη φράση. Τη φράση που θα αλλάξει τη Γη! Τη φράση που θα κάνει τον άνθρωπο να ξανασκεφτεί τις πράξεις του! Δεν μπορεί να της μιλήσει, μα εκείνη μέσα της ξέρει πως αν μπορούσε θα της την αποκάλυπτε, για να προστατεύσει τη φύση που τόσο αγαπούσε!

Η μικρή Ροδάνθη ανεβαίνει τα σκαλιά και μπαίνει στον χώρο της αρετής και της γνώσης. Η μουσική του Μάνου Χατζιδάκι και η φωνή της Νάνας Μούσχουρη στο «Εκεί ψηλά στον Υμηττό» τη συνεπαίρνει. Ο κ. Μιχάλης, ο σοφός

και έξυπνος βιβλιοθηκονόμος, τη χαιρετά. Του εξηγεί τις ανησυχίες της για τη φύση και το περιβάλλον και του ζητάει να τη βοηθήσει να ανακαλύψει τη σβησμένη φράση από το βιβλίο του Βύρωνα. Εκείνος την καθησυχάζει. «Στα βιβλία πράγματι κρύβονται οι απαντήσεις. Ο καλύτερος φίλος του ανθρώπου θα λύσει τις απορίες σου», της λέει με ήρεμο τόνο. Η Ροδάνθη τα ανοίγει, τα διαβάζει και σκέφτεται. Διαβάζει τις εισηγήσεις του Μαχάτμα Γκάντι, του Νίκου Γκάτσου, του Αριστοτέλη και όλων των σπουδαίων ανθρώπων που έχουν παίξει καταλυτικό ρόλο στην ιστορία του πλανήτη: «Η Γη παράγει αρκετά για να ικανοποιήσει τις ανάγκες κάθε ανθρώπου, όχι όμως την απληστία του», «Εκεί που φύτευαν φλισκούνι κι άγρια μέντα κι έβγαζε η γη το πρώτο της κυκλάμινο τώρα χωριάτες παζαρεύουν τα τσιμέντα και τα πουλιά πέφτουν νεκρά στην υψικάμινο», «Η φύσις μηδέν μήτε ατελές ποιεί μήτε μάτην». Τι σπουδαίοι άνθρωποι! Πόσο καλά ξέρουν πως αν την καταστρέψουμε, δεν θα υπάρξει αύριο!

Δυστυχώς, στις μέρες μας η μόλυνση του περιβάλλοντος είναι μια οδυνηρή πραγματικότητα, που απειλεί την ύπαρξη του ανθρώπου. Εργοστάσια, μολυσμένες ακτές, σκουπίδια, νέφος· και όλα αυτά γιατί; Γιατί το γενεσιουργό αίτιο όλων αυτών είναι ο άνθρωπος! Γιατί η νέα γενιά δεν νοιάζεται παρά μόνο για την τεχνολογία. Γιατί αν η φύση ήταν ένα play station, θα την είχαν σώσει ήδη!

Η αιθάλη των καπνοδόχων μολύνει την ατμόσφαιρα. Τα καυσαέρια των αυτοκινήτων γεμίζουν τον χώρο με μονοξείδιο του άνθρακα. Το ένα πρόβλημα διαδέχεται το άλλο. Τα δηλητηριώδη σύννεφα, τα κατάλοιπα των πυρηνικών δοκιμών, η ρύπανση του νερού. Αυτά συλλογιζόταν η μικρή Ροδάνθη. Η ώρα περνούσε και καθώς είχε βυθιστεί στις σκέψεις της, εντόπισε την πολυπόθητη φράση: «Η Τέχνη, η Ελευθερία, η Δόξα σβήσανε, **μα η Φύση είναι πάντα ωραία**». Θα είναι άραγε η φύση πάντα ωραία ή ο άνθρωπος θα την καταστρέψει; Ευχαρίστησε και χαιρέτησε τον κύριο Μιχάλη και γύρισε σπίτι σκεφτόμενη αυτήν τη φράση. Τι θα μπορούσε να κάνει η ίδια για να σώσει τη φύση, για να είναι πάντα ωραία;

Οι αφορισμοί και οι εξορκισμοί, κύριοι του ΠΟΗΕ, δεν μας σώζουν. Απαιτούνται μέτρα. Μέτρα δραστήρια, μέτρα που δεν θα μείνουν στα χαρτιά. Χρει-

άζονται φίλτρα και βιολογικοί καθαρισμοί των λυμάτων των εργοστασίων, ηλεκτροκίνηση στα μέσα μεταφοράς, εκμετάλλευση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και συνεργασία σε διεθνές επίπεδο σε ό,τι αφορά τη μόλυνση των θαλασσών.

Αρωγός είναι η τεχνολογία, στην οποία οφείλουμε να αλλάξουμε τον προσανατολισμό. Να τη στρέψουμε σε μια ζωή που δεν θα έχει στόχο την ποσότητα αλλά την ποιότητα της ζωής και την ευτυχία των πολλών.

Εγώ, η μικρή Ροδάνθη, θα προσπαθήσω από εδώ και πέρα να έχω ως πρότυπα, εσένα, Μαχάτμα Γκάντι· εσένα, Νίκο Γκάτσο· Μάνο Χατζιδάκι· μα κι εσένα, Λόρδε Βύρωνα, που εγκατέλειψες την πατρίδα σου και ερωτεύτηκες το λιλιπούτειο Μεσολόγγι. «Οι καιροί ου μενετοί» έλεγαν οι αρχαίοι. Πράγματι, η φύση είναι πάντα ωραία. Ας τη φροντίσουμε χωρίς να περιμένουμε άλλο!

Δήμητρα Παπαδοπούλου

3ο ΒΡΑΒΕΙΟ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στον Ιωάννη-Άγγελο Ζαγγανά

Μια διαμαρτυρία-αφετηρία μιας ριζικής αλλαγής στον δήμο μου

«Η προστασία και η βελτίωση του ανθρώπινου περιβάλλοντος είναι βασικός παράγοντας που επηρεάζει την ευημερία του ανθρώπου και την οικονομική ανάπτυξη σε όλον τον κόσμο και αποτελεί επείγουσα επιθυμία όλων των λαών της γης και καθήκον όλων των ανθρώπων ξεχωριστά. Η προστασία και η βελτίωση του περιβάλλοντος για τις παρούσες και μελλοντικές γενιές έχουν γίνει επιτακτικός στόχος της ανθρωπότητας, ένας στόχος που πρόκειται να επιδιώκεται παράλληλα με την ειρήνη και την κοινωνική πρόοδο...». Αυτό ήταν το απόσπασμα του ΟΗΕ που μας διάβασε η φιλόλογός μας την τελευταία ώρα και προκάλεσε το ενδιαφέρον μου. Ένα μικρό κείμενο που με γέμισε αμφιβολίες, αλλά με έκανε ταυτοχρόνως να σκεφτώ ότι τα δημιουργήματα στον κοινωνικό, πνευματικό, ηθικό και υλικό τομέα της ζωής του ανθρώπου τα οφείλει στην επίδραση του φυσικού περιβάλλοντος. Γενικότερα, η φύση προσφέρει οξυγόνο στον άνθρωπο, που αποτελεί πηγή ζωής όχι μόνο γι' αυτόν, αλλά και για τα ζώα. Επιπλέον, ο άνθρωπος αποκτά από τη φύση τη σωματική και ψυχική υγεία, διότι η άμεση επαφή μαζί της τον αναζωογονεί και τον ενδυναμώνει. Μέσα από την παρατήρησή του αποκτά την αίσθηση του μέτρου. Παράλληλα με τη σωματική και ψυχική ευεξία του, ο ανθρώπινος πολιτισμός, μέσα από τους κανόνες ομορφιάς και αρμονίας της φύσης, αποκτά αισθητική καλλιέργεια, ενώ οι καλλιτέχνες εμπνέονται για τη δημιουργία θαυμάσιων έργων τέχνης. Ακόμη, η φύση παρέχει τα απαραίτητα για την επιβίωση του ανθρώπου αγαθά και πρώτες ύλες για τη βελτίωση των συνθηκών της ζωής του ανθρώπου και την πρόοδο του πολιτισμού του.

Σκεπτόμενος αυτά, έφτασα στη στάση και επιβιβάστηκα στο λεωφορείο. Σήμερα όμως, αυτή η ίδια διαδρομή μου φαινόταν διαφορετική, μονότονη και σχεδόν επώδυνη. Η μέρα ήταν βροχερή, ο ουρανός συννεφιασμένος και το μόνο που έβλεπα από το θολό παράθυρο του λεωφορείου ήταν τσιμεντένια κτίρια, μεγάλες πλατείες, εργοστάσια και μεγάλες ουρές αυτοκινήτων σαν ένα ανιαρό μοτίβο. Πού και πού, ένα δέντρο, ένα δέντρο που έδινε ομορφιά και φως σε αυτό το πληκτικό μοτίβο, αλλά και σπίθα στο χαμόγελό μου. Επιτέλους, βρήκα κάτι ζωντανό, κάτι που δεν ήταν καλυμμένο με τσιμέντο. Φτάνοντας στο σπίτι βαθιά προβληματισμένος, άνοιξα και έφαγα μία κονσέρβα αποξηραμένων φρούτων, αλλά αυτήν τη φορά θυμήθηκα να πετάξω την άδεια κονσέρβα στον αυτοσχέδιο κάδο ανακύκλωσης που είχε φτιάξει η μαμά μου. Έπειτα ανέβηκα στο δωμάτιό μου κι αφού έριξα μια ματιά στις ασκήσεις Άλγεβρας, αισθάνθηκα ότι ένας απογευματινός ύπνος θα μου κάνει καλό. Ονειρεύτηκα ότι όλα γύρω μου ήταν διαφορετικά. Αντί για κτίρια και πολυκατοικίες υπήρχαν καταπράσινα βουνά και ατελείωτες πεδιάδες, ενώ αντί για δρόμους και φανάρια αντίκριζες βιότοπους όπου τα μεγαλύτερα ζώα φρόντιζαν τα μικρά τους και τα φυτά προσφεραν ανεμπόδιστα τους καρπούς τους, χωρίς να φοβούνται την ανθρώπινη παρέμβαση που συνεπάγεται την αδικαιολόγητη εξαφάνισή τους. Ξαφνικά ένιωσα το χάδι της μητέρας μου και τη γλυκιά φωνή της* ήταν η ώρα να ξυπνήσω. Βλέποντας το ξυπνητήρι μου, συνειδητοποίησα ότι ο ύπνος με είχε πάρει για τα καλά. Ήταν πρωί Σαββάτου! Αμέσως μετά κατευθύνθηκα στην κουζίνα, όπου και άκουσα τη μητέρα μου να μιλάει στο τηλέφωνο για μια επείγουσα δουλειά. Όταν τη ρώτησα, μου είπε ότι ο προϊστάμενός της τής είχε αναθέσει την κατασκευή ενός μεγάλου εμπορικού κέντρου στη θέση του πολυαγαπημένου άλσους της πόλης μας. Η μητέρα μου φαινόταν έντονα προβληματισμένη, αλλά γνώριζε ότι ένα τέτοιο γεγονός θα τόνωνε την καριέρα της ως αρχιτέκτονας.

Ήξερα μέσα μου πως από τις περιορισμένες δυνατότητές μου, το μόνο που θα μπορούσα να κάνω για να μη συμβάλω κι εγώ στην καταστροφή του περιβάλλοντος και στην αλλοίωση του φυσικού πλούτου της περιοχής μας, ήταν να σώσω το στέκι όλων μας, το μέρος όπου δημιουργήσαμε τις καλύτερές μας

αναμνήσεις, που κάναμε σκανδαλιές και γερές φιλίες. Από νωρίς γνώριζα πως δεν θα αποτελούσε μόνο μία πληγή για το φυσικό περιβάλλον αλλά πληγή για όλους μας, γεγονός το οποίο εκμεταλλεύτηκα, καθώς ο στόχος δεν θα έπρεπε να είναι ατομικός αλλά ομαδικός. Οι μητέρες που γνώριζαν ότι ένας περίπατος των παιδιών τους στο άλσος αποτελεί έναν υγιή τρόπο να περνούν τα παιδιά τους τα Σαββατοκύριακα, αλλά και οι καταστηματάρχες οι οποίοι επωφελούνταν από την ύπαρξη μεγάλου πληθυσμού στο άλσος, σίγουρα θα έχαναν τη δουλειά τους με την ύπαρξη ενός εμπορικού κέντρου που θα περιλάμβανε διάσημες αλυσίδες καταστημάτων. Πρώτο μέλημά μου ήταν να πείσω τους ανθρώπους να εναντιωθούν σε αυτήν τη δυσοίωνα απειλή που πλησίαζε την πόλη μας. Έπρεπε όλοι να ξεσηκωθούν, όλοι να αναλάβουν δράση. Δεν χρειάστηκε πολύς χρόνος, μέχρι που οι άνθρωποι διαπίστωσαν ότι εκτός από κακό στις επιχειρήσεις τους θα καταστρεφόταν το μέρος στο οποίο ξέφευγαν από τους αγχώδεις ρυθμούς της καθημερινότητας και έρχονταν σε επαφή με τη φύση. Ο κύριος Γιώργος, ο παντοπώλης, θα έχανε τη δουλειά του, η κυρία Μαρία με το κατάστημα λιανικής πώλησης δεν θα είχε πλέον γερό εισόδημα να συντηρήσει την εξαμελή οικογένειά της, γιατί τα ρούχα που πουλάει θα φαίνονταν κατώτερα απέναντι στους φανταχτερούς οίκους μόδας του εμπορικού και πολλά άλλα παραδείγματα. Όλοι είχαν συνειδητοποιήσει ότι πρέπει να είναι μονιασμένοι για να αντιμετωπίσουν αυτό τον κοινό εχθρό και εγώ αποφασισμένος να κάνω τα πάντα για να διατηρήσω τον φυσικό πλούτο της γειτονιάς μου.

Η μέρα ήταν κουραστική, αλλά ήξερα ότι με περίμενε ακόμα πολλή δουλειά. Φτάνοντας στο σπίτι, άνοιξα τον ανεμιστήρα, κολάτισα και έκατσα στο γραφείο μου. Μετά από πολλή ώρα και έπειτα από μεγάλες αποτυχημένες προσπάθειες να βρω έναν ειρηνικό τρόπο να εναντιωθώ σε αυτήν την αντι-περιβαλλοντική απόφαση, τη λύση μου την έδωσε σαν από μηχανής θεός το ξεχασμένο ανοιχτό ραδιόφωνο στην άκρη του δωματίου. Συγκεκριμένα, ένα ρεπορτάζ που μίλαγε για την πορεία υπερήλικων ανθρώπων εναντίον του οίκου ευγηρίας που στεγάζονταν, λόγω της κακής μεταχείρισης που δεχόντουσαν. Τότε κατάλαβα πως ο αποτελεσματικότερος τρόπος να εναντιωθώ στην οικολογική καταστροφή που απειλούσε το μέρος ξεχασιάς και ανεμελιάς μας ήταν να διοργανώσω μια

πορεία συνοδευόμενη με πλακάτ στα οποία θα γράφονται τα ομόφωνα αιτήματα των συμπολιτών μου. Δεν έχασα χρόνο, εκμεταλλεύτηκα τη συνεδρίαση του συλλόγου του σχολείου μας, για να ανακοινώσω στους παρευρισκόμενους το σχέδιό μου. Γνώριζα πως λόγω του νεαρού της ηλικίας μου δεν θα με έπαιρναν στα σοβαρά. Γι' αυτό στόχευσα στο αδύνατο σημείο τους, το κέρδος των επιχειρήσεων, αλλά και την τρομερή απώλεια που θα βίωναν με το να χάσουν το αγαπημένο σε όλους τους άλσος. Ανέβηκα έτσι στη σκηνή, άρπαξα το μικρόφωνο και άρχισα να παροτρύνω τους γονείς των συμμαθητών μου να παλέψουν για όσα πραγματικά αγαπούν και με μεράκι έχουν δημιουργήσει όλα αυτά τα χρόνια. Συγκινημένος και απελπισμένος που όσα είπα δεν φαίνονταν να τα είχαν πάρει στα σοβαρά, έσκυψα το κεφάλι και κατευθύνθηκα προς την εξώπορτα. Λίγο πριν να αποχωρήσω, άκουσα ένα σιγανό χειροκρότημα από την άκρη της αίθουσας, έστρεψα το βλέμμα μου προς τα εκεί και προτού το συνειδητοποιήσω, αυτός ο πολύ μικρός κρότος μετατράπηκε σε ένα δυνατό χειροκρότημα. Γονείς και δάσκαλοι χειροκροτούσαν, έχοντας πλέον ένα βλέμμα σιγουριάς και πίστης σε όσα είπα. Ήξερα ότι πλέον δεν είμαι μόνος...

Σύντομα όλοι πιάσαμε δουλειά. Τα παιδιά στο σχολείο έφτιαχναν πλακάτ, οι δάσκαλοι συμβούλευαν τους μαθητές δείχνοντάς τους άλλοτε τη σωστή ορθογραφία κάποιας λέξης και άλλοτε τους εξηγούσαν έννοιες που δυσκολεύονταν να κατανοήσουν, ενώ οι ενήλικες προσπαθούσαν να καθυστερήσουν την κατασκευή του εμπορικού με διαμαρτυρίες και αιτήματα στην κατασκευαστική εταιρεία στην οποία ανατέθηκε το έργο. Μετά από μία βδομάδα έντονης προετοιμασίας, ήρθε η κατάλληλη ώρα, η ώρα που θα υψώναμε το ανάστημά μας απέναντι στην οικολογική καταστροφή που απειλούσε τη γειτονιά μας. Περήφανοι σηκώσαμε τα πλακάτ μας και στηθήκαμε σαν λεγεώνα, αποφασισμένοι να πάρουμε το άλσος μας πίσω. Ύστερα από πολλές ώρες διαμαρτυρίας, η μητέρα μου εμφανίστηκε ως αντιπρόσωπος της κατασκευαστικής και επικεφαλής των έργων, για να ακούσει τα αιτήματα των διαμαρτυρομένων. Το άλλοτε βλέμμα αποφασιστικότητας και εμπιστοσύνης μετατράπηκε σε απογοήτευση και θυμό. Κανείς δεν μπορούσε να καταλάβει πώς ένας γείτονας, ένας φίλος, ένας γονιός της πόλης μας θα μπορούσε να κάνει κάτι τέτοιο. Όλοι πε-

ρίμεναν συγκλονισμένοι τις δηλώσεις της μητέρας μου. Εκείνη όμως δεν ήρθε για να εμποδίσει τη διαμαρτυρία ή να ακούσει τα αιτήματά μας, αλλά για να δηλώσει τη δημόσια παραίτησή της, αλλά και την εγγύηση της διατήρησης του άλσους μας.

Λίγες μέρες μετά, όλοι είχαν επιστρέψει στην καθημερινότητά τους. Μα τώρα τα σκουπίδια τους τα πέταγαν στους κάδους ανακύκλωσης που τοποθέτησε ο δήμος μας σε όλους τους δρόμους της πόλης μας. Μικροί και μεγάλοι επισκέπτονταν καθημερινά το άλσος μας. Λουλούδια κάθε είδους –μεγάλα, μικρά, πολύχρωμα– ξεπετάγονταν από τη Γη και το μόνο που αντίκριζες ήταν ποδηλάτες, οικογένειες που κάνουν πικνίκ, χαρούμενες φωνές και αρμονικά κελαηδίσματα πουλιών, ενώ τα σχολεία του δήμου μας εφαρμόζαν περιβαλλοντική εκπαίδευση με τη συμμετοχή του διδακτικού προσωπικού όσο και του μαθητικού συνόλου. Επιπροσθέτως, ο δήμαρχος εγκαινίασε δημόσιους κήπους, όπου παιδιά και ενήλικοι μπορούσαν να έρθουν σε επαφή με τη φύση, φυτεύοντας ή κάνοντας κάποιον περίπατο. Έτσι ο δήμος μας έγινε πιο πράσινος, οι πολίτες του δήμου μας αφυπνίστηκαν και απόκτησαν οικολογική συνείδηση, πολεμώντας για τη διατήρηση της φύσης στην περιοχή μας αλλά και τη δημιουργία ενός όμορφου περιβάλλοντος, που θα υποδεχθεί την επόμενη γενιά.

Ιωάννης-Άγγελος Ζαγγανάς

Ιος ΤΙΜΗΤΙΚΟΣ ΕΠΑΙΝΟΣ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στη Γεωργία Ταμπάκη

Κάποια μέρα

Ήταν αναμφισβήτητα μια πανέμορφη μέρα. Ο ήλιος έλαμπε ανάμεσα στα κάτασπρα συννεφάκια που ακολουθούσαν πιστά τον χορό του. Κάποια στιγμή, την ώρα που ήμουν έτοιμη να εγκαταλείψω το μικρό χωριό και να γυρίσω στο σπίτι μου, με φώναξε η κυρία Ανδρομάχη, η ιδιοκτήτρια του καφενείου, και με ξάφνιασε πιάνοντάς μου την κουβέντα.

— Γιατί έρχεσαι τόσο συχνά στο χωριό μας; Δεν είσαι από εδώ! με ρώτησε κάποια στιγμή.

— Ναι, σωστά, δεν είμαι από εδώ. Απλά μερικές φορές θέλω να ξεφεύγω λίγο, και αυτό το μέρος πραγματικά με χαλαρώνει. Νιώθω τον καθαρό αέρα, το οξυγόνο, γεμίζω ενέργεια.

Με κοίταζε σκεπτική, σαν να ήθελε να με ρωτήσει κάτι αλλά ντρεπόταν. Στο βλέμμα της ήταν ζωγραφισμένη η περιέργεια.

— Τότε γιατί δεν έρχεσαι να μείνεις εδώ; Η αλήθεια είναι πως δεν περίμενα να μου κάνει τέτοιου είδους ερώτηση, αλλά της απάντησα όσο πιο γλυκά μπορούσα.

— Ξέρετε, όσο και αν αγαπάω τη φύση, όσο και αν θα ήθελα να είμαι κοντά της, δεν μου το επιτρέπουν οι σημερινές συνθήκες στην κοινωνία, στην εργασία. Ίσως, αν κάποτε αποκτήσω αρκετά χρήματα, να εγκαταλείψω τις πόλεις και να αγοράσω ένα σπίτι κοντά στη φύση και να εγκατασταθώ εκεί. Αλλά, προς το παρόν δεν μπορώ.

Για άλλη μια φορά με κοίταζε γεμάτη απορία. Ένιωσα λες και τα λόγια μου την πλήγωσαν.

– Θα σου πω κάτι, κοπέλα μου. Κάθε χρόνο γινόμαστε όλο και λιγότεροι σε τούτο το χωριό! Ούτε εγώ θυμάμαι καλά-καλά πόσοι ήμασταν όταν πρωτοήρθα. Ο τόπος ήταν γεμάτος χαρά, φωνές. Οι περισσότεροι ασχολούμασταν με τα πρόβατα, τα ζωντανά, όπως λέμε εμείς οι ντόπιοι. Βοηθούσαμε ο ένας τον άλλον. Σαν να είχαμε μοιράσει τις δουλειές. Όμως, κάποια στιγμή, άρχισε ο κόσμος να φεύγει και να μετακομίζει στις μεγάλες πόλεις. Εγώ, να φανταστείς, ποτέ δεν έχω φύγει από εδώ, μόνο στις γειτονικές περιοχές έχω πάει. Και έτσι μείναμε εμείς κι εμείς. Και όλες οι δουλειές συγκεντρώθηκαν πάνω μας. Εγώ, παιδί μου, όσο δύσκολα και αν ήταν, από εδώ δεν θα έφευγα. Είμαι παλιάς γενιάς και είμαι μαθημένη αλλιώς! Δεν θα μπορούσα να βρίσκομαι σε μια πόλη η οποία κατέστρεψε τη φύση. Από μικρή ήμουν στα λιβάδια, στα δάση. Μεγάλωσα μέσα στη φύση. Τι να μου κάνουν εμένα τα πολυκαταστήματα, τα σινεμά, οι ανέσεις, τα τρένα, τα κτίρια; Τι να μου προσφέρουν; Έχω απολαύσει το μεγαλύτερο δώρο του Θεού, τα ζώα, τη φύση· ακούω καθημερινά τα φύλλα να τρίζουν, τα τζιτζίκια να τραγουδούν. Τι παραπάνω να ζητήσω; Κάνω παρέα στη φύση σε κάθε εποχή. Όταν μαραίνεται, όταν ξαναγεννιέται. Τη φροντίζω. Γιατί έτσι έμαθα να ζω! Και αν μπορούσα να ξαναζήσω, έτσι θα επέλεγα να ζήσω. Γι' αυτό και ποτέ δεν θα εγκατέλειπα αυτό το χωριό. Ποτέ δεν θα εγκατέλειπα τη φύση. Όμως, δυστυχώς οι νέες γενιές δεν είναι έτσι μαθημένες. Όπως λες, οι συνθήκες άλλαξαν. Και οι άνθρωποι άλλαξαν. Φαίνεσαι καλή κοπέλα, οπότε για πες μου, θεωρείς ότι η εξέλιξη μας βοήθησε ή θα μας καταστρέψει;

Ομολογώ ότι έμεινα έκπληκτη από τα λόγια της. Κάθε φορά που πήγαινα στο χωριό αισθανόμουν ότι παρακολουθούσε κάθε μου κίνηση. Σαν να προετοιμαζόταν για κάτι. Τότε κατάλαβα τι ήταν αυτό. Ήθελε απλά να μιλήσει σε κάποιον, ή μάλλον καλύτερα σε κάποιον που ζει σε κάποια πόλη. Ήθελε να μοιραστεί με κάποιον όσα βασάνιζαν το μυαλό της.

Εκείνη τη στιγμή θυμήθηκα ένα απόσπασμα από ένα κείμενο που είχα δημοσιεύσει κάποτε. Ταίριαζε απόλυτα στην περίπτωση:

Κανένας δεν μπορεί να αμφισβητήσει το γεγονός ότι η καταστροφή του περιβάλλοντος συνεπάγεται για την ανθρωπότητα φοβερές συμφορές. Οι επιστήμονες το-

νίζουν, μάλιστα, επανειλημμένα ότι ο αντίκτυπος της ανθρώπινης δραστηριότητας στη φύση πιθανόν θα προκαλέσει «στον άνθρωπο μεγάλη βάσανα» και θα «ακρωτηριάσει τον πλανήτη με ανεπανόρθωτο τρόπο». Και σαφώς έχουν δίκιο! Μην ξεχνάμε ότι πρώτα ο Θεός δημιούργησε τη φύση και μετά έπλασε τον άνθρωπο. Βέβαια, η θρησκεία μας ερμηνεύει κάπως «παράξενα» αυτό το ζήτημα. Υποστηρίζει ότι ο Θεός δημιούργησε τελευταίο τον άνθρωπο, ώστε να είναι όλα έτοιμα γι' αυτόν. Να έχει εξασφαλισμένη τροφή, την οποία, ωστόσο, θα πρέπει να κερδίσει με την αξία του, και διάφορες άλλες ανέσεις. Και σε έναν βαθμό θα μπορούσε να ισχύει. Όμως, οφείλουμε να παραδεχτούμε ότι αυτή η «προτεραιότητα» της φύσης υποδηλώνει αυτόματα την ανωτερότητά της από τον άνθρωπο. Άραγε, τι θα ήταν ο άνθρωπος χωρίς τη φύση; Η απάντηση είναι ότι ο άνθρωπος δεν θα μπορούσε να υπάρξει χωρίς τη φύση. Ας δούμε όμως και την αντίστροφη ερώτηση: Τι θα ήταν η φύση χωρίς τον άνθρωπο; Σίγουρα χωρίς τον άνθρωπο η φύση θα έβρισκε την απόλυτη ηρεμία της. Και αυτό γιατί ο άνθρωπος έπαψε να τη σέβεται και άρχισε να υποτιμά την ασυναγώνιστη δύναμή της [...] Ο άνθρωπος όταν πρωτοεμφανίστηκε ήταν σαν ζώο, άγριος. Εξασφάλιζε την τροφή του με το κυνήγι, το ψάρεμα, χρησιμοποιώντας πάντα ως «εργαλεία» πράγματα από τη φύση. Ζούσε παρέα με τη φύση, μέσα σε αυτήν. Το σπίτι του ήταν είτε σπηλιές είτε αξιοθαύμαστες κατασκευές από ξύλα και δέντρα. Με το πέρασμα των χρόνων, ο άνθρωπος εξελίχθηκε και με αυτή την εξέλιξη δεν ήταν αρκετή γι' αυτόν η φύση. Έτσι, άρχισε να κατασκευάζει μεγάλα κτίρια, πολυκατοικίες, και μαζί με αυτά να καταστρέφει δάση. Έφτιαξε, επίσης, λιμάνια, πλοία, τα οποία μόλυναν το περιβάλλον. Για να μη μακρηγορώ, όσο ο άνθρωπος αναπτύσσει τις ικανότητές του, όσο πιο ισχυρός γίνεται, τόσο υποτιμά τη φύση και την υποβαθμίζει».

Στηριζόμενη σε αυτές τις απόψεις που είχα κάποτε εκφράσει, της απάντησα το εξής:

— Πιστεύω ότι αν ο άνθρωπος δεν τη χρησιμοποιούσε εναντίον της φύσης και του περιβάλλοντος, τότε ναι, θα μας έκανε καλό η εξέλιξη. Αλλά, αυτήν τη στιγμή νομίζω ότι οι ίδιοι επιδιώκουμε το τέλος μας. Όλοι θέλουμε χρήματα, εξουσία, αλλά ξεχνάμε το πιο σημαντικό: δεν ζούμε μόνοι μας. Η φύση είναι

μητέρα όλων μας, χωρίς αυτήν δεν θα μπορούσαμε να υπάρξουμε. Αυτή μας προστατεύει. Και όποτε θέλει, μας τιμωρεί. Πώς είναι, όμως, δυνατόν να περιφρονείς την ίδια σου τη μητέρα; Γιατί αυτό γίνεται· κανένας δεν ενδιαφέρεται για τις συνέπειες των πράξεών του. Όπως είχε τονίσει και ο Μαχάτμα Γκάντι, «η γη παράγει αρκετά για να ικανοποιήσει τις ανάγκες κάθε ανθρώπου, όχι όμως την απληστία του». Ναι, όντως, η γη παράγει αρκετά για να ικανοποιήσει τις ανάγκες κάθε ανθρώπου, αυτό φανερώνεται εξάλλου και από τη δημιουργία της. Η φύση εμφανίστηκε πριν από οποιαδήποτε ανθρώπινη ύπαρξη. Και αυτό είναι αρκετό! Ήταν φτιαγμένη για να προσφέρει τα απαραίτητα σε όλους. Αλλά ο άνθρωπος, ως μεγάλος εγωιστής, ήθελε να είναι ο κυρίαρχος του εαυτού του. Ποτέ δεν μπόρεσε να δεχτεί την ανωτερότητά της. Και με τη διαρκή εκμετάλλευσή της επιδιώκει να δημιουργήσει μια πλασματική υπεροχή έναντι αυτής. Όμως δεν ήταν αυτός ο σκοπός της φύσης. Να αντέχει τα καμώματα του ανθρώπου. Άλλος ήταν ο προορισμός της. Γι' αυτό και θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι αυτή η απληστία του ανθρώπου κάποια στιγμή θα πληρωθεί. Ίσως ο υπάρχων κόσμος να μην είναι αυτός που θα έπρεπε να είναι. Ίσως θα πρέπει να ξαναγίνουν όλα από την αρχή, ωστότου να εξασφαλίσει η φύση την αξία και τον σεβασμό που της αρμόζουν. Ο άνθρωπος κάποια στιγμή πρέπει να αποδεχτεί ότι υπάρχει μια ανώτερη δύναμη από αυτόν.

Η κυρία Ανδρομάχη με παρακολουθούσε με ιδιαίτερη προσοχή. Ένωθα σαν να με εξέταζε, σαν να περνούσα από ανάκριση. Δεν ξέρω ποιος ήταν ο στόχος της, αλλά σίγουρα αισθάνθηκα μια ανακούφιση μετά τη συζήτησή μας. Σαν να μου έφυγε ένα βάρος. Από εκείνη τη μέρα δεν έπαψα ποτέ να επισκέπτομαι το χωριό. Κάθε φορά συζητούσαμε για κάτι διαφορετικό. Ήμουν πραγματικά ευγνώμων που γνώρισα έναν τέτοιο μοναδικό άνθρωπο. Έμαθα πολλά μαζί της, έγινα καλύτερος άνθρωπος.

Τώρα που στέκομαι μπροστά από την ξεθωριασμένη ταμπέλα του κατεστραμμένου καφενείου, νοσταλγώ αυτές τις μέρες. Μου λείπει πολύ η κυρία Ανδρομάχη και οι παράξενες ερωτήσεις της. Πάντως, σίγουρα έκανα το όνειρό μου πραγματικότητα και αγόρασα ένα μικρό σπιτάκι κοντά στο δικό της. Πρέπει να

ομολογήσω ότι ακούω κι εγώ τα φύλλα που τρίζουν, τα τζιτζίκια που τραγουδούν. Και τώρα καταλαβαίνω απόλυτα τι εννοούσε. Και μακάρι να το καταλάβουν και οι υπόλοιποι. Προς το παρόν, θα κάνω εγώ συντροφιά στη φύση. Θα συνεχίσω το «έργο» της κυρίας Ανδρομάχης.

Γεωργία Ταμπάκη

2ος ΤΙΜΗΤΙΚΟΣ ΕΠΑΙΝΟΣ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στη Νεκταρία Γκόφα

Τα τελευταία δάκρυα για τον πλανήτη

Πήρα το αεροπλάνο από τη Γαλλία και αποβιβάστηκα στην Ελλάδα πριν από δύο μέρες. Το λεωφορείο που με έφερνε από την Αθήνα με κατέβασε εδώ, στο χωριό μου, την Παρασκευή 5 Ιουνίου. Είχε καλοκαιριάσει πια και ο ήλιος χάιδευε τις στέγες των σπιτιών με τις φωτεινές του κόρες. Χωρίς να χάσω χρόνο, διέσχισα το μακρύ μονοπάτι, μιας που το σπίτι μου είναι έξω από το χωριό, πέρασα την ξύλινη γέφυρα και βρέθηκα μεμιάς εκεί που πέρασα τα παιδικά μου χρόνια. Αν και μεγάλωσα χωρίς το μητρικό χάδι και την πατρική παρουσία, γνώρισα τον κόσμο και ανατράφηκα με το χαμόγελο της γιαγιάς και την προσασία του παππού μου.

Ήμουν δεκαοκτώ χρονών όταν έφυγα από εδώ. Πάνε δώδεκα χρόνια από τότε που αποφάσισα να δώσω ψυχή στο όνειρό μου και να ξαπλώσω τις σκέψεις μου για ένα καινούργιο αύριο σε σκίτσα. Θυμάμαι... από όταν ήμουν μικρός, ξημεροβραδιαζόμουν στο δάσος, κάνοντας ατέλειωτες βόλτες. Μια φορά που ο δάσκαλός μας έφυγε για την Αθήνα, δειλά-δειλά τον παρακάλεσα να μου φέρει ένα πολυσέλιδο μπλοκ ακουαρέλας, που δεν μπορούσα να βρω στο χωριό, και μπογιές. Τότε κατάλαβα τι σημαίνει η αληθινή ευτυχία. Χωρίς καμία σκέψη πήγαίνα στο δάσος και ζωγράφιζα... Ζωγράφιζα ασταμάτητα τη φύση, τα δέντρα, τα ουράνια τόξα, ώσπου βράδιαζε και γύριζα τρεχάλα στο σπίτι. Στον δρόμο του γυρισμού κοιτούσα ψηλά, χάζευα τα πεφταστέρια και έκανα ευχές. Όταν πια ενηλικιώθηκα, μάζεψα τις ευχές μου, έκανα τα πάντα για να

πάνε τα πεφταστέρια μου ψηλά στον ουρανό, έφυγα για τη Γαλλία και τώρα γύρισα, όπως με ονειρευόμουν: ζωγράφος.

Μόνο που το όνειρό μου έμεινε, μένει και, όπως φαίνεται, θα μείνει ημιτελές. Εγώ φανταζόμουν να γυρνούσα εδώ και να σχεδιάζα με φωτεινά χρώματα τη φύση, τον γαλανό ουρανό, τους κύκνους που θα λικνίζονταν στη λίμνη. Μα τώρα, μέσα σε μόλις δώδεκα χρόνια, τις σκέψεις μου τις πήραν τα σύννεφα, που εξαφανίστηκαν και στη θέση τους μπήκαν κάτι άλλα μαύρα, γεμάτα με καυσαέριο και σκόνη. Όσο για τη φύση, τα δέντρα που μας δίνουν καθαρό οξυγόνο, αυτά έγιναν τσιμέντο και εκεί στεγάζονται πλέον εργοστάσια.

Όταν πρωτομπήκα στο χωριό, συνάντησα έναν γεράκο, που στην αρχή δεν τον γνώρισα. Μετά κατάλαβα πως ήταν ο μπάρμπα Ανέστης. Ήταν στενός φίλος με τους παππούδες μου, και με τον εγγονό του, τον Στέφανο, ήμασταν καλοί φίλοι, μέχρι που χώρισαν οι δρόμοι μας, όταν έφυγε και εκείνος για σπουδές. Ο μπάρμπα Ανέστης ήταν μόνος στη ζωή εδώ και καιρό. Όταν έφυγε ο εγγονός του, πήγαν και έμειναν μαζί του η κόρη και ο γαμπρός του. Όσο για την κυρα-Ευδοξία, την αδερφή του, αυτή παντρεύτηκε έναν αγρότη, απέκτησε μαζί του δύο γιους και εδώ και χρόνια ζει στο διπλανό χωριό, όχι πολύ μακριά, γύρω στα πέντε χιλιόμετρα. Το σπίτι του είναι από τα πρώτα που συναντά κανείς μπαίνοντας στο χωριό. Εγώ, όμως, τον συνάντησα σκεπτικό να κάθεται σ' ένα παγκάκι της πλατείας. Όταν με είδε, δεν άργησε να με προϋπαντήσει.

— Καλώς τον! μου είπε. Πότε ξαναγύρισες εσύ;

— Μόλις ήρθα. Ανυπομονώ να ξαναδώ το χωριό και τις ομορφιές του, του απάντησα.

— Θα μείνεις για καιρό; με ρώτησε.

— Έτσι σκέφτομαι. Βλέπεις, τόσα χρόνια στη Γαλλία για σπουδές, έχασα τη φύση.

— Και εδώ που ήρθες, νομίζεις πως θα τη βρεις όπως την άφησες, αγόρι μου;

— Μα ναι... Όμως μου φαίνεσαι σκεπτικός. Τι σου έχει συμβεί;

— Δεν σου τα 'πανε... Ο τόπος μας αξιοποιήθηκε για βιομηχανική εκμετάλ-

λευση κι εγώ γι' αυτό θα φύγω. Τα κτήματά μου προορίστηκαν για εκεί. Είναι καιρός τώρα που το χωριό μας φιλοξενεί εργοστάσια.

— Και πώς αποφάσισες να φύγεις;

— Υποφέρω από δύσπνοια. Πριν από μία εβδομάδα πέρασε ο γιατρός από το σπίτι μου και με συμβούλεψε να φύγω από δω το γρηγορότερο. Βλέπεις, το καυσασέριο των εργοστασίων θα μου στοιχίσει τη ζωή και δυστυχώς δεν μπορώ να μείνω άλλο εδώ.

— Και πού θα πας τώρα;

— Περιμένω τον γιο της αδερφής μου τις επόμενες μέρες να έρθει να με πάρει και να με πάει σπίτι της. Εκεί τα πράγματα είναι καλύτερα από δω. Αλλά να μη σε κρατάω άλλο, μόλις ήρθες. Πρέπει να γυρίσω κι εγώ. Αντίο σου.

Αυτά τα λόγια ανταλλάξαμε και δεν μπορούσα να το πιστέψω. Είναι δυνατόν; Να συμπεριφερόμαστε έτσι στον τόπο που μας έθρεψε, που είναι το σπίτι όλων μας, που μας δίνει ζωή; Να τον καταστρέφουμε ασταμάτητα, ενδιαφερόμενοι αποκλειστικά και μόνο για το κέρδος μας; Το οποίο είναι ποιο; Οι ήδη πλούσιοι να εκμεταλλεύονται φτωχούς εργάτες, δίνοντάς τους ελάχιστα χρήματα και αυτοί να κερδίζουν πολλά. Όμως κανείς δεν σκέφτηκε πως τα κέρδη, ναι, μπορεί να αυξάνονται, αλλά η ζωή όχι. Μ' αυτόν τον τρόπο, το οξυγόνο όλο και περισσότερο μειώνεται, τα δέντρα όλο και καταστρέφονται, με αποτέλεσμα κάποια στιγμή η Γη να μας τιμωρήσει. Μόνο που τότε θα είναι πολύ αργά.

Μ' αυτές τις σκέψεις κίνησα και έφτασα στο σπίτι μου. Αισθάνθηκα να με περιβάλλει ένα κύμα αποξένωσης και μοναξιάς, αφού ήξερα πως δεν με περίμενε κανείς. Όλα έστεκαν στη θέση τους, άλλα φθαρμένα και άλλα τελειώς νικημένα στον χρόνο. Η πρώτη μου σκέψη ήταν να πάω στο δωμάτιό μου και από εκεί ψηλά να αγναντέψω όλο το χωριό. Ήταν μία από τις παιδικές μου συνήθειες, που λάτρευα μικρός να κάνω. Ανέβηκα γρήγορα τις ξύλινες σκάλες, άνοιξα την πόρτα και μια ιδέα παιδικής νοσταλγίας με κυρίευσε. Θαρρείς, πηγαίνεις στο χωριό σου και η ματιά σου είναι ματιά της παιδικής σου ηλικίας. Πάνω στο κρεβάτι μου έστεκε ημιτελής ο τελευταίος πίνακας που είχα ζωγραφίσει πριν φύγω από εδώ. Φεύγοντας για σπουδές, δεν τον είχα ολοκληρώσει, παρά μόνο

είχα προλάβει να σχεδιάσω τον μισό του χώρο. Θυμάμαι, είχα εμπνευστεί από ένα μαγευτικό φυσικό τοπίο του δάσους που τυχαία είχα ανακαλύψει. Πάνω του αντικατοπτρίζονταν όλες οι ομορφιές και οι αρετές της φύσης, που τότε είχαν σημαδέψει τη ματιά μου. Άραγε, θα υπάρχουν ακόμα ή θα έχουν νικηθεί από τα εργοστάσια;

Χωρίς να χάσω χρόνο, πήρα τον πίνακα και τα υλικά στα χέρια μου και κίνησα για να βρω το παλάτι μου ή μάλλον το παλάτι μας, τη φύση, όπως την αποκαλούσα. Ήθελα τόσο πολύ να τελειώσω ως ζωγράφος πλέον τον πίνακα που είχα αρχίσει να δημιουργώ και να κλείσω το παλάτι που θα απεικόνιζα για πάντα μέσα στην ψυχή μου, για μια ζωή, και τότε θα ήμουν πραγματικά πλούσιος. Από την ψυχή μου δεν θα μπορεί να μου το πάρει κανείς. Εκεί είναι ο χώρος όπου κλείνουμε το γαλάζιο μας, το όνειρο που μας κρατά ξύπνιους στη ζωή και το χαμόγελο που κάνει την ψυχή μας να ανθίζει. Όσο τσιμέντο και να έχει καταστρέψει αυτά που γνώρισα, στην ψυχή μου θα ζει για πάντα η φύση που αγάπησα.

Φτάνοντας, το τοπίο ήταν αγνώριστο. Αφουγκράστηκα τις τελευταίες ανάσες της Γης και τα μάτια μου δάκρυσαν. Τίποτα δεν θύμιζε αυτό που ο πίνακας πάσχιζε να αποτυπώσει. Ό,τι όμορφα πλασμένο μάς είχε δοθεί, το έχουμε καταστρέψει και μαζί του έχουμε καταστραφεί εμείς και οι επόμενες γενιές μας. Κοιτάζοντας τον πίνακα και τον χώρο που βρίσκομαι, η διαφορά είναι εμφανής και η επιλογή δική μας. Η Γη έχει αρχίσει να μας τιμωρεί και δεν θα αργήσει να πεθάνει ολοσχερώς. Αυτά τα δάκρυά μου ας είναι τα τελευταία δάκρυα για τον πλανήτη.

Νεκταρία Γκόφα

3ος ΤΙΜΗΤΙΚΟΣ ΕΠΑΙΝΟΣ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στην Αναστασία Ουρανού

Η πολύτιμη συμβουλή

Ύστερα από τριάντα χρόνια εργασίας, η χελώνα συνέχιζε έως και σήμερα να ασχολείται με το τεϊοποτείο της. Καθώς περνούσαν οι μέρες, η χελώνα πάσχιζε όλο και περισσότερο για να κρατήσει την επιχείρησή της ανοικτή. Στις δυσκολίες αναπολούσε την τελευταία συνάντηση με τον παππού της. Λίγο πριν ξεψυχήσει της είπε: «Αγαπημένη μου εγγονή, η ζωή είναι μικρή, πρέπει να υλοποιήσεις τα όνειρά σου και να μην αφήσεις κανέναν να σου σταθεί εμπόδιο. Δίχως τα όνειρα θα ήμασταν χαμένοι».

Με αυτά τα λόγια η χελώνα έκανε τα όνειρά της πραγματικότητα. Η πελατεία λιγόστευε όλο και περισσότερο. Όλοι πλέον πήγαιναν στις καφετέριες. Σχεδόν όλα τα τεϊοποτεία είχαν κλείσει εκτός από το δικό της. Δεν θα το έκλεινε. Θα πάλευε για να το κρατήσει ανοικτό. Ποτέ δεν ξέχασε τα λόγια του παππού της. Τα έλεγε ξανά και ξανά από μέσα της: «δεν θα τα παρατήσω, δεν θα παρατήσω ένα όνειρο για το οποίο πάλεψα τόσα χρόνια». Όσο και να πάλευε δεν μπορούσε να αποφύγει το αναπόφευκτο. Την επόμενη μέρα, μόλις πήγε να ανοίξει την τσαγερία της, είδε ένα χαρτί κολλημένο στην πόρτα.

— Έξωση! φώναξε. Δεν γίνεται, πώς είναι δυνατόν, πληρώνω όλα τα ενοίκια, ποτέ δεν άργησα στην πληρωμή ούτε μία φορά!

Όταν ηρέμησε και διάβασε τον λόγο της έξωσης, δεν μπορούσε να το πιστέψει. Θα χτιζόταν βιομηχανική μονάδα στην περιοχή τους. Ένα μόνο ήταν σίγουρο: το όνειρό της είχε καταστραφεί μέσα σε λίγα λεπτά. Η τελευταία τσαγερία της πόλης έπρεπε να κλείσει οριστικά.

Όταν γύρισε στο σπίτι της, ο άντρας της την κοίταξε με απορία. Τη ρώτησε διστακτικά:

— Τι έγινε;

— Αυτό που έγινε είναι ότι το όνειρό μου καταστράφηκε, του είπε θυμωμένη και έτοιμη να βάλει τα κλάματα.

— Γιατί; τη ρώτησε γεμάτος απορία.

— Έξωση, είπε και ξέσπασε σε λυγμούς.

— Ηρέμησε. Δεν ήρθε και το τέλος του κόσμου. Μπορείς να συνεχίσεις την επιχείρησή σου ηλεκτρονικά!

— Δηλαδή;

— Μπορείς να ανοίξεις τη δική σου ιστοσελίδα και να πουλάς τσάι.

Μόλις το άκουσε η χελώνα συγκινήθηκε, ευχαρίστησε τον άντρα της και ξεκίνησε να φτιάχνει την ιστοσελίδα της. Δεν πέρασε μία εβδομάδα και οι παραγγελίες έπεφταν βροχή! Δεν ξαναένιωσε πιο ευτυχισμένη στη ζωή της.

Πέρασαν χρόνια και η χελώνα με τον άντρα της έφτιαξαν τη ζωή τους. Άρχισαν να φυτεύουν δέντρα. Φύτευαν ένα την ημέρα! Ήταν η απάντησή τους στη βιομηχανική μονάδα.

Απέκτησαν έναν γιο και έπειτα μια εγγονή. Ο άντρας της πέθανε σε τροχαίο. Η χελώνα, καθώς ήταν έτοιμη να ξεψυχήσει, είπε στην εγγονή της:

— Αγαπημένη μου εγγονή, η ζωή είναι μικρή, πρέπει να υλοποιήσεις τα όνειρά σου και να μην αφήσεις κανέναν να σου σταθεί εμπόδιο. Δίχως τα όνειρα θα ήμασταν χαμένοι.

Αυτά είπε και ξεψύχησε γαλήνια και χαρούμενη.

Αναστασία Ουρανού

1ο ΒΡΑΒΕΙΟ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στον Κωνσταντίνο Γεωργίου

Ονειρεύομαι

Ονειρεύομαι με μάτια ανοικτά,
όλα αυτά που σημαίνουν ζωή,
που θα πρέπει και στο μέλλον να είναι παρόντα,
στις γενιές που θα 'ρθουν να μην είναι απόντα.
Ακούω το κύμα, να σβήνει την ορμή του,
στης ακρογιαλιάς την πέτρα,
περπατώ σε καστανοκόκκινο της γης σεντόνι,
κεντημένο από φθινοπώρου φύλλα
βυθίζω τα γυμνά μου πόδια
σε ποταμού κρυστάλλινα νερά,
τα ίδια που θα σμίξουν
με την αλμύρα της θάλασσας.
Αγναντεύω καταπράσινες πλαγιές,
νιώθω το θρόισμα των φύλλων
ένα να γίνεται με το φτερούγισμα των πουλιών,
και τους χυμούς των λουλουδιών
χάδι στο πρόσωπό μου να μου φέρνει
ο αγέρας του Απρίλη,
γεύση στα χείλη.

Κρύβομαι σαν μικρό παιδί
σε κάμπους με ηλιοτρόπια,
κιτρινόμαυρα στάχια του θέρους,
χτενίζουν τα μαλλιά μου
και οι ήχοι της νύχτας
συντροφεύουν τον ύπνο μου.
Γη, αέρας, νερό,
όλα αυτά σημαίνουν πως ζω.
Στις σειρήνες του κέρδους,
της εκμετάλλευσης της φύσης,
τ' αυτιά σου να κλείσεις,
τείχος αντίστασης να ορθώσεις,
αυτά που σημαίνουν ζωή, για να σώσεις.
Πάλεψε μέχρι τέλους για νίκη,
των παιδιών μας παρακαταθήκη,
το δώρο του σύμπαντος,
η γη μας, η φύση
για πάντα να ζήσει.

Κωνσταντίνος Γεωργίου

Ιο ΒΡΑΒΕΙΟ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στη Χριστίνα-Παναγιώτα Φραγκιαδάκη

Ταξίδι αισθήσεων

Φύση,
η ψυχή σου γαληνεύει.
Από παντού αναβλύζει ζωή.

Άκου,
το τιτίβισμα των πουλιών σε ταξιδεύει,
σε ταξιδεύει σε θάλασσες,
σε ταξιδεύει σε ωκεανούς.
Δες,
ο ήλιος κρύβεται
πίσω από ασημένια σύννεφα,
κρύβεται και ένα ζεστό αεράκι φυσά.
Μύρισε,
τα λουλούδια μοσχοβολούν,
η μυρωδιά τους χάνεται,
στον καταγάλανο ουρανό.
Γεύσου,
την αλμύρα
της καταγάλανης θάλασσας
πάνω στα κατακόκκινα χείλη σου.

Άγγιξε
τα χρυσαφιά στάχυα,
νιώσε την αύρα τους,
καθώς τα χτενίζεις.

Φύση.
Πάντα κάτι καινούργιο θα κρύβεται.
Άνθρωπε.
Προσπάθησες, αλλά δεν μπόρεσες
να τη δαμάσεις.
Και ακόμα προσπαθείς...

Μα πώς να ακούσεις...
Τιτιβίσματα μελαγχολικά.
Πουλιά βουβά,
κουρνιάζουν φοβισμένα.
Μα πώς να δεις...
Καπνός σκορπισμένος σαν ομίχλη,
στέκεται στον γαλάζιο ουρανό,
ο ήλιος μουντός καλύπτεται, χάνεται...

Μα πώς να μυρίσεις...
Λουλούδια μαραμένα
κοιτούν το χώμα,
η μυρωδιά τους άρωμα ξένο από ζωή.
Μα πώς να γευτείς...
Η αλμύρα της θάλασσας
σκεπάστηκε,
πικρή μένει η γεύση στα χείλη.

Μα πώς να αγγίξεις...
Γερμένα στο χώμα στάχια
χαμένο πια το χρώμα τους
δεν σε αφήνουν να τα χτενίσεις...

Είσαι κομμάτι της,
πλησίασέ την με όλες τις αισθήσεις.

Χριστίνα-Παναγιώτα Φραγκιαδάκη

1ο ΒΡΑΒΕΙΟ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στη Φανή-Υβόννη Κυρκιλή

Είχα την τύχη...

Να βρεθώ στη Γη είχα την τύχη.
Ασήμαντοι φαίνονται τώρα αυτοί οι στίχοι.
Γιατί ένα ποίημα δύσκολα μπορεί το μεγαλείο της να χωρέσει.
Ελπίζω να με συγχωρέσει...

Μέσα στο μαύρο χάος και την απεραντοσύνη,
κάτι κάποτε μας φέρθηκε με καλοσύνη.
Δεν ξέρω αν ήταν τύχη, μοίρα ή Θεός, μα νιώθω ευγνωμοσύνη.
Γιατί έτσι γεννήθηκε η Ζωή
στο σπίτι της, τη Γη.

Και χαίρομαι που ζω.
Το να ζει κανείς σε μια γωνιά του απείρου είναι συναρπαστικό
και δεν θα ήθελα να μην ξέρω τι σημαίνει άνθρωπος και ζωή.
Μοναδικό δώρο που φύλαξε η μητέρα Γη.

Αμέτρητα χρόνια μετά κι είμαστε ακόμα ζωντανοί
κι αν το οφείλουμε κάπου, το οφείλουμε στη Γη.
Απίστευτο το πόσοι άνθρωποι από εδώ έχουν περάσει,
ακόμα πιο απίστευτο τ' από πού ξεκίνησαν και πού έχουν φτάσει.
Και η Γη απ' την αρχή τα πάντα έχει υπομείνει,
τίποτα δεν θα υπήρχε αν δεν υπήρχε εκείνη.

Και τα πάντα έχει προσφέρει,
φωλιά σε κάθε περιστέρι και θάλασσα σε κάθε καλοκαίρι.

Κι αν θέλουμε να σωθούμε,
στη Γη μας τώρα πρέπει να στραφούμε.
Τώρα που διψάει για λίγη φροντίδα και ζητάει μια ασπίδα.
Τώρα που λυγάει η χλωρίδα και πονάει η πανίδα.
Τώρα που σιωπούν τα τραγούδια της και παρακαλούν τα λουλούδια της.
Τώρα που στερεύει το χώμα και παλεύει κάθε χρώμα.
Τώρα που ο ουρανός λιώνει και το φως τελειώνει.
Ας μη μείνει μόνη!

Η Γη πρέπει να μείνει δυνατή
για να έχουν πολλοί εαυτοί
την τύχη να ζήσουν
κι όσα υπάρχουν να γνωρίσουν.
Γιατί είναι συγκινητικό και μαγικό να είσαι κάτι μες στο τίποτα.
Γιατί είναι τρομακτικό και φοβερό να είσαι τίποτα μες στο κάτι.
Μας χαρίστηκε αυτό του σύμπαντος το κομμάτι.
Ας μην του γυρίσουμε την πλάτη!

Φανή-Υβόννη Κυρκιλή

1ο ΒΡΑΒΕΙΟ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στον Ανδρέα Μούτσελο

Η πόλη που ονειρεύομαι

Μία άλλη Αθήνα ονειρεύτηκα απόψε
οι αυλές μας ολάνθιστες, χίλια αρώματα νιώσε
βοκαμβίλιες, μπιγκόνιες, γιασεμιά στις βεράντες
ευωδίες υπέροχες, μουσικές με μπαλάντες.

Γειτονιές καταπράσινες, άνθρωποι ευτυχισμένοι
οι ψυχές τους γαλήνιες, φίλοι και μονιασμένοι
η χαρά μεγαθύνεται και η θλίψη μικραίνει
γιατί η φύση η πλούσια τη ζωή ομορφαίνει.

Τα βουνά της Αθήνας μας φύλακες γύρω από την πόλη
ο Υμηττός μας, η Πάρνηθα, τα θαυμάζουμε όλοι
ποιος τα κάλλη τους άραγε ν' απολαύσει δεν θέλει
πευκοδάση υπέροχα στη μαρμαρένια Πεντέλη.

Κι όμως κάποιοι ασυνείδητοι, χωρίς νου με μια σπίθα
καταστρέφουν το μέλλον μας, τη ζωή, την ελπίδα
βάζουν τέλος στα όνειρα των παιδιών που διψάνε
να πατήσουν σε χώματα που βλασταίνουν, γεννάνε.

Χτίζουν γκρι τις αλάνες μας χωρίς φως, χωρίς ήλιο
δύχως χώρο να παίζουμε, να φυτρώνει το τίλιο
και οι δρόμοι γεμίσανε αυτοκίνητα πλήθος
τσιμεντένια η πόλη μας, άσχημη, χωρίς ήθος.

Όλοι εμείς που σκεφτόμαστε λογικά και με κρίση
δεν θ' αφήσουμε άνοους να χαλάσουν τη φύση
με το πνεύμα του Μπάιρον, με αγάπη και γνώση
η γενιά μας υπόσχεται τον πλανήτη να σώσει.

Ανδρέας Μούτσελος

2ο ΒΡΑΒΕΙΟ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στον Στυλιανό Γκίκα

Ο χρησμός του Ινδιάνου Σηάτλ

Ο ΠΟΗΕ διοργάνωσε συνέδριο για τη φύση
μία μέρα που συνέγραφα μου ήρθε και μένα η κλήση!
Αμέσως ειδοποίησα τον φίλο μου Σηάτλ,
μα μου έδωσε παράγγελμα μην κινηθώ και αλτ!
Τον ρώτησα πού οφείλεται η άρνησή του να 'ρθει
και μου είπε με παράπονο πως αρκετά έχει πάθει.
Του είπα πως παρέμβαση δική του χρειαζόταν
και εκείνος γνώμη άλλαξε, γιατί πολύ νοιαζόταν.
«Χρησμό θα δώσω αλάθευτο: το μέλλον απειλείται.
Αλλάξτε αμέσως τακτική αν θέλετε να ζείτε.
Όταν όλα τα ψάρια σας σε λίμνη νεκρά δείτε,
όταν σε χώρες άγονες και άδεντρες θα ζείτε,
όταν η τελευταία πηγή θα έχει πια στερέψει
τότε θα καταλάβετε: το χρήμα θα αχρηστέψει.
Όταν θα είναι λιγοστός ο καθαρός αέρας
και η τροφή που έχετε για ελάχιστους θα φτάνει
θα έχετε στα χέρια σας ασήμαντα χαρτάκια
που όσα και να έχει ο άνθρωπος καλό δεν θα του κάνει!

Εγώ σας προειδοποιώ μόνο για το καλό σας
μόνοι αποφασίζετε. Δεν είμαι ο δάσκαλός σας.

Μα πριν καταστάλαξε, τι είπα θυμηθείτε
συλλογιστείτε ομαδικά πού θέλετε να ζείτε
σε χώρα αφιλόξενη νεκρή, γεμάτη βρώμα
ή σε οάσεις μαγικές με εύφορο το χώμα;»

Στυλιανός Γκίκας

2ο ΒΡΑΒΕΙΟ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στον Χρήστο Καγιαυτάκη

Αιμοδιψία

Σε μια διάβαση στεκόταν το κοράκι.
Κοράκι μαύρο και κακό
σαν την ψυχή τ' ανθρώπου.

Κλαδί ψηλό το βάσταγε τούτο
το αίσχος — καθώς
εκείνο έψαχνε λίγη τροφή για να βρει.

Απ' τη σκιά του δέντρου του
όλα πιο ρόδινα φαίνονταν,
τα βδελυρά πάθη... πιο λιτά.

Κατά το σούρουπο,
το σκότος μια παρέα αντρών
γυρνούσε από τις δουλειές τους

Μεμιάς ο κόρακας άρχισε με βία να φωνάζει
«Ω άντρες δυνατοί, του χωριού σας καμάρια,
ο εχθρός μαχαίρια ακονίζει και εσείς... χασομεράτε;»

Τα λόγια του κόρακα τούς φανήκαν αστεία,
στα όνειρά τους όμως διείσδυσαν.
Την ημέρα την επόμενη, άντρες από το απέναντι χωριό
πέρασαν με βιάση από του κόρακα το κατώφλι

Το κοράκι αμέσως αρχίζει να λαλεί
με στεντόρεια φωνή:
«Άντρες τρανοί και φοβεροί, τιπάνες της γης
Ο εχθρός ετοιμάζει πόλεμο και εσείς... καλοπερνάτε;»

Διστακτικά έφυγαν οι άντρες
τα λόγια του κορακιού βαραίνουν τις καρδιές τους.
Τις μέρες τις επόμενες τα δυο χωριά σφαχτήκαν...
Ποτάμι αίμα έτρεχε μέχρι του κορακιού το δέντρο!

Το τόσο σοφό κοράκι από το κλαδί του
κατεβαίνει στην αφέλεια των ανθρώπων να τραφεί.
Κανείς στο τέλος δεν έμεινε, τα γέλια ευχαρίστησης του
κόρακα ν' ακούσει
μα η πείνα του είχε καλυφθεί...

Χρήστος Καγιαυτάκης

3ο ΒΡΑΒΕΙΟ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στον *Ευγένιο Βαλαμόντε*

Φυσικός δεκαπεντασύλλαβος

Η γη παράγει αρκετά για όλους τους ανθρώπους
αλλά εκείνοι φαίνεται σαν να μην έχουν τρόπους.
Τις πρώτες ύλες εξαντλούν και όλα τα δάση καίνε
δεν έχουν μέτρο, λογική και όλο τα ίδια λένε:
Καινούργια σπίτια θέλουμε πλούτη και μεγαλεία,
θέλουμε ανέμελη ζωή και άκοπη ευημερία!

Η φύση εκπέμπει SOS και μήνυμα κινδύνου,
μα οι άνθρωποι αδιαφορούν και σημασία δεν δίνουν.
Οι άνθρωποι είναι άπληστοι και υπόδουλοι στο χρήμα,
αδιαφορούν, δεν νοιάζονται και είναι δικό τους κρίμα.
Οι έμβιοι οργανισμοί είναι υπόδουλοί τους,
γιατί ξανά στον Μαμωνά πούλησαν την ψυχή τους.

Λύσεις όμως υπάρχουνε και όλα μπορούν να γίνουν
σύνεση, κρίση, λογική πρέπει να παραμείνουν.
Άμεση ανακύκλωση και παύση της σπατάλης,
ανανεώσιμες πηγές, ξεκίνημα της πάλης.

Ευγένιος Βαλαμόντε

3ο ΒΡΑΒΕΙΟ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στον Ιωάννη-Αδριανό Τάχια

Άνθρωπε

Το ύψιστο χρέος της αναζωπύρωσης του πνεύματος
καλύπτεται απ' τ' αχανές σκοτάδι, δίχως έλεος.
Ως πότε η αδιαφορία για την προστασία της μητέρας γης,
η οποία για σένα μοχθεί ολημερίς;
Πότε το μήνυμα της μητέρας γης συ θα διατυμπανίσεις;
Όταν η γη θα σείεται κάτω απ' τα πόδια των παιδιών σου;
Πού εσύ τότε, άπohne, θα κλαις το ριζικό σου;
Μα, μονάχα εσύ θα φταις, που έγινες ο αόρατος εχθρός της γης,
που μόνο με τον θάνατο, μπορείς να νικηθείς.

Άνθρωπε...

ξύπνα, αγωνίσου,
και κατ' επέκταση θυμήσου,
μη μείνεις μονάχα παρατηρητής
μιας μη αναστρέψιμης καταστροφής.
Τι σημαίνει το ότι δεν μπορείς ν' αλλάξεις το μυαλό του κόσμου;
Ότι θα μείνεις στάσιμος μες στην κατάντια του υποκόσμου;
Βρες στον έρμαιο τόπο σου την ταυτότητά σου
και μη μένεις μόνο στα λόγια, άσκησε την ιδιότητά σου.
Μην αλλοτριώνεσαι σ' ανούσια πράγματα,
ή σε μεγάλα κοσμικά θεάματα.

Ἄνθρωπε...

Εἶσαι ἡ κινητήριος δύναμη αὐτοῦ τοῦ τόπου.

Εννοεῖται πῶς μπορεῖς!

Ένας παγκόσμιος νικητὴς νὰ βγεις.

Γεύσου τὴν πολύτιμη ζωή σου,

ὅπως ἐκεῖνη γεννιέται στὴν ψυχὴ σου.

Ἄνθρωπε...

Ἡ ζωή σου εἶναι δική σου.

Όχι, ὅμως, καὶ ἡ γῆ σου.

Ἄνθρωπε...

Προσπάθησε.

Ἄδραξε, εὐαισθητοποιήσου,

καὶ στὸ τέλος... κινητοποιήσου.

Ιωάννης-Αδριανός Τάχιας

Ιος ΤΙΜΗΤΙΚΟΣ ΕΠΑΙΝΟΣ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στον Αριστείδη Τσαρούχα

Το μέλλον

Όλα για το μέλλον μας αγχώνουνε
και στο τέλος τη ζωούλα μας τελειώνουμε...
Μα ξεχνάμε πάντοτε τη φύση,
που για όλους εμάς έχει φροντίσει.

Πώς να ονειρευτεί κανείς το αύριο
αφού ξεχνάμε τη φύση, τη μαμά
που έχει παιδιά το Λαύριο
την Κίνα και τον Παναμά;

Εμείς είμαστε το πρόβλημα
ξεχασμένο γυαλί στο δάσος
Κι εμείς έχουμε το «κόλλημα»
υποκριτές κι ο κόσμος άβυσσος.

Παριστάνουμε τους αγίους
ρίχνοντας το φταίξιμο σε άλλα άτομα
Περνάμε τους δικούς μας βίους
ρίχνοντας κάτω από το χαλί σκόνη απ' το πάτωμα.

Ας βρεθεί άμεσα μια λύση
δραπετεύοντας από τούτο το «μπουντρούμι»

πριν η τελευταία στάλα από τα ποτάμια κυλήσει
σαν σταγόνα από μπουκάλι ρούμι.
Με τη φύση δεν πρέπει να τα βάζουμε
εκείνη ξέρει το βασίλειό της να φροντίζει
αν τη χαλάμε, θα μας κάνει να σπαράξουμε
όταν τις πόλεις με το δάκρυ της πλημμυρίζει.

«Τι τα θέλετε, τι τα γυρεύετε», οι Κασσάνδρες λένε,
«αφού στο τέλος δεν πρόκειται να ακουστείτε;»
μα εμείς θυμώνουμε, ελπίζουμε και κλαίμε
όταν το τέλος τούτου του κόσμου προκαλείτε.

Δεν θα προτείνω απόψε, λέω,
πυρσούς να πάρουμε, φτυάρια, τσουγκράνες
μα δεν θα αφήσω όσο ζω και αναπνέω
να καταστρέφουν τη φύση πολιτικοί με τιράντες.

Πολιτικοί και αγύρτες με ψεύτικα γυαλιά
μας κοροϊδεύουν μπροστά στα ίδια μας τα μάτια,
χρόνια τώρα κοιμάται η φύση σε καρφιά
γίνεται μέσα στους αιώνες χίλια κομμάτια.

Κυρίες και κύριοι, μαζευτήκαμε όλοι εδώ
Μπαίρον, Γκάτσος, Χατζιδάκις, Γκάντι
μαζί κι εμείς σφυρίζοντας έναν κοινό σκοπό
να γίνει «άνθρωπος και φύση, χέρι-γάντι».

Ιος ΤΙΜΗΤΙΚΟΣ ΕΠΑΙΝΟΣ Απονέμεται στην Παρασκευή-Αθηνά Κουτούλα
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Παραμύθι ή αλήθεια;

Τι είναι η μητέρα φύση; ερωτώ
Τι πάει να πει γη καυτή, βρασμένη απ' τον ήλιο;
Τι άραγε αέρας δροσερός;
Τι αρμυρό, μурμουριστό νερό;

Κλαίνε τα σύννεφα,
κλαίω κι εγώ.
Δάκρυα πέφτουν στα δέντρα
δροσοσταλίδες...

Ντύθηκε η άνοιξη, φόρεσε τα καλά της...
Τριαντάφυλλα ροδοκοκκινισμένα, κρίνα χαμογελαστά
Μα με μια μάσκα μάς αποχαιρετά λουλουδιασμένη,
αρρώστησε απ' τα δεινά!

Δυο έφηβοι το καλοκαίρι, ένα αγόρι, ένα κορίτσι
αργοστροβιλίζονται στην άμμο
Τα όνειρά τους κολυμπούν στη θάλασσα
ενώ τα κοχύλια χτυπούν παλαμάκια.

Ο μικρός κύριος, λεφτά δεν έχει να αγοράσει
στην κοπέλα δαχτυλίδι.

Βότσαλο της χαρίζει, το πιο διαλεχτό.
Εκείνη στην καρδιά της το φορά με καμάρι.

Καθώς περνούν οι μέρες
ο βασιλιάς Ήλιος πεθύμησε να ξεκουραστεί.
Ντύνει στο χακί τα σύννεφα
τους ορίζει να φυλούν τον ουρανό.

Σιγά σιγά γδύνονται τα δέντρα,
φλερτάρουν με τον άνεμο,
χορεύοντας ταγκό.
Τα φύλλα κοκκινίζουν απ' την ντροπή τους.

«Εκείνη η στείρα αμυγδαλιά,
που δεν μπόρεσε την άνοιξη ν' ανθίσει,
τι απέγινε, άραγε;»
φυλλομουρμούριζαν ψιθυριστά τα δέντρα.

Έτσι κουβέντιαζαν όλο το φθινόπωρο,
ώσπου ήρθε το χιόνι να τα ντύσει.
Εκείνη η λεμονιά, η ψηλή, η λεπτούλα,
έχασε το κλαδί της, σε χιονοπόλεμο.

Να αγαπάτε τη φύση
γιατί αν ένα λουλούδι σας αρέσει, θα το κόψετε,
αν όμως το αγαπάτε, θα το ποτίζετε να μη μαραθεί.
Αυτό ήταν το παραμύθι μου. Ή μήπως δεν ήταν παραμύθι;

2ος ΤΙΜΗΤΙΚΟΣ ΕΠΑΙΝΟΣ Απονέμεται στην Ευθυμία-Σπυριδούλα Καλυβοπούλου
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Σε μια στιγμή

Εκεί που φύτευνε ο ιβίσκος κι η αλθαία
που κελαηδούσαν πετώντας τα πουλιά.
Στη γειτονιά που μύριζε λεβάντα
και ο дуόσμος σε αγκάλιαζε απαλά.
Άρχισαν να μαραίνονται λουλούδια
δεν έβρεχε πια,
στέγνωε το χώμα,
στέρευαν οι βρύσες στα χωριά.
Στην άσφαλο νεκρά πουλιά.
Ξεκίνησε σιωπηλά
και δεν ενόχλησε ζώα πολλά
ξεσηκώθηκε μια γειτονιά
κι έπειτα η παρακάτω συνοικία.
Τους παρότρυνε μία κυρία
που μιλούσε για τη βία
που υφίσταται η φύση
και ζώα και φυτά έχει διαλύσει.
Μία κρίση
που στον άνθρωπο πολλά έχει στερήσει.
Αλλά ευθύνεται κι αυτός διότι άσχημες πράξεις είχε ξεκινήσει
δίκως να σκεφτεί
ή να προνοήσει.

Ευθυμία-Σπυριδούλα Καλυβοπούλου

2ος ΤΙΜΗΤΙΚΟΣ ΕΠΑΙΝΟΣ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στον Ιωάννη Τραγάκη

Άγνωστη πατρίδα

Αθήνα, δέκα και δέκα το πρωί
ξυπνάω μα δεν είσαι εκεί
σε σκέφτομαι τώρα πιο πολύ.

Ντύνομαι, πλένομαι, τρώω
σε σκέφτομαι μα δεν μπορώ να σε δω
Ακόμα αναρωτιέμαι...
«υπάρχεις όντως ή είσαι ένα απλό μουσικό»;

Παίρνω το αμάξι οδηγώ προς τη δουλειά
και εκεί σε πρωτοείδα πανέμορφη
σαν τα κάλαντα των μικρών παιδιών
ήσουν μόνη και φόραγες ένα πανέμορφο φόρεμα
από λουλούδια.

Σταμάτησα, σε είδα...
σε ξαναείδα...
Ανώνυμη ήσουν και σε ονόμασα Άγνωστη Πατρίδα.

Δεν είχα θάρρος να σου μιλήσω
γι' αυτό προχώρησα
δεν κοίταξα πίσω.

Νιώθω τύψεις τώρα
και σιγολέω από μέσα μου
δεν θα ξανάρθει αυτή η ώρα.

Ίδια ρουτίνα πάλι
μόνο που ξυπνάω με σκυμμένο το κεφάλι
γιατί ντρέπομαι για την κακή μου πράξη.

Παίρνω το αμάξι
πάω από τον ίδιο δρόμο
δεν σε βλέπω και κλαίω σαν μωράκι.

Κάπου λίγο έξω από την Αθήνα σε ένα χωριό
σε είδα να με κοιτάς
με βλέμμα θλιμμένης μητέρας.

Βγαίνω έξω και σε πλησιάζω
τρέμω μην πω τίποτα
και σε ξαφνιάσω.

Έκατσα κάτω απ' τα κλαδιά σου
με άφησες λέγοντάς με «γιε σου»
σκεπάζοντάς με με τα φύλλα της αριστερής μεριάς σου.

Κάποια στιγμή πριν φύγω
παίρνω το θάρρος
και ρωτάω το όνομά σου
και συ μου απαντάς
το ξέρεις...
Είμαι η Άγνωστη Πατρίδα.

3ος ΤΙΜΗΤΙΚΟΣ ΕΠΑΙΝΟΣ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στον Φίλιππο-Ακύλα Καλούδη

Όλοι μαζί

Σήμερα όλοι εμείς εδώ,
της γης παιδιά, πολίτες,
κόντρα σε αόρατο εκθρό,
θύματα μα και θύτες.

Ζώα πεθαίνουν,
αέρια την ατμόσφαιρα ρυπαίνουν,
χρειάζεται ριζική μεταβολή,
ενάντια στην κλιματική αλλαγή!

Η θερμοκρασία αυξάνεται,
όλος ο κόσμος την αισθάνεται,
ζωή πιο δύσκολη και πιο αγχωτική,
το περιβάλλον μας πεθαίνει και εμείς κοιτάμε στατικοί...

Τη γη μας καταστρέψαμε,
σκοτώσαμε τη φύση,
το μέλλον δεν προβλέψαμε,
το αφήσαμε να σβήσει.

Λιώνουν οι πάγοι μονομιάς,
πόλεις θα βυθιστούνε,
τα όνειρα της νέας γενιάς
θα εξαϋλωθούνε.

Ποια γη θα παραδώσουμε,
στους νέους, στα παιδιά μας,
ζωή να ξαναδώσουμε
στη φύση, στα όνειρά μας!

Κι εσείς μεγάλοι διανοητές,
με ομιλίες φλογερές,
μήνυμα στέλνετε σαφές
να γίνουμε όλοι μαχητές!

Όλοι μαζί λοιπόν, εμπρός,
φροντίζουμε τη φύση,
να νικηθεί αυτός ο «εχθρός»,
το μέλλον μας ν' ανθίσει!

Φίλιππος-Ακύλας Καλούδης

ΔΗΜΟΣ ΒΥΡΩΝΑ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

6ος Διαγωνισμός

Λογοτεχνικής Έκφρασης

Εφήβων και Νέων

Κατηγορία Νέων

ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΟΥ ΔΙΑΚΡΙΘΗΚΑΝ

ΒΥΡΩΝΑΣ 2020

Ξεφυλλίζοντας τις σελίδες των νέων μας

Στο βλέμμα του Μπαίρον η νιότη δεν αγγίζεται
Αγέραςτος ο ποιητής πορεύτηκε στο τέλος του...
δεν ήταν ο χρόνος που τον λύγισε.
Νιότη που δεν σιωπά μην τη φοβάσαι,
ας' τη να δώσει αυτά που έχει μέσα της...
Άκου να σου μιλά και μάθε να ονειρεύεσαι μαζί της...
μην της κακιώνεις αν απόμακρες σου φαίνονται
οι σκέψεις της, μην τη ζηλεύεις, είναι κοντά
στο πάθος που εγκατέλειψες μέσα στον χρόνο...
Άκου τη νιότη που εκφράζεται και ζήσε τις στιγμές της,
άκου το πάθος της και ξέθαψε
μέσα από την εμπειρία σου αυτά που απώθησες...

Άκου τη νιότη που εκφράζεται:

1ο ΒΡΑΒΕΙΟ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στον Γεώργιο Παπακωνσταντίνου

Μάνα μου, γης

Λοιπόν, το πιο όμορφο τραγούδι που άκουσα γύρω στα δεκαοκτώ μου, το τραγουδούσε ένας θείος βοσκός που έβοσκε τα πρόβατα. Τότε έμαθα να αγαπώ τη μουσική. Όργωνα τα χωράφια για την αυγουστιάτικη σοδειά, όταν τον άκουσα να τραγουδάει έναν πολιτικό αμανέ, καθώς ο αέρας έφερνε στα αυτιά μου την πονεμένη πνοή του. Άφησα στη μέση το όργωμα και άρχισα να ψάχνω με τα μάτια τον βοσκό για να πλησιάσω, έστω και λίγο. Ο ήλιος να καίει, να περπατάω ξυπόλυτος, αλλά ο στόχος να πλησιάζει.

«Άνοιξε γης τα στήθη σου,

να με καλωσορίσεις.

Τους ανθρώπους που σε μισούν

μακριά να τους κρατήσεις.

Άνοιξε γης και μίσσησα

τα πάθη που σου κάνουν

σε σκίσανε, σε κάψανε

θέλουν να σε ξεκάνουν.

Άνοιξε γης και η βροχή

θα 'ρθει για να σε σώσει

και τους ανθρώπους που σε τρών'

μέσα σου θα τους χώσει».

— Θείε, γιατί παρακαλās με τέτοιο τρόπο τη γη; Σαν να έχεις μισήσει τον άνθρωπο;

— Γιώργη μου, λέει, οργώνουμε στα μερόνυχτα, σκίζουμε της γης τη σάρκα και έχουμε ξεχάσει πως χάρη σε αυτή ζούμε. Πατάμε το χώμα που μας γέννησε και ψάχνουμε κάθε χρόνο τους καρπούς της. Ξεχάσαμε ότι αυτή είναι η μάνα μας.

— Μα ξέρεις πως δεν είναι έτσι! Με αγάπη τη σπέρνω και τη θερίζω κάθε χρόνο. Με έχεις δει και με έχεις ζήσει.

— Πάρε χρόνο σήμερα και κάτσε στο χωράφι του Ματζούκα, μείνε εκεί μέχρι το δείλι και θα δεις πώς ποτίζουμε τη γη φαρμάκια, για να καρπίζει γρηγορότερα. Παραδίπλα θα δεις τις εκρήξεις στο λατομείο του Καράτελη, που το έχουν σκίσει πιο κάτω και από τη θάλασσα. Μέχρι το βράδυ, θα έχεις δει την Κωστέλω να βάζει φωτιά στα ξερά του χωραφιού της και, το επόμενο πρωί, όλο το χωριό να τρέχει να σωθεί από τη φωτιά ή, σε λίγους μήνες, από πλημμύρες, γιατί δεν θα έχουμε τρόπο να σταματήσουμε το νερό που θα φτάνει από τη θάλασσα.

Το καταμεσήμερο μου 'χει φάει το μυαλό γιατί, όσα είπε ο κυρ-Κώστας, τα έχω δει να γίνονται ήδη. Όλο το απόγευμα έμεινα να κοιτάζω τον ουρανό να αλλάζει χρώμα, σαν πύρινο κύμα να απλώνεται σε όλη τη δύση. Το επόμενο πρωί θα άρχιζα να ξεχωρίζω τους ριζωμένους σπόρους. Έπρεπε να προχωρήσω αφού η προηγούμενη μέρα πήγε χαμένη και ο πατέρας δεν είναι τόσο ρομαντικός όσο ο κυρ-Κώστας.

Όμως, μόλις μπήκα στο ριζωτήριο, και είδα τους σπόρους σαν μύτη καρφίτσας να έχουν αρχίσει να ριζώνουν, να έχουν ξεμυτίσει μικροσκοπικά φύλλα, ένιωσα όλη τη μαγεία της φύσης να απλώνεται γύρω μου. Ήταν η πρώτη φορά που με άφησε ο πατέρας να κάνω τη διαδικασία από την αρχή και κατάλαβα το γέννημα της φύσης, της γης. Χίλια μικρά σποράκια είχαν ξυπνήσει, μονάχα τους, χωρίς φαρμάκια και χωρίς κάποιος να τα τσιγκλάει. Μπορούσε κανείς να ακούσει την ανάσα τους που έψαχνε χώμα να τα σκεπάσει και νερό να τα ξεδιψάσει.

«Άντε έλα, ώρα να τρυγήσουμε τα μελίσσια, μην αργείς. Προβλέπεται δύσκολος χειμώνας, δεν μας παίρνει άλλη καθυστέρηση» φωνάζει ο πατέρας, γιατί με βλέπει πως έχω καθεί. «Πατέρα, πώς αντέχουν οι μέλισσες σε τέτοια θερμοκρασία; Έχω σκάσει», του λέω καθώς δροσίζω το κεφάλι μου στη δεξαμενή με το νερό.

«Αυτό που έκανες και εσύ, με ένα λίγο πιο παράξενο, θα έλεγα, τρόπο. Βλέπεις, παίρνουν νερό και μέσα στην κυψέλη ανοιγοκλείνουν τα φτερά όλες μαζί, σαν

κλιματιστικό, για να κρατάνε τη θερμοκρασία που θέλουν», λέει με μια πρωτοφανή υπερηφάνεια.

Λίγες μέρες μετά, τα μελίσσια μας βουβάθηκαν. Κάποιοι σε διπλανό περβόλι αποφάσισε να φαρμακώσει τα χώματα γιατί έντομα επηρέαζαν την παραγωγή του, μέσα στο καταμεσήμερο, με τις μέλισσες να πηγαиноέρχονται.

Τις μέρες του Αυγούστου που αρχίζει η καλλιέργεια, όταν σκάει ο ήλιος στο κεφάλι μας, πηγαίνουμε με τον πατέρα και τον παππού στη θάλασσα στο χωριό για ένα γρήγορο δροσιστικό μπάνιο. Όπως ο πατέρας μου μαθαίνει τη ζωή στο χωράφι, ο παππούς είναι υπεύθυνος και μου μαθαίνει για τη θάλασσα. Από αυτόν έμαθα κολύμπι πρώτη φορά, το μακροβούτι, την παλέρροια και τους ανέμους. Βλέπεις, ο Βοριάς ησυχάζει τη θάλασσα ενώ ο Νοτιάς την ανακατώνει, την κάνει να λυσομανάει.

Εκείνη τη μέρα, ο Νοτιάς μάς έριξε λίγα χαστούκια. Χειρότερα όμως ήταν τα χαστούκια της θάλασσας. Με πλαστικές σακούλες και μπουκάλες. Στην πρώτη βουτιά βγήκα με φύκια στο κεφάλι και τη δεύτερη με μια πλαστική σακούλα από το περίπτερο της γειτονιάς. Έκανα να διαμαρτυρηθώ γι' αυτούς που τα ρίχνουν, αλλά ο παππούς με σταμάτησε. «Άνθρωποι τα ρίχνουν. Άνθρωποι σαν κι εμάς. Μάθαμε να ψάχνουμε τους φταίχτες και τους ήρωες στα μάτια των άλλων. Αυτό που σου λέω όμως, άνθρωποι τα κάνουν».

Ο πατέρας τελικά είχε δίκιο. Ο χειμώνας μάς ήρθε βαρύς με τη χειρότερη βροχή στα χρονικά. Από τα χωράφια που κάναμε παραγωγή, τρία είχαν καταστραφεί ολοσχερώς. Τι είχαν καταστραφεί δηλαδή, είχαν γίνει τεράστιες λίμνες, οπότε τίποτα δεν μπορούσε να σωθεί. Θυμήθηκα τα λόγια του βοσκού. Θα έρχονται πλημμύρες και δεν θα μπορούμε να σωθούμε.

Όταν πήγαμε να πουλήσουμε πράματεια στην αγορά, άκουσα τον πατέρα να λέει: «Δεν θα βγούμε για εξαγωγή φέτος, όλοι έχουνε χάσει δύο με τρία χωράφια». Όταν ήρθε ο κύριος υπουργός και άρχισε να λέει για την κάλυψη των ζημιών, τότε είδα τα μάτια του πατέρα να σκοτεινιάζουν. Βρόντηξε το χέρι στο τραπέζι και σηκώθηκε. Όλοι σώπασαν και περίμεναν να μιλήσει για τα ποσοστά

αποζημίωσης και για την περίοδο αποπληρωμής. Όμως δεν το έκανε. Δεν ήταν μια ακόμη πολιτική διαμαρτυρία του πατέρα για τα οικονομικά σχέδια· ήταν μια δήλωση, μια αγανακτισμένη δήλωση. Με κοίταξε και άρχισε να μιλά σαν να του όπλιζαν τη φωνή οι μέλισσες που χάσαμε, η μαύρη τρύπα του λατομείου, το κεφάλι μου με την πλαστική σακούλα, τα πλημμυρισμένα χωράφια που θα άφηναν οικογένειες χωρίς φαγητό.

«Κύριοι, τα σύκα σύκα και η σκάφη σκάφη. Αν μας λένε για αποζημιώσεις μια χαρά, αλλά του χρόνου θα ξαναγίνει, γιατί καταστρέφουμε τη φύση που μας γέννησε. Εκρήξεις έχουν καταστρέψει την περιοχή κοντά στο λιμάνι και η άγρια ζωή έχει χαθεί, όλοι καίμε τα ξερά στις αρχές του καλοκαιριού για να αποφύγουμε πυρκαγιές, όμως άλλοι δεν βάζουν μυαλό και ο νόμος τούς αφήνει ήσυχους. Όλοι ξυπνάμε για να ψεκάσουμε και να προστατεύσουμε τις σοδείες μας τα άγρια χαράματα, για να μην επηρεαστεί η περιοχή λόγω ανέμων ή κυκλοφορίας ζωτικής σημασίας εντόμων, την ίδια στιγμή που άλλοι ψεκάζουν στο καταμεσήμερο, αγνοώντας ότι δίπλα υπάρχουν άλλοι παραγωγοί. Πετάμε πλαστικά στο σπίτι, στην αυλή ή στα χωράφια γιατί δεν θα φτάσουν στη θάλασσα, σαν να είναι μόνο αυτό το πρόβλημα, και έχουμε αφήσει τις ακτές όλου του νησιού να πνίγονται σε πλαστικά παντός είδους. Η καταστροφή στην ατμόσφαιρα και η αύξηση της θερμοκρασίας μάς επηρεάζει εμφανέστατα. Αν απλά σωπάσουμε για μια αποζημίωση και μόνο, του χρόνου θα χάσουμε όλοι από πέντε χωράφια καλλιέργειας. Τι να τα κάνω τα λεφτά, αν δεν μπορώ να καλλιεργήσω τη γη με την αγάπη μου και τα χέρια μου; Σε πέντε χρόνια, οι καλλιέργειες που θα επιβιώνουν δεν θα φτάνουν καν για να καλύψουν το χωριό. Βλέπω στα μάτια τον γιο μου, έναν νέο που περιμένει να καλλιεργήσει τη γη, και το μόνο που θα μπορέσω να του αφήσω θα είναι ένα κατεστραμμένο οικοσύστημα με πλημμύρες τον χειμώνα και ξηρασία το καλοκαίρι. Θα μπορεί να βγάζει φαγητό μόνο για την οικογένειά του, και αυτό αν αφήσουμε καλλιεργήσιμη γη από την “ανάπτυξη” στον κατασκευαστικό τομέα. Το πρόβλημα δεν είναι οι αποζημιώσεις, κύριε υπουργέ. Το πρόβλημα είναι η προστασία του οικοσυστήματος. Είναι η προστασία των παιδιών μας. Είναι η προστασία της συνέχισης της ζωής μας όπως την ξέρουμε.

Χωρίς θάλασσες, χωρίς μέλισσες, χωρίς καλλιεργήσιμη γη, χωρίς δάση και δέντρα για σκιά και αναπνοή, δεν βλέπω να υπάρχει λόγος να πάρουμε λεφτά για αποζημιώσεις, αφού δεν θα τα χρειάζεται πια το κουφάρι μας».

Ο βοσκός, σε μια γωνιά, με είδε και χαμογέλασε. Λες να τον άκουσε και ο πατέρας εκείνη τη μέρα; Ίσως, αλλά από εκείνη την ημέρα όλα άλλαξαν. Πρώτοι βγήκαν οι αγρότες στην επίθεση. Προσπάθησαν να θυμίσουν στο υπόλοιπο χωριό πως δεν είναι μακριά οι καταστροφές τους. Στην ίδια γη ταξιδεύουμε και είναι πια ώρα να ξυπνήσουμε από το όνειρο του κοντινού μέλλοντος.

Μετά, στον αγώνα μπήκαν οι ψαράδες, που οι ψαριές τους είχαν γίνει από μισές με τα εργοστάσια παραγωγής πλαστικού· μετά, καθηγητές και μαθητές, που κατάλαβαν ότι χωρίς αλλαγή, δεν υπάρχει μέλλον ούτε για εκπαίδευση, και είχαν τον πρώτο λόγο για την επόμενη μέρα.

Τελευταίοι μπήκαν οι πολιτικοί άρχοντες του χωριού, κατάλαβαν ότι τα λεφτά που έπαιρναν από τα λατομεία και τα εργοστάσια θα ήταν ακρείαστα στα παιδιά τους, αφού δεν θα είχαν παρά μέσα σε τέσσερις τοίχους να τα σκορπάνε, χωρίς καθάρειες ανάσες της γης.

Έτσι, μπήκα πια κι εγώ στον αγώνα, με τα φύκια στο κεφάλι να θυμίζουν ότι η απλή ζωή είναι αυτή που μπορεί και θα έπρεπε να έχει συνέχεια. Με γυμνά πόδια να πατάω τη γη, να τη νιώθω για λίγο να ανασαίνει.

Ξύπνα άνθρωπε, η γη που σε βαστάει τόσα χρόνια, σε έχει ανάγκη.

Εσύ που με εγέννησες,
έγειρες να πεθάνεις.
Κι αυτό το βάρος που πονείς
διώχνω να ανασάνεις.
Μάνα μου, γης.

Γεώργιος Παπακωνσταντίνου

2ο ΒΡΑΒΕΙΟ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στη Δέσποινα Νεράκη

**Προστασία περιβάλλοντος:
πολυτέλεια ή ανάγκη επιβίωσης**

Στη σημερινή εποχή παρατηρείται μεγάλη ανθρώπινη παρέμβαση στο έργο της φύσης, το σύνολο των άψυχων και έμψυχων όντων που περιβάλλουν τον άνθρωπο και επιδρούν στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του. Αναντίρρητα, ο άνθρωπος και το περιβάλλον βρίσκονται σε αगाστή σχέση και συνεργασία. Δυστυχώς όμως τη σχέση αυτή ο άνθρωπος δεν τη σεβάστηκε, τη ρύπανε και τη μόλυνε για διάφορους λόγους.

Αρχικά το άτομο καθίσταται έρμαιο του υλικού ευδαιμονισμού. Καθώς οι υλικές αξίες έχουν υπερφαλαγγίσει τις ηθικοπνευματικές, ρίχνεται στο αέναο κυνήγι της ύλης, ώστε να καλύψει τις τεχνητές ανάγκες που δημιουργεί η έντεχνη διαφήμιση. Υπερεργάζεται ώστε να εξασφαλίσει τα χρήματα που θα τον εισαγάγουν στον επίγειο υλικό παράδεισο, με αποτέλεσμα να εξουθενώνεται ψυχικά και σωματικά. Έτσι δεν έχει τον χρόνο ούτε τη διάθεση να ασχοληθεί με οικολογικά ζητήματα.

Επιπρόσθετα ο άνθρωπος αδιαφορεί για τα πνευματικά αγαθά που τον καθιστούν πνευματικά ανεξάρτητο. Η αυταξία της πνευματικής καλλιέργειας λειτουργεί ως επενδυτικό προϊόν, το οποίο μακροπρόθεσμα ή βραχυπρόθεσμα μεταφράζεται σε χρηματικές απολαβές. Επομένως το άτομο δεν διαθέτει σφαιρική μόρφωση και κατ' επέκταση οικολογική συνείδηση και καταστρέφει το περιβάλλον.

Ακόμη, απουσιάζουν οι ηθικές αρχές και τα ιδανικά που συγκρατούν τον άνθρωπο από παρεκτροπές του εαυτού του και αποτελούν πηγή έμπνευσης και οράματος. Οι ηθικές αξίες αντιμετωπίζονται ως παρωχημένες, ξεπερα-

σμένες, ως κάτι αμιγώς θεωρητικό και ρομαντικό και η ανηθικότητα έχει γίνει πλέον τρόπος ζωής, καθώς κυριαρχεί η «ηθική του συμφέροντος». Ο νέος δεν έχει το ιδεολογικό υπόβαθρο που νοηματοδοτεί τη ζωή του και τον ενδυναμώνει ηθικά και ψυχικά. Ανεργμάτιστος καθώς είναι, παραπαίει χωρίς πυξίδα στη ζωή του και αδιαφορεί για τον συνάνθρωπό του και κατ' επέκταση για το περιβάλλον.

Επιπλέον, ο πολύπλοκος τρόπος ζωής στις μεγαλουπόλεις, σε συνδυασμό με τους αλληλοσυγκρουόμενους ρόλους που έχει ο σύγχρονος άνθρωπος, τον απομυζούν ψυχικά και σωματικά, στερώντας του τον χρόνο και τη διάθεση να ασχοληθεί με το περιβάλλον. Παράλληλα, απουσιάζει η οικολογική εκπαίδευση από το σχολείο και τα Μέσα Ενημέρωσης, καθώς και οι οικολογικοί σύλλογοι δεν ευαισθητοποιούν επαρκώς την κοινή γνώμη.

Το περιβάλλον μαστίζεται από πολυάριθμα προβλήματα. Αρχικά το συνονθύλευμα των ανθρώπων στις μεγαλουπόλεις έχει ως συνέπεια την εμφάνιση οικολογικών προβλημάτων, κυρίως από τις καύσεις στους κινητήρες των οχημάτων, στους καυστήρες των κατοικιών και στις βιομηχανικές εγκαταστάσεις. Αυτά προκαλούν ρύπανση και μεταβάλλουν τη φυσική και χημική σύσταση του αέρα, του νερού και του εδάφους. Τα καυσάερια και οι ρύποι έχουν ως αποτέλεσμα την εξασθένηση της στιβάδας του όζοντος, το φωτοχημικό νέφος, το φαινόμενο του θερμοκηπίου και την όξινη βροχή. Με ανάλογο τρόπο ρυπαίνεται το έδαφος και τα ύδατα των θαλασσών και των ποταμών. Το πρώτο μολύνεται από την απόθεση και διασπορά διαφόρων στερεών, υγρών ή αερίων όπως απορρίμματα, ζιζανιοκτόνα και εντομοκτόνα. Η ρύπανση των υδάτων πάλι, δημιουργείται με την απελευθέρωση στο υδάτινο περιβάλλον ουσιών που είτε διαλύονται είτε κατακάθονται στον πυθμένα. Έτσι αλλοιώνεται η ποιότητα του νερού και υποβαθμίζονται οι δυνατότητες χρήσης του. Παράλληλα, εξαιτίας των ανθρώπινων δραστηριοτήτων ένα μεγάλο ποσοστό των ειδών απειλείται με εξαφάνιση. Ακόμη, κάθε χρόνο καταστρέφονται μεγάλες εκτάσεις δασών από πυρκαγιές, με συνέπεια να μειώνονται οι ποσότητες οξυγόνου στην ατμόσφαιρα.

Τα φαινόμενα αυτά έχουν δραματικές επιπτώσεις στην επιβίωση και ανάπτυξη των έμψυχων όντων στη γη. Αδήριτη ανάγκη αποτελεί η λήψη αποφάσεων για την αντιμετώπισή τους.

Αρχικά το σχολείο οφείλει να παρέχει σφαιρική μόρφωση και ανθρωπιστική παιδεία, ώστε να σφυρηλατεί προσωπικότητες με ήθος και ψυχική αρχοντιά, που θα γνωρίζουν τα προβλήματα του περιβάλλοντος και δεν θα το μολύνουν. Μέσα από καινοτόμους δράσεις και διαλέξεις ειδικών επιστημόνων θα πρέπει να καλλιεργεί την οικολογική συνείδηση, ώστε οι νέοι να σέβονται το περιβάλλον.

Η πολιτεία οφείλει να προβεί στην ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση πάνω στο πρόβλημα. Αδήριτη ανάγκη αποτελεί η απομάκρυνση των βιομηχανιών από τα αστικά κέντρα και η προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού, φιλικών προς το περιβάλλον, όπως ο αγροτουρισμός. Οφείλει να επιβραβεύει τις επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν αντιρρυπαντική τεχνολογία και να επιβάλλει αυστηρές ποινές για τους καταστροφείς της φύσης.

Η οικογένεια παράλληλα οφείλει να δίνει έμφαση από μικρή ηλικία στην ηθικοπνευματική ανάπτυξη των παιδιών και να καλλιεργεί την περιβαλλοντική συνείδηση, ώστε να προστατεύουν και να μη μολύνουν το περιβάλλον. Οι γονείς θα πρέπει να χρησιμοποιούν ανακυκλωμένα ή ανακυκλώσιμα προϊόντα και να συμμετέχουν σε οικολογικούς συλλόγους.

Τα Μέσα Ενημέρωσης οφείλουν να διαφωτίζουν το κοινό για τις επιπτώσεις της μόλυνσης και να αποκαλύπτουν αυθαιρεσίες σε βάρος του περιβάλλοντος, ώστε να ευαισθητοποιείται η κοινή γνώμη. Θα πρέπει να προβάλλουν ειδικούς επιστήμονες που θα ενημερώνουν με εγκυρότητα τον κόσμο και μέσα από διαφημίσεις θα του υποδεικνύουν το χρέος του απέναντι στη φύση. Ακόμη, οφείλουν να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες για την προστασία του περιβάλλοντος, παρακινώντας τους ανθρώπους να συμμετέχουν σε οικολογικές δράσεις.

Επιπρόσθετα, οι πνευματικοί άνθρωποι οφείλουν να μην είναι κλεισμένοι στον «γυάλινο πύργο» τους, αλλά να βρίσκονται κοντά στην κοινωνία, ώστε να τη συμβουλεύουν και να τη νοθετούν.

Ακόμη, το ίδιο το άτομο θα πρέπει να γνωρίζει τις ηθικές αξίες και να τις εφαρμόζει στη ζωή του. Έτσι θα διαμορφώσει έναν σταθερό κώδικα αξιών στις σχέσεις του με τους άλλους με άξονες αναφοράς, ώστε να προσανατολίζεται προς το ηθικά ανώτερο. Διαθέτοντας οικολογική συνείδηση θα σέβεται και θα προστατεύει το περιβάλλον.

Γίνεται πια φανερό ότι ο πλανήτης μας δεν αντέχει άλλο τις ανθρώπινες παρεμβάσεις ούτε τις συνέπειες του σύγχρονου τρόπου ζωής. Κρίνεται, επομένως, απαραίτητη η πλήρης διαφοροποίηση της συμπεριφοράς του ατόμου απέναντι στο φυσικό περιβάλλον. Βασικός άξονας αυτής της αλλαγής θα είναι η καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης, που θα «γεννήσει» οικολογικές ανησυχίες μέσω της βιωματικής επαφής και θα αναπτύξει τον σεβασμό και την αληθινή αγάπη για τον μοναδικό πλανήτη μας!

Σε περίπτωση που δεν γίνει προσωπική υπόθεση του καθενός η προσπάθεια προστασίας του περιβάλλοντος, τότε κρίνεται επισφαλής ακόμα και η ίδια η επιβίωση του ανθρώπου πάνω στη γη.

Δέσποινα Νεράκη

1ο ΒΡΑΒΕΙΟ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στον Ανδρέα Κατσάρα

Συλλαβισμοί στο σύμπαν

Στης φύσης το καλλίχορο προαύλιο
εκεί που σμίγουν
στιχηρά ιδιόμελα με λέξεις του Ομήρου
δάση και πέλαγα ευάνεμα αρδεύουνε
την πλάση ολάκερη
εκεί η ψυχή αναρριγά κι αποξεχνιέται.

Σεβάσου
το μικρό κοχύλι, το μοναχικό αγριολούλουδο,
ακόμα κι εκείνο –το χτισμένο με τη γη–
κομμάτι αμφορέα.

Φτιάξε αγάπη
όπως τα κύματα η θάλασσα
χτίσε το φρέαρ της ζωής
από ανάσες καθαρού αέρα.

Νερό είν' όλα κι άνεμος.

Στον διάφανο ουρανό
στο κομποσκοίνι του δάσους
στο καντήλι το πελώριο των ακτογραμμών
στο πέταγμα του κοκκινολαίμη
εδώ βρίσκεται η ρωγμή του τραγουδιού
εδώ κι η ρίζα του ποιήματος.

Ανέβα στα μυστικά κλαδιά της ψυχής σου
εκεί που βρίσκεται η σοφία ριζωμένη
και οι απαντήσεις για το αύριο.

Οι πολυπλόκαμες του πολιτισμού ταχύτητες
εύκολα μπορεί ν' ανθίζουν
αλλά δεν δένουν πάντοτε καρπούς...

Καρπούς δένει η περισυλλογή.

Γρηγορείτε!

Για να μη γίνει ο κόσμος μας
η μνήμη ενός παραδείσου που χάθηκε για πάντα.

Ανδρέας Κατσάρας

2ο ΒΡΑΒΕΙΟ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στην Ευφροσύνη Κωνσταντινίδου

Έχω έναν Κήπο

Έχω έναν Κήπο, κι εκεί κάνουν κύκλο,
χρόνια χιλιάδες, ζωή και νερό.

Μέσα στον Κήπο, στου χρόνου τον χτύπο,
νυχτώνει, χαράζει, σε κάθε καιρό.

Δέντρα, λουλούδια, της Γης τα τραγούδια,
μικρά και μεγάλα, μυριάδες φυτά.

Πλάσματα τόσα, σε είδη καμπόσα
χρωστούν την πνοή τους στ' ουρανού τη φωτιά.

Κι είναι ένα πλάσμα, σπουδαίο σαν άσμα...
προκόβει σε όλα, μπράβο γι' αυτό!

Μα όσο γεννάει, προχωράει... ξεχνάει...
τον Κήπο χαλάει, θηρίο σωστό.

Πονάνε τα δέντρα, αρρωσταίνουν τα ζώα.
Έρθε η ώρα ν' ακούσει, να δει.

Του Κήπου η στέγη, κι ας μην το πιστεύει,
προοριζόταν πάντα και γι' αυτόν δανεική.

Έχω έναν Κήπο, κι εκεί κάνουν κύκλο
χρόνια χιλιάδες, νερό και ζωή.

Και μέσα στον Κήπο, όταν θα λείπω
λέω στα παιδιά μου, προσέξτε τη Γη!

Ευφροσύνη Κωνσταντινίδου

3ο ΒΡΑΒΕΙΟ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στον Κωνσταντίνο Κλάππα

Περιβάλλον... Η ειρωνεία

Αναλογίστηκες ποτέ
αν πληγώνεις,
αν καταστρέφεις,
αυτό
που αγαπάς,
που υπερασπίζεσαι.
Ακούγεται ειρωνικό
και όμως... αληθινό.

Εκεί,
στο μικρό δασάκι
που κάποτε
έπαιζες κρυφτό
με τους φίλους σου,
τους παππούδες σου
να σε κοιτούν.
Πλέον,
πετάς την τηλεόρασή σου,
το τσιγάρο σου,
το παρελθόν σου.
Η ειρωνεία.

Εκεί,
στην αμμουδιά,
που κάποτε είπες
«Σ' αγαπώ»
κοιτώντας την στα μάτια,
ρίχνεις πίσω σου
ένα αθώο μπουκαλάκι,
μια χειρουργική μάσκα,
μια μαύρη πέτρα.
Η ειρωνεία.

Εσύ,
που υπερασπίζεσαι,
που αγαπάς,
το περιβάλλον
γιατί διαβάζεις
αυτό εδώ
σ' ένα κομμάτι
άσπρο χαρτί;
Η ειρωνεία.

Κωνσταντίνος Κλάππας

Ιος ΤΙΜΗΤΙΚΟΣ ΕΠΑΙΝΟΣ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στη Σπυριδούλα Μαρία Γεωργοκίτσου

Η ακροστιχίδα της φύσης

Φύομαι εντός σου
σαν σπόρος άμαθος
σε χέρσο χωράφι, ανθός γίνομαι.
Μια αδύναμη μυρωδιά,
δυναμώνει.
Την ακούω, την ακουμπώ,
δεν την οσφραίνομαι.
Ένα πέπλο παχύ,
σκοτεινό την καλύπτει.

Ύψιστη γαία,
τόσους θεούς έχεις στα πόδια σου,
γιατί σε κυριεύουν οι θνητοί;
Θέσπισε νόμους.
Τον θρόνο δώσε στον Αιθέρα,
κοσμοκράτορα στέψ' τον,
ν' ανεμίσει στο άγνωστο,
να φυσήξει το πέπλο,
να δειλιάσει από μόνο του και να φύγει σκοτεινότερο.

Σείεσαι,
μα ο λόγος διπλός.
Η ψυχή σου κοντεύει να σπάσει,
να αποτινάξει τον φλοιό, σαν βρέφος να αναγεννηθεί.
Εκθρός της, η οργή σου,
για όσα λάθη δοκίμασαν να εφαρμόσουν οι θνητοί
— ακριβώς λόγω της θνησιμότητάς τους.
Και θες τόσο για τούτο να εκραγείς,
που σκοτεινότατο το πέπλο
θα γενεί.

Ηγέτης που ν' άγει
αδυνατεί.
Τα χέρια του 'χουν δέσει.
Τα μάτια τα 'χει κλείσει
—από μόνος του—
να μη θαμπώσουν απ' την ασχήμια του κόσμου.
Οπλίσου άνθρωπε,
να ξεθολώσεις τούτο τον κόσμο.
Οπλίσου άνθρωπε,
με σφαίρες σου τα λουλούδια, την αγάπη, την προσφορά.
Οπλίσου άνθρωπε,
να σπάσει η φύση, να αναγεννηθεί, να ξαναλάβει τούτος ο κόσμος.

Σπυριδούλα Μαρία Γεωργοκίτσου

2ος ΤΙΜΗΤΙΚΟΣ ΕΠΑΙΝΟΣ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στην Αναστασία Βιτανοπούλου

Μύθου φυγή

Κι έτρεχαν οι Νύμφες
Πάψαν τους χορούς τους
Εσώπασε κι ο Πάνας,
Η φλογέρα του κομμάτια και τα κομμάτια –
Στάχτη
Φέροντας έπειτα σιωπή.
Του Διονύσου η συνοδεία το γλέντι το παράτησε
Κάθε πλάσμα μυθικό – νεράιδα και ξωτικό
Μες στα δάση τα βαθιά, πύλη σκαρφίστηκε
Πύλη γυμνή, πέρασμα αόρατο
Θύρα ανέγγιχτη από τ' ανθρώπινο το μάτι
Απόρθητη – Απόθητη
Εκεί γυρεύοντας φωλιά, σκυθρωπά, στον τρόπο βουλιαγμένα
Σα να βλέπανε φωτιά που ξεχυνόταν
Όρμησαν ζώα από τη φαντασία βγαλμένα
Πήγασοι κι Άρπυιες τα φτερά τους άπλωσαν
Κι αεροβατώντας σαν σ' αναπόδραστο εφιάλτη
Το βήμα έκαναν κι αυτοί σε γη παρθένα,
Γη άσπιλη, αμίαντη
Ακόμη κι όντα απ' το σκότος αναδυόμενα
Ειρήνη κάναν για μια σωτηρία πολυπόθητη
Η Μορμώ, τη δίψα της για αίμα ημέρεψε

Ο Κέρβερος, άλλη πύλη έσπευσε να φυλάξει
Γίγαντες, γιοι Ουρανού και Γαίας
Με το τρικέφαλο κτήνος συντροφιά στο πέρασμα
Στα δένδρα, οι Σειρήνες τον θρήνο τραγουδούσαν
Θρήνο για ξεριζωμό από χώμα μαγαρισμένο
Του νερού γεννήματα, αφυδατωμένα.
Τον αδελφό του Ύπνου ετρέμαν,
Τον Θάνατο.
Στον φόβο αυτό, μάρτυρας ένα παιδικό ζευγάρι μάτια στα δένδρα μπερδεμένο
Θωρούσε με ευλάβεια παράταιρη πρόσωπα που εφιάλτες τού χαρίζαν
Κι ένιωσε πως κι αυτοί οι άτρωτοι, ραγίζουν
Τα παραμύθια θόλωναν όσο τον κόσμο τον δικό του πίσω αφήναν
Μοναξιά τον έπνιξε στη δραπετεύση αυτή της φαντασίας
«Ο κόσμος μου λειψός θα 'ναι», υπέθεσε.
«Ο κόσμος μου μάλλον λάθος θα 'ναι», σκέφτηκε.
Και δεν ήταν τίποτα ξανά το ίδιο
Με την ανάμνηση αυτή που ποτέ δεν άφησε
Και μεγάλωσε άνθρωπος να γίνει σε κόσμο που εκείνος θ' άλλαζε.

Αναστασία Βιτανοπούλου

3ος ΤΙΜΗΤΙΚΟΣ ΕΠΑΙΝΟΣ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Απονέμεται στον Μιχαήλ Λαζαρίδη

Αστικό παλίμ(ψηστο)

Εάλω η Άνω Κάτω Πόλις,
Ερήμην της ρόδινης φορμόλης
Άγριας παπαρούνας μυροπώλης,
Μπετόν αρμέ, λίκνο ζωής οπλισμένης
Σε μια πληγή ενός πεζοδρομίου ανοιγμένης,
Ζώπυρο ρίζας γδαρμένης, λάθος ποικιλία;

Αμάλθειον κέρας η υγρή γκρίζα ανία,
Πομπή της κηδείας οι σταγόνες, ηχεία,
Καλύπτουν το χώμα με τσιμεντένιο αίμα.

Τυφλές σαπισμένες όψεις και ραστώνη, ιδρώνουν μόνοι,
Οιδιπόδειο σύμπλεγμα η πολυκατοικία και η εκκλησία, τα μνημεία;
Σχεδόν μπαζωμένος παράδεισος και στη μέση σιντριβάνι,
Ύδωρ της ζωής το μούχρωμα, λευκό χαρμάνι,
Μενεξελί πέπλο της ασχήμιας το άκαμπτο λιμάνι,
Ακάτου αιδήμων σιγή το κρυμμένο ξεραμένο ποτάμι.

Ερρέτω η ουτοπία χωρίς τοπία.

Εκ βάθρων έκοψε το ερυθρό λουλούδι,
Εβένινο χνούδι της παλάμης τραγούδι,
Ψιμύθιο η μούχλα για γρασίδι,

Έμεινε το κεφάλι τού κασίδη,
Άσπορο, πικρό αμυγδαλένιο φλούδι,
Ζελεδάκι μαραμένο αφάγωτο λεχούδι.

Τα μούσμουλα πέφταν απ' τα δέντρα,
Της αβρής ασφάλτου ζεστά κέντρα,
Σκουπιδιών πρωτεϊκή αφέντρα,
Τα καρπά άφηνε λιωμένα.

Χουχουλιάρικο καπό η φωλιά της γάτας,
Του σκύλου μιας σπασμένης πλάκας.
Δρόμος και βενζίνη ο άχαρος έρωτας,
Φέροντας μια γόπα και ανοίγαμε δρόμους
Των αυτοκινήτων μας τους ένδοξους κόσμους.

Αμάξι, αμάξι, αμάξι, τα κλειδιά μου, πάρκαρε.

Εσύ που ακουμπάς την τραχιά επιφάνεια των κτιρίων
Και κόβεις τις παπαρούνες ενώ μυρίζεις νέφτι,
Κοίτα ψηλά τον ουρανό ενώ ο σπόρος πέφτει.
Και κάτω από την μπαζωμένη κόλαση
Φυτρώνουν πυκνά δάση,
Ο ΟΗΕ περνάει μια φάση;

Εμείς ροζ άγγελοι σκουπίζουμε τη σκόνη,
Με υγρό μαντίλι ισορροπούν οι χρόνοι.

Μιχαήλ Λαζαρίδης

ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠΟ

ΠΕΙΣΜΑ

ΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ

ΝΙΟΤΗΣ

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ

ΗΜΕΡΩΜΑ

ΜΠΟΡΑΣ

ΙΣΤΟ

ΑΡΡΩΣΤΙΑΣ

ΑΝΑΜΕΤΡΗΣΗ

ΝΙΟΤΗ

ΤΑΥΤΙΣΗ

ΙΛΙΓΓΟ

ΣΘΕΝΟΣ

ΤΑΜΑ

ΑΡΡΩΣΤΙΑ

ΣΥΜΜΑΧΙΕΣ

ΗΛΙΟΥΣ

**«Στο βλέμμα του Μπαίρον»
Πανελλήνια Νεανική Λογοτεχνική Συντροφιά
Δήμου Βύρωνα**

ΟΜΑΔΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

ΘΕΜΑ: Η επικαιρότητα της καταστροφής

Μεταφράζοντας τις στιγμές που ζούμε σε μια στιγμή απειλής του πλανήτη, αλλά και απειλής της υγείας των ανθρώπων λόγω της πανδημίας, γράψαμε απλά αυτό που νιώθαμε για το πρωτόγνωρο, για τον εφιάλητη, για την αρρώστια που σκοτώνει και για τον άνθρωπο που τη μάχεται. Γιατροί, νοσηλευτές, αξιωματούχοι, θρησκευτικοί ηγέτες, γραφειοκράτες, πολίτες, έδωσαν το ίχνος της συμπεριφοράς τους σε έναν κόσμο όπου ο πόνος, το πένθος και η αβεβαιότητα κάνουν τον περίπατό τους. Μετά από πολλές δεκαετίες, οι μελετητές θα εξετάσουν, θα ερμηνεύσουν και θα βγάλουν τα συμπεράσματά τους για τη στάση ζωής μας στην πανδημία του 2020. Εμείς, λοιπόν, σε αυτό το βιβλίο αποφασίσαμε να τους δώσουμε υλικό...

Μία λέξη, ένας εχθρός

Πριν από έναν χρόνο ήμουν σίγουρη. Είχα κλείσει τα βιβλία μου, είχα κρατήσει τις σημειώσεις μου, ήμουν αποφασισμένη να δώσω στην Πανελλήνια Λογοτεχνική Συντροφιά του Δήμου Βύρωνα την ευκαιρία να δουλέψει με ποίηση. Μετά από τόσο «βαριά» θέματα όπως η λογοτεχνία της τρέλας στο βιβλίο του 2018 και η στρατοπεδική λογοτεχνία του 2019, τι πιο λογικό να αλλάξουμε σελίδα και να παίξουμε με ηλιόλουστους στίχους, με την άγνωστη γλώσσα της ψυχής, που είναι η ποίηση. Ήμουν αποφασισμένη να ανταμείψω τους νεαρούς στοχαστές που μου πίνουν το χέρι κάθε χρόνο και με παρασύρουν στην ανάγκη τους για έκφραση με ένα θέμα «προσωπικό άγγιγμα», που λέγεται καταφύγιο στους στίχους. Μετά τις περσινές *Σελίδες από Θ.Α.Ν.Α.Τ.Ο* που γράψαμε παρέα, χρειαζόμαστε μια άλλη ματιά, πιο κοντά στη γαλήνη μιας ακρογιαλιάς και πιο μακριά από τα σκοτεινά βάθη του Ωκεανού. Όχι άλλα σκοτεινά κείμενα. Τέρμα, το αποφάσισα.

Ένα χρόνο μετά, με κόπο πια θυμάμαι εκείνη την απόφαση, που δεν άντεξε στον χρόνο. Έγινε αυτό που κανείς δεν ήξερε ότι μπορεί να μας απειλήσει. Μια ξεχασμένη λέξη καρφώθηκε στα χείλη μας και τσάκισε ότι υπήρχε σε αυτό που λέμε «κανονική ζωή»: πανδημία. Πότε γεννήθηκε αυτό το κακό; Είναι ένας άγνωστος κόσμος απαγορεύσεων. Για αυτήν ειδικά την καταστροφή έχω ακούσει τα λιγότερα. Γιατί δεν ανήκει στο παρελθόν αυτή η συμφορά; Γιατί πίστευα ότι δεν με αφορούσε;

Πανδημία: ένα τέρας που απειλεί, δολοφονεί ανεξήγητα, στριμώνει έναν ολόκληρο πλανήτη, τσακίζει κυβερνήσεις, το διεθνές κύρος μεγάλων δυνάμεων.

Πανδημία: μια αρρώστια που μεταδίδεται και βλάπτει την υγεία με ανεξέλεγκτη ταχύτητα και κατά τρόπο μη αντιμετωπίσιμο.

Πανδημία: μια κατάσταση που σου θυμίζει πόσο μικρή είναι η απόσταση ανάμεσα σε σένα και στην ήττα σου, πόσο εύκολο είναι να βρεθείς στους χαμένους της ζωής, δεμένος στο άρμα του θανάτου.

ΠΑΝΔΗΜΙΑ: Πείσμα Αντίδρασης, Νιότης Δημιουργία, Ημέρωμα Μπόρας, Ιστός Αρρώστιας.

Τα κλειστά βιβλία με τους υπογραμμισμένους στίχους δεν άνοιξαν. Οι σημειώσεις έμειναν στη θέση τους και δεν χρησιμοποιήθηκαν. Όταν ήρθε η στιγμή να φτιάξω τις συγγραφικές ομάδες με τις συμμετοχές των εφήβων και των νέων, ο κόσμος είχε αλλάξει. Δεν υπήρχε τόπος για ποίηση. Η Κίνα έστηνε νοσοκομεία σε ελάχιστα εικοσιτετράωρα, ενώ στην Ιταλία οι άνθρωποι αποχαιρετούσαν τους ετοιμοθάνατους μέσω skype. Η βαρβαρότητα ανακατεμένη με την ανασφάλεια, η αρρώστια αγκαλιά με την άγνοια, ο κίνδυνος συνδυασμένος με την ανεπάρκεια, η μάχη που απαιτεί αντίσταση. Αυτό θα ήταν η πανδημία για εμάς. Μια μάχη και μια αντίσταση.

Κουρέλι έγινε η προετοιμασία μου, όπως ματαιώθηκαν ταξίδια, προγράμματα, επιδιώξεις, αγορές, πωλήσεις, ματαιώθηκε η ζωή και κρύφτηκε στις μάσκες, για να προστατέψουμε τις ίδιες τις ανάσες μας. Αυτό κάναμε τη χρονιά που πέρασε, αυτό ζήσαμε το 2020, αυτό γράψαμε, γιατί αυτή η ανάγκη γεννήθηκε μέσα μας, όταν κληθήκαμε να μάθουμε τη λέξη καραντίνα και να δώσουμε σάρκα, τη δική μας σάρκα, στα εννιά γράμματά της.

Η κλιματική αλλαγή, ένας κόσμος που αλλάζει σε χρώματα, νερό και ήλιο, μια πάλη με την ίδια τη γη και με τα χώματά της, θα ήταν το θέμα του φετινού μας βιβλίου, τόσο σπουδαίο θέμα, που θα απλωνόταν από την πρώτη μέχρι

την τελευταία σελίδα του. Στο μυαλό μου η σχέση του ανθρώπου με τη φύση θα ήταν ιδανική διάσταση μέσα στη λογοτεχνική μας συντροφιά για σίχους, ευαισθησία, βυρωνική παρόρμηση και ποιητική έκφραση. Η επικαιρότητα μας έσπρωξε στη λογοτεχνία της πανδημίας. Κρατηθήκαμε με την εφηβική ομάδα της λογοτεχνικής συντροφιάς στον βυρωνικό κόσμο της σχέσης με τη φύση και τη φυσική καταστροφή, αλλά ταυτόχρονα δεν γινόταν να μην αντισταθούμε σε αυτό που ζούμε.

Ζήσαμε μια χρονιά γεμάτη αρρώστια, άρνηση να παραδεχτούμε την απειλή, δυσκολία να προσαρμοστούμε στον κόσμο που μας απομονώνει και μας καθηλώνει στη μοναξιά μας. Τελικά, **εάν δεν αντισταθείς, δεν υπάρχουν**, γίνεσαι ένα με αυτόν που σε απειλεί και σε νικά χωρίς δεύτερη ανάσα. Η μικρή απόσταση με την ήττα σε ωθεί είτε στην άνευ όρων συνηθισμένη παράδοση είτε στην «τρελή» (;) ανεξήγητη, σίγουρα, για τους πολλούς, αντίσταση. Μα, αν ο τρόπος που χτίζεις τον εαυτό σου στη ζωή είναι οι λέξεις και το γράψιμο, πώς να μη βρεθεί στην πλευρά της αντίστασης; Αν δεν αντιστέκονται οι απομονωμένοι της γραφής, ποιοι θα αντιστέκονται; Αν δεν γίνουν μουσικές οι ήχοι των πλήκτρων που ξεστομίζουν λέξεις κάθε φορά που στήνονται φράσεις με στοχασμούς και όνειρα, πώς θα γεννηθεί η αντίσταση;

Μέσα στην καραντίνα κάποιοι ανακάλυψαν ξανά τη λογοτεχνία. Οι σύνδεσμοι με audiobooks κυκλοφορούσαν στα emails και στο facebook σαν συμβουλή για όμορφο, μοναχικό χρόνο σε συνθήκες καραντίνας. Τότε οι αναγνώστες σε όλο τον κόσμο αναζήτησαν την *Πανούκλα* του φίλου της Ελλάδας, Αλμπέρ Καμύ.

Το 2020 έκλεισαν εξήντα χρόνια από τον πρόωρο θάνατο του Αλμπέρ Καμύ, που στερήσε απροσδόκητα από τον κόσμο ένα σπουδαίο μυαλό και μια πολύτιμη στοχαστική φωνή. Το είχα σκεφτεί από νωρίς, ωστόσο δεν επικράτησε μέσα μου να κάνουμε ένα αφιέρωμα στον Αλμπέρ Καμύ για το 2020, θέλοντας να αλλάξω πλήρως την ατμόσφαιρα του φετινού μας βιβλίου. Έτσι, όσο κι αν λατρεύω την *Παρεξήγηση*, τους δικούς του *Δαιμονισμένους*, ή τον *Καλιγούλα*,

ήμουν αποφασισμένη να μην ασχοληθεί η λογοτεχνική μας συντροφιά φέτος με τον Καμύ. Όλα άλλαξαν όταν αναγγέλθηκε η καραντίνα κι εγώ μόλις είχα κλείσει την *Πανούκλα* του Καμύ και την άφησα στο γραφείο μου. Η σκέψη ήταν μεγάλος πειρασμός: να ζούμε την καραντίνα, να τη διαβάζουμε και να γράφουμε γι' αυτήν. Αυτό το βιβλίο θα ήταν πνιγηρό, γεμάτο αρρώστια και θάνατο, αλλά θα είχε γραφτεί κάτω από δυσεύρετες, σπάνιες, ακραίες συνθήκες. Τα μέλη της λογοτεχνικής συντροφιάς θα ανακάλυπταν την πανδημία ως πραγματικότητα, ως ανάγνωσμα και ως πηγή έμπνευσης ταυτόχρονα, με δάσκαλο δίπλα τους τον υπέροχο Αλμπέρ Καμύ, που λάτρευε την Ελλάδα, ονειρευόταν να ζει στο Αιγαίο και αγαπούσε ιδιαίτερα τον Καζαντζάκη.

Όλα αυτά συνέβησαν λίγες μόλις μέρες μετά τον θάνατο της μεγάλης υπέροχης καλής νεράιδας των παιδικών μας χρόνων. Φέτος χάσαμε την Άλκη Ζέη. Τίποτα δεν ήταν τυχαίο. Φέτος χάσαμε ένα κομμάτι της παιδικής μας ψυχής. Φέτος χάσαμε τα χρώματα που είχε φυτέψει πριν δεκαετίες στην καρδιά μας η γυναίκα που μας ξενάγησε στην Κατοχή σαν να μας πήγαινε μια απολαυστική βόλτα σε μια γνώση και μια συνειδητοποίηση που θα ζήλευαν όλα τα σχολεία του κόσμου. Δεν πρόλαβε να γράψει για παιδιά κρυμμένα πίσω από τις μάσκες, δεν πρόλαβε να δει βλέμματα καρφωμένα στην οθόνη, όπου παιδιά έβλεπαν δάσκαλο με βλέμμα που χανόταν στην εικόνα, δεν πρόλαβε να γράψει για παιδιά πίσω από τοίχους, με σκοπό την προστασία από την αρρώστια... Η Άλκη δεν έγραψε για τα παιδιά που δεν μπορούσαν να αγκαλιάσουν τον παππού και τη γιαγιά. Ο θεός Πλάτων φέτος έζησε μόνος χωρίς την ανιψούλα του...

Τελικά, όλα φέτος συνωμότησαν ενάντια στην ποίηση.

Ένα γράμμα θα ήθελα να γράψω στην Άλκη και στον Αλμπέρ, αλλά δεν το έκανα. Το έπραξαν με τον τρόπο τους τα παιδιά της συντροφιάς μας κάπου ανάμεσα στην απαγόρευση της κυκλοφορίας και τη βόλτα μέχρι το δασάκι για μοναχικό περίπατο. Κι ενώ άνθιζαν οι πασχαλιές, το Πάσχα δεν ερχόταν φέτος.

Ο επιτάφιος κράτησε μέσα στις εκκλησιές τον βουβό θρήνο. Οι ύμνοι μακριά από τα χείλη των πιστών δίκως τα αρώματα της άνοιξης είναι ακόμα πιο πένθιμοι. Τίποτε δεν ήταν σαν τα χρόνια που πέρασαν. Αλλιώς τα Χριστούγεννα στην Πανούκλα με καραντίνα και αλλιώς το Πάσχα με έναν νεογέννητο ιό που απειλεί και σκοτώνει σε όλον τον κόσμο.

Δήμητρα Νούση

Συγγραφέας και συντονίστρια
της Πανελλήνιας Λογοτεχνικής Συντροφιάς

Διάλογος με τον Αλμπέρ Καμύ και το έργο του *Η πανούκλα*

Το σύνθημά μας είναι:

«Φτιάχνουμε συμμαχίες μέσα στην απομόνωση!»

Ελλάδα, Άνοιξη 2020

Η φωνή της νιότης καταγράφεται:

Κανείς ποτέ δεν μπόρεσε να φανταστεί ότι το καλό με το κακό είναι τόσο κοντά. Σχεδόν το ένα ακουμπά στο άλλο.

Πάντα θα υπάρχουν συμφορές. Αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει να σταματήσουμε να ζούμε. Διαφορετικά, δεν θα υπάρχει ζωή.

... είμαστε αναγκασμένοι να πολεμήσουμε το άγνωστο. Το άγνωστο που πάντα μας τρομάζει. Στην ιδέα και μόνο ότι μπορεί να είμαστε η αιτία να πεθάνει ένα αγαπημένο μας πρόσωπο, τρελαινόμαστε.

[Παναγιώτα Χριστίνα Γεωργιάδη]

Άνθρωπος, η μέγιστη προσωρινότητα. Άνθρωπος,

η μεγαλύτερη απειλή.

Τους καλύτερους διαλόγους τούς κάναμε μονολογώντας.

[Αντώνης Κίτσιος]

Τα πράγματα αλλάζουν
και χωρίς τη δική μας συγκατάθεση.
... η τελεία δεν μπαίνει πάντα μετά την ευτυχία...
... το ίδιο μας το σώμα αποτελεί κελί περιορισμών.

Για ποια Ελευθερία μιλάμε;
Αυτή που χρειάζεσαι, είναι εκείνη
που σου δίνει την Ψευδαίσθηση
πως μπορείς, ακόμη, να διαμορφώσεις το μέλλον.
[Νάντια Βούκατζη]

Το ζήτημα πια δεν είναι να παραμείνεις αμόλυντος.
Το ζήτημα πια είναι να βρεις μια ασθένεια που να σου αρέσει.
«Μπορεί να υπάρξει μέλλον δίχως εσέ, συμφορά;»
[Σοφία Γιαπαντζαλή]

Ας είμαστε ειλικρινείς, μπορείς να έχεις μέλλον και χωρίς ελευθερία. Στις φυλακές και τις εξορίες, οι άνθρωποι συνεχίζουν να ζουν με τη σκέψη και τη φαντασία, χωρίς ελευθερία και τα βασικά τους δικαιώματα.
[Ελευθερία Σοφία Ντραγκότι]

«... μία από τις ύψιστες ελευθερίες κάθε ανθρώπου είναι το να χαίρεται, αλλά και να αντιμετωπίζει στο ακέραιο τις συνέπειες των επιλογών του. Αυτή, μάλιστα, είναι μια από τις πιο βαθιές και πιο ασάλευτες ελευθερίες που διαθέτει.... Όταν έρχεται, λοιπόν, η ώρα και μας ζητείται ως οι έχοντες τη γνώση ή την ευθύνη, να προειδοποιήσουμε τους συνανθρώπους μας για μια επικείμενη συμφορά, πρέπει βεβαίως να το κάνουμε με όλη μας την ψυχή».
[Θεόφιλος Χατζηαρσιτεράς]

Η κατάρα της χρονιάς

Να πάρει ο διάολος, τίποτε δεν ξεκίνησε με κέφι. Ξέχασα τι θα πει λαχτάρα, τι θα πει φτιάχνω κόσμους, χτίζω με προσοχή και σχέδιο την εργασία μου, το πρόγραμμα του δήμου... όλα είναι μια ανατροπή. Τι θα πει καραντίνα; Πόσο κρατάει; Αξίζει τον κόπο ένα ολοκληρω πρόγραμμα να αλλάξει πορεία επειδή άλλαξε η επικαιρότητα; Από πότε η δημιουργία δεν έχει σχέση με την επικαιρότητα; Και αν η δημιουργία αλλάζει με κάθε ψηφίδα αυτής της επικαιρότητας, τότε σε τι διαφέρει η λογοτεχνική αναζήτηση από τη δημοσιογραφία;

Έτσι και αλλάξω το πρόγραμμα και βάλω τα παιδιά σε μια αναζήτηση με την Πανούκλα του Αλμπέρ Καμύ, τι θα γίνει εάν σε έναν μήνα δεν υπάρχει πανδημία; Πώς είπαμε τον λένε τον ιό; Α, μάλιστα, Covid-19. Χάλια όνομα, ό,τι πρέπει για έναν ιό. Θανατηφόρος; Δηλαδή πιο επικίνδυνος από τη γρίπη; Άλλοι λένε ναι, άλλοι όχι, όλοι λένε και από κάτι, ωστόσο άκρη δεν βγαίνει. Τι θα κάνω, μου λέτε; Ευτυχώς, ο δήμαρχος δεν ασχολείται με το θέμα. Τρέχει να εξασφαλίσει απολυμάνσεις σε σχολεία και κτίρια. Τώρα, αυτό –σωστό είναι, λάθος είναι–, θα σας γελάσω. Μια φορά ένα είναι σίγουρο: δεν το έχουμε ξαναζήσει.

Κοιτάζω τα χαρτιά σε ένα γραφείο που κανείς δεν θα άντεχε να το βλέπει και με πιάνει απελπισία. Στοίβαξα τις ποιητικές συλλογές με τις σημειώσεις σε μια άκρη και αναστέναξα βαθιά. Είναι η πρώτη φορά που άρχισα να γράφω το βιβλίο Μάρτη μήνα. Κάθε χρόνο το ξεκινάω τον Ιούλιο, αφού πρώτα λάβω τις απαντήσεις των παιδιών της συντροφιάς. Δημιουργώ μέσα από τις φράσεις τους, κάνω αφηγηρία τις σκέψεις τους, φτιάχνω εικόνες από τα υλικά που χρησιμοποιήσαν, όλα μέχρι χθες μου ήταν γνωστά και δοκιμασμένα. Μετά από

πέντε βιβλία που γράφτηκαν σε πέντε χρόνια, έχω, όσο να πεις, τη σιγουριά μιας διαδρομής που βάδισα κιόλας πέντε φορές. Μόνο που η κατάρα της φετινής χρονιάς με πήγε αλλού. Πώς να μιλήσουν τα παιδιά με τον Καμύ; Πώς θα έρθει ο Αλμπέρ με κλειστά τα αεροδρόμια; Πώς θα συναντηθούμε στον Βύρωνα τριάντα εφτά άτομα παρέα; Μήπως τελικά εμείς που τόσα χρόνια δημιουργούσαμε κόσμους μέσα από emails χωρίς να γνωριζόμαστε, είμαστε η ομάδα κρούσης της μάχης στο σήμερα; Μήπως το είχαμε προβλέψει; Μήπως μπορούμε να κοιτάξουμε στα μάτια τον ιό πρίγκιπα και να του πούμε ότι δεν έχει δικαίωμα να φοράει το στέμμα του μπροστά μας, γιατί εμείς έχουμε πειστική απάντηση στη δύναμή του; Μήπως όλες αυτές οι σκέψεις είναι ανόητες μπροστά σε αυτήν την κρίση που γνωρίζει η ανθρωπότητα, κι εγώ γράφω εύκολα λόγια με το γνωστό μου θράσος;

Ωραία, θα πάρουμε την *Πανούκλα* του Καμύ και θα κάνουμε ό,τι μας υπαγορεύσει η στιγμή που θα ζούμε. Αυτή ήταν η πρώτη φράση που σημείωσα, προσπαθώντας να βάλω σε τάξη τις σκέψεις μου.

Ο Αλμπέρ; Τι θα κάνω; Πώς θα τον φέρω σε επικοινωνία με τα παιδιά; Σιγά το πράγμα! Με μια τηλεδιάσκεψη θα βγάλουμε ό,τι έχουμε και δεν έχουμε από μέσα μας. Το νιώθω, δεν θα είναι ένα οργανωμένο βιβλίο, θα μοιάζει περισσότερο με παραλήρημα. Όταν δουλεύαμε με τους τρελούς της λογοτεχνίας πριν από δύο χρόνια, είχα κατορθώσει να οργανώσω την επικοινωνία με την παράνοια μέσα από έναν λογικό χωροχρόνο, μια κλιμακούμενη αναζήτηση· όλα τα είχα προβλέψει. Τώρα δεν υπάρχει η πολυτέλεια της οργανωμένης αναζήτησης σε συνθήκες καραντίνας. Στην Ιταλία η κατάσταση δεν είναι καθόλου εύκολη. Τα βίντεο που προβάλλονται στο διαδίκτυο έχουν σπαραγμό που κανείς δεν είναι έτοιμος να διαχειριστεί. Οι λαοί βρίσκονται αντιμέτωποι με το ακατανόητο. Μας είπαν ότι μάσκες χρησιμοποιούνται μόνο από αυτούς που νοσούν. Λατρεύω τη μάσκα. Πάντα η μάσκα με γοήτευε. Πάντα αναζητούσα τη σχέση του προσώπου με το προσωπίο. Από την αρχαία τραγωδία, από την αρχική χρήση της μάσκας στη μουσταγωγική συνομιλία με τον Διόνυσο η μάσκα έπεσε έναν ρόλο πανίσχυρο. Ήταν η πιο πολύτιμη ψηφίδα της εξομολόγησης, το πιο δυ-

νατό σημείο της έκφρασης ή της ανάγκης να κρυφτεί η έκφραση, το συστατικό της εξομολόγησης που βγάζει η τραγωδία μπροστά στο κοινό, μια αλήθεια και ένα ψέμα ταυτόχρονα.

Πώς μου ήρθαν όλα αυτά στον νου ξαφνικά; Τι με έπιασε να πιάνομαι από λέξεις και να φτιάχνω ανεξέλεγκτες εικόνες χωρίς αρχή, μέση και τέλος; Πόση ανασφάλεια κουβαλάω, Θεέ μου; Είναι δυνατό να γράφω κείμενο με πλήθος ερωτήματα; Τι κείμενο είναι αυτό;

Αρρώστια και αμηχανία, φόβος και δυσπιστία εμποδίζουν μια ξεκάθαρη σκέψη να γεννηθεί και να καρπίσει. Ο τρόμος της απειλής συναντιέται με την αναγκαιότητα της αυταπάτης και δίνουν μέσα σου μια μάχη γιγάντων. Επικρατεί είτε το τρέμουλο ανακατεμένο με την κρυμμένη κραυγή του φόβου είτε με την ψευδαίσθηση του άτρωτου. Ο θάνατος αφορά άλλους... αυτούς που δεν ξέρουμε και ποτέ δεν θα μάθουμε.

Κοιτάζω τα μηνύματά μου στο τάμπλετ. Ο Αλμπέρ δεν μου απάντησε ακόμη. Είμαι σίγουρη ότι τον αναζητούν πολλοί. Η Πανούκλα ξαναεμφανίστηκε στις προθήκες των βιβλιοπωλείων όλου του κόσμου, μετά από πολλές δεκαετίες. Ο Καμύ είναι πια στη μόδα, η πανούκλα είναι στη μόδα, η επιδημία είναι στην επικαιρότητα και η παράνοια συμπορεύεται με όλα τα φαινόμενα. Ένα πράγμα με παρηγορεί: ο Αλμπέρ θα με βοηθήσει να βγάλω το πρόγραμμα, αν συνεχίσουμε κανονικά να τα λέμε. Ο Αλμπέρ δεν ξέρει μόνο για την πανούκλα που έπεσε σε εκείνη την πόλη της Αλγερίας τη δεκαετία του Σαράντα. Όχι. Ξέρει και από ελληνική σκέψη, από πολιτισμό και από παραλογισμό. Η τρέλα έχει το δικό της μερίδιο στο έργο του, ερμηνεύεται σε κάμποσες σελίδες του στοχασμού του, η αγάπη του για τον Καζαντζάκη, δεν μπορεί, θα μας φέρει πιο κοντά και θα τα βγάλουμε πέρα. Βασίζομαι μονάχα σε αυτόν. Δεν έχω τον χρόνο να συνδυάσω τη δουλειά μου, που είναι γεμάτη από την πανδημία, με τη δημιουργία σε συνθήκες πανδημίας. Δεν μπορεί μέχρι το βράδυ να παλεύεις για την εξασφάλιση αντισηπτικών σε έναν τόπο όπου έχει εξαφανιστεί το οινόπνευμα και το βράδυ να γράφεις στοχασμούς για το χαμένο οινόπνευμα, για το άρρωστο μυαλό που λέει ότι η αρρώστια είναι κατασκευασμένη πραγματι-

κότητα, για τερατολογίες που μπορεί να εκτινάξουν τον αριθμό των κρουσμάτων από τη μια στιγμή στην άλλη. Ευτυχώς, ο Αλμπέρ γνωρίζει καλά την παράνοια. Δεν μπορεί, θα με βοηθήσει.

Κοιτάζω τα μηνύματά μου στο τάμπλετ: ο Αλμπέρ μου απάντησε. Σε πέντε λεπτά ξεκινά η τηλεδιάσκεψη. Εικόνα και πλήκτρα θα πάρουν φωτιά. Η πρώτη συγγραφική ομάδα είναι στη θέση της. Τα παιδιά από τη Θεσσαλονίκη, την Πέλλα, τη Λάρισα, την Αθήνα, τον Καναδά, παίρνουν θέση. Τα βιβλία έχουν ανοίξει. Κοιτάζω τα πρόσωπα στην οθόνη. Είμαστε όλοι εδώ, εκεί, αλλού, είμαστε μαζί και έτσι πρέπει να παραμείνουμε. Θυμάμαι τα ονόματα του παρυσιολογίου που μελετάμε κάθε μέρα στη δουλειά, για να καταλήξουμε στην απάντηση ότι δεν ανησυχούμε από τις απουσίες. Τι υπέροχη απάντηση όταν ακούς ότι στην Ιταλία μετρών χίλια κρούσματα τη μέρα και ούτε μία κλίνη στις ΜΕΘ! Κοιτάζω τα πρόσωπα των παιδιών. Τέρμα η δουλειά για σήμερα. Έχουμε ένα βιβλίο να γράψουμε, μια έκφραση δημιουργίας να ζήσουμε, μια θλίψη που μας ήρθε από το πουθενά να νικήσουμε!

Υπέροχα! Ο Αλμπέρ είναι στη θέση του. Θα ξεκινήσουμε με την ίδια τη συμφορά στη ζωή μας, την ετοιμότητα ή την ανετοιμότητά μας απέναντι σε ένα τόσο απειλητικό κακό. Ανοίγουμε το βιβλίο και ξεκινάμε το διάβασμα:

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ

«Οι συμφορές δεν είναι βέβαια ασυνήθιστες, όμως κανείς δεν τις πιστεύει, ώσπου να του πέσουν στο κεφάλι. Και στον κόσμο υπάρχουν και επιδημίες και πόλεμοι, που βρίσκουν πάντα απροετοίμαστους τους ανθρώπους... Όταν ξεσπά κάποιος πόλεμος, ο κόσμος λέει: “Δεν πρόκειται να κρατήσει πολύ, είναι μεγάλη βλακεία”. Και αναμφίβολα, κάθε πόλεμος είναι μεγάλη βλακεία, αυτό όμως δεν τον εμποδίζει να διαρκεί. Η βλακεία είναι ανθεκτική, κι αυτό μπορεί να το καταλάβει όποιος δεν σκέφτεται πάντα και μόνο με τον εαυτό του. Και ως προς τούτο, οι συμπολίτες μας ήταν σαν όλο τον κόσμο, σκέφτονταν μόνο τον εαυτό τους· μ’ άλλα λόγια, ήταν ανθρωπιστές: δεν πίστευαν στις συμφορές. Η συμφορά δεν έχει ποτέ ανθρώπινα μέτρα, γι’ αυτό λέμε πάντα πως η συμφορά είναι εξωπραγματική, ένα κακό όνειρο που θα περάσει. Δεν περνά όμως

πάντοτε και μόνο οι άνθρωποι περνούν από εφιάλτη σε εφιάλτη, και πρώτοι από όλους οι ανθρωπιστές, επειδή δεν είχαν λάβει προληπτικά μέτρα. Οι συμπολίτες μας δεν έφταιγαν περισσότερο από όλους τους άλλους, απλώς ξεχνούσαν τι θα πει μετριοφροσύνη, νόμιζαν ότι έχουν την κατάσταση στα χέρια τους και πως οι συμφορές είναι απίθανες. Έτσι, εξακολούθησαν να κυνηγούν τις “υποθέσεις” τους, να ετοιμάζονται για ταξίδια, να έχουν απόψεις».

Πρώτος μίλησε ο Αντώνης.

ΑΝΤΩΝΗΣ

Είναι ένα είδος επιδημίας να πιστεύεις πως τίποτα δεν θα συμβεί. Κι όμως, τα πράγματα προκύπτουν και συμβαίνουν και ρημάζουν. Κι αν δεν ζητάς αποδείξεις για ό,τι έπεται, τι θα σε πείσει; Μεγαλύτερη απόδειξη από τον άνθρωπο δεν υπάρχει. Άνθρωπος: ουσιαστικό, γένους ουδετέρου, χρόνου εφήμερου, κλιτό. **Άνθρωπος, η μέγιστη προσωρινότητα. Άνθρωπος, η μεγαλύτερη απειλή.** Άνθρωπος, η νικημένη ευθύνη στο αύριο. Ίσως η υπόσχεση που φέρουμε να 'ναι, πράγματι, μια πανδημία. Γίναμε, φαίνεται, ξενιστές μιας πίστης που αργοσβήνει το μέσα μας. Πώς σου φαίνεται αυτό; Υπαίτιοι ενός αναίτιου εγώ. Κληρονόμοι της δύσης μας, κληροδοτές της φθοράς μας. Μένει μονάχα να πιστέψουμε όσα αγνοούμε, ακόμα και αν έτσι προδώσουμε τον εαυτό μας. Μένει μονάχα να προφυλαχθούμε απ' ό,τι μας σκοτώνει από καιρό.

ΧΡΙΣΤΙΝΑ

Είναι δύσκολη και σκληρή η απρόσμενη αλλαγή. **Κανείς ποτέ δεν μπόρεσε να φανταστεί ότι το καλό με το κακό είναι τόσο κοντά. Σχεδόν το ένα ακουμπά στο άλλο.** Αρκετοί θεωρούν ότι είναι άτρωτοι, ενώ άλλοι τρέμουν στην ιδέα της. Τρέμουν μήπως και τυχόν τους συμβεί κάτι κακό. Όπως και να έχει, όσο σκληρό κι αν είναι αυτό που ζεις, μην παύσεις ναελπίζεις. Ναελπίζεις ότι τα καλύτερα θα 'ρθουν! Εμείς φτιάχνουμε την πραγματικότητά μας δίνοντάς της δικό μας, μοναδικό άρωμα. Τώρα όμως κάνε μια παύση και δες πως όλα αυτά που συμβαίνουν είναι περαστικά. Η ασυνήθιστη αυτή αλλαγή σε θέλει υγιή. Συγκέντρωσε, λοιπόν, τις δυνάμεις σου και προχώρα. Όλα αλλάζουν στο λεπτό. Να θυμάσαι ότι πάντα στο σκοτάδι υπάρχει φως. Ψάξε να το βρεις!

Καταραμένη τηλεδιάσκεψη. Έβλεπα τον Αλμπέρ και δεν ήξερα ποιον παρατηρούσε ούτε μπορούσα να καταλάβω τι σκεφτόταν. Σιωπή και βλέμμα που δεν μπορούσα να διαβάσω. Ίσως καλύτερα. Ίσως ό,τι είχε να πει το είπε γράφοντας και άφηνε σκόπιμα ελεύθερο τον χώρο και τον χρόνο στα παιδιά.

Ο Δημήτρης αποδέχτηκε με τη σειρά του τον δικό του φόβο να περιμένει τη συμφορά:

ΔΗΜΗΤΡΗΣ

Έχετε προσέξει με πόσο διαφορετικό τρόπο μεταχειριζόμαστε τις λέξεις «πρόληψη» και «προλήψεις»; Πόσο μεγάλη αλλοίωση επιφέρει αυτή η διαφορά στην ποσότητα; Αυτούς που εσείς αποκαλείτε «ανθρωπιστές» εγώ τους αποκαλώ «προληπτικούς». Είναι αυτοί που νομίζουν ότι η συμφορά θα σε βρει μόνο αν τη σκέφτεσαι και ότι όσο την απεμπολείς από το μυαλό σου, είσαι ασφαλής. Λίγο-πολύ, όλοι μας είμαστε προληπτικοί, ναι, ακόμα κι εγώ. Άλλωστε, δεν θα αντέχαμε να μην ήμασταν. Οφείλουμε, όμως, να αναγνωρίζουμε τη σημασία της πρόληψης, αποδεικνύοντας ότι γνωρίζουμε πως ό,τι παθαίνουμε είναι δίκαιη συνέπεια κάποιας δικής μας απόφασης. Γιατί, άραγε, να μη θέλει κάποιος την πλήρη ευθύνη των λαθών του; Η «πρόληψη» πρέπει να είναι το πρώτο φάρμακο που παίρνουμε κατά των συμφορών, αλλά προσέξτε! Πρέπει να πάρουμε μόνο μία!

NANTIA

Τι κρατάμε;

Τα σημάδια που επιλέγεις να δεις
κι αυτά που επιλέγεις να αγνοήσεις.

Αυτά είναι η —μόνη— αλήθεια.

**Τα πράγματα αλλάζουν
και χωρίς τη δική μας συγκατάθεση.**

Γιατί η τελεία δεν μπαίνει πάντα μετά την ευτυχία.

Η μοίρα δεν ρωτάει τους ανθρώπους
Την τύχη δεν την ελέγχεις
Την αντίδραση όμως;

ΣΟΦΙΑ

Η τωρινή ζωή είναι ένας θάλαμος αρρώστων,
όπου κάθε άρρωστος τρέφεται από τον διακαή πόθο
να αλλάξει κρεβάτι.

**Το ζήτημα πια δεν είναι να παραμείνεις αμόλυντος.
Το ζήτημα πια είναι να βρεις μια ασθένεια που να σου αρέσει.**

ΕΥΓΕΝΙΑ

Οι συμφορές πάντα κυνηγούν την ανθρωπότητα. Είναι η μοίρα μας, κατά κάποιον τρόπο. Δεν μπορείς να περιμένεις να ανέβεις το βουνό που αποκαλούμε Ζωή χωρίς να συναντήσεις μερικά δύσβατα μονοπάτια. Κι όμως, οι άνθρωποι ακόμα αγανακτούν, υποτιμώντας τη συμφορά της πανδημίας και αντικαθιστώντας την με την απλή δυσφορία που νιώθουν ακολουθώντας τα μέτρα που προτείνουν οι ειδικοί.

Ας σκεφτεί λοιπόν ο καθένας μας καλά αυτή την αψηφισιά πριν τη διαπράξει. Ας θυμηθεί ότι ποτέ δεν θα έκανε στον εαυτό του εγχείρηση. Ποτέ δεν θα παίρνατε άγνωστο φάρμακο.

Ποτέ δεν θα έμπαινε σε δωμάτιο με άτομο που ήδη έχει μολυνθεί. Αυτή – είναι η δουλειά των γιατρών. Των ανθρώπων που προτείνουν τα μέτρα που προκαλούν δυσφορία για την αποφυγή της συμφοράς.

Ο Θεόφιλος θέλησε να δει την άρνηση της πραγματικότητας σε όλο τον κόσμο που τον περιτριγυρίζει και όχι μόνο σε σχέση με την αρρώστια. Παρουσίασε με τον δικό του τρόπο την άρνηση και την οδό της φυγής και το γεγονός ότι οι συμφορές δεν είναι απίθανες;

ΘΕΟΦΙΛΟΣ

Στρέφοντας το βλέμμα μακριά απ' το ηλιοκαμένο παιδί, με το μπαλόνι στην κοιλιά·

απ' τον καρβουνιασμένο κουρελή περαστικό, που 'χει για μαξιλάρι το πεζοδρόμιο· απ' τη μάνα, που τα παιδιά της θρέφει με τραγούδια ολημερίς, δίπλα από ένα αντίσκηνο· απ' τον μέσο φτωχοποιημένο, των σκοτεινών εκσυγχρονισμένων καλυβιών· απ' τα ξεκληρισμένα ελάφια, που νίκησαν το λιοντάρι του πολέμου, και τώρα στοιβαγμένα παραμένουν σε ξένο δάσος. Τα μάτια μονάχα εδώ, στον καλογαλισμένο καθρέφτη του πολιτισμού. «Οικονομική κρίση» και «ανάγκη για κοινωνικοποίηση» και, «ψυχολογικά ταλανιζόμενη κοινωνία». Γι' ακόμη μια φορά, οι μεν με όπλα στα χέρια· οι δε με ξύλινα ραβδιά. Προσεχώς επιδόρπια σαρακιού.

Η Ελευθερία Σοφία θέλησε να δει τη φυγή από την πραγματικότητα στη συναισθηματική ανάγκη που υπάρχει ανάμεσα στα ζευγάρια. Η δική της αντίληψη για την άρνηση της συμφοράς είναι θέμα ωριμότητας. Την άκουγα και σκεφτόμουν ότι μιλούσε για την πιο συνηθισμένη περίπτωση της άρνησης να δεχτείς αυτό που συμβαίνει:

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΣΟΦΙΑ

Άκουσέ με, φίλε μου, χωρίς να θέλω να σε στεναχωρήσω, δεν πιστεύω ότι οι «συμφορές είναι απίθανες», όπως λες, και ότι όλα είναι μια θεωρία συνωμοσίας ή ένα όνειρο. Εξήγησέ μου, τι θα αλλάξει στη ζωή σου άμα πας στο Βέλγιο να βρεις αυτήν που δεν σε θέλει στη ζωή της; Χωρίσατε και πρέπει να συνεχίσεις τη ζωή σου. Δεν σε ενδιαφέρει το μέλλον σου και θες να βάλεις τον εαυτό σου σε τέτοιο ρίσκο; Σε παρακαλώ, βρες τα λογικά σου και πράξε όπως απαιτεί η κατάσταση! Είσαι ενήλικας με υψηλή ακαδημαϊκή εκπαίδευση και αντιμετωπίζεις την κατάσταση σαν να είσαι ένα μικρό παιδί που παρακαλάει τη μάνα του να παίξει για άλλη μια ώρα στην πλατεία, ενώ ηχούν σειρήνες πολέμου.

Νομίζω πως είδα τον Αλμπέρ να ανασηκώνει ελαφρά τα φρύδια του ακούγοντας τα τελευταία λόγια της κοπέλας, αλλά δεν θέλησε να προσθέσει το παραμικρό.

Με σταθερή φωνή συνέχισε να διαβάζει για τους ανθρώπους της πόλης, για τους ανθρώπους της καραντίνας, για τους ανθρώπους σαν όλους εμάς στην εποχή της πανδημίας:

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ

«Πώς να σκεφτούν μια πανούκλα που καταργεί το μέλλον, τις μετακινήσεις, τις συζητήσεις; Πίστευαν πως είναι ελεύθεροι, όμως κανείς δεν θα είναι ποτέ ελεύθερος, όσο υπάρχουν συμφορές».

Κρατάω επιμελώς σημειώσεις. Ελευθερία, Μέλλον, Συμφορά. Τρεις λέξεις που στάζουν το βάρος ολόκληρης της ιστορίας. Δύο στρατόπεδα, μία μάχη και μια αβέβαιη έκβαση ανάμεσά τους.

ΑΝΤΩΝΗΣ

Τι μας υπόσχεται το μέλλον όταν λείπει; Δεν είναι κι αυτό ένα είδος συμφοράς; Και τι μας συμφέρει σε μια συμφορά; Εγώ θα έλεγα ο εαυτός μας. **Τους καλύτερους διαλόγους τους κάναμε μονολογώντας.** Έπειτα, οι καλύτερες μετακινήσεις έγιναν σε στασιμότητα. Είμαστε, λοιπόν, ελεύθεροι. Εγώ, εσύ, εμείς! Ελεύθεροι και νικημένοι, μέχρι αποδείξεως, τουλάχιστον, του αντιθέτου. Ας πανηγυρίσουμε, γιατί το αύριο λίγο έλειψε να μας γίνει ασύμφορο. Στην τρικυμία μάθαμε, άλλωστε, να κολυμπάμε. Με την αιχμαλωσία ανακαλύψαμε νέες πορείες. Και σε κάθε χειμώνα, πάλι, βλέπαμε μια άνοιξη. Κάθε συμφορά, τελικά, είναι ένα πηλίσασμα προς την ελευθερία. Κι έχουμε πολλές ακόμα να μετράμε. Μη νομίζεις, βέβαια, πως από κάτι τέτοια χάνεται ο κόσμος, μόνο για το μέσα μας να φοβάσαι, αν αύριο μισέψει.

ΕΥΓΕΝΙΑ

Ναι, οι άνθρωποι έχουν κλειστεί πίσω από βιτρίνες για να αποφύγουν το κακό. Τη σκέψη όμως, δεν μπορεί να τη φυλακίσει κανείς. Η έμπνευση τρέχει μέσα στις φλέβες του καλλιτέχνη, ανεξαρτήτως τόπου και χρόνου. Τα πράγματα που ο απλός άνθρωπος βρίσκει άβολα και ενοχλητικά, οι συμφορές που προστάζουν την απομόνωσή του, στον καλλιτέχνη μιλούν το ίδιο δυνατά με τις χαρές και τις ομορφιές τις ζωής. Ο καλλιτέχνης μόνο την ανιαρότητα φοβάται, όχι τις ανατροπές. Και αυτό επειδή έχει καταλάβει καλύτερα από όλους ότι η ζωή είναι όμορφη, γιατί δέχεται δώρα τόσο από αγέλους όσο και από δαίμονες.

Η Ευγενία συνέδεσε τη δέσμευση από την καραντίνα με την ελευθερία της δημιουργίας, ενώ ο Θεόφιλος άφησε τον εαυτό του ελεύθερο να ζηήσει ένα δικό του τρικυμιακό ξέσπασμα ελευθερίας:

ΘΕΟΦΙΛΟΣ

Αλάργα σώματα με κάβο στη μασχάλη
χοροστατούν βουβά στης άνοιξης τη ζάλη
θωρούν του κύματος τ' αγριεμένο ότι
μες στον βυθό ετοιμάζουμε κακέκτυπο παλάτι

Κατάρτια που ξασπρίζονται και γράμμα στο μπουκάλι
καθώς πνοές απλώνονται φορώντας την αιθάλη
Επιλογές γυμνές λαβύρινθου πλεγμάτι
με τις μασχάλες πιο ογρές σε άνυδρο κρεβάτι.

Έναν πολύ ενδιαφέροντα ορισμό για τη διάσταση της ελευθερίας μέσα στην καραντίνα έδωσε ο Δημήτρης:

ΔΗΜΗΤΡΗΣ

Υπάρχουν κάποιοι που όταν θελήσουν, μπορούν να βγουν από το σπίτι τους και να πάνε μια βόλτα. Αυτοί είναι ελεύθεροι άνθρωποι. Υπάρχουν, όμως και κάποιοι που απλά και μόνο επειδή μπορούν να βγουν από το σπίτι τους, νιώθουν ότι πρέπει να το κάνουν. Αυτοί – είναι ελεύθεροι άνθρωποι; Η βασική ερώτηση είναι κατά πόσο είμαστε κύριοι του εαυτού μας, κατά πόσο ελέγχει η λογική μας τις επιλογές μας και κατά πόσο κατανοούμε τις ελευθερίες μας. Ελεύθερος για εμένα είναι αυτός που έχει το σθένος να στερήσει από τον εαυτό του εκείνα που μπορούν να του παράσχουν οι προσωπικές του ελευθερίες, αν κρίνει ότι είναι προς όφελος της πολιτείας, των οικείων του ή και του εαυτού του. Μόνο σε αυτόν, τον ελεύθερο άνθρωπο, ανήκει το παρόν και το μέλλον.

Για τη Νάντια η ελευθερία σχετίζεται απόλυτα με τη δυνατότητα που σου δίνεται να διαμορφώσεις το μέλλον:

NANTIA

Αν κοιτάξεις το παρελθόν,
θα δεις πόσοι πέρασαν χωρίς να την αγγίζουν – αφανείς.

Αν δεις, απ' τις απαρχές
τις συμφορές, τις φέρνουμε μόνοι μας – πολεμώντας.

Μα και χωρίς άλλους ανθρώπους
το ίδιο μας το σώμα αποτελεί κελί περιορισμών.

**Για ποια Ελευθερία μιλάμε;
Αυτή που χρειάζεσαι, είναι εκείνη
που σου δίνει την Ψευδαίσθηση
πως μπορείς, ακόμη, να διαμορφώσεις το μέλλον.**

Αντίθετα αντιμετωπίζει το ίδιο ζήτημα η πιο μικρή της συγγραφικής ομάδας:

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΣΟΦΙΑ

Ας είμαστε ειλικρινείς, μπορείς να έχεις μέλλον και χωρίς ελευθερία. Στις φυλακές και τις εξορίες, οι άνθρωποι συνεχίζουν να ζουν με τη σκέψη και τη φαντασία, χωρίς ελευθερία και τα βασικά τους δικαιώματα. Εάν κάποιοι από αυτούς συνεχίσουν και αναζητούν την ελευθερία ακόμα και φυλακισμένοι, ένα είναι σίγουρο, ότι η συμφορά τούς περιμένει. Όταν αναζητάς μια κάποια ελευθερία, αυτά είναι τα αποτελέσματα. Εάν πιστεύεις ότι εσύ είσαι διαφορετικός από έναν εξόριστο, κάνεις μεγάλο λάθος! Και εσύ στερείσαι καθημερινά τα δικαιώματά σου και την ελευθερία σου. Δεν μιλάς για τις υπερωρίες που δεν σ' τις πληρώνουν, για το αφεντικό που σε βίασε, παρ' όλα αυτά συνεχίζεις και ζεις, συνεχίζεις να πιστεύεις στο μέλλον και προσπαθείς με τη σκέψη σου και τη φαντασία σου να επιβιώσεις.

Αν δεν κάνω λάθος και αν δεν με παραπλανά το καταραμένο γυαλί στην οθόνη,

ο Αλμπέρ έδειχνε να ακούει με μεγάλη προσοχή τη συζήτηση για την ελευθερία, το μέλλον και τη δύναμη της φαντασίας να χαρίζει αίσθηση απελευθέρωσης. Ήταν η σειρά της Χριστίνας να μιλήσει για την ανελευθερία της καραντίνας:

ΧΡΙΣΤΙΝΑ

Όλα έχουν αλλάξει. Ο κόσμος μας μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα γκρεμίστηκε. Γίναμε δέσμιοι της στιγμής. Μιας στιγμής, που διάγραψε όλα όσα είχαμε ζήσει μέχρι τότε. Σαν να μην υπήρχε τίποτα πριν. Ο χρόνος ξαφνικά μηδενίστηκε. Κάποτε σχεδιάζαμε με χαρά το μέλλον. Κάποτε βγαίναμε χωρίς να χρειάζεται να ενημερώνουμε κανέναν. Κάποτε συναντούσαμε την παρέα μας σε καφέ, σπίτια, συζητούσαμε, αγγιζόμασταν. Όλα αυτά κάποτε. Δεν γίνεται να χάθηκαν όλα. Κάποια λύση πρέπει να βρεθεί. **Πάντα θα υπάρχουν συμφορές. Αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει να σταματήσουμε να ζούμε. Διαφορετικά, δεν θα υπάρχει ζωή.** Αφού μηδενίσαμε, ας αρχίσουμε πάλι από την αρχή ελεύθερα το μέλλον μας να ζούμε. Ίσως ακούγεται δύσκολο, αλλά τίποτα δεν είναι δύσκολο παρά μόνο η αρχή. Έχουμε δουλειά, λοιπόν. Ας ξεκινήσουμε!

ΣΟΦΙΑ

Ένα βράδυ κούρνιασε στη γωνιά της ελπίδας.
Είχε μόλις ανοικτεί ο πίθος της Πανδώρας.
Αναρωτιόταν με τρεμάμενη φωνή:
«Μπορεί να υπάρξει μέλλον δίχως εσέ, συμφορά;
Μπορεί να υπάρξει παρόν;
Ή μήπως έχει γραφτεί ο χρόνος ο παρελθοντικός χωρίς αίμα;»

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ

«Όταν κάνεις πόλεμο, είναι ζήτημα αν ξέρεις τι θα πει έστω κι ένας νεκρός. Και καθώς ένας νεκρός άνθρωπος δεν βαραίνει καθόλου, εκτός αν τον έχεις δει νεκρό, εκατό εκατομμύρια νεκροί σπαρμένοι στο διάβα της ιστορίας δεν είναι παρά ένας καπνός μέσα στη φαντασία. Ο γιατρός θυμήθηκε την πανούκλα στην Κωνσταντινούπολη· σύμφωνα με τον Προκόπιο, μέσα σε μία μέρα μόνο είχε δέκα χιλιάδες θύματα. Δέκα χιλιάδες νεκροί είναι το κοινό ενός μεγάλου κινηματογράφου επί πέντε. Λοιπόν, έπρεπε να μαζέψουν κόσμο από την είσοδο

πέντε κινηματογράφων, να τον συγκεντρώσουν σε μια πλατεία της πόλης, να τον δολοφονήσουν, για να φανεί καθαρά».

ΧΡΙΣΤΙΝΑ

Το τελευταίο διάστημα δεν ακούω να μιλάνε για τίποτα άλλο πέρα από τον θάνατο. Το αναπόφευκτο κακό της ζωής. Οι άνθρωποι ξεχάσαμε πως είμαστε φθαρτοί. Ξοδευτήκαμε σε ανούσια πράγματα και να που τώρα η αρρώστια μάς χτυπά την πόρτα. Ξεχάσαμε να ζούμε μέσα στους πολλούς κάλπικους εαυτούς μας και σημασία έχει να ζεις. Αλλά τώρα **είμαστε αναγκασμένοι να πολεμήσουμε το άγνωστο. Το άγνωστο που πάντα μας τρομάζει. Στην ιδέα και μόνο ότι μπορεί να είμαστε η αιτία να πεθάνει ένα αγαπημένο μας πρόσωπο, τρελαινόμαστε.** Εκείνη τη στιγμή όμως πρέπει να είμαστε ψύχραιμοι και να κοιτάξουμε τον φόβο κατάματα, γιατί αυτό είναι ο θάνατος: ένας φόβος για το άγνωστο. Γι' αυτό ας ζήσουμε και ό,τι είναι να γίνει, ας γίνει!

NANTIA

Θαρρούν πως είναι υπερβολή
όταν τους προειδοποιώ.
Πιστεύουν πως ο εχθρός του Παραμυθιού
πάντα μοιάζει με λύκο.
Μου επιβάλλουν διαταραχές του νου
γιατί τα μάτια μας όταν κοιτούν, δεν βλέπουν το ίδιο.
Η απειλή δεν έρχεται ντυμένη χήρα.
Οι φωνές –απελπισμένες– πέφτουν στο κενό.
Δεν ακούσαμε τη συμβουλή του Οδυσσέα για τις Σειρήνες,
ήταν Υπερβολή.

Η Ελευθερία Σοφία βρέθηκε για άλλη μια φορά στην άλλη όχθη της σκέψης:

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΣΟΦΙΑ

Κάτι που ποτέ μου δεν κατάλαβα είναι γιατί η γέννηση ενός ανθρώπου είναι συνδεδεμένη με τη χαρά, ενώ ο θάνατός του όχι. Η ζωή ξεκινά με τη γέννηση και τελειώνει με

τον θάνατο, είτε υπάρχει πόλεμος είτε όχι. Οπότε θα έπρεπε να είμαστε χαρούμενοι που κάποιος έζησε, αντί να λυπούμαστε που δεν θα είναι δίπλα μας μέχρι η δικιά μας ζωή να τελειώσει, και αυτό λέγεται εγωισμός. Εάν μια μέρα πεθάνω και είμαι φίλος σου, σε παρακαλώ μην κλάψεις, για μια φορά μη γίνεις εγωιστής. Εάν θες να κάνεις κάτι για μένα, τότε πήγαινε μια βόλτα στο λιμάνι και πιες ένα ποτήρι κόκκινο κρασί για να με αποχαιρετήσεις. Εάν δεν προλάβεις, δεν πειράζει· θα το πιούμε κάποια μέρα μαζί.

ΕΥΓΕΝΙΑ

Ο θάνατος δεν είναι τραγικός γιατί απλά τελείωσε μια ζωή, αλλά γιατί αυτή απουσιάζει από τις ζωές των γύρω του. Και αυτή ακριβώς είναι η κατάρα του που αντιλαμβάνονται οι συγγενείς και οι φίλοι ενός χαμένου προσώπου. Είναι η αργή συνειδητοποίηση ότι δεν θα έχουν ποτέ ξανά την ευκαιρία να δημιουργήσουν νέες αναμνήσεις μαζί του. Έτσι βρίσκουν καταφύγιο στις παλιές τους στιγμές και κάποιοι μαθαίνουν να ζουν με τον χαμό του, ενώ άλλοι χάνονται και αυτοί μαζί. Περιέργο συναίσθημα ο θάνατος. Ιδιαιτέρα όπως το νιώθουν τα άτομα εκτός του άμεσα ενδιαφερόμενου. Αλλάζει με το πέραςμα του χρόνου αλλά και αναλόγως με το πρόσωπο γύρω απ' το οποίο έχει γραφώσει τα νύχια του. Παρ' όλ' αυτά, ο θάνατος από μόνος του δεν είναι λυπηρό γεγονός.

Ο Αντώνης μίλησε με τον δικό του τρόπο για τη σχέση ανάμεσα στον θάνατο και τη ζωή:

ΑΝΤΩΝΗΣ

Ίσως για μερικές στιγμές, η απουσία του να μας λυπούσε. Όταν βέβαια εκείνος ήταν παρών, αναθαρρούσε εκείνη. Τι είναι άραγε η ζωή χωρίς λίγο θάνατο, αναρωτιόταν; Ένας φόβος άρρωστος και παρεξηγημένος. Ένας άφοβος φόβος. Ζώντας, άλλωστε, σε μια κοινωνία που κρύβεται στη σκιά του, δεν ομολογούμε παρά την ενοχή μας. Μα, περίμενε, δεν έχει τελειωμό ετούτος ο παραλογισμός. Αν είναι αναγκαίο να φοβόμαστε ότι ακολουθεί, λες ό,τι ακολουθεί να μη φοβάται; Χωρίς να είμαστε σίγουροι και να γνωρίζουμε, μπορούμε τουλάχιστον να πείσουμε τον εαυτό μας για τη ματαιότητα του πράγματος. Γιατί αν ο εαυτός μας είναι ευκολόπιστος, το να πείσουμε τους άλλους για όσα είναι να 'ρθουν είναι σαν να τους προτρέπουμε για το αντίθετο. Αν πράγματι φοβόμαστε, ας φοβόμαστε μονάχοι.

Ο Θεόφιλος, προσπαθώντας να καταλάβει το μέγεθος της απώλειας της ζωής, κατάφυγε στην ενσυναίσθηση και στην ανάγκη να φυλάξουμε κάθε δυνατότητα να την κρατήσουμε κοντά μας, να έχουμε τις συνθήκες που μας την εξασφαλίζουν, όση οδύνη και αν σημαίνει αυτό. Αλίμονο, κανείς δεν μπορεί να συλλάβει τον πόνο του άλλου αν η ενσυναίσθηση απομονώθηκε στον παγετό της ζωής...

ΘΕΟΦΙΛΟΣ

Αν ο πόνος δεν φορεθεί ώσπου να λεκιάσει το δέρμα, αν δεν επιβραδύνει με ψεγάδια του χάους τα υπόγεια αποθέματα, αν δεν ρίξει φως στα έγκατα των χορδών που τεμνόμαστε, αν δεν σφυρηλατήσει την κοινή μετάφραση των αναγκών, αν δεν υγροποιήσει τους ασάλινους επιτηρητές της αναισθησίας, αν δεν σπαράξει τα σωθικά υπό το ψιθύρισμα του τέλους, αν δεν ανταλλαχτεί μ' ένα φιλί από βραχώδη χείλη μυτερά, αν δεν τεντωθεί σε βωμό απόμακρο προσωπικό κι αν δεν λυτρωθεί από ισχνά σωματίδια ελπιδοφόρας αντιύλης, μια κόρη μόνη στον παγετό με τ' όνομα Ενσυναίσθηση να προσμένει εσένα και τον τρόπο που θα της φερθείς.

Μου ήταν πολύ δύσκολο να ερμηνεύσω το βλέμμα του Αλμπέρ στην τελευταία φράση του Θεόφιλου. Αυτή η αλλιώτικη προσέγγιση της συμπόνιας, της σύμπνοιας, αλλά και της αντίληψης ενός γεγονότος που έχει τόσο πόνο για τον θάνατο του ενός, αλλά και τόσο θάνατο για τόσους πολλούς, μας έκανε να νιώθουμε ερωτήματα που δεν ξεστομίσαμε. Δεν μπορείς να μιλάς αυθόρμητα μπροστά στην οθόνη... Υπάρχει απόσταση, ο ήχος χάθηκε ξαφνικά κι έκλεψε τη φωνή σαν τον θάνατο.

Ο Δημήτρης δεν θέλησε να μιλήσει. Δεν ξέρω τι τον εμπόδισε ή τι τον έκανε να πιστέψει πως δεν υπήρχε λόγος να τον ακούσουν οι άλλοι. Μου έστειλε εκείνη τη στιγμή ένα μήνυμα:

«Αναγνωρίζω πως μία από τις ύψιστες ελευθερίες κάθε ανθρώπου είναι το να χαίρεται, αλλά και να αντιμετωπίζει στο ακέραιο τις συνέπειες των επιλογών του. Αυτή, μάλιστα, είναι μια από τις πιο βαθιές και πιο ασάλευτες ελευθερίες που διαθέτει. Σχεδόν μεταφυσική θα την έλεγα. Όταν έρχεται, λοιπόν,

η ώρα και μας ζητείται ως οι έχοντες τη γνώση ή την ευθύνη, να προειδοποιήσουμε τους συνανθρώπους μας για μια επικείμενη συμφορά, πρέπει βεβαίως να το κάνουμε με όλη μας την ψυχή. Να φωνάζουμε και να χτυπιόμαστε, όσο κι αν μπορεί εκείνοι να κλείνουν τα αυτιά τους, να γυρνάνε από την άλλη να μη μας βλέπουν ή να μας χλευάζουν. Πρέπει να συνεχίζουμε, γνωρίζοντας βαθιά μέσα μας πως αυτό είναι ουσιαστικά το μόνο που εμείς μπορούμε να κάνουμε γι' αυτούς».

Το κείμενο «Η κατάρα της χρονιάς» γράφτηκε από μία ομάδα της Λογοτεχνικής μας Συντροφιάς που αποτελείται από τους: **Κωνσταντία Βούκατση, Δημήτρη Παρασκευά Γερακίνη, Παναγιώτα Χριστίνα Γεωργιάδη, Σοφία Γιαπαντζαλή, Αντώνη Κίτσιο, Ευγενία Μανωλίδου-Χατζή, Ελευθερία Σοφία Ντραγκότι και Θεόφιλο Χατζηαριστερά.**

Η επιλογή - επεξεργασία και η δημιουργική σύνθεση των κειμένων, καθώς και ο συντονισμός της ομάδας, έγιναν από τη συγγραφέα **Δήμητρα Νούση.**

Διάλογος με τον Αλμπέρ Καμύ και το έργο του *Η πανούκλα*

Το σύνθημά μας είναι:

«Φτιάχνουμε συμμαχίες μέσα στην απομόνωση!»

Ελλάδα, Άνοιξη 2020

Η φωνή της νίκης καταγράφεται:

Δεν αξίζει σε καμία περίπτωση να σταματήσουμε τις ζωές μας για φήμες και σενάρια καταστροφής. Πιστεύω θα συμφωνήσεις και εσύ μαζί μου. Πότε εξάλλου άκουσες εσύ στην εποχή μας για πόλεις που κλείνουν; Η πόλη δεν θα κλείσει ποτέ, οπότε διώξε τις μαύρες σκέψεις που στοιχειώνουν το μυαλό σου τα βράδια.

[Νεφέλη Μπαντελά]

... δεν αντέχουμε άλλο τον φόβο... Φόβο να μιλήσουμε, φόβο να αγκαλιάσουμε, φόβο να φιλήσουμε, και εν τέλει φόβο να ζήσουμε.

Μια χειραψία, μια αγκαλιά, ένα φιλί, αντικαταστάθηκαν από μια ρουτίνα αναμονής, της οποίας η προσαρμογή είναι δύσκολη και η έξοδος μάλλον ακόμα μακρινή.

[Βλάσης Μαγγίδης]

Κανείς δεν καταλάβαινε τι σημαίνει επιδημία, ώσπου σε μια τόση δα στιγμή, τριάντα νεκροί. Στο κλείσιμο ενός ματιού, άλλαξαν τα πάντα, αυτό σημαίνει επιδημία.

[Δημήτρης Ράντζα]

Περνάει ο χρόνος, κι εμείς σαν άκοπα διαμάντια, σκληρά πα-
λεύουμε, γι' αυτά που μας πονάνε...

[Λιλιάννα Στεπανένκοβα]

Όταν τελειώσει όλο αυτό, θα βρεθούμε, θα σε πιάσω από το χέρι
σφιχτά, θα σου χαμογελάσω και θα σου πω: «Πάει πέρασε και
αυτό...». Αυτά ήταν τα τελευταία λόγια που ανταλλάξαμε.

[Κωνσταντίνα Μοσχοπούλου]

Οι απαγορεύσεις μπορεί να μας φυλάκισαν
μα οι απάνθρωποι θάνατοι ήταν που μας τσάκισαν.

[Νάσια Αρβανίτη]

Σκλαβιά είναι να φοβάσαι μέρα νύχτα
μην έρθει ο Χάρος και σου πάρει την καρδιά
Σκλαβιά είναι να είσαι ζωντανός και να ζεις σαν πεθαμένος

[Τόνια Μαλογιάννη]

Η ώρα των αποφάσεων

Γιατροί και αξιωματούχοι

Η ώρα πέρασε και σε λίγο θα ξεκινήσει η επόμενη συγγραφική ομάδα. Επιμένει να είναι ο ίδιος απαίσιος Μάρτης, ο ίδιος απαίσιος Απρίλιος, ο ίδιος αγώνας να μη γεμίσουν οι εντατικές, να μη γίνουμε μια μικρή Ιταλία, να μη χάσουμε τον έλεγχο μιας κατάστασης που ποτέ δεν χρειάστηκε να ελέγχουμε. Τα αλκοολούχα μαντίλια χειρών πωλούνται στα σούπερ μάρκετ με περιορισμούς. Τα σχολεία είναι κλειστά. Οι γονείς δεν εργάζονται, παρά μόνο από το σπίτι, εάν αυτό είναι εφικτό. Τα εγγόνια δεν έρχονται σε επαφή με γιαγιάδες και παππούδες. Τα πανεπιστήμια έκλεισαν. Οι φοιτητές δεν γεμίζουν καμιά πλατεία, κανένα λεωφορείο, δεν υπάρχει κινηματογράφος ή θέατρο, δεν υπάρχουν ανοιχτές βιβλιοθήκες.

Ανήκω στους λίγους που πηγαίνουν στη δουλειά χωρίς σταματημό. Κάθε φορά που με σταματούν στον δρόμο, δείχνω το έγγραφο με την άδεια κυκλοφορίας μου στην πόλη και συνεχίζω τον δρόμο μου. Ανήκω στις εξαιρέσεις που βγαίνουν στον δρόμο και δουλεύουν ακατάπαυστα, τώρα περισσότερο ίσως από ποτέ... ποτέ δεν είμαι σίγουρη για τη λέξη «ποτέ». Τη σιχαίνομαι. **Ανασαινώ σε μια αγνώριστη πόλη που δείχνει απάτητη, πεντακάθαρη, μια πόλη χωρίς βοή, χωρίς ψιθύρους, μια πόλη που ξεκουράζεται επιτέλους, καθώς, επιτέλους, νιώθει να τη σέβονται.**

Αθήνα, Απρίλιος 2020. Μια αγωνία απλώνεται σε μια επιβεβλημένη απομόνωση, που την παραβιάζουν ανυπόμονοι πιστοί, διψασμένοι για τη μετάληψη στην ενορία της γειτονιάς. Κι εγώ από τα παιδικά μου χρόνια στα χωριά του

κάμπου της Μακεδονίας για ένα πράγμα πείστηκα και δεν άλλαξα μέχρι τώρα γνώμη: τίποτα πιο θεϊκό από τη μεταλαβιά της Πασχαλιάς την άνοιξη και τίποτα πιο ιερό από κόκκινο τριαντάφυλλο του Μάη. Κάθε φορά που το κοιτάζω σιγουρεύομαι πως το άγγιξε ο Χριστός, λίγο πριν να νιώσει τα καρφιά στις παλάμες του. Ζούμε έναν απαίσιο Απρίλη. Μια Σαρακοστή διαρκείας με τον απολογισμό της αρρώστιας κάθε μέρα. Δεν άντεξα τη νύχτα. Έγγραψα άλλο ένα γράμμα χωρίς παραλήπτη. Μια επιστολή στην Άλκη που έφυγε:

Αγαπημένη μου

Για κάποιο λόγο πιστεύω πως η σιωπή σου είναι η πιο ενοχλητική όλων. Εσύ που πιασμένη χέρι-χέρι με τον Πέτρο μάς έμαθες τι σημαίνει πείνα, στέρηση και πόλεμος, δεν γίνεται να λείπεις. Είναι άδικο. Σε χρειαζόμαστε. Η ψυχή μας ορφάνεψε και τα παιδιά δεν θα διαβάσουν τις ολόγλυκες λέξεις σου γι' αυτήν την περιέργη τιμωρία που ζουν. Είναι δυνατό να μην μπορούν να παίξουν; Δεν υπάρχουν αγκαλιές και σε λίγο δεν θα υπάρχουν ούτε βλέμματα. Κάνουμε αγώνα να κρατήσουμε τους ανθρώπους κλεισμένους στα σπίτια, κάνουμε αγώνα να μην αυξηθούν τα κρούσματα, ψάχνουμε τρόπους να ανοίγουμε τις πόρτες χωρίς να ακουμπάμε πόμολα, κάνουμε προσπάθεια να κρατηθούμε υγιείς μέχρι να υπάρξει γιατρικό.

Αγαπημένη μου

Δεν πρόλαβα ούτε στιγμή να σε κλάψω. Δεν πιστεύω στα δάκρυα για ανθρώπους σαν εσένα. Πιστεύω μόνο στα δάκρυα για τον ακρωτηριασμό που νιώθουμε όταν χάνουμε έναν δικό μας άνθρωπο. Εσύ ήσουν πολλά χρόνια μέσα στη σκέψη μας σφηνωμένη. Δεν το προσπάθησες· ήσουν ταμένη γι' αυτό. Είμαι κατάκοπη και αμύηχη. Σε λίγο θα ανοίξουμε ξανά τις οθόνες για να συνεχίσουμε τον αγώνα με τις λέξεις μας. Όχι. Οι δικές μας λέξεις δεν είναι γλυκές σαν τις δικές σου. Είναι πικρές και φτωχικές σαν εμάς που προσπαθούμε να χωρέσουμε στο κενό της απομόνωσής μας. Είμαι σίγουρη πως η Λιλιάνα, η Τόνια, ο Γιάννης, η Νεφέλη, η Κωνσταντίνα, η Νάσια, ο Δημήτρης κι ο Βλάσης, σε αγάπησαν όταν σε κράτησαν στα χέρια τους. Και τώρα που γράφουμε όλοι μαζί για τον δικό μας «πόλεμο», εσύ λείπεις. Έχουμε τόσο θράσος, που περιμένουμε να ορθώσουμε τη σκέψη μας απέναντι στον Αλμπέρ Καμύ. Τόσο πολύ

τολμάμε να ξεφλουδίσουμε αυτό που τρέφουμε διαβάζοντας και γράφοντας, χωρίς μολύβι, με πλήκτρα μόνο, χωρίς βλέμματα, με οθόνες μόνο και, ίσως, χωρίς φωνή... Ποιος ξέρει.

Αγαπημένη μου

Κάνουμε υπομονή για κάτι που δεν γνωρίζουμε πώς θα εξελιχθεί. Η ψυχραιμία δεν περισσεύει, η εμπιστοσύνη δεν υπάρχει, η έκφραση χάθηκε, λαβώθηκε από την κόντρα με τη φύση μας. Τίποτε δεν είναι όπως το πήρες μαζί σου πριν έξι βδομάδες.

Γράφω βιαστικά τις σελίδες και δεν είμαι καθόλου σίγουρη αν τελικά θα συμπεριληφθούν στο βιβλίο της χρονιάς. Ποτέ μου δεν έγραψα τόσο αυθόρμητα, σαν να πιέζομαι και πρέπει να ξεσπάσω. Δεν ξέρω πώς θα εξελιχθεί ο λογοτεχνικός διαγωνισμός του Δήμου Βύρωνα με κλειστά τα σχολεία και σε απόλυτη αναστάτωση τους δασκάλους, καθηγητές και μαθητές. Τι θα γίνει φέτος; Είναι Απρίλιος. Πώς θα είναι η κατάσταση σε δυο μήνες; Θα γίνει τελικά η έκδοση του βιβλίου; Ο δήμαρχος είναι αποφασισμένος να γίνει. Ο Μπάιρον θα γελούσε με τις αγωνίες μας...

Κοιτάζω το ρολόι μου. Ο Αλμπέρ θα είναι συνεπής: το γνωρίζω. Διαβάζω ξανά το μήνυμά του. Μαζεύω τα περιττά χαρτιά από το γραφείο μου, για να καθίσω στη θέση της μάχης. Η πανούκλα είναι ακόμη σε πρώιμο στάδιο, αλλά μάλλον οι γιατροί καταλαβαίνουν περισσότερα από αυτούς που παίρνουν αποφάσεις στις υγειονομικές επιτροπές. Κάποιοι πρέπει να πάρουν αποφάσεις για την πόλη τους, για τους συμπολίτες τους, για μια κοινωνία που κινδυνεύει να πεθάνει από τα τρωκτικά της. Να λοιπόν τι λένε στη σύσκεψη αυτοί που εκπροσωπούν τις αρχές της πόλης συνομιλώντας με γιατρούς;

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ

«**Ρισάρ:** Ο αριθμός των κρουσμάτων μεγαλώνει. Η αρρώστια εξαπλώνεται με τέτοιο ρυθμό που, αν δεν αναχαιτιστεί, θα αποδεκατίσει τη μισή πόλη μέσα σε δυο μήνες. Δεν έχει λοιπόν σημασία αν θα την ονομάσουμε πανούκλα ή μολυσματικό πυρετό. Σημασία έχει να την εμποδίσουμε να αποδεκατίσει την πόλη».

ΓΙΑΝΝΗΣ

- Δεν χρειάζεται να μιλάμε γι' αυτό.
- Για ποιο πράγμα;
- Γι' αυτό.
- Όχι. Είναι καλύτερα να μη μιλάμε.
- Αλλά...
- Είναι βέβαιο ότι μας απασχολεί.
- Μας απασχολεί και το σκεφτόμαστε συνέχεια.
- Έχω μάλιστα και κάποιες απόψεις επί του ζητήματος.
- Όχι, δεν είναι ώρα για αυτό.
- Όχι.
- Αλλά είναι αστείο, αν το σκεφτείς.
- Όχι. Απαγορεύεται να είναι αστείο.
- Άρα είναι ιερό.
- Δεν μπορείς να το λες έτσι.
- Αν κάτι απαγορεύεται να είναι αστείο, είναι ιερό. Δεν το είπα εγώ. Εμείς το λέμε.
- Ποιος γελάει με τους πεθαμένους;
- Σωστή ερώτηση. Κανείς.
- Δεν λέω αυτό.
- Όλα για τους ζωντανούς.
- Και τους πεθαμένους τους.
- Των ζωντανών.
- Μην εκτροχιάζεις τη συζήτηση. Να μιλάς επί του θέματος.
- Δεν μπορώ.
- Γιατί;
- Είναι ιερό. Έχει σημασία για εμάς ως κοινότητα.
- Είμαστε κοινότητα;
- Είμαστε.
- Ναι.
- Ναι.

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ

Ριέ: «Το ζήτημα δεν είναι αν απελπιζόμαστε ή όχι, αλλά αν θα ληφθούν προφυλάξεις».

Ρισάρ: «Το ζήτημα... δεν είναι να μάθουμε αν τα μέτρα που προβλέπει ο νόμος είναι σοβαρά, αλλά αν είναι αναγκαία για να εμποδιστεί ο αποδεκατισμός του μισού πληθυσμού».

ΔΗΜΗΤΡΗΣ

Σημασία έχει να μην αποδεκατιστεί η πόλη. Σημασία έχει να ληφθούν μέτρα, σοβαρά, αναγκαία αλλά και αρκετά, για να εμποδιστεί ο αποδεκατισμός του μισού πληθυσμού, όπως είπατε. Σημασία έχει επίσης όμως να μην απελπιζόμαστε, έστω για τα μάτια του κόσμου. Στο άκουσμα της λέξης «πανούκλα» οι άνθρωποι της πόλης θα τρομάξουν και η συμπεριφορά τους είναι απρόβλεπτη. Ήδη εγώ τρομάζω που ακούω αυτήν τη συζήτηση. Αν ξέρω ένα πράγμα, είναι ότι μαζί είμαστε πιο δυνατοί, στα πάντα! Πρέπει λοιπόν οι άνθρωποι να δουλέψουν μαζί, ακόμα και αν αυτό σημαίνει να είναι χώρια! Η αρρώστια θα πάρει μερικούς, ας μη χαθούν κι άλλοι μόνοι τους, από φόβο ή παράνοια... Ή, μάλλον, από αδικία!

ΒΛΑΣΗΣ

Έξω στον διάδρομο, περιμένοντας να μάθω για τη μητέρα μου, άκουσα τη συζήτηση των δύο γιατρών. Ένιωθα οργή, πόνο και φόβο ταυτόχρονα. Τα πόδια μου έτρεμαν, χωρίς να μπορώ να τα ελέγξω, ενώ τα μάτια μου ήταν κατακόκκινα και δάκρυζαν ακατάπαυστα. Σηκώθηκα και μπήκα μέσα στο ιατρείο. Λέξεις δεν μπορούσαν να βγουν από το στόμα μου, πάρα μόνο αναφιλητά. Τους κοίταξα κατάματα και άρχισα να σιγοψιθυρίζω: «Τι είναι τελικά; Είναι η θεία δίκη; Είναι, μήπως, ανθρώπινη απροσεξία, άγνοια. Δεν αντέχουμε άλλο περιορισμό, **δεν αντέχουμε άλλο τον φόβο** στη ρουτίνα μας. **Φόβο να μιλήσουμε, φόβο να αγκαλιάσουμε, φόβο να φιλήσουμε, και εν τέλει φόβο να ζήσουμε.** Πλέον φοβόμαστε πιο πολύ τη ζωή παρά το άγνωστο του θανάτου. Χάνουμε την ανθρώπινη μας υπόσταση! Πρέπει να πιστέψετε εσείς, εμείς αλλά και όλος ο κόσμος ότι θα βρεθεί και θα βρείτε τον μίτο του θα μας φέρει στην έξοδο από τη δαιδαλώδη αυτή δοκιμασία. Σας παρακαλώ, συνεχίστε την προσπάθεια».

ΝΕΦΕΛΗ

Πανούκλα, μολυσματικός πυρετός, πανδημία. Όντως, εδώ που φτάσαμε, τα ονόματα δεν έχουν πια σημασία. Σε αυτήν τη μάχη δεν πρέπει να σας απασχολεί τόσο το πώς θα καθησυχάσετε τους πολίτες για να μην πανικοβληθούν. Σημασία έχει να τους προστατεύσετε. Εσείς εξάλλου θα πρέπει πια να έχετε καταλάβει πως η ανθρώπινη ζωή είναι το υπέρτατο αγαθό. Δεν μπορώ να γνωρίζω αν και πόσος χρόνος μάς απομένει. Αν τα μέτρα επαρκούν, αν προλαβαίνουμε ή έχουμε χάσει ήδη το παιχνίδι. Ο κόσμος της πόλης έχει αρχίσει ήδη να φοβάται. Ακούγονται ψίθυροι παντού. Οφείλετε να τους ενημερώσετε και να τους προστατεύσετε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Τους το χρωστάτε. Τελικώς, το χρωστάτε στους ίδιους σας τους εαυτούς και στον όρκο σας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ

Είναι λογικό να φοβάστε, ειδικά εσείς που νιώθετε ότι φέρετε το μεγαλύτερο βάρος τη δεδομένη στιγμή. Να ξέρετε όμως ότι οι άνθρωποι δεν τα παρατάμε όσο νιώθουμε ότι είμαστε όλοι μαζί σε αυτήν τη μάχη με τη ζωή και ότι ενωμένοι μπορούμε να νικήσουμε. Κάνετε μας να νιώσουμε ότι μπορούμε να τα καταφέρουμε και εμείς θα πολεμήσουμε και θα βγούμε πιο δυνατοί από αυτή την περιπέτεια. Είναι λογικό να φοβάστε, αλλά δεν είναι δύσκολο να συνειδητοποιήσουμε και να δεχτούμε μια νέα, πρωτόγνωρη κατάσταση. Καμιά φορά θεωρούμε ότι μπορούμε να ελέγξουμε τα πάντα, ακόμα και την ίδια τη ζωή. Θεωρούμε δεδομένους τους δικούς μας ανθρώπους και όταν όλα αυτά κινδυνεύουν να ανατραπούν, ένας πανικός εξαπλώνεται, μια έντονη, συνεχής ανησυχία μας γεμίζει απελπισία και άγχος για το αύριο. Κάνετε μας να νιώσουμε ότι μπορούμε να τα καταφέρουμε.

ΤΟΝΙΑ

Η αρρώστια είναι ο μεγαλύτερος εχθρός του ανθρώπου.

Δεν μπορείς να τη λαβώσεις με μαχαίρι ή πιστόλι,

δεν μπορείς να ξορκίσεις το κακό.

Οι μάνες σφιχταγκαλιάζουν τα παιδιά τους

νομίζοντας πως θα τα κρατήσουν ζωντανά...

Οι άντρες φιλούν τις γυναίκες τους

νομίζοντας πως θα τις χαρίσουν ζωή...

Μα και η ίδια η ζωή

κοιτώντας την αρρώστια

πολλές φορές αργοπεθαίνει φοβισμένη.

ΝΑΣΙΑ

Οι λέξεις μπορούν και να καταστρέψουν πόλεις.

Τα συναισθήματα μπορούν και να κάψουν τη λογική.

Οι πράξεις μπορούν και να διαλύσουν οικογένειες.

Όμως...

Οι λέξεις μπορούν και να σώσουν έθνη.

Τα συναισθήματα μπορούν και να αναστήσουν την ηθική.

Και οι πράξεις μπορούν και να εξελίξουν την κοινωνία.

«Οι λέξεις μπορούν και να καταστρέψουν πόλεις», είπε η Νάσια κοιτάζοντας στην οθόνη, αλλά κανείς δεν μπορούσε να καταλάβει ποιον από όλους εμάς κοίταζε, αν αντίκριζε τον ήρωα γιατρό του βιβλίου, τον Αλμπέρ, τη σκέψη της ή κάποιον που δεν γνωρίζουμε. Την άκουγα και σκεφτόμουν πόσο λίγο είναι αυτό που ζούμε φέτος σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια, πόσο μου λείπουν τα βλέμματα των παιδιών που κάποτε έπαιρναν χρώμα από τον Νέβα στις λευκές νύχτες της Αγίας Πετρούπολης, από το γαλάζιο του Αιγαίου στο νησί των εξορίστων ή από τα βράχια του Βύρωνα μέσα στην πανσέληνο του Αυγούστου. «Οι λέξεις μπορούν και να καταστρέψουν πόλεις», λοιπόν. Για την καταστροφική δύναμη των λέξεων θέλησε να μιλήσει και η Λιλιάντα:

ΛΙΛΙΑΝΑ

Σε νοιάζουν μόνο τα προσχήματα, τι θα σκεφτούν

– Εκείνοι που προ ολίγου χρόνου ήταν αδιάφοροι για σε

Εκείνες οι «άθλιες υπάρξεις» που τίποτα δεν σήμαιναν ποτέ για σένα

Θυμάσαι;

– Όχι, τα έχεις όλα τούτα ξεθωριασμένα, η μνήμη σου

πώς να το πω, τώρα τους εξυψώνει
Αναρωτιέσαι πώς να το ονομάσουμε, αυτό
κοιτάς τριγύρω, βλέπεις βάσανο ανθρώπων
Που τίποτα σου είναι, εσένα, και όλων εκείνων που μαζί σου πνέουν
(Άλλαξε ο αέρας, κρύωσε, αλλά δεν το αντιληφθήκατε)
Μάτια κενά, μάτια ξένα, μα τόσο οικεία μεταξύ τους...

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ

«Τα ποντίκια ψόφησαν από πανούκλα, ή από κάτι που μοιάζει πολύ με πανούκλα... Έριξαν όμως στην κυκλοφορία δεκάδες χιλιάδες ψύλλους, που θα μολύνουν τον πληθυσμό με γεωμετρική πρόοδο, αν το κακό δεν σταματήσει εγκαίρως... Μέσα σε τέσσερις μέρες... ο πυρετός έκανε τέσσερα άλματα: δεκάξι θάνατοι, είκοσι τέσσερις, είκοσι οκτώ, τριάντα δύο...

Ο Ριέ αποφάσισε να τηλεφωνήσει στον νομόρχη:

Ριέ: Τα μέτρα δεν επαρκούν.

Νομόρχης: Έχω στα χέρια μου κάποιους αριθμούς... Είναι ανησυχητικοί.

Ριέ: Δεν είναι απλώς ανησυχητικοί· είναι εύγλωττοι.

... Στο μεταξύ, απ' όλα τα περίκωρα, η άνοιξη έφτανε στις υπαίθριες αγορές. Χιλιάδες τριαντάφυλλα μαραίνονταν στα πανέρια των ανθοπωλών στα πεζοδρόμια, κι η ζαχαρωμένη μυρωδιά τους πλημμύριζε την πόλη. Φαινομενικά, δεν είχε αλλάξει τίποτα. Τα τραμ γέμιζαν πάντα στις ώρες αιχμής, κι ήταν άδεια και βρώμικα την υπόλοιπη μέρα... Κάθε βράδυ το ίδιο πλήθος γέμιζε τους δρόμους κι οι ουρές μάκραιναν μπροστά στους κινηματογράφους. Η επιδημία φαινόταν να υποχωρεί, και μέσα σε λίγες μέρες πέθαναν μόνο καμιά δεκαριά. Όσπου μια μέρα, οι αριθμοί τινάχτηκαν στα ύψη. Τη μέρα που οι νεκροί έφτασαν τους τριάντα, ο Μπερνάρ Ριέ κοιτούσε την επίσημη εντολή που του έδινε να διαβάσει ο έπαρχος, με τα λόγια: "Τρόμαξαν". Η εντολή έλεγε: "Να κηρυχτεί κατάσταση εκτάκτου ανάγκης λόγω πανούκλας. Η πόλη να κλείσει».

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ

Ίσως και αυτό να είναι μια δοκιμασία που πρέπει όλοι να περάσουμε. Για πρώτη φορά, στα χρόνια της θητείας μου, νιώθω ανίκανος να σταθώ στο ύψος των περιστάσεων. Φοβάμαι να αντικρίσω τους πολίτες στα μάτια, δεν ξέρω εάν είμαι σε θέση να τους δώσω μια απάντηση. Αυτή θα πρέπει να είναι καθησυχαστική, για να μη σπείρω τον πανικό και προκαλέσω με τη συμπεριφορά μου χειρότερα επακόλουθα, ή ρεαλιστική; Οι άνθρωποι περιμένουν να ακούσουν μια λύση. Τίποτα παραπάνω. Τα δεδομένα αλλάζουν και εμείς θα πρέπει να συμβαδίσουμε. Δεν θέλω να χρησιμοποιήσω τους συμπολίτες μου ως πειραματόζωα, μόνο και μόνο για να μη διαταράξω την «κανονικότητα» της καθημερινής τους ζωής. Εάν χρειαστεί να επιβάλω καθεστώς καραντίνας για να προστατέψω τη ζωή, θα το κάνω. Και ας «παγώσει» για λίγο ο χρόνος. Άλλωστε όλα γίνονται για κάποιο λόγο. Ίσως και αυτό να είναι μια δοκιμασία που πρέπει όλοι να περάσουμε.

Ο Δημήτρης ακούγοντας την Κωνσταντίνα θέλησε να δώσει τον ορισμό της επιδημίας:

ΔΗΜΗΤΡΗΣ

Άνοιξη. Άνθη, μυρωδιές, πράσινο· όλα είναι ωραία την άνοιξη. Φέτος όμως έχουμε επιδημία, θα είναι διαφορετικά. Έτσι θα έπρεπε. Βέβαια, οι αγορές ήταν γεμάτες, οι συγγενικές το ίδιο, ο κόσμος κάθε βράδυ έβγαινε να διασκεδάσει, και παρ' όλα αυτά, παραδίπλα πέθαιναν άνθρωποι. Δεν είχε σημασία, ήταν λίγοι. Ήταν όμως άνθρωποι. Ο αριθμός σήμαινε ότι η επιδημία υποχωρεί, γι' αυτό δεν τους ένοιαζε, οι θάνατοι λιγοστοί και καμία ανησυχία. **Κανείς δεν καταλάβαινε τι σημαίνει επιδημία** όμως. **Όσπου σε μια τόση δα στιγμή, τριάντα νεκροί.** Πόλη κλειστή. Έκτακτη ανάγκη. **Στο κλείσιμο ενός ματιού, άλλαξαν τα πάντα, αυτό σημαίνει επιδημία.**

ΒΛΑΣΗΣ

Μουδιασμένοι πλέον όλοι. Μέσα σε μια ρουτίνα, την οποία δεν επιλέξαμε, αλλά μας επιβλήθηκε. Μας επιβλήθηκε, για να μπορέσουμε να επιβιώσουμε. Καθημερινά, όλο

και περισσότεροι άνθρωποι πεθαίνουν, και οι εμείς απλά περιμένουμε. Τι περιμένουμε, αλήθεια; Μέρες το σκέφτομαι. Το μαγαζί μου το έχω κλείσει σύμφωνα με τις συστάσεις της πολιτείας και κάθε μέρα, απλά, περιμένω. Περιμένω να βρεθεί η ιατρική λύση, περιμένω να σταματήσουν τα κρούσματα ή μήπως περιμένω πότε θα νοσήσω κι εγώ, ώστε κάπως να σταματήσει αυτή η αναμονή; Γιατί ο μεγαλύτερος εχθρός όλων μας είναι η αδράνεια. Η επιβεβλημένη αδράνεια και αναμονή της ζωής ήταν τελικά το «ταρακούνημα» που όλοι χρειαζόμασταν, προκειμένου να αντιληφθούμε ότι η μεμψιμοιρία και η απάθεια σε μια ζωή γεμάτη από εμπειρίες, δύσκολες ή όμορφες, γεμάτη λάθη, αποφάσεις και ρίσκα, ήταν και θα είναι πάντα η μεγαλύτερη αδικία που υποβάλλουμε το πνεύμα και τη φύση μας.

ΝΑΣΙΑ

Η μια μέρα την άλλη προσπερνάει
μα ο εχθρός έχει πλέον καταφθάσει.

Ο φόβος την αλήθεια τυφλώνει
μα ο αριθμός την ελπίδα σκοτώνει.

Η ζωή τον θάνατο μπρος μας ζωγραφίζει
μα η καρδιά τείχη απάρνησης χτίζει.

Η προσαρμογή τα τείχη γκρέμισε
μα αργά την πόλη μας ανέβηκε.

**Οι απαγορεύσεις μπορεί να μας φυλάκισαν
μα οι απάνθρωποι θάνατοι ήταν που μας τσάκισαν.**

ΛΙΛΙΑΝΑ

Και όλα σταμάτησαν... Φύση μητέρα, σε μια στιγμή, έγινε εχθρός μας. Κραυγή αγωνίας, μας είπες πως λεγόταν αυτό που βιώνουμε. Ναι, αλλά είμαστε παιδιά της, ζητάμε και εμείς, σαν όλα τα μωρά την επιείκεια και τη στοργή, το χάδι μιας μητέρας και το φιλόαγάπης. Έμεινε μόνο παγωνιά. Έρημα σοκάκια, νεκρική σιγή, όπου και να στραφείς παντού πόνος, θάνατος, και πάλι πόνος. Σαν να έχουν στραγγίξει από τον κάθε ζωντανό οργανισμό το τελευταίο ίχνος ύπαρξης... Και σαν να μην έφτανε αυτό, κανείς δεν το πιστεύει. Οι Φαρισαίοι, χωμένοι μέσα στην άγνοιά τους... Απολαμβάνουν τη

ζωή, την ανθισμένη κερασιά, το χάδι του αέρα. Εμείς, αυτοί, μητέρα φύση, το δίκιο, το άδικο. Όλα μπερδεύτηκαν μαζί... Όλα άλλαξαν...

ΤΟΝΙΑ

Μαύρισε ο ουρανός και άδειασαν οι δρόμοι...

Κανείς δεν περπατά έξω...

Η πόλη ερήμωσε,

ενώ τα σπίτια γέμισαν φωνές...

Όλοι θρηνούν για τους νεκρούς,

μα και οι ζωντανοί είναι νεκροί...

Δεν είναι σκλαβιά το να μένεις σπίτι...

Σκλαβιά είναι να φοβάσαι μέρα-νύχτα

μην έρθει ο Χάρος και σου πάρει την καρδιά.

Σκλαβιά είναι να είσαι ζωντανός και να ζεις σαν πεθαμένος.

ΝΕΦΕΛΗ

Είλικρινά, άρχισες να πιστεύεις όλα αυτά που ακούγονται; Όλα είναι υπερβολές. Ει-

δήσεις θέλουν να δημιουργούν και να τρομοκρατούν τον κόσμο. Μίλησαν και άλλες

φορές για καταστροφή και να που τίποτα δεν έγινε. Κοίτα απλά τον κόσμο γύρω σου.

Όλοι ζουν φυσιολογικά. Δρόμοι, τραμ, κινηματογράφοι. Όλα γεμάτα. Γεμάτα από ζωή.

Δεν αξίζει σε καμία περίπτωση να σταματήσουμε τις ζωές μας για φήμες και

σενάρια καταστροφής. Πιστεύω θα συμφωνήσεις και εσύ μαζί μου. Πότε

εξάλλου άκουσες εσύ στην εποχή μας για πόλεις που κλείνουν; Η πόλη δεν

θα κλείσει ποτέ, οπότε δώξε τις μαύρες σκέψεις που στοιχειώνουν το μυαλό

σου τα βράδια. Ας απολαύσουμε επιτέλους το γεύμα μας. Εσύ τι θα παραγγείλεις;

Γύρισα τις σελίδες του βιβλίου που έτρεχαν στα χέρια μου όπως ακριβώς κυ-

λούσε στην καθημερινότητά μου η απομόνωση των άλλων και η δική μου κού-

ραση ανακατεμένη με την αμηχανία της εποχής. Αποχωρισμοί και μηνύματα

μοναξιάς στο facebook, τηλεοπτική αναφορά για τα θύματα, κρούσματα και

νεκροί ανά τον κόσμο, το δράμα της Ιταλίας, πορείες διαμαρτυρίας στις ΗΠΑ

από τους εχθρούς της καραντίνας, ένας κόσμος που ποτέ δεν φανταζόμουν

ότι θα υπήρχε, έτσι ξαφνικά, χωρίς λόγο. Έκλεισα τα μάτια και άκουσα τον Αλμπέρ να διαβάζει:

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ

«Μια από τις κυριότερες συνέπειες αυτού του αποκλεισμού ήταν ο αιφνίδιος χωρισμός ανθρώπων που δεν ήταν καθόλου προετοιμασμένοι. Μανάδες και παιδιά, σύζυγοι, ερωτευμένοι, που πίστευαν πως θα ζήσουν χωρίς λίγες μέρες μόνο, σε έναν προσωρινό χωρισμό, που είχαν αγκαλιαστεί στην πλατφόρμα του σταθμού με δυο-τρεις τελευταίες συμβουλές, βέβαιοι πως θα ξανανταμώσουν σε λίγες μέρες ή σε λίγες βδομάδες, δεσμώτες μιας ανόητης ανθρώπινης εμπιστοσύνης, που καμιά αναχώρηση δεν τους έβγαζε από την καθημερινή τους ρουτίνα, βρέθηκαν με μιας απομακρυσμένοι δίχως γυρισμό, εμποδισμένοι να ξαναϊδωθούν ή να επικοινωνήσουν».

ΒΛΑΣΗΣ

Γύρισα σπίτι, έκλεισα την πόρτα, έτρεξα στο μπάνιο, έπλυνα τα χέρια και το πρόσωπό μου και πήγα στην κουζίνα. Μαγείρεψα, έπλυνα τα πιάτα, τακτοποίησα μέχρι που το πόδι μου δεν με βαστούσαν άλλο, μέχρι που δεν μπορούσα να συγκρατήσω τα νεύρα μου, μέχρι που έπεσα στο πάτωμα και άρχισα να δακρύζω. Να δακρύζω, γιατί δεν μπορώ άλλο να υποβάλλω τον εαυτό μου σε μια καθημερινότητα στοιχειοθετημένη από τον φόβο ενός άυλου εχθρού. Ενός εχθρού που όχι μόνο κατάφερε να μας απομονώσει στις «ασφαλείς φωλιές μας», αλλά μας έκανε να φοβόμαστε να εκφράσουμε τα συναισθήματά μας. **Μια χειραψία, μια αγκαλιά, ένα φιλί, αντικαταστάθηκαν από μια ρουτίνα αναμονής, της οποίας η προσαρμογή είναι δύσκολη και η έξοδος μάλλον ακόμα μακρινή.**

ΝΕΦΕΛΗ

Να είσαι σίγουρος πως θα είναι για λίγο. Μην ανησυχείς. Μπορούμε να το δούμε ως μια ευκαιρία να χαλαρώσουμε, να κάνουμε πράγματα που μας έχουν λείψει. Ξέρεις τι βρήκα ξεχασμένο στο συρτάρι του γραφείου μου τις προάλλες; Το βιβλίο που είχαμε βρει σε εκείνη την αγορά στη Βενετία. Θυμάσαι; Θα είναι το πρώτο που θα ξεκινήσω. Κοίτα να προσέχεις τον εαυτό σου. Άκουσα πως σε μια χώρα της Ανατολής, οι μόνοι

που δεν μολύνθηκαν ήταν οι αθλητές. Πιστεύω πως δεν θα διαρκέσει πάνω από δύο εβδομάδες όλο αυτό. Ωστόσο, σου έχω γράψει εδώ την προσωρινή μου διεύθυνση. Σε περίπτωση που θελήσεις να μου γράψεις. Σίγουρα, θα πάνε όλα καλά και όλο αυτό θα τελειώσει σύντομα. Ελπίζω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ

Όταν τελειώσει όλο αυτό, θα βρεθούμε, θα σε πιάσω από το χέρι σφιχτά, θα σου χαμογελάσω και θα σου πω: «Πάει πέρασε και αυτό...». Αυτά ήταν τα τελευταία λόγια που ανταλλάξαμε. Ένιωσα ότι πρωταγωνιστώ σε μια απαγορευμένη συνάντηση και μια πρωτόγνωρη ανησυχία για το άγνωστο με είχε κατακλύσει. Από τη μια, ήθελα να σου μιλήσω για το πώς ήταν η μέρα μου, σαν να είναι όλα φυσιολογικά, από την άλλη όμως ήθελα να προλάβω να σου πω όλα όσα δεν σου είχα πει μέχρι τότε, να χορτάσω εκείνα τα χέρια που με αγκάλιαζαν και εκείνα τα μάτια μέσα στα οποία έβλεπα κάτι αληθινό.

Η τελευταία μας συνάντηση... «Κρίμα, γιατί ήθελα να σε ζήσω λίγο παραπάνω και ασχάνόμασταν μετά». Λόγια που ποτέ δεν είπαμε, αλλά ήταν σαν να είχαν ειπωθεί...

ΔΗΜΗΤΡΗΣ

Να προσέχεις,
μη φοβηθείς
η φωτιά δεν φοβάται.

Μη σε τρομάξει η μοναξιά,
η απόσταση και ο χρόνος,
είμαστε ενωμένοι,
θα το ξέρω αν δεν κοιμάσαι.
Θα ανταμώσουμε ξανά και τότε θα το δεις,
πιο πολλά θα έχεις να θυμάσαι,

Καληνύχτα, Υλαγιαλή.

ΝΑΣΙΑ

Μακάρι αμέσως να σκιζόταν η καρδιά μου σε χίλια κομμάτια

άλλο να μην αγαπώ

άλλο να μην πονώ

και να γινόμεουν θεριό.

Σε αυτό τον κόσμο τα μάτια μου να κλείσω

και την πλάτη μου να γυρίσω.

Κι έτσι ποτέ να μην τρελαθώ

άψυχη σαν κυματοθραύστης

στης μοναξιάς το βίαιο κύμα να γεννώ.

Αχ καρδιά μου, μ' ακούς, πού καταντήσαμε;

ΤΟΝΙΑ

Φόβος για έναν γυρισμό που δεν θα έρθει ποτέ

Η ζωή μας άλλαξε ξαφνικά...

Μένουμε χώρια από τους αγαπημένους μας

μα θα τους δούμε άραγε ποτέ ξανά;

Τίποτα δεν είναι ίδιο...

Όλα είναι εκεί που ήταν,

μα δεν είναι όπως ήταν...

Τελικά μέيناμε μόνοι...

Άνθρωποι αγανακτισμένοι

να αναζητούμε την έξοδο από το σκοτάδι.

ΛΙΛΙΑΝΑ

Στάσου, για μια στιγμή ακόμη μείνε δω

Δεν είναι η μοίρα μας αυτή που εύρε μας μονάχους

Η ώρα μας δεν ήρθε, αφουγκράσου –να ακούω την πνοή σου– ,

Κοντά μου ακόμη είσαι, μην ξεχνάς και μη φοβάσαι

**Περνάει ο χρόνος, κι εμείς σαν άκοπα διαμάντια, σκληρά παλεύουμε,
γι' αυτά που μας πονάνε...**

Και αγαπάμε, εκείνα που κοντά μας πρέπει να 'ναι ...

Ποιος θέλει αυτά που λαχταρούσε μια ζωή, μεμιάς να χάσει;

Λίγες στιγμές ακόμη, δεν φτάνουν ξέρω,

μα δεν θα αφήσω κανέναν να μας στερήσει,

τον παράδεισο που μόνο εμείς θα ζούμε,

εκεί που όλα ξεθωριάζουν – χρόνος, απώλειες και πόνος

Το τρένο μας δεν έφυγε ακόμη, είναι εδώ, και στον σταθμό θα μείνει...

Ο Αλμπέρ με κοίταξε με σημασία. Δεν είχα τίποτε να του πω. Δεν ήθελα η φωνή μου να επηρεάσει το βλέμμα του. Θυμάμαι πως όταν του έστειλα τα κείμενα των παιδιών, μου έστειλε τα σχόλιά του. Κοίταξα τις σημειώσεις του στο email και είδα ότι είχε υπογραμμίσει τη φράση: «σαν άκοπα διαμάντια, σκληρά παλεύουμε, γι' αυτά που μας πονάνε...».

Το κείμενο «Η ώρα των αποφάσεων» γράφτηκε από μία ομάδα της Λογοτεχνικής μας Συντροφιάς που αποτελείται από τους: **Ιωάννη Αθανασίου, Νάσια Αρβανίτη, Βλάση Μαγγίδη, Τόνια Μαλογιάννη, Νεφέλη Μπαντελά, Κωνσταντίνα Μοσκοπούλου, Δημήτρη Ράντζα και Λιλιάνα Στεπανένκοβα.**

Η επιλογή - επεξεργασία και η δημιουργική σύνθεση των κειμένων, καθώς και ο συντονισμός της ομάδας, έγιναν από τη συγγραφέα **Δήμητρα Νούση.**

Διάλογος με τον Αλμπέρ Καμύ και το έργο του *Η πανούκλα*

Το σύνθημά μας είναι:

«Φτιάχνουμε συμμαχίες μέσα στην απομόνωση!»

Ελλάδα, Άνοιξη - Καλοκαίρι 2020

Η φωνή της νίκης καταγράφεται:

Έξω άδριοι δρόμοι. Κανείς δεν βγαίνει. Φοβούνται μην κολλήσουν... Τώρα σε δύο μέτρα απόσταση προσπαθείς να ακούσεις ένα κρυφό «γεια», τρομάζοντας μη σε δει ο αστυνομικός...

*Μου λείπουν οι παρέες
με αδέρφια, φίλους και γνωστούς
απόσταση λένε ένα μέτρο
και χωρίς συνωτισμούς.*

Κουράγιο, αδέρφια. Κουράγιο.

[Μαρία Πολίτη]

*... Σήμερα ο γείτονας, αύριο οι ίδιοι.
Κανείς δεν μπορεί να εξαγοράσει τη σειρά του.
Να ζηήσει άλλη μια μέρα υγιής!
Σαν έρθει η ώρα σου δεν υπάρχει γυρισμός.*

[Έλενα Χαδιού]

Το ζήτημα δεν είναι πόση φυλακή αντέχεις
το ζήτημα είναι
με ποιους επιθυμείς να εκτίσεις την ποινή σου.

[Χαράλαμπος Κουτσιούμπας]

Για άλλη μια φορά στη φυλακή...
Μπορεί χωρίς σίδερα...
Ο καθένας όμως μόνος,
παγιδευμένος στους φόβους του...

[Πωλίνα Χριστοδουλίδου]

Περπατάς αλλά κοντοστέκεσαι
Κοιτάς το όνειρο αλλά κλείνεις τα μάτια
Σκέφτεσαι το μέλλον πασπαλίζοντάς το με παρελθόν

[Μάγια Βαρδακώστα]

... γλυκιά μου πόλη,
λίγο πριν «ρίξεις» αυλαία, θυμήσου...
μετά την μπόρα, ξεπροβάλλει δειλά-δειλά ο ήλιος.

[Γρηγόρης Καλπακιάν]

Καλοκαίρι 2020

Η άνοιξη της πανδημίας έσμιξε με το καλοκαίρι της πανούκλας και με στρίμωξε ακόμη περισσότερο. Σκέφτομαι το καλοκαίρι που περιγράφει ο Καμύ στην άρρωστη πόλη της Αλγερίας και μπερδεύω τα διαβάσματά μου με την ασφυξία των ημερών. Νιώθω πως τρέμω από την αμηχανία που έφερε στη ζωή μου αυτή η περίεργη αρρώστια, την κούραση της δουλειάς μου και την επίσκεψη του Αλμπέρ για άλλη μια φορά στην οθόνη μου. Νιώθω πνιγμένη από φόβο και αγωνία, αλλά και τυχερή που στάθηκα ικανή να χτίζω καταφύγια στη ζωή μου. Είναι το μοναδικό μου κατόρθωμα για το οποίο είμαι περήφανη, όχι επειδή αξίζει στα μάτια των άλλων, που δεν το υποπτεύονται καν, αλλά γιατί αξίζει στα δικά μου μάτια, στη δική μου ψυχή και συμβάλλει στη δική μου αξιοπρεπή επιβίωση.

Ο Αλμπέρ βρίσκεται στην οθόνη. Είναι έτσι ακριβώς όπως ήθελα να τον βλέπω, με τις χαρακιές στο μέτωπο και το τσιγάρο στο στόμα, ζωντανός, όπως ακριβώς τον βλέπω εδώ και δεκαετίες στις φωτογραφίες. Αγαπημένος μου για χίλιους-δυο λόγους, ένας Γάλλος που δεν είναι ακριβώς Γάλλος, αλλά με το υλικό της αξεπέραστης πατρίδας του στη σκέψη. Για μένα ο Καμύ ήταν από τότε που τον πρωτοδιάβασα, πριν από δεκαετίες, ένας συναρπαστικός Γάλλος. Του χρωστώ το γεγονός ότι με μύησε στον Ντοστογιέφσκι, κι αυτό ήταν αρκετό να τον κάνει στη φαντασία μου και στα διαβάσματά μου πολύτιμο. Μου δίδαξε τις λέξεις-σφαίρες, λίγες και εύστοχες, τα βιβλία γεμάτα από πολλές αλήθειες και λίγες σελίδες, ένας βιρτουόζος της πυκνής γραφής, Λάκωνας στην έκφραση και Αθηναίος στην έμπνευση. Ο δικός μου θαλασσινός Αλμπέρ, γαλάζιος από τη μεσογειακή του μήτρα και καθάριος από την παιδεία του, ήταν αφοπλιστικός όταν έγραψε για την Ελένη: «Εμείς εξορίσαμε την ομορφιά. Οι Έλληνες πολέ-

μησαν γι' αυτήν». Αυτή η φράση μαζί με την «Ελένη» του Σεφέρη συνυπάρχουν στη σκέψη μου σαν σφικταγκαλιασμένες κλωστές σε ένα πολύτιμο ύφασμα που έφτιαξα διαβάζοντας. Είναι η κατάρα και η ευχή για έναν πόλεμο, το άξιο της περιφρόνησης και το άξιο του θαυμασμού, οι γνωστές δύο όψεις του ίδιου νομίσματος, τα δύο πρόσωπα της μέρας: το φως και το σκοτάδι. Μόνο που οι δυο τους, Καμύ και Σεφέρης, αγγίζοντας την ίδια αθάνατη μούσα, έγραψαν με το ίδιο φως της Μεσογείου για τον δικό τους μύθο και τον δικό τους πόλεμο.

Θα ήθελα βλέποντάς τον να τον ρωτήσω χίλια-δυο πράγματα, αλλά δεν μπορούσα να παραβιάσω τη συμφωνία μας. Ο λόγος που δέχτηκε να επικοινωνήσει μαζί μου και με την έκφραση των συγγραφικών μας ομάδων, είναι να ακούει χωρίς να μιλάει. Έτσι κάνουν εδώ και πέντε χρόνια οι συγγραφείς που μπαίνουν στα βιβλία μας. Ακούν σιωπηλοί και διαβάζουν την έκφρασή μας χωρίς σχόλια. Από την άλλη πλευρά, τα παιδιά πρωτακούν, πρωταγγίζουν, πρωτοδιαβάζουν και πρωτοεκφράζουν αυτό που διάλεξα για χάρη τους.

Ο πόλεμος της πανούκλας και η πανδημία του ιού εξελίσσονται ταυτόχρονα. Τα θύματα, πάντα αθώα, πληθαίνουν. Ο αγώνας της νίκης για ένα εμβόλιο ξεκίνησε, αλλά κανείς δεν μπορεί να ξέρει πού θα φτάσει και, κυρίως, πότε. Τώρα υπάρχει η επιβίωση κάπου ανάμεσα στην εντατική πρόληψη με μέτρα που για πρώτη φορά εφαρμόζονται, με την αισιοδοξία ότι θα νικηθεί ο ιός, λες και το φυσιολογικό δεν είναι το αντίθετο, ή με την αυταπάτη ότι όλα αυτά είναι ένα κατασκευασμένο σκηνικό και στο τέλος θα αποκαλυφθεί η αλήθεια, ότι κάποιοι συνωμοτούν εναντίον μας. Κρατώ αποστάσεις συνειδητά από όσα λέγονται και ακούγονται και καταφεύγω εκεί όπου νιώθω ασφάλεια: στη λογοτεχνία. Ευτυχώς, υπάρχουν οι συγγραφικές ομάδες που περιμένουν κάτι όμορφο από εμένα. Μου δίνουν κουράγιο χωρίς να το ξέρουν.

Παρατηρώ τους ανθρώπους γύρω μου, ακούω αυτά που λένε και κάνω στο μυαλό μου προβολές για το μέλλον. Μεταφράζω τον τόνο της φωνής τους σε πράξεις μερικούς μήνες αργότερα και νομίζω πως δεν κάνω λάθος. Είμαστε πλέον έτοιμοι να δεχτούμε τη μοίρα μας. Είμαι βέβαιη ότι σε λίγο καιρό θα καταρρεύσουν οι ψευδαισθήσεις πως η αρρώστια θα φύγει και θα γίνουν όλα όπως

πρώτα. Η χώρα, ακολουθώντας την πορεία της ανθρωπότητας, έχασε την κανονικότητα, σε πείσμα όλων αυτών που δεν θέλουν να το παραδεχτούν. Από τη μάχη ενάντια στην μπουρκα θα περάσουμε στη μάχη υπέρ της μάσκας. Θα ακρωτηριαστούμε προκειμένου να ζήσουμε. Θα θυσιάσουμε την έκφρασή μας με σκοπό να μείνουμε όρθιοι, έστω βουβοί, έστω ανέκφραστοι. Θα επιλέξουμε τη δύσπνοια, για να σώσουμε την ανάσα, αδύναμη, εμποδισμένη, μισοκρυμμένη, αλλά ακόμα ζωντανή. Οι γιατροί δεν θα μπορούν να κρύβουν την αλήθεια σε λίγο. Η μάσκα δεν αφορά τους αρρώστους, ούτε τους ευάλωτους. Η μάσκα μάς αφορά όλους. Αυτό το κάλυμμα θα κλέψει την έκφραση όλων μέσα σε τρένα, κτίρια, αεροπλάνα, για όσους θα κάνουν ταξίδια μέσα στους επόμενους μήνες. Η κανονικότητα χάθηκε. Θα ζούμε με χαμένη την έκφρασή μας: εφιάλτης!

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ

«... στα μέσα Αυγούστου, η πανούκλα είχε απλωθεί παντού. Και πια δεν υπήρχε ατομική μοίρα, αλλά μια συλλογική ιστορία, η πανούκλα και τα κοινά αισθήματα όλων. Το μεγαλύτερο αίσθημα ήταν ο χωρισμός και η εξορία, και μαζί ο φόβος και η αγανάκτηση που κουβαλούσε μέσα του...»

ΠΩΛΙΝΑ

Για άλλη μια φορά στη φυλακή...

Μπορεί χωρίς σίδερα...

Ο καθένας όμως μόνος,

παγιδευμένος στους φόβους του,

που υποδουλώνουν ακόμα και αυτό που λέγεται ψυχή.

Τρόμος κυριεύει τη σκέψη,

μη τυχόν και κάποιος από εσάς νοσήσει κι εξοριστεί.

Κι ας είναι ο χωρισμός θυσία,

που ίσως σώσει το αύριο της διπλανής ζωής...

ΜΠΑΜΠΗΣ

Συνάνθρωπε της άλλης εποχής

θε να 'ρθει το αφύσικο
για να αντιληφθούμε το πιο φυσικό.

Τότε, συνάνθρωπε, χάιδευες τις μνήμες
Τώρα εμείς τις οθόνες.
Πράγματι, είναι μια παρηγοριά,
να γεμίζουν τα μάτια
όταν μένουν άδειες οι αγκαλιές.

Διακηρύσσουν κάθε μέρα
την αξία της ζωής.
Αλήθεια τότε, γιατί ο τόπος όπου μάχεται
είναι λειψός από όπλα;

Σε κάθε, μα κάθε εποχή, ναι και στη δική σου και στη δική μου

Χρεοκοπημένοι είμαστε
συνάνθρωπε, σαν πρόκειται για τα όπλα της ζωής
Κροίοι στις αγορές εκείνων του θανάτου.

Αξίζει όμως, συνάνθρωπε, αξίζει και μάλιστα πολύ
να στερηθούμε πολλά για λίγο
αν μετά το λίγο
είμαστε διατεθειμένοι όχι μονάχα να εκτιμήσουμε
αλλά να διεκδικήσουμε τα πολλά.

Ο Αλμπέρ, σαν τον συνάνθρωπο μιας άλλης εποχής, έδειξε να απορεί ακούγοντας τον νεαρό φοιτητή από την οθόνη να του μιλά. Η διεκδίκηση των πολλών τού ήταν γνωστή από τα χρόνια του δικού του προσωπικού αγώνα μέσα στη στέρηση, όταν ήταν μαθητής και αργότερα φοιτητής της φιλολογίας στο Αλγέρι. Η Έλενα συνέχισε μιλώντας για τη δική της εκδοχή της απομόνωσης:

ΕΛΕΝΑ

Τα άστρα του ουρανού κατέβηκαν στα μπαλκόνια και τις αυλές.
Μικρά κεριά να φωτίζουν τις γειτονιές και να διαλύουν

τη σκόνη του δρόμου και του φόβου.
Να κρατούν αναμμένη τη φλόγα
της ελπίδας και της ζωής.
Ο καθένας μόνος του και τελικά όλοι μαζί!

ΜΑΓΙΑ

**Περπατάς αλλά κοντοστέκεσαι
Κοιτάς το όνειρο αλλά κλείνεις τα μάτια
Σκέφτεσαι το μέλλον πασπαλίζοντάς το με παρελθόν.**

Παλινωδείς σε τεντωμένο σκοινί.
Για μια φορά μη σκέφτεσαι, προχώρα.
Γιατί δεν είναι η αιτία, μήτε η αφορμή,
είναι ότι δεν εκτίμησες το κάθε τι.
Και για αυτό ευθύνεσαι εσύ.

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ

«... σαν να μην έφταναν όλα αυτά, σηκώθηκε άνεμος, και φυσούσε μερόνυχτα μέσα στην πόλη όπου έβραζε η πανούκλα... Έπειτα από τους μακρόσυρτους μήνες όπου μήτε σταγόνα νερό δεν είχε δροσίσει τη γη, η πόλη είχε σκεπαστεί με κάτι σαν τέφρα, που σηκωνόταν τώρα με την πνοή του ανέμου... Οι δρόμοι ήταν έρημοι, κατοικημένοι μόνο από τον αδιάκοπο θρήνο του ανέμου».

ΓΡΗΓΟΡΗΣ

Ω, γλυκιά μου πόλη,
λίγο πριν παραδοθείς στη δίνη του σκότους,
αναλογίσου...

Τα ρολόγια που γυρίζουν τους δείκτες τους σε μια ατέρμονη παύση...
Τα στιγματισμένα σώματα να δακρύζουν στις σκιές των καντηλιών...
Το πύρινο αγέρι του θανάτου που θροϊζει τα «αυλάκια» των ψυχών,
Τα κουλουριασμένα κτίρια να αιμορραγούν απ' τις χαρακιές ενός «δηλητηριασμέ-
νου σιιλέτου»...

Τις σκυθρωπές πλατείες, έρμαια μιας λησμονημένης αγάπης...

Ω, γλυκιά μου πόλη,

λίγο πριν «ρίξεις» αυλαία, θυμήσου...

μετά την μπόρα, ξεπροβάλλει δειλά-δειλά ο ήλιος.

ΝΕΚΤΑΡΙΑ

Τα γκριζα σου σύννεφα στάθηκαν κουνουπιέρες στα άψυχα σπίτια. Ξέρεις ότι τα παιδιά δεν κοιμούνται πια εκεί· σαν σπόροι ενισχύουν με τα σώματά τους τη βλάστηση, πλάι στα ψηλά δέντρα, συντροφιά με τα χαλασμένα ξυπνητήρια και τα άχρωμα πινέλα. Τα νεκρά χαμόγελα της αθωότητας επιβράδυναν την πνοή σου και σπίλωσαν τους μεγάλους· οι αγκαλιές τους ποινικοποιήθηκαν – ήταν όλοι δεκτικοί σ' αυτές;

Σκόνη και πέτρες σε κάθε γωνιά σου. Οι άνθρωποί σου είχαν γίνει πέτρες και σκιές και ρουφούσαν το χρώμα. Ξεφυσάς· κάτω οι κουνουπιέρες, έξω τα πινέλα. Πού είναι το χρώμα;

Πέτρες και σκιές έγιναν βράχοι και φαντάσματα. Ζητιάνοι μιας άφατης αγκαλιάς ριζώθηκαν στην απομόνωση. Μικραίνουν και χάνονται μαζί με τα πινέλα. Πώς θα θεραπεύσεις την προϋπάρχουσα μοναξιά;

ΜΑΡΙΑ

Έξω άδειοι δρόμοι. Κανείς δεν βγαίνει. Φοβούνται μην κολλήσουν. Θυμάμαι, τα παιδιά να έρχονται και να μου λένε καλημέρα στην αυλή. **Τώρα σε δύο μέτρα απόσταση προσπαθείς να ακούσεις ένα κρυφό γεια, τρομάζοντας μη σε δει ο αστυνομικός,** ο πατέρας σου, που είναι σε ευπαθή ομάδα, ο γείτονας, που έχει μωρό στο σπίτι. Φοβούνται μην κολλήσουν. Κάποια στιγμή έφυγε και η αρρώστια. Όλοι υγιείς. Γέμισε ξανά ο δρόμος με ανθρώπους. Αλλά κάτι είχαν. Κάτι διαφορετικό. Είχαν νοσήσει από τις βαριές ασθένειες της μοναξιάς, του φόβου και της απελπισίας, αλλά για αυτά τα κρούσματα ποιος μιλάει; Τα ψυχικά κρούσματα είναι και τα χειρότερα και δεν παίρνουν ανοσία. Κατά τ' άλλα κανένα κρούσμα στην Ελλάδα... Κανένα.

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ

«Ίσαμε εδώ η πανούκλα είχε πολύ περισσότερα θύματα στις μακρινές συνοικίες, που ήταν πολυάνθρωπες κι είχαν λιγότερες ανέσεις, παρά στο κέντρο της πόλης. Τώρα όμως φάνηκε να πλησιάζει ξαφνικά και να μετακομίζει και στις συνοικίες των επιχειρηματιών. Οι κάτοικοι έλεγαν πως έφταιγε ο άνεμος, που κουβαλούσε τα μικρόβια... Οι κεντρικές συνοικίες ήξεραν πως είχε έρθει η σειρά τους κάθε που άκουγαν, κάπου κοντά, μέσα στη νύχτα, ολοένα και πιο συχνά, τη σειρήνα του ασθενοφόρου κάτω από τα παράθυρά τους, κάλεσμα θρηνητικό και παγερό της πανούκλας».

ΕΛΕΝΑ

Στον ήχο της σειρήνας όσοι πίστευαν έκαναν τον σταυρό τους.

Κοιτούσαν δεξιά κι αριστερά από το σπίτι τους,

να δουν, να μάθουν

ποιος χτυπήθηκε αυτήν τη φορά.

Είχε έρθει κι η σειρά τους τελικά.

Σήμερα ο γείτονας, αύριο οι ίδιοι.

Κανείς δεν μπορεί να εξαγοράσει τη σειρά του.

Να ζησει άλλη μια μέρα υγιής!

Σαν έρθει η ώρα σου δεν υπάρχει γυρισμός.

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ

«Ακόμη και στο κέντρο της πόλης, σκέφτηκαν να απομονώσουν τις μαστιζόμενες συνοικίες και να επιτρέπουν την έξοδο μόνο σε ανθρώπους που οι υπηρεσίες τους κρίνονταν απολύτως απαραίτητες».

ΠΩΛΙΝΑ

Όλοι με νομίζουν ελεύθερο,

αν και εγκλωβισμένος...

στην πρώτη γραμμή.

Ο εχθρός ισχυρός,

εγώ άοπλος...

μα το καθήκον,
καθήκον!
Τι κι αν νοσήσω;
Τι κι αν δεν ζήσω;
Θα ξέρω πως ήμουν εκεί!

ΝΕΚΤΑΡΙΑ

Θέλησα ν' απαρνηθώ την ελευθερία που μου έδινε το επάγγελμά μου· να βαδίζω οποιαδήποτε στιγμή, γνωρίζοντας πως αδυνατώ να απαλύνω τον πόνο τους, πριν τον προορισμό. Στα βήματά μου έβλεπα τα βλέμματά τους τη στιγμή που η αναπνοή απελευθερωνόταν από το σώμα. Κάθε φορά που αγκάλιαζα ένα τέτοιο σώμα ένιωθα τρωτή, και ανεπαρκής στο καθήκον μου. Σταδιακά έπαψα να επιθυμώ τη δική μου ύπαρξη. Ήθελα να ζητήσω «συγγνώμη», αλλά από ποιους; Όλοι έφευγαν μόνοι. Και εγώ; Μόνη. Δεν μπορώ να εκφράσω την ιερότητα του θανάτου, τόσο όμοια και διαφορετική με εκείνη της γέννησης.

Συνειδητοποίησα πόσο δυνατό ήταν το ανθρώπινο άγγιγμα όταν μου κράτησε το χέρι· η επιθυμία του να φύγουμε από την παγερή πτέρυγα επανέφερε τους εσωτερικούς μου χτύπους.

Ήμουν γιατρός.

ΜΠΑΜΠΗΣ

Ορισμένων η ελευθερία
ξεκινά απ' την αριστερή
και τελειώνει στη δεξιά καμπύλη
ενός χαμόγελου.
Η απόσταση από αυτό
ορίζει τη φυλακή τους.
Όσο μεγαλύτερο το κελί
τόσο και πιο μόνοι.

Το ζήτημα δεν είναι πόση φυλακή αντέχεις,

**το ζήτημα είναι
με ποιους επιθυμείς να εκτίσεις την ποινή σου.**

Ο καιρός περνά, η πανούκλα επεκτείνεται στην πόλη, ο ιός σε όλο τον κόσμο, οι αριθμοί στις ΗΠΑ δείχνουν εξωπραγματικοί, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας δεν έχει τίποτα ελπιδοφόρο να πει, οικονομίες κλονίζονται και η συγγραφική ομάδα μοιάζει να παραμιλά στον πυρετό της εποχής:

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ

«Κι όσοι ζούσαν εκεί, ήταν μοιραίο να δουν στο μέτρο αυτό μια νέα δοκιμασία που στρεφόταν εναντίον τους, και κατά κανόνα πίστευαν πως συγκριτικά, οι κάτοικοι των άλλων συνοικιών ήταν ελεύθεροι άνθρωποι. Με τη σειρά τους, οι τελευταίοι έβρισκαν μια παρηγοριά σε δύσκολες στιγμές, στη σκέψη πως οι άλλοι είχαν ακόμη λιγότερη ελευθερία. “Υπάρχουν και πιο φυλακισμένοι από μένα” ήταν η φράση που συνόψιζε τη μόνη δυνατή ελπίδα».

ΜΑΡΙΑ

Καραντίνα ημέρα 15
Σε τέσσερις τοίχους κλεισμένος από ώρα,
με την τηλεόραση στο 100,
καθημερινή ρουτίνα τώρα
κάθε μέρα ν’ ακούμε για τον ιό.
**Αχ! Μου λείπουν οι παρέες
με αδέρφια, φίλους και γνωστούς
απόσταση λένε ένα μέτρο
και χωρίς συνωστισμούς.
Κουράγιο, αδέρφια. Κουράγιο.**

ΜΑΓΙΑ

Άνοιξε τα παραθυρόφυλλα,
Θα τα δεις όλα έρημα.
Πρέπει να προσέξεις!

Η πόρτα θα κλείσει
Αλλά αυτή τη φορά θα μείνεις μέσα.
Πρέπει να προσέξεις!
Κλείσε τα μάτια,
Εκεί είσαι ελεύθερος.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ

Θανατοποινίτης σ' ένα κελί,
σαν πληγωμένο καναρίνι μέσα στο κλουβί,
άκριτος λόγος που δεν έχει ειπωθεί,
παραμονεύει η ελευθερία σ' ένα φιλί.
Όλα ταγμένα σε μια ύψιστη ιδεολογική ανακωχή,
ελεύθεροι και πολιορκημένοι μέσα στην ίδια ειρκτή,
έχοντας αγάπη και ελπίδα σε επιφυλακή,
χτίζουν τοίχους ιδεατούς, με στιχάκια λυσιμελή.
Μπροστά στον κίνδυνο, όλα ένας άγνωστος Χ,
δίχως κρυψώνα η αλήθεια του φόβου να κρυφτεί.

Όχι, Γρηγόρη, δεν υπάρχει κρυψώνα για την αλήθεια του φόβου. Αυτή η αλήθεια αποκαλύπτεται στην προσπάθειά της και μόνο να κρυφτεί. Η άρνηση, η αυταπάτη, η φανταστική εμμονή στο παράλογο ότι είμαστε αλώβητοι, η βεβαιότητα ότι ανατρέψαμε τους κανόνες υπέρ μας, είναι ο φόβος που μας έχει ήδη καταβάλει και μας ξεμπροστιάζει.

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ

«Πάνω-κάτω αυτή την εποχή, αυξήθηκαν τα κρούσματα της πυρκαγιάς, προπαντός στις συνοικίες που βρίσκονταν κοντά στη δυτική πύλη. Οι φήμες έλεγαν πως ήταν άνθρωποι που έβγαιναν από την καραντίνα και, ξετρελαμένοι από τον πόνο και τη δυστυχία, έβαζαν φωτιά στο σπίτι τους με την ψευδαίσθηση πως έτσι θα σκοτώσουν την πανούκλα. Ήταν μεγάλος μπελάς η καταστολή

αυτών των επιχειρήσεων, που καθώς η συχνότητά τους μεγάλωνε, έβαζαν σε διαρκή κίνδυνο ολόκληρες συνοικίες, λόγω των σφοδρών ανέμων».

ΝΕΚΤΑΡΙΑ

Το έβλεπα να συμβαίνει στα όνειρά μου αλλά και όταν ξυπνούσα· κάθε φορά που άναβα το μάτι της κουζίνας να μαγειρέψω, τα βράδια που τρεμόσβηναν τα κεριά, όταν ο υδράργυρος «χτυπούσε» κόκκινο. Ήταν αδύνατο να συγκωρήσω στο σπίτι όπου ζήσαμε. Δεν μου επέτρεψαν να τον θρηνησω στην παγερή πτέρυγα του νοσοκομείου· δεν τον αποχαιρέτησα. Ίσως κάπου αλλού να διαχειριζόμουν την απώλειά του. Κράτησα τις φωτογραφίες μας και τις παρτιτούρες του. Με το δοξάρι του βιολιού του έριξα τα αναμμένα κεριά και βγήκα στον κήπο. Οι γλώσσες της φωτιάς είχαν φτάσει στη σοφίτα και φιλούσαν τα σεντόνια όπου караδοκούσε η αρρώστια του· τον «άκουγα» να ερμηνεύει το «Ρέκβιεμ»· στην ηχώ της πύρινης λαίλαπας αναζωπυρώθηκαν οι κραυγές μου.

ΜΑΡΙΑ

Φωτιά. Η μόνη λύση είναι η φωτιά. Στη φωτιά όλα καίγονται. Όλα γίνονται στάχτη. Τίποτα δεν θα μείνει. Ελεύθεροι. Πλέον είμαστε ελεύθεροι. Αχ! Τι καλά! Τι ανακούφιση! Όλα καλά πλέον. Τίποτα δεν έζησε. Κανένας ιός. Καμία πανούκλα. Κανένας άνθρωπος να σου πει γεια. ΚΑΝΕΝΑΣ ΚΑΙ ΤΙΠΟΤΑ. Είναι άραγε λάθος; είναι σωστό; τι είναι; Ανάμεσα σε ζωή και θάνατο μια λεπτή γραμμή. Ένας φόβος την κόβει, μα ένα ενδιαφέρον για τον συνάδελφο, τον συνάνθρωπο, την ενώνει ξανά. Τι επιλέγεις;

Όλα μια σημμένη παρτίδα σκάκι. Όλα οδηγούν σε ρουά ματ.

ΕΛΕΝΑ

Το σπίτι μου ήταν πάντα το καταφύγιό μου.

Τώρα μου φαίνεται σαν μια μολυσμένη φυλακή.

Ο αέρας που αναπνέω σαν να κουβαλάει την αρρώστια και τη φέρνει εδώ μέσα.

Στο μυαλό μου τριγυρνάει μια φωτιά!

Να κάψει τα δύσκολα,

να κάψει την αρρώστια και να φέρει τον εξαγνισμό.

Να μας λυτρώσει.

Να γίνει η φωτιά η ευκαιρία να ξεκινήσουμε από την αρχή!

ΠΩΛΙΝΑ

Καταραμένη πανούκλα...

Μας ρήμαξες ανελέητα...

Σκότωσες γέρους, παιδιά...

Χωρίς οίκτο...

Χωρίς διάκριση...

Απλά γιατί το θέλησες...

Ήρθε όμως η ώρα να πληρώσεις!

Να καεί καθετί που έκατσες!

Ακόμα και το σπίτι μου...

Παρά την αγάπη μου γι' αυτό...

ΜΑΓΙΑ

Στο απόγειο του παροξυσμού

Όταν πια δεν έχει μείνει τίποτα άλλο

Με προσάναμμα την αργή παράδοση στο άλογο,

Βάζεις φωτιά και σβήνουν όλα.

Πανικός και θλίψη ταλαντεύονται στον χορό που έσυραν οι φλόγες.

Και μερικές αναλαμπές, σαν διάττοντες αστέρες, σου θυμίζουν τη νηνεμία που πέ-
ρασε και δεν θα ξαναρθεί πια.

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ

«Κι αφού μάταια διευκρίνισαν πως η απολύμανση που έκαναν οι αρχές στα
σπίτια ήταν αρκετή για ν' αποκλείσει κάθε ενδεχόμενο μετάδοσης, αναγκάστη-
καν να θεσπίσουν βαρύτερες ποινές για τους αθώους αυτούς εμπρηστές. Και
το δίκως άλλο, οι δυστυχισμένοι δεν αναχαπίστηκαν από τον φόβο της φυλα-

κής, αλλά από τη βεβαιότητα, που ήταν και βεβαιότητα όλων των κατοίκων, πως η ποινή φυλάκισης ισοδυναμούσε με θανατική ποινή, μια και η θνησιμότητα στις δημοτικές φυλακές είχε φτάσει στα ύψη».

ΓΡΗΓΟΡΗΣ

Έρημοι δρόμοι,

πιο πέρα σιγοκαίγεται μία ακόμη εργατική συνοικία...

Άνθρωποι κρυμμένοι στις φωλιές τους σαν κυνηγημένοι τυφλοπόντικες απ' το αρπακτικό...

Αχ αυτό τ' αρπακτικό, που κόκκαλα δεν έχει, αλλά τα συνθλίβει σαν ένας καρυοθραύστης.

Αχ αυτό τ' αρπακτικό, που πύρινο δεν είναι, αλλά αφήνει στάχτες στις ζωές των ανθρώπων.

Αχ αυτό τ' αρπακτικό, που δαίμονας δεν είναι, αλλά προκαλεί παραισθήσεις με τα πορφυρά του μάτια.

Αχ αυτός ο δαίμονας, που θάνατος δεν είναι, αλλά καταβροχθίζει τις ψυχές των ανθρώπων σαν πεινασμένο αρπακτικό...

ΜΠΑΜΠΗΣ

Το ψέμα του λόγου αδερφέ μου
νικά μονάχα η αλήθεια της μουσικής

Τη μονοτονία του θανάτου νικά
μονάχα η ζωή

Τις φλόγες της αρρώστιας
δεν θα σβήσουν οι σκόρπιες στάχτες του σήμερα

μονάχα η επιστήμη του αύριο
Ο ήρωας επιστήμονας του χθες
όταν ζητά το δικίο

γίνεται ο παρείσακτος του σήμερα
Σ' το είπα – Το ψέμα νικά μονάχα η αλήθεια.

Καλοκαίρι 2020. Δεν πάει άλλο. Πρέπει να έρθουν τουρίστες, πρέπει να δουλέψει η οικονομία, πρέπει να δημιουργηθούν συνθήκες μιας επόμενης φάσης ζωής, πρέπει να ζήσουμε την πανδημία, πρέπει να έρθουμε σε επαφή με τον ιό και να βγούμε από την κρυψώνα μας. Μα, πάνω από όλα, αξίζει να θυμόμαστε πάντα τη φράση του Αλμπέρ που αγάπησα: «Στην καρδιά του χειμώνα, ανακάλυπτα επιτέλους πως φύλαγα μέσα μου ένα αήτητο καλοκαίρι».

Το κείμενο «Καλοκαίρι 2020» γράφτηκε από μία ομάδα της Λογοτεχνικής μας Συντροφιάς που αποτελείται από τους: **Μάγια Βαρδακώστα, Γρηγόρη Καλπακιάν, Χαράλαμπο Κουτσιούμπα, Νεκταρία Μαραγιάννη, Μαρία Πολίτη, Έλενα Χαδιού, Πωλίνα Χριστοδουλίδου.**

Η επιλογή - επεξεργασία και η δημιουργική σύνθεση των κειμένων, καθώς και ο συντονισμός της ομάδας, έγιναν από τη συγγραφέα **Δήμητρα Νούση.**

Διάλογος με τον Αλμπέρ Καμύ και το έργο του *Η πανούκλα*

Το σύνθημά μας είναι:

«Φτιάχνουμε συμμαχίες μέσα στην απομόνωση!»

Ελλάδα, Χριστούγεννα 2020

Η φωνή της νίκης καταγράφεται:

*Άραγε εσύ να ακούς τον ερχομό του Βαρκάρη
Που πλησιάζει αργά μ' ένα μείδισμα στα κάτωχρα χείλη του;
Σέρνει τα μαύρα του κουρέλια στο ψυχρό δάπεδο
για να αρπάξει από τα έμπερα χέρια σου
αυτόν που έχει εναποθέσει τη στερνή του ελπίδα σε σένα.*

[Μαρία Πουρλιώτη]

Εσύ όμως, μπορείς να προσφέρεις ανακούφιση σε αυτόν που βρίσκεται στο κατώφλι του θανάτου· με κάποιο φάρμακο, έναν γλυκό λόγο, την υπόσχεση μεταφοράς των τελευταίων επιθυμιών του στους δικούς του ή και στον κόσμο ολόκληρο. Δεν έχουν όλοι τη δική σου δύναμη. Και τη δική σου ευαισθησία. Το να μην έχεις συνηθίσει την εικόνα του πόνου και του θανάτου ίσως να είναι και ευλογία.

[Βαλλεριάνα Ζωή Κοψιδά]

Το πείσμα για ζωή, ετούτο το ένστικτο που λειτουργεί όταν όλα έχουν χαθεί, βγαίνει μπροστά και προσπαθεί να διαφυλάξει το είδος μας με τη λογική που μόνο η φύση ορίζει. Αυτό μας εμποδίζει να πεθάνουμε όταν θεωρητικά δεν έχουμε λόγο να ζούμε. Περιπλανιόμαστε διαλαλώντας τη ματαιότητα χωρίς όμως να την αποδεχόμαστε πλήρως.

[Θεοδώρα Τσακίριδη]

Το «κάπου» με το «πουθενά» να συγκρούονται
Ρουφώ την πίκρα που αφήνει το κατακάθι στον πάτο
Τούτη η πίκρα μου φουσκώνει τα φτερά
Έπεσα, ναι
Μα, ΘΑ ΣΗΚΩΘΩ!
... το χαράσω με την ανάσα μου, λίγο πριν πετάξω.

[Κατερίνα Σπανού]

Ας αφήσουμε ελεύθερη την καρδιά
Να σπάσει από τα δυνατά χτυποκάρδια
Ας παραβιάσουμε τις πόρτες και ας τσακίσουμε τα τείχη
Με σφυρί το ήθος
Στην Ανατολή ας κοιτάξουμε
Μιας και την επιλογή έχουμε
Το όνειρο ας μην είναι ενοχή
Ας ντραπούμε από την απουσία του.

[Γιώργος Σιούτζος]

Το ύπουλο ξεκλήρισμα της αρρώστιας· ένα μαρμάρινο λούνια
παρκ λευκό όπου κάθε μέρα ανάβουν κεράκια και καντήλια σαν
σε πάρτι. Άλλοτε την φαντάζομαι σαν μια τεράστια αποθήκη
όπου παίρνει μέρος μια ακατάσχετη συσσώρευση οστών. Αλλά
τα παιχνίδια της φαντασίας δεν έχουν σημασία, όπως δεν έχει η
άρνηση κάποιου μπροστά στον θάνατο.

[Άγγελος Αρόρα]

Αντίσταση στη νόσο!

Η λέξη αντίσταση είναι μια από τις αγαπημένες μου λέξεις και τη διάλεξα στη φετινή μου δουλειά γιατί ένιωσα πραγματικά πως την έχω ανάγκη. Οι σελίδες της αντίστασης μπορεί να είναι η προσωπική υπόθεση του καθένα μας, ακόμη και όταν δεν το έχει συνειδητοποιήσει. Στον Αλμπέρ Καμύ, που έγραψε μια αλληγορία για την «πανούκλα» και για τον «επαναστατημένο άνθρωπο», που επιβεβαιώνει ότι όταν επαναστατούμε υπάρχουμε, έχω να ψιθυρίσω, με το δικαίωμα που μου δίνουν οι συγγραφικές μας ομάδες, ότι **αντιστέκομαι άρα υπάρχω**. Εξάλλου στην αλληγορία της πανούκλας υπάρχει η αντίσταση στον θάνατο όταν αρνούνται να πεθάνουν οι ασθενείς του γιατρού Ριέ στην πόλη Οράν της Αλγερίας.

Η αντίσταση στον θάνατο από μια πανδημία είναι μια συμπεριφορά διαρκείας και δεν αφορά την υγεία του καθένα ατομικά. Εκείνο που δεν κατανοούν εύκολα κάποιοι είναι ότι οι λέξεις «ατομικότητα» και «συλλογικότητα» σε συνθήκες πανδημίας δεν είναι αντίθετες, αλλά πιασμένες χέρι-χέρι, κρατιούνται σφιχτά και εκφράζουν ταυτόχρονα την αλήθεια της επιβίωσης συνταιριασμένη με την ποιότητα ενός άξιου ανθρώπου που ανήκει σε μια κοινωνία, έναντι της οποίας φέρει ευθύνες.

Ζούμε πια χωρίς να αγκαλιαζόμαστε, κρύβουμε το χαμόγελό μας, καταργήσαμε τα αγγίγματα, οι δάσκαλοι στα σχολεία υποδέχτηκαν παιδιά που δεν μπορούσαν να πιάσουν από το χέρι, να τους εκφράσουν την τρυφερότητα που απαιτείται, για να τα εντάξουν σε κόσμους ολόκληρους. Μα πόσο μπορεί να πείσει μια δασκάλα ένα παιδί οχτώ χρονών όταν του κρύβει το χαμόγελό της;

Πόση αντίσταση μπορείς να χτίσεις απέναντι στον θάνατο της έκφρασής σου; Υπάρχει μια νιότη κλειδωμένη σε τοίχους για να μην κολλήσει αρρώστια, για να μη μεταδώσει αρρώστια, για να μην πεθάνει από αρρώστια. Τελικά, πανδημία σημαίνει ότι παύουμε να είμαστε άνθρωποι και οι γιατροί είναι αμήχανοι στην έκφραση αυτής της πραγματικότητας. Όταν είμαστε άνθρωποι σημαίνει ότι είμαστε και κάτι περισσότερο από βιολογικοί οργανισμοί. Όταν είμαστε άνθρωποι είμαστε δημιουργοί, κοινωνοί, δράστες, θύματα, δάσκαλοι, μαθητές, μιμητές, ηγέτες, ηγούμενοι, ψηφίδες ενός κόσμου ολόκληρου που λειτουργεί σε μια ιστορική περίοδο. **Όταν υπάρχει πανδημία, είμαστε κυρίως και πάνω από όλα βιολογικοί οργανισμοί, τα υπόλοιπα υποχωρούν.** Κι ενώ ο πόλεμος είναι ένα κοινωνικό γεγονός που απειλεί τη ζωή και γεννά θανάτους, άρα είναι η γροθιά του ανθρώπου που μας φέρνει σε επαφή με τη φθαρτότητά μας, η πανδημία είναι η αόρατη γροθιά του ιού που μας κάνει να επικοινωνούμε με τα κύτταρά μας σε μια ακατανόητη, και γι' αυτό ανόητη, για πολλούς σχέση. Τι σημαίνει μετατράπηκα από άνθρωπος σε βόμβα; Πώς έγινε αυτό; Πώς, ξαφνικά, απειλώ τη ζωή των δικών μου ανθρώπων; Πώς μεταδίδω τον θάνατο; Πώς ευθύνομαι για τον θάνατο των άλλων; Με ποιο δικαίωμα τα κύτταρά μου παίζουν μαζί μου αυτό το παιχνίδι; Για ποιον λόγο δεν δικαιούμαι να είμαι ο θεός του εαυτού μου;

Στον πόλεμο υπάρχει η βία της μάχης, υπάρχει το άτομο που εντάσσεται σε μαχόμενες ομάδες. Στην πανδημία υπάρχει το άτομο που με την ατομική του αντίσταση συμβάλλει στην ομάδα και δυναμώνει την αντίστασή της. Το ατομικό και το συλλογικό ταυτίζονται. Και η αντίσταση που γεννιέται ανεμπόδιστα είναι η μοναχική δημιουργία. Το διάβασμα, αλλά κυρίως το γράψιμο, είναι μια ύψιστη πράξη αντίστασης σε συνθήκες πανδημίας. Κανείς δεν δικαιούται να το αγγίξει. Κανείς δεν μπορεί να απαιτήσει να βάλλεις μάσκα στην έκφρασή σου, όταν γράφεις, αντίθετα, πρέπει να πετάξεις ό,τι μάσκα χρειάστηκε να φορέσεις και να καταστρέψεις εύγλωττα τις μάσκες όλων των άλλων γύρω σου, των ηρώων σου, των εχθρών σου, των φίλων σου. Νιώθεις μια νίκη που λίγοι νιώθουν γύρω σου. Η πανδημία είναι από μόνη της μια ήττα των ανθρώπων απέναντι στη φθαρτότητά τους. Το μοναχικό γράψιμο, μακριά από αυτούς που θα

μπορούσαν να σε αγγίξουν και να σε βλάψουν, οι οποίοι νικημένοι στέκονται μακριά σου, είναι από μόνο του μια νίκη ενάντια στη φθαρτότητα. **Ο οργανισμός μας αρρωσταίνει. Ο κόσμος που κρύβουμε μέσα μας μπορεί να μην αρρωστήσει ποτέ. Εξαρτάται μόνο από εμάς και την έκφρασή μας.**

Τα Χριστούγεννα της πανδημίας είναι τα Χριστούγεννα της αντίστασής μας. Δεν υπάρχει καλωσόρισμα ζωής και δημιουργίας όταν δεν αγκαλιάζουμε τους ανθρώπους που αγαπάμε, όταν δεν γιορτάζουμε τη ζωή, την ελπίδα, το θαύμα. Μα το λιγότερο που μπορούμε να χάσουμε είναι η λάμψη μιας χρονιάς. Η ζωή δεν είναι ποτέ μόνη της. Συμπεριέεται με τον θάνατο. Όσο ανατριχιαστικά αντιτιθέτη είναι η σχέση τους τόσο κοντινή είναι η συνύπαρξή τους. Διαβάζω ξανά και ξανά τα κείμενα των νεαρών δημιουργών που συμμετέχουν στο φετινό πρόγραμμα, καθώς γράφουν για την απομόνωση σε συνθήκες απομόνωσης και για την απειλή του θανάτου σε συνθήκες απειλής. Όταν ζεις τα γεγονότα αντιλαμβάνεσαι λιγότερο τον πυρετό τους. Όταν μετά από χρόνια διαβάσεις αυτά που γίνονται σήμερα, θα απορήσεις πώς μπόρεσες και το διαχειρίστηκες. Έτσι συμβαίνει πάντα. Αργότερα διαβάζοντας θα απορήσουμε πώς δεν φοβόμαστε να στριμωχτούμε μέσα σε λεωφορείο βουτηγμένοι στον ιδρώτα με πνιγμένη τη φωνή και την ανάσα κάτω από τη μάσκα. Σήμερα γνωρίζουμε ότι το κάνουν πολλοί, πάρα πολλοί, γιατί δεν γίνεται αλλιώς. Όλα όσα γράφονται σήμερα για την πανδημία θα έχουν εντελώς διαφορετικές διαστάσεις αύριο. Αλλά αυτό δεν έχει καμιά σημασία. Έτσι γίνεται πάντα. Για μένα που καταθέτω αυτές τις σκέψεις το σημαντικό είναι ότι κάποιοι αντιστέκονται και δημιουργούν χωρίς μάσκες. Καρφώνουν το βλέμμα τους στο κείμενο του Καμύ και στη συνέχεια τις λέξεις τους στην οθόνη:

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ

«Σ' αυτό το επάγγελμα μπήκα χωρίς να το σκεφτώ, το είχα ανάγκη, ήταν μια δουλειά σαν όλες τις άλλες, κι από κείνες που προτιμούν συνήθως οι νέοι. Ίσως γιατί ήταν εξαιρετικά δύσκολο για τον γιο ενός εργάτη, όπως ήμουν εγώ. Κι έπειτα, είδα τον θάνατο. Το ξέρατε πως υπάρχουν άνθρωποι που αρνούνται να πεθάνουν; Έχετε ακούσει μια γυναίκα να φωνάζει: “Ποτέ” τη στιγμή που

πεθαίνει; Εγώ, ναι. Και τότε κατάλαβα πως δεν θα μπορούσα να το συνηθίσω. Ήμουν νέος, κι η δυσφορία μου θα 'λεγες πως στρεφόταν κατά της τάξεως του κόσμου. Έπειτα, έβαλα νερό στο κρασί μου. Απλώς δεν συνήθισα να βλέπω τον θάνατο».

ΑΓΓΕΛΟΣ

Καθώς ανέβαζα το λευκό σεντόνι για να καλύψει το πρόσωπο ακόμη ενός νεκρού, πέρασαν πολλές σκέψεις από το μυαλό μου. Η μικρή μας πόλη να έχει μετατραπεί σ' ένα μεγάλο νεκροταφείο. Το ύπουλο ξεκλήρισμα της αρρώστιας· ένα μαρμάρينو λούνα παρκ λευκό, όπου κάθε μέρα ανάβουν κεράκια και καντήλια σαν σε πάρτι. Άλλοτε την φαντάζομαι σαν μια τεράστια αποθήκη όπου παίρνει μέρος μια ακατάσχετη συσσώρευση οστών. Αλλά τα παιχνίδια της φαντασίας δεν έχουν σημασία, όπως δεν έχει η άρνηση κάποιου μπροστά στον θάνατο. Μόνο η κατάφαση στον χρόνο που μας έχει δοθεί μετράει, Μπερνάρ, καθημερινά, όταν δεν πρόκειται να πεθάνουμε. Και η αρρώστια αυτή δοκιμασία καθημερινή μάς το θυμίζει. Και εμείς, ντυμένοι στα λευκά, δεν αντικρίζουμε τίποτα άλλο απ' τα σημάδια της πάλης για λίγο παραπάνω χρόνο και κατάφαση. Στον χρόνο που μας έχει δοθεί, αγαπητέ Μπερνάρ, μόνο έτσι είμαστε ελεύθεροι.

ΘΕΟΔΩΡΑ

Αόρατος παρατηρητής που συναντάς τον θάνατο
μα που ποτέ δεν θα τρώμαζες, το ξέρω!
Βλέπεις τον πόνο κι ο πόνος σε γλυκαίνει.
Μονάχα ετούτη η ευαισθησία, η πιο βαριά
καμωμένη από το θάρρος της αλήθειας
απαντά στον θάνατο υποκρινόμενη τη ζωή.
Γιατί ο θάνατος είναι επέκταση της ζωής.
Θεωρώντας τους εαυτούς αθάνατους
κερδίζουμε την αθανασία του πνεύματος.
Θεωρώντας τον εαυτό σου θνητό
κερδίζεις την ελπίδα του δέους.

ΓΙΩΡΓΟΣ

Το βλέμμα που μαρτυρά
Τη βουβή κραυγή του «είναι»
Όχι πια του «έχω»
Ουράνια δοσμένη
Η ύπαρξη αλυκτάει
Μάχη να κρατηθεί
Στο κοντάρι του φωτός
Το τελευταίο οχυρό
Πριν τη νίκη
Της διαφάνειας του τίποτα.

ΜΑΡΙΑ

Άραγε εσύ να ακούς τον ερχομό του Βαρκάρη
Που πλησιάζει αργά μ' ένα μειδίαμα στα κάτισχνα χείλη του;
Ξέρνει τα μαύρα του κουρέλια στο ψυχρό δάπεδο
για να αρπάξει από τα έμπειρα χέρια σου
αυτόν που έχει εναποθέσει τη στερνή του ελπίδα σε σένα.
Νιώθεις τους παλμούς σου να μαίνονται
σαν παλεύεις να αποτραβήξεις τον δυστυχή από τον ζοφερό ύπνο;
Δες πώς χαϊδεύει με τα βρώμικα νύχια το μελανό πια σώμα
και σκύβει δήθεν σεβαστικά να το φιλήσει
χλευάζοντάς σε που έχασες ακόμη έναν.

ΒΑΛΛΕΡΙΑΝΑ

Δεν έχω ζησει ποτέ άνθρωπο στις τελευταίες του στιγμές. Μόνο ύστερα, στην κηδεία, που κείτεται γαλήνιος(;) ανάμεσα σε λουλούδια και, ελπίζω, στους αγαπημένους του ανθρώπους. Παρηγοριά οι υπόλοιποι μπορούμε, προσπαθούμε να προσφέρουμε, μόνο σ' αυτούς που μένουν πίσω. **Εσύ όμως, μπορείς να προσφέρεις ανακούφιση σε αυτόν που βρίσκεται στο κατώφλι του θανάτου* με κάποιο φάρμακο,**

έναν γλυκό λόγο, την υπόσχεση μεταφοράς των τελευταίων επιθυμιών του στους δικούς του ή και στον κόσμο ολάκερο. Δεν έχουν όλοι τη δική σου δύναμη. Και τη δική σου ευαισθησία. Το να μην έχεις συνηθίσει την εικόνα του πόνου και του θανάτου ίσως να είναι και ευλογία. Ίσως όχι για σένα, αλλά για τους άλλους. Γιατί το ότι αυτό σε αναστατώνει, ίσως σημαίνει ότι είσαι ακόμα διατεθειμένος να αγωνιστείς ενάντια σε αυτό και να το αλλάξεις.

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ

«Τα Χριστούγεννα εκείνης της χρονιάς ήταν γιορτή της Κόλασης μάλλον, παρά του Ευαγγελίου. Τα μαγαζιά αδειανά κι αφώτιστα, με ψεύτικες σοκολάτες και άδεια κουτιά στη βιτρίνα, τα τραμ φορτωμένα σκυθρωπές μορφές, τίποτα δεν θύμιζε τα περασμένα Χριστούγεννα. [...] Οι εκκλησίες γέμιζαν με θρήνους αντί για ευχαριστίες. Μόνο κάτι παιδιά έτρεχαν ακόμη μέσα στην πένθιμη παγωμένη πόλη, αγνοώντας την απειλή που κρεμόταν από πάνω τους. Και πια κανείς δεν τολμούσε να τους μιλήσει για τον αλλοτινό Θεό, που ερχόταν φορτωμένος δώρα, παμπάλαιος σαν το ανθρώπινο ψωμί και καινούργιος σαν νεογέννητη ελπίδα. Στις καρδιές δεν χωρούσε τίποτ' άλλο εκτός από κείνη την παλιά θλιβερή ελπίδα, την ίδια ελπίδα που εμποδίζει τους ανθρώπους να πεθαίνουν, και που δεν είναι παρά ένα απλό πείσμα για ζωή».

ΑΓΓΕΛΟΣ

Εκείνη την ημέρα, μέρα Χριστουγέννων, περπατούσα στο παγωμένο Οράν. Οι πολυσύχναστες λεωφόροι σκοτεινές και κατηφείς· δεν έβλεπες να περπατήσεις μπροστά σου. Σκέφτηκα ότι ξεδιπλωνόταν ένα δευτεριάτικο απόγευμα Οκτωβρίου που νυχτώνει νωρίς. Ελάχιστα μαγαζιά ανοικτά με άδειες σκοτεινές βιτρίνες. Πιο σκοτεινές και μίζερες οι ψυχές των ανθρώπων, σαν βαριά παραθυρόφυλλα γύρναγαν προς το παγωμένο Οράν. Τίποτα δεν θύμιζε γιορτές· εξόν από το προγραμματισμένο οικογενειακό δείπνο. Στις γωνίες των δρόμων, έξω από μαγαζιά και παντοπωλεία, βρίσκονταν οι ζητιάνοι με τα κεσεδάκια τους έτοιμα ν' αναπηδήσουν σε ρυθμό τσίγκινο. Κανείς δεν είχε νοιαστεί, ανάμεσα στα άλλα βάσανα, να τηρήσει το περίεργο εθιμοτυπικό των γιορτών. Κανένας ζητιάνος δεν έφυγε από ντροπή ή δεν τον έδιωξαν από τα πεζοδρόμια των

μαγαζιών εκείνη την μέρα, όπως τις άλλες χρονιές. Πού και πού έβλεπες κάποιον κουρελή να ξελιγώνει μια σοκολάτα. Κάποιον άλλον να λέει τα κάλαντα φορώντας ένα βρώμικο σκουφί. Ένας φίλος είπε αργότερα πως ήταν τα πιο ωραία Χριστούγεννα στο Οράν.

ΘΕΟΔΩΡΑ

Το πείσμα για ζωή, ετούτο το ένστικτο που λειτουργεί όταν όλα έχουν καθεί, βγαίνει μπροστά και προσπαθεί να διαφυλάξει το είδος μας με τη λογική που μόνο η φύση ορίζει. Αυτό μας εμποδίζει να πεθάνουμε όταν θεωρητικά δεν έχουμε λόγο να ζούμε. Περιπλανιόμαστε διαλαλώντας τη ματαιότητα χωρίς όμως να την αποδεχόμαστε πλήρως. Η φιλοσοφία αναιρείται μέσα στις περισσότερες ώρες θρήνου. Αν οι γιορτές δημιουργήθηκαν για να χαρούμε τη ζωή, ποιος ο λόγος να γιορτάζουμε τα Χριστούγεννα όταν η μισή οικογένεια έχει αποδεκατιστεί; Μόνο τα παιδιά δεν καταλαβαίνουν, το βλέπουνε μονάχα σαν παιχνίδι. Καλύτερα! Διαφυλάσσουν το ανθρώπινο του είδους μας σε μια εποχή πλήρους κυριαρχίας των ενστίκτων.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ

Πέταγμα

Ζωή γλυκόπικρη

Όνειρα κάρβουνα

Το «κάπου» με το «πουθενά» να συγκρούονται

Ρουφώ την πίκρα που αφήνει το κατακάθι στον πάτο

Τούτη η πίκρα μου φουσκώνει τα φτερά

Έπεσα, ναι

Μα, ΘΑ ΣΗΚΩΘΩ!

... το χαράσσω με την ανάσα μου, λίγο πριν πετάξω.

ΒΑΛΛΕΡΙΑΝΑ

Τα παιδιά είναι η ελπίδα αυτού του κόσμου όχι μόνο επειδή έχουν μπροστά τους, θεωρητικά, περισσότερο χρόνο από τους ενήλικες, που έχουν ήδη ζησει ένα μεγαλύτερο ή μικρότερο μέρος της ύπαρξής τους, αλλά γιατί δεν έχουν αίσθηση του χρόνου. Ζουν

για το τώρα. Για τα παιχνίδια, για τα γέλια, για τις αγκαλιές, για τη ζωή. Το ότι έχουν άγνοια κινδύνου, δεν σημαίνει απαραίτητα ότι έχουν άγνοια της κατάστασης. Απλώς τα προβλήματα των μεγάλων δεν τα αφορούν. Όμορφα δεν θα 'τανε να κάναμε κι οι ενήλικοι το ίδιο;

ΜΑΡΙΑ

Παραμονή Χριστουγέννων. Οι καμπάνες άλλοτε χτυπούν χαρμόсуна για την επικείμενη Γέννηση του Θεανθρώπου κι άλλοτε τον χαρούμενο ρυθμό τους διαδέχεται η σήμανση ενός ακόμη τέλους. Το Πνεύμα των εορταστικών ημερών χάραξε πορεία για αλλού, στραγγίζοντας και την τελευταία στάλα για ελπίδα. Εδώ λαβώθηκε σοβαρά η ανάγκη όλων για ζωή. Βιώνουν μια άλλη εκδοχή της Κόλασης από αυτή που εμπνεύστηκε ο ποιητής για τη Θεία Κωμωδία. Ο θάνατος αγκαλιάζει σφιχτά τους πάντες χωρίς διακρίσεις. Θερμίζει τα όνειρά τους, καταπίνει τις δυνάμεις τους και συνεχίζει ακάθεκτος. Οι εναπομείναντες κυκλοφορούν στους δρόμους σαν κάτισχνες σκιές, σαν χορός αρχαίας τραγωδίας που θρηνεί, δίχως κίνητρο προσμονής για καλύτερες μέρες. Γιατί ξέρουν πως δεν θα έρθουν πια.

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ

«Έφεραν στον Ριέ μian άρρωστη, που η κατάστασή της κρίθηκε απελπιστική και την έβαλαν στην απομόνωση αμέσως μόλις μπήκε στο νοσοκομείο. Η κοπέλα παραληρούσε και παρουσίαζε όλα τα συμπτώματα της πνευμονικής πανούκλας».

Και το παραλήρημα έγινε λέξεις:

ΒΑΛΛΕΡΙΑΝΑ

Πώς το λέγανε εκείνο το καφέ στα ανατολικά της πόλης, σ' εκείνη την πλατεία με τα πολύχρωμα σπίτια; Που είχαμε πάει με τη Μάρα; Τι ωραία που ήταν... Μάλλον τώρα δεν θα 'ναι κανείς εκεί. Θα 'χει κλείσει το καφέ. Άραγε να ζουν ακόμα αυτοί που το 'χουν; Να το ανοίξουν πάλι όταν όλα αυτά τελειώσουν; Γιατί θα τελειώσουν, πρέπει να τελειώσουν. Εγώ θα προλάβω να ξαναπάω; Η Μάρα; Θα είναι κι αυτή εκεί;

ΜΑΡΙΑ

Πήγαιναν μέρες που ο πυρετός βασάνιζε το κορμί μου. Ο θεράπων ιατρός είπε πως δεν μου μένουν πολλές ώρες. «Η δύστυχη, τόσο νέα...» Πανικοβλήθηκα· πάλευα απεγνωσμένα να αναπνεύσω, μα τα πνευμόνια μου ποτίζονταν μόνο από το θανατικό που ενέσκηψε σε ολόκληρη την πόλη. Οι ανάσες έβγαιναν με φειδώ και κάθε μάταιη προσπάθεια να λυθώ από το βάρος που με πλάκωνε, κατέληγε σε αιμόπτυση. Στο διπλανό κρεβάτι, που ήταν πια αδειανό, διέκρινα μια σκιά μέσα στη σύγχυση του μυαλού· δεν είχε πρόσωπο μήτε μάτια, αλλά ήξερα πως με κοιτούσε. Σήκωσε το χέρι της και μου χάιδεψε τα μαλλιά. Και τότε απελευθερώθηκε η πνοή μου, η τελευταία που είχα να δώσω.

Άκουγα τη Βαλλεριάνα και τη Μαρία να μοιράζονται με την ασθενή του Ριέ και τον Αλμπέρ τον θάνατό τους. Ήταν μια μοναδική στιγμή που μοιράζεται σε έναν κύκλο ανθρώπων το παράλογο, το φανταστικό και ο ίδιος ο θάνατος σαν αφορμή και κινητήρια δύναμη της δημιουργίας. Κοίταξα και πάλι τον Αλμπέρ που εμβρόντητος άκουγε τις δυο κοπέλες να συνομιλούν με την ηρωίδα του και να ανασαίνουν τον θάνατο από την «πανούκλα» του. Σκέφτηκα ξανά τη μελάνη που έχει χυθεί για τη δύναμη της αλληγορίας σε αυτό το γεμάτο από λέξεις-σφαίρες μυθιστόρημα. «Η πανούκλα» δεν είναι πανούκλα, «η πανούκλα» δεν είναι αρρώστια, η πανούκλα είναι ο πόλεμος και τα δεινά του, που ταλαιπωρούν τον Καμύ μέσα από την εμπειρία του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου...

Η πανούκλα είναι ένα κείμενο που μίλησε με τον τρόπο του και χτύπησε με τις σφαίρες του τους ανθρώπους της πανδημίας του 2020. Η αλληγορία, που είναι τόσο, μα τόσο, κοντά στην εμπειρία, μπορεί να είναι ένα από δύο πράγματα: ή δεν είναι καθόλου αλληγορία, αλλά, αντιθέτως, είναι πραγματικότητα, ή είναι μια τόσο πετυχημένη αλληγορία, που επιβιώνει ως απόλυτη και πειστική πραγματικότητα. Όσο και αν προσπαθήσω να μεταδώσω τον ενθουσιασμό μου για αυτό το παραλήρημα που μοιραστήκαμε πριν από μερικές στιγμές, είναι αδύνατο να τα καταφέρω. Το λαχάνιασμα και η έξαψη πάνω στο ξέσπασμα καθώς απελευθερώνεται το παράλογο για να γίνει γραμ-

μένες λέξεις και ανεμπόδιστη έκφραση, είναι μια στιγμή νίκης ενάντια στην υπαγορευμένη από συμβατικότητες «ευπρεπή», δηλαδή υποκριτική, έκφραση.

Ο Άγγελος επέλεξε τον ρόλο του γιατρού για να μιλήσει σε αυτήν την παράλογη «παράσταση» που δίναμε μεταξύ μας:

ΑΓΓΕΛΟΣ

Είχα μάθει πια τον εαυτό μου να σκέφτεται το χειρότερο, να περιμένει το χειρότερο. Εκείνους τους μήνες έκανα αυτό που έπρεπε από συνήθεια. Αυτό που για άλλους έμοιαζε ίσως με πνιγνήρη εξουθενωτική πληροφόρηση –οι εφημερίδες δεν παρέλειπαν καθημερινά να λένε για τον αριθμό των θανάτων– για μας ήταν λευκά σεντόνια που τραβάγαμε μέχρι πάνω, κόκκαλα σε σκελετωμένα κορμιά, αιμοπτύσεις και θερμόμετρα. Εκείνη τη βδομάδα δεν έπαψα να περιμένω το χειρότερο, να σκέφτομαι το χειρότερο – ακόμη κι αν πέντε-δέκα άνθρωποι γλύτωσαν τη ζωή τους. Τα πρώτα χαμόγελα στην πόλη, ακόμη και στο δικό μου στόμα, λες κι κείνες τις μέρες κάποιος άλλος βρισκόταν στο πόστο μου, τα 'φερε η κυριακάτικη εφημερίδα. Φυσικά κι ο βάκιλος μπορούσε να έρθει ξανά, ποντίκια να ψοφάνε στο κατώφλι μας, όπως πάντα καιροφυλακτεί ένας πόλεμος ή μια τυραννία στα κύτταρά μας: οι άνθρωποι βιώνουν πάντα τα ίδια δράματα και τις ίδιες απρόσμενες χαρές. Και παράκαλεσα Θεέ πάρ' το από πάνω μας.

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ

«Το άλλο πρωί όμως, ο πυρετός της έπεσε. Ο γιατρός πίστεψε πως έβλεπε και πάλι, όπως και στην περίπτωση του Γκραν, μια πρωινή ανάκαμψη, που η πείρα τον έχει διδάξει να τη θεωρεί κακό σημάδι. Το μεσημέρι όμως ο πυρετός δεν ανέβηκε. Το βράδυ, η κοπέλα παρουσίασε δέκατα, και το άλλο πρωί ήταν απύρετη. Αν και εξαντλημένη, ανάσαινε χωρίς προσπάθεια. Ο Ριέ είπε στον Ταρού πως η άρρωση είχε σωθεί παρά πάσα προσδοκία. Μέσα στην ίδια βδομάδα, τέσσερις παρόμοιες περιπτώσεις παρουσιάστηκαν στο νοσοκομείο του γιατρού».

Αλίμονο, πόσο ελκυστικός είναι ο ρόλος του γιατρού, πόσο εμπνέει η μάχη με τον θάνατο και η τελική νίκη. Ο Γιώργος έσπευσε να μεταμορφωθεί σε γιατρό και να πάρει τη σκυτάλη στην αφήγηση:

ΓΙΩΡΓΟΣ

Ας σηκώσουμε κεφάλι
Και ας κοιτάξουμε τον ουρανό
Θα εκτιμήσει παραπάνω την ορθή παράκληση
Και ίσως βοηθήσει
Τον φόβο να νικήσουμε
Με μία εκκωφαντική αστραπή θέλω
Ας αφήσουμε ελεύθερη την καρδιά
Να σπάσει από τα δυνατά χτυποκάρδια
Ας παραβιάσουμε τις πόρτες και ας τσακίσουμε τα τείχη
Με σφυρί το ήθος
Στην Ανατολή ας κοιτάξουμε
Μίας και την επιλογή έχουμε
Το όνειρο ας μην είναι ενοχή
Ας ντραπούμε από την απουσία του
Το αόρατο ορατό να κάνουμε με τα μάτια της καρδιάς.

ΘΕΟΔΩΡΑ

Η πόλη που αφήνεται στον θάνατο μιλάει μαζί μου. Ο ασθενής που πεθαίνει δίπλα μου είναι αδερφός μου που δεν με ακούει και δεν τον ακούω. Μέσα από τις τελευταίες μου εικόνες ακούω τη σκέψη μου πιο δυνατά από τη φωνή μου. Έτσι δεν έπρεπε να κάνω πάντα στη ζωή μου; Έχω πια συνείδηση μέσα στο παραλήρημα της αρρώστιας μου; Κι έπειτα, όταν ο θάνατος θερίζει μια πόλη γύρω σου, πώς μπορείς να ζήσεις εσύ; Γι' αυτό κι εγώ πια δεν ζω. Χάνω την ψυχή μου μέσα από την απώλεια της αντίληψης. Το κλίμα της σήψης σαπίζει τον αέρα κι αυτός σαπίζει τους ανθρώπους. Η απομόνωσή μου προάγγελος της λήθης μου. Είμαι ελεύθερος πια;

ΚΑΤΕΡΙΝΑ

Στο κάδρο μου όλα τούτα τα χρόνια βλέπω θανατικό
Αγενές, σκληρό και απρόσμενο
Ανήμπορη εγώ να μετρώ με χέρια-πλοκάμια
Τις απώλειές μου.
Ξάφνου...

Ήρθαν μέρες που τρίβω τα μάτια μου
Στο κάδρο προστέθηκε ζωή
Αθόρυβη, σίγουρη και αέναη
Παίρνω κουράγιο
Δεν έπεσα ακόμα στο «τετέλεσται».

Το κείμενο «**Αντίσταση στη νόσο!**» γράφτηκε από μία ομάδα της Λογοτεχνικής μας Συντροφιάς που αποτελείται από τους: **Άγγελο Αρόρα, Βαλεριάνα Ζωή Κοψιδά, Μαρία Πουρλιώτη, Κατερίνα Σπανού, Γιώργο Σούτζο και Θεοδώρα Τσακιρίδη.**

Η επιλογή - επεξεργασία και η δημιουργική σύνθεση των κειμένων, καθώς και ο συντονισμός της ομάδας, έγιναν από τη συγγραφέα **Δήμητρα Νούση.**

Διάλογος με τον Λόρδο Μπάιρον και το έργο του «Σκοτάδι»

Το σύνθημά μας είναι:

«Φτιάχνουμε συμμαχίες μέσα στην απομόνωση!»

Ελλάδα, Χριστούγεννα 2020

Η φωνή της νιότης καταγράφεται:

Η γη είναι η χώρα των λησμονημένων... Καρπός έρωτα δύο θεοτήτων είμαι, της Δήμητρας και της Αφροδίτης. Φέρνω τον ύπνο του θανάτου και την άνοιξη. Καθετί έχει μια σκοτεινή πλευρά και ένα φως κρυμμένο που αναστέλλει. Η γη θρέφει ζωές, και τη δική σου.

[Ορέστης Μικελάκης]

... μπροστά στη θέα του σκοταδιού δεν υπάρχει ο δυνατός ή ο αδύναμος, ο καλός ή ο κακός, ο αφέντης ή ο δούλος· υπάρχει μόνο ο φοβισμένος.

[Σταύρος Στάνας]

Στο σκοτάδι γινήκαμε γνώστες της αλήθειας και η αυτογνωσία κατέκλυσε τα κόκκαλά μας. Τι περίεργο, ο νους εφωτίσθη από το χάος!

[Ειρήνη Δεμέστιχα]

... όποιος τον εαυτό του ανεξάρτητο ονομάζει, αιτία για λαιμοδωρία μάλλον και παραλήρημα ανθρώπου αλαζόνα μοιάζει.

Αυτό που θεωρούσα το πιο ιδανικό στην πλάση, ο ήλιος μου, το δικό μου αστέρι, χάθηκε και οι ευεργεσίες του μαζί του... Τι άλλο είναι ο φόβος, από το να πέσεις σε μια τρύπα, και να μη βρίσκεται ένα χέρι να σε τραβήξει στο φως.

[Νικόλαος Καζακάρης]

Όταν κοιτάζω τον Φόβο κατάματα όλα αλλάζουν. Το αίμα μου παγώνει και δεν νιώθω να κάνει βόλτες στις φλέβες μου πια. Τα δάκρυά μου είναι σαν παγωμένα ποτάμια που δεν μπορούν να φτάσουν στον ονειρεμένο προορισμό τους, τη θάλασσα.

[Νίκος Καπλανίδης]

Να γύρναγα τον χρόνο πίσω
τον κόσμο μας να ξαναρχίσω...
Κάποτε τα όνειρά μου είχαν χρώματα,
τώρα απλά κείτονται σαν πτώματα.

[Διονύσης Σπανόπουλος]

Σκυλιά, γατιά, πρόβατα
να επιστατούν,
να σπάνε τα δεσμά τους,
λυσσασμένα να τρώνε τη σπορά.
Κι εσύ
να ξεχνάς να μιλάς,
να ξεχνάς να είσαι άνθρωπος.

[Ευθύμιος Ραφαήλ Αγγελής]

Ακόμη κι όταν όλα γίνουν μαύρα
Και τα μάτια σου κλείνουν, αφού η παλέτα έχει ξεραθεί
Βάλε δυο πινέλα για φτερά,
Και άρχισε να ζωγραφίζεις, καθώς ελπίζεις.
Έτσι θα σε δω να λάμπεις, να γίνεσαι ήλιος

[Αλέξανδρος Σαγρής]

Απάντηση στο σκοτάδι

Τελικά, ό,τι και να γράψω, ό,τι και να πω είναι λίγο. Η φετινή χρονιά με έχει κουράσει με την αβεβαιότητα που κυριαρχεί γύρω μου. Οι λέξεις δεν αρκούν για τα αυτονόητα μέσα μου, η ευχή για «υγεία» πήρε άλλη διάσταση στα χείλη των ανθρώπων. Ακόμη και η φωνή τους έχει αλλάξει. Δεν έχουν περάσει δώδεκα μήνες απ' όταν σκεφτόμουν τις φλόγες στη Σιβηρία, στον Αμαζόνιο και στην Αυστραλία, που έζησαν στιγμές βιβλικών αφηγήσεων για το μέλλον του πλανήτη. Όλα αυτά σβήστηκαν τόσο εύκολα από την απειλή της πανδημίας. Πότε άκουσα για τις μεγάλες καταστροφές στη Σιβηρία και στην Αυστραλία; Μου φαίνεται πως οι ειδήσεις αυτών των καταστροφών ακούστηκαν πριν από πέντε χρόνια. Τόσο έχει αλλάξει ο κόσμος μέσα μου. Μόνο μέσα μου;

Ζούμε κρυμμένοι, αντιστεκόμαστε στην κρυψώνα της μάσκας και ανασαίνουμε την υγρή ασπίδα προστασίας από το οινόπνευμα. Πού να ήξεραν οι μεγάλοι οίκοι αρωμάτων που πουλήσαν τόνους μοσχοβολιάς εδώ και τόσες δεκαετίες ότι θα επισκιαστούν από τις φαρμακοβιομηχανίες ή, ακόμη, και από τους φαρμακοποιούς της γειτονιάς, που φτιάχνουν διάφανα υγρά ήπιας αντισηψίας. Στα λεωφορεία, όσο πιο κρυμμένος είναι κάποιος πίσω από τη μάσκα του, τόσο μεγαλύτερη ασφάλεια τόσο μεγαλύτερη ασφάλεια πρέπει να νιώθεις. Δεν μπερδεύονται πια οι οσμές από τα ακριβά αρώματα ή τις φτηνές μυρωδιές αποσμητικών από το σούπερ μάρκετ, αλλά των αντισηπτικών με τα υγρά μαντίλια για τα χέρια, που κάθε λίγο βγάζουν από τις τσέπες οι επιβάτες.

Στην εποχή μας οι μασκοφόροι είναι ακίνδυνοι.

Σκοτάδι υπάρχει παντού: στις ελπίδες, στην έκφραση, στις ανάσες που πνίγονται από ιούς και βρώμικο αέρα, σε μια αρρώστια ανθρώπου και πλανήτη ταυτόχρονα, που σφίγγει σαν μέγγενη την καθημερινότητά μου και ξαφνικά, κάποιοι από εμάς **νιώθουμε την ανάγκη να γράψουμε μια απάντηση από το πουθενά ή σχεδόν από το πουθενά: από εφηβικά δωμάτια μαθητών που δεν πηγαίνουν στο σχολείο, από τη φαντασία, από τα ποιήματα της νιότης... Μια απάντηση στην κοινωνική αναπνευστική ανεπάρκεια που οφείλεται στον άρρωστο πλανήτη και στον άρρωστο άνθρωπο.** Με κρυμμένη έκφραση πίσω από μάσκες, με ακρωτηριασμένες φιλίες και λιγοστούς περιπάτους καταγεγραμμένους στα sms, σε μια άνοιξη που μοσχοβολά απολυμαντικά και με τις θλιμμένες πασχαλιές στη μοναξιά τους, ο Μπάιρον έρχεται να μας μιλήσει για το σκοτάδι της φυσικής καταστροφής. Ο Μπάιρον. Ο άνθρωπος που δεν γέρασε ποτέ και που τρεφόταν από την «ενοχλητική», την προκλητική για τους άλλους ορμή του ρομαντισμού. Μπάιρον και άνοιξη είχαν πάντα μια σχέση ακατάλυτη. Θαρρείς και η ψυχή του δεν γνώρισε άλλη εποχή, μονάχα άνοιξη... Δεν θα μπορούσε αυτός ο αμετανόητος έφηβος να μην πεθάνει την άνοιξη...

Η συνάντησή με τον επαναστατημένο λόρδο ήταν αναπόφευκτη μια τέτοια χρονιά. Αφορμή στάθηκε ένα ποίημα που είχε γράψει για μια φυσική καταστροφή που είχε συμβεί στην εποχή του. Το 1816 ήταν μια χρονιά που έμεινε στην ιστορία ως «η χρονιά δίκως καλοκαίρι». Έναν χρόνο πριν, είχε εκραγεί το ηφαίστειο Ταμπόρα στην Ινδονησία, με αποτέλεσμα το 1816 να είναι η χρονιά του ηφαιστειακού χειμώνα. Το βόρειο ημισφαίριο έζησε πρωτόγνωρη πείνα από έλλειψη αγαθών, χαμηλές θερμοκρασίες και μια καταστροφή που τότε οι άνθρωποι δεν μπορούσαν να εξηγήσουν. Οι παγετοί του καλοκαιριού και οι πλημμύρες κατέστρεψαν όλες τις καλλιέργειες, ενώ ο τύφος και η χολέρα σκότωσαν χιλιάδες ανθρώπους στην Ευρώπη και στη Βόρεια Αμερική. Η έκρηξη του ηφαιστείου της Ταμπόρα είναι η πλέον θανατηφόρα καταγεγραμμένη έκρηξη ηφαιστείου στην ιστορία, αλλά και η πηγή έμπνευσης για το «Σκοτάδι» του Μπάιρον, στο οποίο αφηγήθηκε το τέλος του πλανήτη. Το ποίημα γράφτηκε

το καλοκαίρι του 1816 στη Γενεύη, στην Ελβετία, που υπέστη τότε τις μεγαλύτερες καταστροφές σε όλη την Ευρώπη.

Ανυπομονώ να τον δω. Είναι εκεί, στα περίχωρα της Γενεύης, όπως τότε. Δεν αγαπά πια την άνοιξη στην Ελλάδα. Τον πόνεσε εκείνη η άνοιξη στο Μεσολόγγι, το 1824. Δεν την άντεξε, ούτε και την αντέχει μέχρι σήμερα. Εγώ όμως το ξέρω. Όλοι το ξέρουμε. Η Ελλάδα είναι πάντα η Άνοιξη στην ψυχή του ποιητή. Από την «κατάρτα της Αθηνάς» για τα μάρμαρα του Παρθενώνα και τις ακτές του Σουνίου ο Μπαίρον έσπειρε στα χώματά μας την ελευθερία ενός λαού που ο ίδιος κατανοούσε πολύ περισσότερο από οποιονδήποτε άλλο, μέσα από τη δική του παιδεία και βλέποντάς τον να ζει σε μια άδικη κατάντια.

Ο Μπαίρον είναι στη Γενεύη. Δεν γύρισε ποτέ στην πατρίδα του. **Πατρίδα του είναι η επαναστατημένη ψυχή του, η ορμή και η έμπνευσή του.** Από εκεί προέρχεται ο Μπαίρον, εκεί τον συνάντησε ο ελληνισμός, εκεί έφτιαξε τον μύθο του στα παγκόσμια γράμματα, εκεί κατέθεσε τη ζωή και τη δημιουργία του.

Αύγουστος 2019. Φλέγονται ασταμάτητα δύο πνεύμονες του πλανήτη, η Σιβηρία και ο Αμαζόνιος· λίγο μετά και η Αυστραλία. Οι επιστήμονες φωνάζουν, γράφουν, αλλά αγνοούνται επιδεικτικά. Ένας πλανήτης βαθιά άρρωστος και ένας άνθρωπος βαριά άρρωστος είναι ο κόσμος μας το 2020. Η ανάγκη να σώσουμε τον κόσμο μας, η προσπάθεια για ένα εμβόλιο να παλέψουμε τον μαζικό θάνατο και μια παρέα μαθητών που κάνουν μαθήματα σε οθόνες, καθώς τα σχολεία είναι κλειστά λόγω πανδημίας, είναι τα υλικά για να γραφτεί αυτό το κείμενο. Η πρόσκληση ανήκει στον λόρδο. Από το «Σκοτάδι» που έγραψε το 1816 περιγράφοντας τη βιβλική καταστροφή και το τέλος του πλανήτη, ξεκίνησαμε να στήνουμε φράσεις και να επικοινωνούμε μεταξύ μας, όπως κάθε χρόνο, με ηλεκτρονικά μηνύματα και επιθυμία για δημιουργία. Η φύση, ο λόρδος, η καταστροφή, η ηφαίστειο, η αρρώστια του πλανήτη· όλες οι εικόνες μαζεμένες σε λέξεις που συναντιούνται για να περιγράψουν το τέλος του κόσμου, ποιοι; **Οι έφηβοι: αυτοί που έχουν το χρέος να πάρουν τον κόσμο από εμάς, αυτοί που θα κουβαλήσουν στις πλάτες τους τις δικές μας**

ευθύνες, αυτοί που θα κληθούν να δώσουν απαντήσεις στο σκοτάδι μας και στον σκοταδισμό μας.

Ο Μπαίρον έχει ήδη μπει στο skype από τη βίλα Ντιοντάτι κοντά στη Γενεύη. Είναι ακόμη όμορφος, πριν να τον καταβάλει η αρρώστια του στην Ελλάδα. Έχει ακόμη λαμπερό βλέμμα, είναι είκοσι οκτώ χρονών και ήδη διάσημος από το έργο του στην Αγγλία. Τα παιδιά είναι στις θέσεις τους και ο ποιητής ξεκινά να διαβάζει για ένα όνειρο που είδε και που το φτιάξαμε όλοι μαζί μέσα από τις οθόνες της εποχής μας:

ΜΠΑΪΡΟΝ

«Ένα όνειρο είδα που καθόλου όνειρο δεν ήταν.
Ο ήλιος ο λαμπρός εκάθη και τα άστρα
σκοτεινά μες στ' άπειρο πλανιόνταν
δίκως ακτίνες, δίκως μονοπάτια και η παγωμένη γη
αιωρούνταν τυφλή και μαύρη στον ασέληνο ουρανό».

ΟΡΕΣΤΗΣ

*Το μωρό μ' ένα απελπισμένο διάσελο έκανε να την αγγίξει. Το χέρι της άυλη σκόνη, σβησμένη στο σκοτάδι. «Μαμά, πού πάνε όλοι όταν σκοτεινιάζει;» Σκοτάδι, η σιωπή του φωτός. Κοίταξε καταγής. Μια παπαρούνα που έγερνε το κεφάλι τής φώτισε το πρόσωπο. Έσκυψε να αρπάξει τη φωτιά. **«Η γη είναι η χώρα των λησμονημένων. Κοιμάται στο σκοτάδι, όμως η αγάπη των ανθρώπων ανάβει φως, μ' ένα καντήλι, μ' ένα λουλούδι. Καρπός έρωτα δύο θεοτήτων είμαι, της Δήμητρας και της Αφροδίτης. Φέρνω τον ύπνο του θανάτου και την άνοιξη. Καθετί έχει μια σκοτεινή πλευρά και ένα φως κρυμμένο που ανατέλλει. Η γη θρέφει ζωές, και τη δική σου».***

ΣΤΑΥΡΟΣ

Το σκοτάδι έπεσε. Ο κόσμος χάθηκε. Και οι άνθρωποι που τόσον καιρό σαν άτρωτοι πλανιόντουσαν στη Γη, κρύφτηκαν στις φωλιές τους σαν τον λαγό, που προσπαθεί να ξεφύγει από τον θηρευτή του. Γιατί πολύ απλά φοβήθηκαν. Φοβήθηκαν γι' αυτά που

έχασαν αλλά και γι' αυτά που θα αποκτήσουν. Γιατί σαν πέφτει το σκοτάδι, ακόμη και αυτοί που σήκωναν το κεφάλι και κοίταζαν κατάματα τον ήλιο, τώρα σαν το φίδι κουλουριάζονται περιμένοντας την πρώτη ακτίδα φωτός για να σηκωθούν ξανά. Γιατί **μπροστά στη θέα του σκοταδιού δεν υπάρχει ο δυνατός ή ο αδύναμος, ο καλός ή ο κακός, ο αφέντης ή ο δούλος· υπάρχει μόνο ο φοβισμένος.** Γιατί όλα από εδώ αρχίζουν και εδώ τελειώνουν. Στο σκοτάδι.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Πόσο αλληλεξαρτώμενα είναι όλα, που κάτι απόμακρο και ξαφνικό μού πήρε ό,τι θεωρούσα δεδομένο. Τόσο, που **όποιος τον εαυτό του ανεξάρτητο ονομάζει, αιτία για λοιδορία μάλλον και παραλήρημα ανθρώπου αλαζόνα μοιάζει.**

Αυτό που θεωρούσα το πιο ιδανικό στην πλάση, ο ήλιος μου, το δικό μου αστέρι, χάθηκε και οι ευεργεσίες του μαζί του. Τότε ήταν μοιραίο, σήμερα δεν υπάρχουν δικαιολογίες για λάθη.

Αυτό που ήρθε με φόβισε, γιατί τη συντροφιά του δεν ήξερα καλά, τώρα δεύτερη φύση μου είναι. Το σκοτάδι. Το έρεβος σκέπασε την ψυχή μου και μου ξερίζωσε την αγάπη, την πίστη και έμεινα μονάχος με ελπίδα.

Άσπλαχνο, Άπληστο και Αχόρταγο σκοτάδι, που δεν θα ικανοποιηθεί, αν δεν ρουφήξει στο κενό του κάθε φως και κάθε χαμόγελο που του το θυμίζει. Αέναη πηγή κάθε καλού, έλα και λύτρωσέ μας.

ΕΙΡΗΝΗ

Μέσα στο έρεβος, δίχως μίαν ελπίδα φως, ο χάροντας φαντάζει συνοδός στον χορό του θανάτου. Και τότες που η μέρα γίνεται ένα με τη μοναξιά της νύχτας, αναδύεται μέσα από τα πέπλα της καταχνιάς ένα βαθύ αίσθημα φόβου για το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον. Πριν το αναπόφευκτο τέλος ολάκερου του κόσμου, μετατρέψαμε τις οικίες μας σε εστίες φωτός, να κοιταχούμε κατάματα, πριν την πορεία μας προς τα Ηλύσια Πεδία ή τα Τάρταρα. Απεγνωσμένα αναζητούμε την αιτία της συμφοράς. Πρόκειται άραγε για τη νέμεση της φύσης προς το ανθρώπινο είδος; Εμείς, που πήραμε τα καρποφόρα δώρα της περιφρονώντας την, μπροστά στον γκρεμό της συσκότισης μονάχα

τώρα αποζητάμε το χέρι του Θεού. Μα τι ύβρις! Όντας σε μια τραγωδία, πλάι στις Ερινύες, ποθούμε την εξομολόγηση, γιατί πράγματι τυφλωθήκαμε και αμαρτήσαμε στον επίγειο παράδεισο. **Στο σκοτάδι γινήκαμε γνώστες της αλήθειας και η αυτογνωσία κατέκλυσε τα κόκκαλά μας. Τι περίεργο, ο νους εφωτίσθη από το χάος!**

ΜΠΑΪΡΟΝ

«Ήρθε το πρωί, έφυγε — και ήρθε, και μέρα δεν έφερε και των ανθρώπων τα πάθη ξεχάστηκαν στον φόβο τούτης της εγκατάλειψης· και όλες οι καρδιές ρίγησαν σε μια αλαζονική προσευχή για φως».

ΝΙΚΟΣ

Όταν κοιτάζω τον Φόβο κατάματα όλα αλλάζουν. Το αίμα μου παγώνει και δεν νιώθω να κάνει βόλτες στις φλέβες μου πια. **Τα δάκρυά μου είναι σαν παγωμένα ποτάμια που δεν μπορούν να φτάσουν στον ονειρεμένο προορισμό τους, τη θάλασσα.** Τα πνευμόνια μου δεν καταφέρνουν να ανασάνουν εύκολα. Όταν ο Φόβος είναι κοντά μου, ο οργανισμός μου δεν λειτουργεί όπως θα έπρεπε να λειτουργεί. Ίσως γιατί η ατμόσφαιρα που περιβάλλει τον Φόβο είναι ψυχρή και κρύα. Ίσως γιατί βάζει τα παγωμένα χέρια του στο πρόσωπό μου έτσι ώστε να μην μπορώ να πάρω την ανάσα που χρειάζομαι για να ζήσω. Ίσως να με έχει ήδη σκοτώσει και να μην το έχω καταλάβει. Όπως και να 'χει, βλέπω παντού το χρώμα κατράμι.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ο κόσμος έχασε κάθε αξιοπιστία του· κάθε τι που θα μπορούσα να βασιστώ, κατέρρευσε.

Πώς αλλιώς θα το ονόμαζα αυτό, παρά μονάχα φόβο.

Γιατί, τι άλλο είναι ο φόβος, από το να πέσεις σε μια τρύπα και να μη βρίσκεται ένα χέρι να σε τραβήξει στο φως. Αυτό είναι Φόβος.

Ή ακόμη να χαθεί το αύριο και ο φωτοδότης του, ο ήλιος.

Πού θα στηρίξω τώρα τις ελπίδες μου;

Με τι θα γεμίσω τώρα τα όνειρά μου;

Να μην υπάρχει γωνιά για περισυλλογή ή προσευχή, αφού, αργά ή γρήγορα, η απελπισία θα με βρει.

Ο τρόμος, διάχυτος στον αέρα, να γεμίζει τα πνευμόνια μου...

Εύχομαι μόνο να ξυπνήσω.

ΜΠΑΪΡΟΝ

«κοντά στα φυλάκια κατοικούσαν — οι θρόνοι
και τα παλάτια των βασιλιάδων — και τα καλύβια
κάηκαν και έγιναν φάροι»·

ΟΡΕΣΤΗΣ

Έφυγες, κυρά, έσπειρες γύρω σου σκοτάδι. Ο άντρας σου θα βρει τον δρόμο και το μικρό σου σπλάχνο έχει στην ανάσα του ευγενική καταγωγή. Καλύτερα να με έπαιρνες μαζί σου, παρά να συρθώ και πάλι στα σκλαβοπάζαρα της Λιβύης. Από το σώμα μου θα θησαυρίσουν έμποροι, και πάνω στη ζωή μου αφέντες θα υφάνουν βάσσανα με τα μαύρα τους νύχια. Αχ... Φιλονόη μου!

Το χρήμα, η εξουσία, η δύναμη πάντα ελκύουν τους ανθρώπους. Στο ζύγι της όμως η Θέμιδα ισορροπεί τη φυσική και ηθική τάξη των πραγμάτων. Πλούτος είναι η αρετή της ψυχής και δύναμη να αποδέχεσαι την ισότητα. Όμορφα είναι μόνο τα χέρια που αγαπούν. Εξουσία και κοινωνία χωρίς φιλότητα είναι καταστροφή. Ελεύθερα σαν το πουλί άνοιξε φτερά.

ΜΠΑΪΡΟΝ

[...] «Οι πόλεις καταστράφηκαν

και οι άνθρωποι μαζεύτηκαν γύρω από τα φλογισμένα τους σπίτια για τελευταία φορά να κοιταχτούν στο πρόσωπο».

ΔΙΟΝΥΣΗΣ

Είμαστε εδώ όλοι σήμερα

τα λάθη να διορθώσουμε

αργήσαμε όμως βρε παιδιά

και πρέπει να τα πληρώσουμε

Είχαμε ένα κόσμημα
του σύμπαντος στολίδι
κι όμως με τις πράξεις μας
έγινε αποκαϊδι

**Αχ! Να γύρναγα τον χρόνο πίσω
τον κόσμο μας να ξαναρχίσω...**

ΡΑΦΑΗΛ

Ένα πρωί, περπατούσες στον δρόμο.
Γρήγορα, με μια απίστευτη ροή.
Ο μηχανισμός της καθημερινότητας, ασταμάτητος.
Σε είδα μετά τον σεισμό
που έγινε πάνω από έδαφος.
Περπατούσες γρήγορα, στον όχλο μέσα,
με τους άλλους ανθρώπους,
συγκρουόμασταν ασταμάτητα
πάνω στη βιασύνη μας.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Ήταν τη στιγμή που άρχισες να λάμπεις
σα φωτισμένο όνειρο σε ξένα μάτια
κι έτρεχες στο δάσος
για να βρεις το χώμα που δεν πάτησες,
λες και οι πέτρες αλέθουν την ψυχή σου
για να σηκώσεις το δέντρο που θα πέσει
για να ανοίξεις άλλες δυο πληγές για το «ποιος φταίει»...
Και τότε βάλθηκες να καείς μαζί τους

Μήπως και γίνεις το λουλούδι που άντεξε στη σάχτη
Απόδειξη ότι ζεις ακόμα...

ΜΠΑΪΡΟΝ

«Τυχεροί ήταν αυτοί που στο μάτι των ηφαιστειών
και στη βουνήσια φλόγα τους κατοικούσαν·
μια φοβερή ελπίδα μόνη κυριαρχούσε στη γη.
Τα δάση καίγονταν – μα γρήγορα σωριάζονταν».

ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Σάλεψε ο ήλιος και σωριάστηκε η γη, έτσι και τα δάση της.
Και τι να 'ναι ο άνθρωπος και κάθε πλάσμα δίχως πνευμόνια,
με κάθε ανάσα, ευχαριστία προς τον Θεό, με κάθε εκπνοή, δώρο στη ζωή.
Χωρίς όμως αυτό το κάτι, που χαρίζει φωνή στον άνθρωπο και στον κόσμο
τη ζωηράδα του, όλα χαμένα μοιάζουν.

Το χάρισμα της φύσης, η ίδια η ζωή και για αντάλλαγμα, λίγο λίπασμα,
ειρήνη ζητούσε. Όταν διαλύθηκε η ειρήνη, κρύφτηκαν οι αιώνιες,
της γης, κυψελίδες.

Ωσάν μάνα που αγκαλιάζει τα παιδιά της. Σαν μάνα και εγώ, προσφέρω την ίδια
μου την ανάσα και οξυγόνο στο σπλάχνο μου,
με την ελπίδα πως η Μητέρα Γη
θα λυπηθεί το γένος των ανθρώπων και πάλι τα αιθέρια πλούτη της θα μας χαρίσει.

ΣΤΑΥΡΟΣ

Αν ένα πρωί ξυπνήσουμε και δούμε τα δάση να φλέγονται. Τότε, θα είναι η αρχή του
τέλους. Ενός τέλους άδοξου και για όλα τα πλάσματα αυτής της Γης. Γιατί τα δάση
αποτελούν την καρδιά του κόσμου. Μια καρδιά που δεν έπαψε ποτέ να χτυπάει και
που φροντίζει να υπάρχει πάντα μια ισορροπία, τόσο στη φύση, όσο και στις ψυχές
των ανθρώπων. Γιατί μόνο μέσα στο δάσος ο άνθρωπος βρίσκει το πραγματικό φως
που γαληνεύει την ψυχή του. Ας μην αφήνουμε λοιπόν τον εγωισμό να μας κυριεύει
και να μας οδηγεί στην καταστροφή αυτών των αστείρευτων πηγών γεμάτων ζωή. Γιατί

όταν το τελευταίο δέντρο καεί και το τελευταίο λουλούδι μαραθεί, τότε θα καταλάβουμε πως τίποτα δεν μπορεί πια να μας σώσει.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Έστεκε σοφό, ολομόναχο το αιωνόβιο δένδρο, σαν ποίημα που έγραφε η γη. Αεικίνητα τα αστέρια ζωγράφιζαν κύκλους μέσα του. Άνοιγε τα μάτια, φύλλα πράσινα γεμάτα ζωή, άπλωνε τα κλαριά του να ξαποστάσουν πουλιά και περαστικούς. Ο ίσκιος του είχε το βάρος των χρόνων του, και ο κορμός τη σοφία τους. Στις φλέβες του κυλούσαν οι εμπειρίες από τα ταξίδια του νερού, ήξερε όλα τα μυστικά των σκουληκιών και των πουλιών για τη ζωή και τον θάνατο. Η αναπνοή του έδινε ζωή στις λέξεις των ποιητών. Έπειτα ήρθε ο ξυλοκόπος και ο ίσκιος έγινε μια πελώρια σκοτεινή τρύπα. Έγινε χαρτί για να θροΐσουν ποιήματα.

Όμως τι ποιήματα να γραφτούν όταν όλα είναι νεκρά, καθώς ο ποιητής έπεσε στο έρεβός του;

ΜΠΑΪΡΟΝ

«Και έσβυναν — και οι κορμοί τρίζοντας
έπεφταν συντρίμμια — και όλα γίνηκαν μαύρα».

ΝΙΚΟΣ

Ένας κόσμος χωρίς χρώμα είναι σαν να μην υπάρχει χρόνος,
είναι σαν σε εκείνη τη μάχη των θεών να νίκησε ο Κρόνος.
Η Γαία κάθεται και κλαίει γιατί δεν υπάρχει η Ελπίδα,
δεν την γνώρισε ποτέ κανείς και έτσι γύρισαν την κενή σελίδα.
Όλοι είναι άχρωμοι, ψυχροί και χτίζουν γύρω τους ένα τείχος
και η Ζωή, η ξανθομάλλα καλλονή θεά, έμεινε για όλους ένας θρύλος.
Η Δήμητρα, αν και θεά, πέθανε πιο γρήγορα απ' όλους.
Το δάσος της κάηκε και αυτή χάθηκε από τη θλίψη και τους πόνους.
Η Περσεφόνη δεν ερωτεύτηκε αλλά μίσησε τον Άδη.
Βαρέθηκε να βλέπει κάθε Καλοκαίρι και Άνοιξη αυτό το σκοτάδι.

ΕΙΡΗΝΗ

Ποιος τάχατες έλυσε τη μεταξωτή κορδέλα από το κουτί της Πανδώρας; Ξεχύθηκαν τώρα τα πνεύματα του ζοφερού βασιλείου· νέα δαμόκλειος σπάθη. Τα μάτια των θνητών ποτάμια, ξεδιψούν τα πτώματα που κείτονται άψυχα στο άγονο έδαφος. Μονομιάς η παλέτα των ονείρων απέκτησε αποχρώσεις θλίψης βαθιάς, αφού πρωτύτερα η φύσις ολοκλήρη στον πίνακα της Γης ξεθώριασε. Με ακατανίκητη μανία αναζητούμε τον Νάω, κρυφά στην κιβωτό του να εισέλθουμε, μα η Βίβλος εκάθη εις το σκοτάδι. Φαραώ της Αιγύπτου βασιλέα, πίσω από την ενάτη σου πληγή αναδύθηκε ο Τάνταλος δυσσιώνος προάγγελος της ειμαρμένης μας. Τα μεσάνυχτα το φάντασμα του Πέλοπα εμφανίσθηκε, μαρτυρώντας την τίση έναντι της έπαρσης που έπλεξε το νέκταρ με τη μέθη του, να οικοδομήσουμε εδώ καινή Βαβέλ από σκόνη και οστά. Ω, Αμάλθεια, σε τι μαρτύριο μας υπέβαλες!

ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Μια δυσσιώνη προφητεία, πως θα χαθεί ο ήλιος.

Τι κι αν την αγνοήσαμε, επιβεβαιώθηκε.

Τα χρώματα χάθηκαν από τα χείλη της ζωής
και το χαμόγελο από τα χείλη του ανθρώπου.

Ο ταπεινός ζωγράφος, τώρα αυτόχειρας, αρνείται
να ζωγραφίσει μελανό τον κόσμο. Μάρτυρας μιας άλλης εποχής.

Ο όλεθρος τώρα εκκίνησε. Οι άνθρωποι σκοτίστηκαν,
δεν γνωρίζουν μάνα από αδερφό και πατέρα από κόρη,
όλοι προσάναμμα για να ικανοποιηθεί το σκότος.

Γιατί ξέχασαν οι άνθρωποι τις χάρες του φωτός και σκότωσαν αλόγιστα,
μονάχα η πυρά να καίει. ΕΚΕΙ κατάντια,
να καίμε το ίδιο μας το αίμα για ένα νέο, κι όμως σάπιο φως!
Λάμψη, ανακατεμένη με καμένη σάρκα. Φευ! θάνατε, πού είσαι;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ορθώθηκε η σκοτεινή μοίρα του ανθρώπου και έσβησε τα περιγράμματα στην ακλή

του σκότους. Τα μάτια λαβώθηκαν. Φως, λέξη πληγή, κραυγή για όσα δεν θα μπορέσει να λαξεύσει πάνω τους. Τις σκέψεις έθαψε ύπνος βαθύς, καθώς τα όνειρα αιμορραγούσαν. Ήρεμα κοιμάται μόνο το σκοτάδι, σίγουρο για τη βεβαιότητά του, τον θάνατο.

«Τι φοβάσαι;» τον ρώτησε. «Εμένα ή τον θάνατο; Είμαι η μνήμη πριν τον θάνατο. Μια ήσυχη θλίψη πριν το τίποτα. Τι μπορείς να δεις χωρίς φως; Κι όμως ζωή πέρασε κάποτε από τα χέρια σου. Δεν την σεβάστηκες. Έσπειρες τσιμέντο στην πράσινη χλόη, έθαψες τα ποτάμια σε υπόγεια πάρκινγκ, μοίρασες θάνατο. Εσύ πρώτος έσπειρες τον φόβο από την έπαρση της παντοδυναμίας σου. Τώρα ακολουθείς τον δρόμο που χάραξες».

«Και τότε με κατάρες έπεφταν στη γη τρίζοντας τα δόντια
και ουρλιάζοντας: τα αγριοπούλια στριγκλίζοντας
έπεφταν φοβισμένα φτεροκοπώντας τα άχρηστα
φτερά τους: τα άγρια θηρία δαμάστηκαν
και άρχισαν να τρέμουν: και οι οχιές σέρνονταν
και έσμιγαν μες στο πλήθος σφυρίζοντας
δίχως να δαγκώνουν – σφάχτηκαν για τροφή».

ΔΙΟΝΥΣΗΣ

Σκοτάδι κάλυψε τη Γη
κάλυψε τα όνειρά μας
και μάταια πλέον προσπαθώ
το μέλλον μου να ονειρευτώ.

Μαύρισαν όλα στη στιγμή
έσβησε η ιστορία,
στη θέση του πολιτισμού
φόβος, λιποψυχία.

**Κάποτε τα όνειρά μου είχαν χρώματα,
τώρα απλά κείτονται σαν πτώματα.**

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

*Ακόμη κι όταν όλα γίνουν μαύρα
Και τα μάτια σου κλείνουν, αφού η παλέτα έχει ξεραθεί
Βάλε δυο πινέλα για φτερά,
Και άρχισε να ζωγραφίζεις, καθώς ελπίζεις.
Έτσι θα σε δω να λάμπεις, να γίνεσαι ήλιος
Νερό πάνω στα χρώματα που άφησες
Πίνακας στα μάτια των πιθήκων
Και θα σε φωνάζω κάθε φορά να στέκεσαι μπροστά
Να ανοίγεις τα μάτια, τον δρόμο όσων δεν ολοκληρώνονται
Όσων δεν είδαν τους εαυτούς τους σαν έργα τέχνης.*

ΜΠΑΪΡΟΝ

«Τα πρόσωπα των ανθρώπων από το ανώφελο φως
όψη απόκοσμη πήρανε και σαν σπασμοί
τα φωτίσαν οι φλόγες άλλοι πεσμένοι στο χώμα
με μάτια ασφαλισμένα έκλαιγαν· και άλλοι ακουμπώντας
το σαγόνι στα διπλωμένα χέρια τους χαμογελούσαν
άλλοι έτρεχαν πάνω κάτω με ορμή, τρέφοντας
τους νεκρούς σωρούς και παρατηρώντας ανήσυχα
στον σκοτεινό ουρανό το σάβανο ενός κόσμου αλλοτινού.
Και τότε με κατάρες έπεφταν στη γη τρίζοντας τα δόντια
και ουρλιάζοντας: τα αγριοπούλια στριγκλίζοντας
έπεφταν φοβισμένα φτεροκοπώντας τα άχρηστα
φτερά τους: τα άγρια θηρία δαμάστηκαν
και άρχισαν να τρέμουν: και οι οχιές σέρνονταν
και έσμιγαν μες στο πλήθος σφυρίζοντας
δίχως να δαγκώνουν – σφάχτηκαν για τροφή».

ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Τρόμος... Αμιγής τρόμος σφίγγει την καρδιά μου από το θέαμα που αντικρίζω...

Θλιβερό!

Μάλλον σε άλλον πλανήτη πρέπει να βρίσκομαι και όχι στο χώμα
που με μεγάλωσε, τη Γη.

Διότι εδώ η φύση παραδόθηκε στη μωρία και όχι σαν μάνα,
αλλά σαν μια άλλη Μήδεια, σκοτώνει και καταριέται τα παιδιά της.
Τι φοβερή κατάρρα... Απώλεσε τη σταθερότητα, την αθωότητά της
και τα πλάσματά της τώρα βγαίνουν χωλά και σακατεμένα.
Κρύφτηκε μάλλον από τον ήλιο της Δικαιοσύνης και έκανε πράξη
τα φαύλα σχέδιά της.

Αν δεν φανερωθεί σύντομα ο παντεπόπτης, όλα θα βυθιστούν
στου σκοταδιού τις πικρές ορέξεις. Τι άνθρωποι να ζουν εδώ, που προκάλεσαν
τέτοια τραγωδία και οδύνη; Ή μήπως δεν ήρθε και σε αυτόν τον κόσμο
ο φιλεύσπλαχνος Προμηθέας, να χαρίσει την παρηγοριά και την ελπίδα;

ΡΑΦΑΗΛ

Φίδια να σε τρέμουν,
κατσαρίδες να σου ανοίγουν
διάπλατα τον δρόμο.

Σκυλιά γατιά, πρόβατα

να επιστατούν,

να σπάνε τα δεσμά τους,

λυσσασμένα να τρώνε τη σπορά.

Κι εσύ

να ξεχνάς να μιλάς,

να ξεχνάς να είσαι άνθρωπος.

Εγένετο η νέα γη, από μια νέα Βαβέλ.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Κοντοστάθηκε στη γραμμή των οριζόντων. Σε μια νεκρική γαλήνη απλωνόταν η φωνή
του σύμπαντος. Στο κυπαρίσσι στάθηκε μια στιγμή ο ήλιος και το έκαψε. Η φύση δεν
απαντά πια στα ονόματα των δέντρων. Αμύριστο το λουλούδι, πικρός ο κάλυκας. Σί-

γησε το ποτάμι, στάχτη το χώμα. Μια μέλισσα πλησίασε, ένας λυγμός ακούστηκε, και μετά σκίρτησε τις κεραίες της στην άγονη γη. Έτσι πέθανε.

Αγνάντεψε το δειλινό. Ένας μπρούτζινος πυρσός σιγοκαίει, μνήμη θολή μιας άλλης Ατλαντίδας. Οι ουρανοξύστες της άγονα νησιά. Τα πουλιά σωριάζονται πάνω τους θρηνώντας για τους κυνηγούς τους. Εκείνοι κρυμμένοι σε λαγούμια ζουν παρέα με τις οχιές και τα ποντίκια. Τα χέρια του στέγνωσαν. Μια πεταλούδα φτερούγισε πλάι του. Έβγαλε τη μάσκα και χώθηκε στην ανάσα της. Πέθαναν μαζί.

ΜΠΑΪΡΟΝ

«Και ο πόλεμος που για λίγο είχε κοπάσει
χόρτασε ξανά. - Γεύμα αγοράστηκε
με αίμα, και καθένας μόνος και λυπημένος
μοιρολογούσε στο σκοτάδι· αγάπη δεν έμεινε
σε όλη τη γη, μια σκέψη μόνο — ο θάνατος
ο γρήγορος και άδοξος και η πείνα
θέριζε τα σωθικά τους — πέθαιναν
και άταφα έμεναν τα κόκκαλα και οι σάρκες τους.
Οι αδύναμοι καταβροχθίστηκαν από τους δυνατούς
και οι σκύλοι ρίχτηκαν στους αφέντες εκτός από έναν
που του έμεινε πιστός κρατώντας μακριά από το κουφάρι του
τα όρνια, τα θεριά και τους πεινασμένους ανθρώπους
που άδικα χτυπούσαν τα σαγόνια τους ώσπου η πείνα τούς αφάνισε·
μόνο αυτός δεν γύρεψε τροφή και αφήνοντας
μέσα στο θλιβερό του γρύλισμα μια τελευταία κραυγή
γλείφοντας το χέρι που με χάδια πια δεν απαντούσε — πέθανε».

ΔΙΟΝΥΣΗΣ

Με μάζεψε από τον δρόμο
δίχως στιγμή να το σκεφτεί
με τάισε με πότισε
πώς να τον προδώσω τούτη τη στιγμή;

Ήσουν τέλειο αφεντικό
Χαρούμενο και γελαστό
ήσουν τέλειο αφεντικό
είχες όλες τις χάρες.

Αυτόν που σας τάισε
Πάτε εσείς να φάτε;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Κλαίγοντας πνίγηκε στον ύπνο του θανάτου δίπλα στον δικό του Θεό. Όταν τον χάρδεψε για πρώτη φορά απώλεσε τη φύση του, παγιδεύτηκε με το χάδι σε κάτι βαθύτατα ανθρώπινο. Στερήθηκε τον πρωτόγονο εαυτό του, το κυνήγι και την ελευθερία των αγρών. Η άδολη καρδιά του ανήκε σε εκείνον, αλυχτούσε στην απουσία του.

Κοντά του όμως έγινε και εκείνος περισσότερο ανθρώπινος. Έσπειρε αγάπη και θέρισε ευγνωμοσύνη, η φιλία απέκτησε νόημα, τα λόγια πήραν τη μορφή ενός βλέμματος, μιας χειρονομίας, μιας θερμής οικειότητας. Η αφοσίωση έγινε νεύμα, μια σιωπηλή ανάσα, η λυτρωτική παρουσία του.

Έτσι ήταν και για τους δύο. Παντοτινά δεμένοι ακόμα και στον θάνατο. Τα δύο νεκρά σώματα κράτησαν τη μνήμη του κατακλυσμού και μιας αληθινής αγάπης.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Αγνή η ψυχή που κράτησε το ματωμένο χέρι. Αυτό που άλλοτε μοίραζε της καρδιάς ελεημοσύνη, το ίδιο τούτο χέρι σεβάστηκε κι ο σκύλος, αυτός που δεν μπορεί να πει το ευχαριστώ, σκύβει και με θρησκευτική ευλάβεια ασπάζεται την παλάμη του αφέντη. Ένα πλάσμα πάντα πιστό, που περισσότερη σωφροσύνη έδειξε από τον άνθρωπο. Έτσι, πιστός στην αποστολή του, θυσίασε αυτήν τη φορά το σώμα του, για να σμίξει αργότερα με τον δικό του τον δεσπότη. Σαν ένας άλλος δεσμός και μία άλλη σχέση, και αυτοί, μαζί στη ζωή, μαζί και στον θάνατο. Έδειξε η φύση το τελευταίο ίχνος καλοσύνης.

ΣΤΑΥΡΟΣ

Δικαίως λένε τον σκύλο τον καλύτερο φίλο του ανθρώπου. Γιατί είναι αυτός που αγαπά χωρίς ανταμοιβή. Που χαίρεται, στεναχωριέται, γιορτάζει και πενθεί μαζί

σου. Που σε βοηθάει σε πράγματα που οι άνθρωποι δεν μπορούν. Αυτός που θα είναι μαζί σου ως το τέλος και θα σου προσφέρει αγάπη αιώνια. Και όταν φύγεις, αυτός θα είναι εκεί κοντά σου, ως το τέλος της ζωής του. Αυτός λοιπόν είναι ο σκύλος! Ένας πιστός, αγνός καλός και βοηθητικός σύντροφος, που ως σκοπό της ζωής του έχει να υπηρετεί τον άνθρωπο μέχρι την τελευταία του πνοή. Μια αποστολή που κανένα άλλο πλάσμα δεν θα μπορούσε να την πραγματοποιήσει, ούτε καν ο άνθρωπος. Αυτή είναι λοιπόν η σκυλίσια ζωή!

ΜΠΑΪΡΟΝ

«Οι λαοί αφανίζονταν μέρα με την ημέρα από τον λιμό και απ' την τεράστια πόλη σώθηκαν μόνο δύο εχθροί· συναντήθηκαν στις στάχτες κάποιου βωμού όπου είχαν στοιβαχτεί σωρός τα άγια σκεύη για χρήση ανίερη σκαλίζοντας με τα παγωμένα, σκελετωμένα χέρια τους τις σβυσμένες στάχτες η ανάσα τους φύσηξε λίγη ζωή και έγινε μια φλόγα χλευαστική και τότε σηκώνοντας τα μάτια καθώς άναψε η φωτιά, κοπάτηκαν — και έσυραν φωνή και πέθαναν — από το ίδιο τους το μίσος χωρίς να μάθουν ποιος έγραψε στο μέτωπο της πείνας το όνομα του Διαβόλου. Ο κόσμος άδειασε και έγινε μια μάζα χωρίς εποχές, δέντρα, ανθρώπους, μια μάζα θανάτου χωρίς ζωή — ένα χάος σκληρού πηλού».

ΡΑΦΑΗΛ

Χαμένε πολιτισμέ ανθρώπινε που μου Έφυγες
σαν σαΐτα που την πήρε ο αέρας
να την εξυψώσει στον ΟΥΡΑΝΟ.

Το τελευταίο ΜΑΡΤΥΡΙΟ σου.

Με δάκρυα ένιωσες ΧΘΕΣ μα δεν με πήρες μαζί σου
για να ετοιμάσω την επίγεια κόλαση

τον κόσμο που θα δείχνεις ως ΑΠΕΙΛΗ
στα παιδιά σου
εάν έχει σχολεία εκεί που πας.
Όπου και αν πας, να θυμάσαι τη ΓΗ.

ΝΙΚΟΣ

Αγαπητοί νεκροί,
Γιατί είστε νεκροί;
Πώς φτάσατε στο σημείο να αφήσετε το χέρι της Ζωής;
Γιατί ο κόσμος μας –ή τουλάχιστον ο κόσμος μου,
γιατί δεν είναι πια δικός σας– μαράθηκε σαν άρρωστο λουλούδι;

Προτιμώ να φιλοσοφήσω παρά να περιγράψω στους νεκρούς το χάος. Κάθομαι μιλάω
σε εσάς, τους νεκρούς και παρ' όλα αυτά, απλά ρωτάω επανειλημμένα τον εαυτό μου
χιλιάδες ερωτήματα, με την ελπίδα πως κάποιος θα μου απαντήσει. Ίσως ένας νεκρός,
αν και οι νεκροί δεν μπορούν να ακούσουν ούτε να απαντήσουν σε ζωντανούς. Ίσως
να πάρω τις απαντήσεις μου μόλις αφήσω κι εγώ το χέρι της. Τότε ίσως απαντήσει
κάποιος.

Φταίω εγώ;
Φταίνε οι νεκροί;
Φταίει η φύση από μόνη της;
Φταίει κανένας θεός;
Μάλλον ποτέ δεν θα...

ΕΙΡΗΝΗ

Ω άταφα κορμιά, πού τριγυρνάει η Αντιγόνη σας;

Μέσα στον ζόφο της μακρόχρονης νυχτός, αδυνατώ εγκώμιο να σας πλέξω, τις αρετές
σας να εξυμνήσω, τις προσφορές σας στον κόσμο των θνητών να επαινέσω. Λοιπόν
εις ενθύμῳσιν του ανθρώπινου είδους λόγος επικήδειος δεν θα συντεθεί.

Αχ! Πώς στο ρολόι της αιωνιότητας τους δείκτες ακινητοποιήσαμε, την ώρα της αυτο-
καταστροφής μας σηματοδοτώντας; Ζούσαμε σε επίγεια ουτοπία πλασμένη από χέρι

θείκό, μα ταύτη μετατρέψαμε σε άστερο ουρανό. Ελλείψει ήθους, τον κόσμο αυτόν ποθήσαμε να ορίσουμε ως κτίση καθενός. Θαρρώ ως εκ τούτου πως οι άραχνες ψυχές μας ταιριάζουν κάλλιστα στην ατέλευτη άβυσσο.

Και έτσι τώρα πέφτουμε παθητικά εις το κενό γεμίζοντάς το, τη Γη με «ξένο» τρόπο αδειάζοντάς τη, ίσως γι' αυτό η Αντιγόνη δεν μας βρίσκει...

ΜΠΑΪΡΟΝ

«Στάθηκαν οι ποταμοί, οι λίμνες, ο ωκεανός
και τίποτα δεν σάλευε στα σκοτεινά τους βάθη.
Τα πλοία δίκως ναύτες σάπιζαν στη θάλασσα
και τα κατάρτια έπεφταν συντρίμια· και έτσι που έπεφταν
ατάραχα κοιμόνταν μες στην άβυσσο —
νεκρά τα κύματα οι παλίρροιες βαθιά θαμμένες
και η ερωμένη τους σελήνη πιο μπροστά πεθαμένη·
οι άνεμοι έσβυσαν μέσα στον στάσιμο αέρα
και τα σύννεφα αφανίστηκαν· το Σκοτάδι
δεν είχε χρεία τους καμιά — ήταν το Σύμπαν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Αγαπημένε μου άγνωστε,
Σου γράφω για να μάθω ελπίζω όχι κάτι σοβαρό
Ίσως θα έπρεπε να σου δώσω πρώτα ένα όνομα για να μπορώ να σου απευθύνομαι
Ίσως και να μη χρειάζεται...

Είμαστε άυλοι και η μορφή σπαράζει την ψυχή.
Μακάρι να ΄ξερα διεύθυνση και τα συναφή
Ώστε κάποια μέρα να μου στείλεις μια απάντηση
Έκτη μέρα σήμερα, οι προηγούμενες δεν έχουν σημασία.
Μέτρα αντίστροφα.

Ακούω τις φράσεις από τα χείλη των παιδιών καθώς τις διαβάζουν και δεν τολμώ να διακόψω. Νιώθω πως μιλά η ευαισθησία μιας γενιάς ενάντια στη δύσπνοια, που τόσο αδιάφορα της προσφέρουμε με τον πιο εύγλωττο τρόπο και μέσα από τον πιο δημιουργικό δρόμο. Οι λέξεις σάζουν ελπίδα ότι ο λόγος, αυτή η πολύτιμη ικανότητα που μπορεί να αναπτυχθεί στο είδος μας, θα δώσει άλλη μια φορά την απαιτούμενη απάντηση, ίσως με τις πιο δύσκολες συνθήκες που υπήρξαν ποτέ. Και μόνο γι' αυτήν την απάντηση στο σκοτάδι, που γράψαμε όλοι μαζί, θα μπορούσα να γράψω ένα ολόκληρο βιβλίο για τον αποχαιρετισμό του πλανήτη, μέσα από τις λέξεις των δεκαεξάχρονων παιδιών μας. Ο ποιητής στέκει αμίλητος. Δεν κάνω λάθος. Βλέπω την έξαψη στα μάτια του. Η οθόνη του υπολογιστή μου δεν μπορεί να μου την κρύψει. Δεν κάνω λάθος.

Το κείμενο «**Απάντηση στο σκοτάδι**» γράφτηκε από μια ομάδα της Λογοτεχνικής μας Συντροφιάς που αποτελείται από τους: **Ευθύμιο Ραφαήλ Αγγελή, Ειρήνη Δεμέστιχα, Νικόλαο Καζακλάρη, Νίκο Καπλανίδη, Φώτη-Ορέστη Μικελάκη, Αλέξανδρο Σαγρή, Διονύση Σπανόπουλο και Σταύρο Στάνα.**

Η επιλογή - επεξεργασία και η δημιουργική σύνθεση των κειμένων, καθώς και ο συντονισμός της ομάδας, έγιναν από τη συγγραφέα **Δήμητρα Νούση.**

Στο βλέμμα του Μπαίρον ο δρόμος δεν τελειώνει ποτέ.

Απλώς κάθε χρόνο υπάρχει το σημείο συνάντησης
ανάμεσά μας και ανάμεσά σας.

Αυτή η μικρή κοινότητα της νιότης στοχάζεται,
μιλά, σιωπαίνει και δημιουργεί,
πότε μόνη της, πότε με τους γύρω της,
αλλά πάντα με την εποχή της.

Η παρέα μας φτιάχνει κόσμους και τους ζει

Μετά την πνιγμένη ανάσα της αρρώστιας.

Η σκέψη μένει ακλόνητη και ανασαίνει

Θεόφιλε, Σοφία, Μαρία, Πωλίνα, Δημήτρη,
Τόνια, Νάσια, Άγγελε, Ορέστη, Ειρήνη, Γιώργο, Δημήτρη,
Ευγενία, Μαρία, Ραφαήλ, Διονύση, Σοφία, Γρηγόρη, Θεοδώρα,
Γιάννη, Νάντια, Χριστίνα, Λιλιάννα, Αντώνη, Νεφέλη, Κωνσταντίνα,
Βλάση, Έλενα, Νεκταρία, Μάγια, Μπάμπη, Κατερίνα, Βαλλεριάνα,
Νίκο, Νικόλαε, Σταύρο, Αλέξανδρε

Ζήστε την εποχή σας και μιλήστε μαζί της...

Στο βλέμμα του Μπαίρον ο δρόμος δεν τελειώνει ποτέ...

Κι εσείς που τολμήσατε να τον κοιτάξετε κατάματα ξέρετε τώρα
καλά τι περιμένει από εσάς ο ποιητής

Εκείνος έζησε την τόλμη του
έζησε την έκφρασή του
έζησε το γέμισμα της ψυχής του...
Ποιος να γνωρίζει τι απέγινε η αγωνία της;

Μετά το σκοτάδι μιας καταστροφής στη φύση

Η σκέψη μένει ακλόνητη και ανασαίνει

Ζήστε την εποχή σας και μιλήστε μαζί της...

Θεόφιλε, Σοφία, Μαρία, Πωλίνα, Δημήτρη, Τόνια, Νάσια,
Άγγελε, Ορέστη, Ειρήνη, Γιώργο, Δημήτρη, Ευγενία,
Μαρία, Ραφαήλ, Διονύση, Σοφία, Γρηγόρη, Θεοδώρα,
Γιάννη, Νάντια, Χριστίνα, Λιλιάνα, Αντώνη, Νεφέλη,
Κωνσταντίνα, Βλάση, Έλενα, Νεκταρία, Μάγια, Μπάμπη,
Κατερίνα, Βαλλεριάνα, Νίκο, Νικόλαε, Σταύρο, Αλέξανδρε

Πάρτε την ψυχή σας και μιλήστε μαζί της...

Σεπτέμβρης μέσα Απρίλη

Έρημο θρανίο,
αίθουσα, στην άκρη,
κάτω από το παράθυρο.
Θέλω να παίξω μαζί του
με φωνάζει από μακριά.
«Έλα να ξαπλώσεις πάνω μου»
Φύσει αδύνατο.
Μερικά βιβλία εκεί ακουμπημένα,
μάλλον αυτά που δεν άρεσαν και τόσο.
Προσπάθησα να το πάρω μαζί μου,
πράξη βεβαίως παράλογη.
Μα ποιος θα αποχωριζόταν αυτό;
Είναι ο καλύτερος φίλος άλλωστε,
κοιμάσαι πάνω του, διαβάζεις.
Σωστό εργαλείο,
για πάσης φύσεως μαθητική ασχολία.
Δεν ήρθε στο σπίτι,
η θέση του είναι εκεί.
Με ενημέρωσε άλλωστε η λυκειάρχης.
Δυστυχώς ούτε την οσμή του,
που τόσο λαχταρώ,
μπορώ να πάρω μαζί μου.
Θέλω πολλά, το ξέρω!

Ευθύμιος Ραφαήλ Αγγελής

Σιωπή των αμνών

Ξανά και ξανά η ίδια αδικία,
Πώς να μπορέσω ξανά να σηκωθώ,
Μόλις μπλεχτώ στα δίχτυα της μηχανορραφίας
Με ρουφά στον βυθό της θάλασσάς της.

Ένα λεπτό μονάχα διαρκεί
Και τόσο χρειάζεται για να σε κάψει
Τα δάκρυα δεν φτάνουν τώρα πια
Τον χρόνο πίσω να γυρίσω.

Λαβύρινθος, και χίλιοι δυο οι δρόμοι
Ποιον να διαλέξω για να μην μπλέξω,
Κι όμως εκείνος έξυπνος αιθέρας
Να του ξεφύγω μόνος, μάλλον ουτοπικό.

Δίχως ερέθισμα, μικρό σαν μια παγίδα,
Νομίζεις πάντως πως είσαι από αυτό(ν)
Πιο δυνατός, να καταφέρεις πονηρά να τότε κλέψεις,
Δίχως το τίμημα να πληρώσεις το βαρύ.

Τυφλωμένος από τη δίψα τη μεγάλη,
Το διαμάντι να πάρω θέλω, το πιο λαμπρό,

Η λάμψη εν τούτοις με χορταίνει,
Δεν βλέπω πως είναι κάρβουνο, πολύ καυτό.

Όταν ξυπνήσω μοναχός μου είμαι... πάλι.
Από τη λάσπη προσπαθώ να ξεπλυθώ
Τα λέπια μου μου λέν' να κάτσω κάτω,
Να μην τολμήσω στον ήλιο να σταθώ.

Βλέπω όμως τον εαυτό μου στον καθρέφτη,
Να πέσω πιο κάτω δεν μπορώ,
Ξαπλώνω κάτω από τον ίσκιο τον μεγάλο
Και τώρα στου λευκού φωτός χορεύω τα φτερά.

Το μόνο πρόβλημά μου είναι η μνήμη,
Ξεκνών τον κάθε πόνο τον πικρό, το κάθε δάκρυ το καυτό,
Και πέφτω, ανάπαλιν στον ίδιο εφιάλτη,
Αξιοθρήνητος ετούτος που πέφτει στα χέρια της λήθης.

Σιωπώ και μένω μέσα μου κλεισμένος,
Ψάχνω να βρω κλεισμένες επαφές
Μήπως φίλους είχα κάποτε πιστούς, και με λυτρώνουν.

Νικόλαος Καζακλάρης

Ο Πανδαμάτωρ

Και να τώρα, καταμεσής της έναστρης νυχτός
μέσα στη σκοτεινή κάμαρη των ονείρων,
αναγιγνώσκω τις σελίδες
προσώπων καταξιωμένων μιας περασμένης εποχής.
Κάθε λέξη φωτίζεται αμυδρά από το φως
της σκονισμένης λάμπας και τότε
μονομιάς οι λέξεις ξεκολλούν
απ' τα λευκά φύλλα των δερματοδετων βιβλίων,
αρχίζοντας να στροβιλίζονται ανάλαφρες στο δώμα,
πλέκοντας έτσι το σεντόνι που θα τυλίξει τρυφερά
το κορμί μου, προορισμένο για ένα ταξίδι στον παράδεισο,
πέρα από της κολάσεως την καθημερινότητα.

Ειρήνη Δεμέστιχα

Ορθρινά σκαλαθύρματα

Δεν είναι τίποτα να πεθάνεις.

Είναι τρομακτικό να μη ζεις

Βίκτωρ Ουγκώ

Η ζωή πώς θα μπορούσε να αγγίξει την ύψιστη τελειότητα; Μα τούτο φαντάζει αδύνατο όμοια με την κατανόηση του απείρου. Ας αναλογιστούμε λοιπόν τον τρόπο με τον οποίο η δόλια η ανθρωπότητα δύναται να καταφέρει στο ελάχιστο το επίτευγμα του «απόλυτου». Ύστερα τι θεωρείται απόλυτο, ιδανικό για μια πνευματική και ηθική εξύψωση;

Προσδοκούμε ένα λαμπρό μέλλον ελλείψει της προθέσεως να συμβάλουμε στην πραγματοποίηση τούτου του άφταστου οράματος. Τι κατακλύζει ολόκληρο το είναι μας; Ποιοι φόβοι πλημμυρίζουν τα όνειρά μας; Ποια Παλάδα απ' την κόμη μάς τραβά;

Ας ταυτίσουμε το σκοτάδι με την άβυσσο της αγραμματοσύνης και το εκτυφλωτικό φως με την απεραντοσύνη της γνώσης. Ο ζόφος θαρρώ καθίσταται οικείος, σε αντίθεση με τις ακτίδες του ήλιου· ανέγγιχτες από ανθρώπου βλέμμα. Οι υπόνομοι αντικαθιστούν τις εστίες μας. Στη σκοταδοσύνη τους οι ανθρωπίνες υπάρξεις, ταλαντευόμενες μεταξύ χαμέρπειας και οίκτου για τους ίδιους τους τούς εαυτούς, ενσαρκώνουν την αθλιότητα-κατάπτωση, δίχως όνειδος. Συνεπώς βυθιζόμαστε αργά, βασανιστικά, ολοένα και περισσότερο, με την απάθεια να κυλά ορμητικά στις φλέβες μας σαν τα νερά του ποταμού.

Μάθαμε να αποζητούμε τη ζεστασιά μιας στιγμιαίας ευτυχίας, απωθώντας τη μακρόχρονη ευδαιμονία. Για την πρώτη, τη βραχύχρονη, παλεύουμε με κάθε μέσο, διαπράττοντας τα χειρότερα εγκλήματα, εκθέτοντας ποικιλοτρόπως, ανελέητα το γένος των ανθρώπων.

Πλάι στα χρυσά σερβίτσια δεσπόζουν τα ημερήσια απορρίμματα ανακατωμένα με τον ιδρώτα όσων αναζητούν ανάμεσά τους το «πλουσιοπάροχο» δείπνο τους. Μα τι ειρωνεία! Μανδύας δυστυχίας σκεπάζει ολάκερη τη Γη μας. Κι εμείς, μες στην καταχνιά του, βαδίζουμε με το κεφάλι ψηλά προς τον γκρεμό της ψυχής μας. Είμαστε περήφανοι; Είσαστε περήφανοι; Θαυμάζετε άραγε τα δημιουργήματά σας, πλασμένα από μίσος, ατιμία, ζήλεια, ιδιοτέλεια; Αλήθεια, ζούμε ή αργοπεθαίνουμε σε μια τέτοια επίγεια κόλαση;

Πότε επιτέλους θα ξεπλύνει το φως τις πληγές μας; Πότε θα έρθει εκείνη η ώρα που η γνώση θα ανοίξει τις αγκάλες της στην ανθρωπότητα, για να πραγματοποιηθεί η πτώση της κοινωνικής πυραμίδας μας και να δοθεί ένα τέλος στην ηθική καταρράκωση των ανθρώπων;

Μονάχα τότε θα αξιωθούμε να χαράξουμε, κάτω από το ατέλειωτο φως, νέες, χρυσές ατραπούς, οι οποίες θα άγουν στη μεγάλη στρογγυλή τράπεζα, όπου ολόκληρη η ανθρωπινή φυλή θα γευματίζει διαβάζοντας βιβλία, μα και πλέκοντας συζητήσεις ανωτέρου περιεχομένου.

Τούτο είναι το δικό μου «απόλυτο». Στοχάσου λοιπόν κι εσύ για ένα αύριο που αποπνέει μεγαλοπρεπή λαμπρότητα, προσφέροντας έτσι ένα βαθύ νόημα στη ζωή σου. Μην κοιτάς τους δείκτες του ρολογιού – σωστοί μαραθνοδρόμοι...

Μια αστραπή η ζωή μας, μα προλαβαίνουμε! (Νίκος Καζαντζάκης)

Ειρήνη Δεμέστιχα

Ζητώντας ανθρωπιά

Πόρος, 3 Νοεμβρίου 1827

Ακόμα δεν λέει να καταλαγιάσει μέσα μου η χαρά από την είδηση για την καταστροφή του τουρκοαιγυπτιακού στόλου στο Ναυαρίνο. Στο νοσοκομείο άρχισαν να καταφθάνουν οι πρώτοι τραυματίες. Ανάμεσά τους ο Τζέιμς Γουίλιαμς, ένας θρύλος για εμάς τους Αμερικανούς φιλέλληνες. Ένας απελεύθερος Αφροαμερικανός από τη Βαλτιμόρη, σκλάβος σε φυτεία ζαχαροκάλαμων, που αφιέρωσε τη ζωή του στον αγώνα για την ελευθερία.

«Κάθε βράδυ κοιμόμουν με το όνειρο να σπάσω τα δεσμά, να φύγω μακριά», μου εκμυστηρεύτηκε καθώς του καθάριζα την πληγή. Δραπέτευσε και κατατάχθηκε ως ναύτης στη φρεγάτα που απέπλευσε υπό τις οδηγίες του καπετάνιου Ντεκατούρ προς το Αλγέρι, να πολεμήσει τους βάρβαρους πειρατές. Ήξερε καλύτερα από τον καθένα τι σήμαινε να είσαι δούλος, χωρίς ανθρώπινη υπόσταση, να είσαι κτήμα, ένα πράγμα. Ο πρόεδρος Τζέφερσον, μη αντέχοντας να καταβάλλει άλλο λύτρα για τους Αμερικανούς ναυτικούς που συλλαμβάνονταν από τους πειρατές και γίνονταν σκλάβοι, έστειλε μια ναυτική μοίρα να αναλάβει δράση.

«Ούτε εξήντα δεν ήμασταν. Είχαμε κρυφτεί στο αμπάρι ντυμένοι σαν Άραβες και Μαλτέζοι ναυτικοί. Όταν ο καπετάνιος Ντεκατούρ έδωσε το παράγγελμα, οπλισμένοι με σπαθιά και μπαστούνια, πήραμε πίσω το πλοίο σε είκοσι λεπτά».

Μιλούσε αργά, σφίγγοντας τα δόντια από τον πόνο. Το βόλι είχε διαπεράσει το υπογάστριο, τραυματίζοντας ζωτικά όργανα. Η κατάσταση είναι κρίσιμη, ώστε δεν ξέρω αν έχει κάποια αξία να τον ταλαιπωρήσω μ' ένα χειρουργείο.

«Θα ζήσω;», με ρώτησε, «να δω την Ελλάδα ελεύθερη; Έτσι θα ελευθερωθώ και εγώ ξανά!».

Βουρκώνω όσο γράφω. Τα μάτια του μεγάλα, κατάμαυρα, φεγγοβολούσαν τη φλόγα της μάχης. Ο ιδρώτας χάραζε στο μέτωπο την πορεία του για την ελευθερία, τα λόγια του μεστά, αποτύπωναν την επιθυμία όλων των σκλάβων της Αμερικής.

«Κρυφά απέδρασα και ήρθα στην Ελλάδα, όταν έμαθα ότι οι σκλάβοι Έλληνες είχαν ξεσηκωθεί. Φοβόμουν να γυρίσω πίσω στην πατρίδα μετά το Αλγέρι. Κατατάχθηκα στο τάγμα των Φιλελλήνων. «Ένα πλήθος περιπτών ανθρώπων ήμασταν», έλεγε ο στρατηγός Νόρμαν. Ο καθένας με τη δική του στολή και εξοπλισμό, αλλά την ίδια λαχτάρα για τη μάχη και την ελευθερία. Είχαμε επιτελείο και στρατιωτική μπάντα, λειτουργούσαμε βάσει σχεδίου πάνω σε χάρτες, καταφέραμε κάποιες μικρές επιτυχίες. Στη Μάχη στο Κομπότι αναγκάσαμε τους Τούρκους να υποχωρήσουν στην Άρτα.

Βασανιζόταν από τους πόνους και από τις αναμνήσεις του. Ήταν βαριά η ήττα στο Πέτα. Σχεδόν εξήντα από τους ενενήντα αξιωματικούς σκοτώθηκαν κατά την υποχώρηση, με τον πιο άγριο τρόπο. Οι Τούρκοι εξαγριωμένοι έτρεχαν να πάρουν το κεφάλι να το κάνουν φλάμπουρο. Όσοι πιάστηκαν αιχμάλωτοι εύχονταν να είχαν σκοτωθεί. Τραυματισμένοι, ακρωτηριασμένοι μετέφεραν τα κεφάλια των σκοτωμένων συναγωνιστών τους. Κατάφερε να σωθεί. Μαζί με τον τραυματισμένο στρατηγό Νόρμαν κατέφυγε στο Μεσολόγγι.

— Γιατρέ, δεν θα τα καταφέρω, όπως ο στρατηγός!

— Θα τα καταφέρεις. Είσαι νικητής. Πάνω από τέσσερις χιλιάδες Τούρκοι σκοτώθηκαν, καταστράφηκε ο στόλος τους χωρίς καμία συμμαχική απώλεια! Ποτέ άλλοτε εδώ και πέντε χρόνια δεν έχουμε φτάσει πιο κοντά στην απελευθέρωση!

— Μακάρι να ζούσε ο Λόρδος να μοιραστεί τη χαρά αυτή, και ας ήμουν εγώ πεθαμένος. Τον θυμάμαι ντυμένο με την αστραφτερή του στολή, όμορφος

σαν Έλληνας θεός, να απαγγέλλει: «Οι σκλάβοι ξεσηκώθηκαν κι εγώ θα κάνω πίσω; Το στάχυ ξαναωρίμασε κι εγώ δεν θα θερίσω;» Εγώ, ο ασήμαντος σκλάβος, φούσκωνα από περηφάνια που ήμουν πλάι του!

— Ήσουν με τον Τζάρβις στην ταξιαρχία του;

— Εκείνος επιτελάρχης, το δεξί του χέρι... Εγώ...

Δεν μπορούσε να συνεχίσει. Οι πόνοι, μαχαιριές που τον σκότωναν αργά και βασανιστικά. Του κράτησα το χέρι για να τον ενθαρρύνω, γνωρίζοντας ότι τον αποχαιρετούσα.

Η αυριανή ημέρα προβλέπεται κουραστική. Αναμένονται τραυματίες από το Ναυαρίνο. Επίσης, πρέπει να ολοκληρώσουμε με τους Μύλλερ και Πορτ τη διανομή των προμηθειών που έφτασαν από την Αμερική με το πλοίο «Ιωάννα».

4 Νοεμβρίου

Η κατάσταση του Τζέιμς είναι σταθερά κρίσιμη. Η αιμορραγία δεν σταματά, οι πόνοι είναι αφόρητοι. Το σώμα του σπαρταρά σαν πληγωμένο ζώο. Μόλις με άκουσε, άνοιξε τα μάτια και με όση φωνή τού απέμενε με ρώτησε:

— Ο καπετάν Γιώργης είναι καλά; Έχεις νέα του;

— Ποιος;

— Ο καπετάν Γιώργης, ο Αμερικάνος;

— Όχι, δεν έχω κανένα νέο... Καλά θα 'ναι ο υποστράτηγος Ζέρβας!

— Ο Θεός να τον έχει καλά. Σαν πέθανε ο λόρδος, σε κείνον δόθηκαν τιμητικά τα προσωπικά του αντικείμενα και ανέλαβε να μας αποπληρώσει για τις υπηρεσίες μας. Ήταν τίμιος άνδρας! Ξέρεις τι μας έλεγε όταν μαζευόμασταν γύρω από τη φωτιά; «Θυμηθείτε με! Φίλοι μου, ποιος μένει εδώ για την Ελευθερία, στις ελληνικές θάλασσες, στις ελληνικές πεδιάδες, να σπάσει τις πιο άδοξες αλυσίδες, ζητώντας...»

Οι λέξεις έβγαιναν με δυσκολία, αγκομαχούσε... σαν να πλησίαζε το τέλος.
«... ζητώντας ανθρωπιά...»

Έκλεισε τα μάτια και εγώ χάιδεψα τα αιματοβαμμένα του μαλλιά. Έβγαλα τους επιδέσμους, καθάρισα την πληγή, κάθισα πλάι του για λίγο. Τα τελευταία λόγια του φίλου μου Τζάρβις με συγκλονίζουν. Ο Τζέιμς Γουίλιαμς είχε σπάσει από καιρό τις αλυσίδες, το πνεύμα του ελεύθερο διεκδικούσε την ανεξαρτησία, την ισότητα για τους σκλάβους όλου του κόσμου. Τον αποχαιρέτησα χωρίς να έχει φύγει. Φοβάμαι ότι μέχρι αύριο δεν θα τα καταφέρει.

Στις επόμενες ημέρες σχεδιάζω να μεταβώ στην Αμερική με το πλοίο «Ιωάννα», κατόπιν προτροπής της ελληνικής κυβέρνησης για τη συλλογή εράνου.

6 Νοεμβρίου

Δυστυχώς, σήμερα τα ξημερώματα ο Τζέιμς άφησε την τελευταία του πνοή. Έφυγε μόνος, όπως ήρθε από την πατρίδα. Ας αναπαυθεί ελεύθερος εν ειρήνη! Καθώς τον έπαιρναν για να τον κηδέψουν στο Άργος, θυμήθηκα τη νεαρή μαύρη σκλάβα στη Μονεμβασιά. Ήταν τέλη Ιουλίου όταν επισκέφτηκα τον διοικητή του φρουρίου. Η κοπέλα ανήκε στον ιερέα και τον διοικητή, ο οποίος της φερόταν βάνουσα, επειδή δεν μπορούσε να την πουλήσει στο σκλαβοπάζαρο στην τιμή που ήθελε. Την ελευθέρωσα για 180 γρόσια. Τόσα κοστίζει μια ανθρώπινη ζωή; Μετανιώνω που δεν την πήρα μαζί μου, να τη φέρω εδώ.

Στο πρόχειρο νοσοκομείο που έχουμε οργανώσει συρρέουν όλο και περισσότεροι τραυματίες και άποροι λόγω του πολέμου. Είναι σημαντικό να καταφέρω να πείσω το ελληνικό κοιτάτο της Αμερικής να συνδράμει οικονομικά για την ίδρυση ενός μεγαλύτερου νοσοκομείου με συσσίτιο για όλους, όπως εκείνη η απελεύθερη.

Ετοιμάζω τα πράγματά μου για την επιστροφή στην πατρίδα. Όμως το ταξίδι δεν τελειώνει. Μέχρι να κλείσουμε τα μάτια πρέπει να «ζητούμε την ανθρωπιά», για τους σκλάβους όλου του κόσμου.

Σάμουελ Χάου

Ορέστης Μικελάκης

Ο Σάμουελ Χάου, επιστρέφοντας στην Αμερική, δραστηριοποιήθηκε ενεργά για την κατάργηση της δουλείας και την ενσωμάτωση των απελεύθερων στην κοινωνία. Το σπίτι του ήταν σταθμός ενός μυστικού δικτύου καταφυγίων για τους δραπετές σκλάβους του νότου («Υπόγειος Σιδηρόδρομος»). Ίδρυσε την εφημερίδα *Daily Commonwealth*, που υποστήριζε ανοικτά την κατάργηση της δουλείας (1851-1853) και υπήρξε μέλος της Επιτροπής των Απελεύθερων Αμερικανών.

Άτιτλο

Όλοι οι άνθρωποι ζούμε σε έναν ενιαίο κόσμο αποτελούμενο από πολλούς διαφορετικούς μικρόκοσμους. Ο ενιαίος «κόσμος» ονομάζεται κοινωνία, ενώ οι επιμέρους μικρόκοσμοι αποτελούνται από τις ζωές των ανθρώπων, οι οποίες περιλαμβάνουν την οικογένεια, τους φίλους και την καθημερινή ζωή του καθενός. Σε αυτήν την κοινωνία στην οποία ζούμε και έχουμε ως στόχο κάθε μέρα να γινόμαστε καλύτεροι και να φτάνουμε όλο και ψηλότερα. Αυτό εξάλλου δεν είναι και το νόημα της ανθρώπινης ύπαρξης; Η εξέλιξη. Στη σημερινή εποχή, βασική προϋπόθεση για να εξελιχθείς και να φτάσεις ψηλά, είναι το χρήμα. Αυτό το υπέρτατο αγαθό, που κυβερνά τον κόσμο και μαγεύει τους ανθρώπους. Διότι, ως γνωστόν, αν έχεις χρήματα, μπορείς να κάνεις τα πάντα και επιπλέον είσαι κοινωνικά αποδεκτός από όλους. Όλοι έχουν να πουν μια καλή κουβέντα για σένα, όχι γιατί σε συμπαθούν ή επειδή είσαι καλός άνθρωπος, αλλά επειδή είσαι πλούσιος. Είσαι δηλαδή κάτι σαν σούπερ ήρωας! Από την άλλη πλευρά, αν δεν έχεις χρήματα, δεν μπορείς να εξελιχθείς και κατά συνέπεια δεν μπορείς να συνυπάρξεις με τους άλλους ανθρώπους. Γιατί πολύ απλά δεν μπορείς να ακολουθήσεις τη νοοτροπία με την οποία ζουν. Μια νοοτροπία με την οποία σήμερα ζει η πλειονότητα των ανθρώπων και δεν είναι άλλη από το φαινόμενο του καταναλωτισμού. Ένα φαινόμενο, το οποίο μας κάνει να θέλουμε να αγοράζουμε συνεχώς καινούργια πράγματα και να συγκρινόμαστε με τους άλλους ανθρώπους για το αν έχουμε περισσότερα ή λιγότερα, καλύτερα ή χειρότερα πράγματα από αυτούς. Ενώ, όταν κάποιο διάσημο πρόσωπο πάρει κάτι συγκεκριμένο, φορέσει για παράδειγμα μια συγκεκριμένη μάρκα ρούχων, όλοι τρέχουμε να την αγοράσουμε προκειμένου να μοιάσουμε στο πρότυπό μας, ανεξάρτητα από το αν αυτό θα μας κοστίσει μια περιουσία. Και αν η συγκεκριμένη τάση εκ πρώτης όψεως φαντάζει κάτι όμορφο, που σε γεμίζει χαρά και σε κάνει να νιώθεις

κοντά με τους άλλους επειδή έχετε τα ίδια ενδιαφέροντα, στην πραγματικότητα είναι κάτι εξαιρετικά ζημιογόνο, καθώς λειτουργείς εις βάρος των άλλων ανθρώπων και τελικά εις βάρος του ίδιου σου του εαυτού. Διότι για να μπορέσεις να κάνεις εσύ το κέφι σου, κάποιος άλλος πρέπει να δουλέψει ώρες ατέλειωτες ή ακόμη και να στερηθεί βασικές ανάγκες όπως τροφή, νερό και στέγη, πράγματα που για εσένα φαντάζουν δεδομένα.

Και κάπου εδώ λοιπόν έρχεται το μεγάλο χάσμα της σημερινής εποχής. Από τη μία ένας κόσμος που αλλάζει και εξελίσσεται συνεχώς και μέσα σε αυτόν υπάρχουν άνθρωποι που προσπαθούν να εξελιχθούν και αυτοί, πασχίζοντας καθημερινά να βγάλουν όλο και περισσότερα χρήματα, προκειμένου να φτάσουν στην κορυφή, πιστεύοντας πως έτσι θα καταφέρουν να κατακτήσουν τον κόσμο. Ενώ, στην πραγματικότητα, ζουν μια ζωή γεμάτη πλασματικούς προβληματισμούς, που τους κάνουν να αγχώνονται και να μαραζώνουν χωρίς λόγο. Και από την άλλη πλευρά, άνθρωποι που κάθε μέρα αγωνίζονται να βγάλουν τα προς το ζην και να ζήσουν μια αξιοπρεπή ζωή μαζί με τα αγαπημένα τους πρόσωπα, δίχως να σκοτίζονται για το πόσα χρήματα θα βγάλουν ή να θέλουν να αγοράζουν μεγάλα σπίτια και χλιδάτα αμάξια. Αλλά έχοντας ως σκοπό της ζωής τους τη σωματική αλλά και πνευματική καλλιέργεια, μέσα από αξίες όπως η αγάπη, η αλληλοβοήθεια, ο σεβασμός και η κατανόηση προς τους συνανθρώπους τους. Διότι πιστεύουν πως καλύτερος άνθρωπος γίνεσαι όχι με το να ανταγωνίζεσαι τον διπλανό σου αλλά με το να τον συναγωνίζεσαι.

Με βάση λοιπόν τα όσα ανέφερα, θέτω το εξής ερώτημα σε εσένα που διαβάζεις αυτό το κείμενο. Τι τύπος ανθρώπου θέλεις να είσαι και πώς θέλεις να ζήσεις τη ζωή σου; Με το να είσαι ένας ακόμη συνηθισμένος άνθρωπος που προσπαθεί να βγάλει λεφτά και να γίνει πλούσιος προκειμένου να μην τον φάνε λάχανο; Ενώ ταυτόχρονα κάνει τα πάντα για να μοιάσει στους άλλους διότι πιστεύει πως έτσι θα ζήσει μια τέλεια ζωή; Ή θα επιλέξεις να δεις τα πράγματα από άλλη οπτική γωνία; Να ψάξεις και να βρεις την ευκαιρία που θα σε διαφοροποιήσει από τους άλλους και θα σε κάνει πραγματικά αξιο

θαυμασμού. Δίχως να γίνεσαι συμμετοχος σε αυτόν τον φαύλο κύκλο του χρήματος και της εξουσίας, που αργά η γρήγορα θα σε καταστρέψει. Γιατί θα γίνεις ένας άνθρωπος χωρίς κρίση, χωρίς βούληση και προσωπικότητα. Ένας άνθρωπος που θα έχει χάσει το νόημα της ζωής. Και όταν φτάσει η ώρα να δεις πού ήσουν και πού έφτασες, θα καταλάβεις πως δεν έφτασες στην κορυφή, αλλά έπεσες στον λάκκο που ο ίδιος έσκαψες για σένα. Η απόφαση είναι καθαρά δική σου.

Φτάνοντας όμως σε αυτό το σημείο, ίσως αναρωτηθείς το εξής: Ποιο είναι το νόημα όλου αυτού και τι θέλω να πετύχω γράφοντας αυτό το κείμενο; Η απάντηση είναι ξεκάθαρη: απολύτως τίποτα! Γιατί δεν είναι τίποτα παραπάνω από μια απλή καταγραφή τω σκέψεών μου και μια παρουσίαση της δικής μου οπτικής γωνίας για ένα συγκεκριμένο θέμα. Μπορεί όλα αυτά που λέω να είναι παράλογα και να μην έχουν καμία βάση, ή μπορεί να είναι λογικά και εύστοχα και να συμφωνείς μαζί τους. Όμως αυτό δεν έχει καμία σημασία. Αυτό που έχει σημασία είναι να καταλάβεις ένα πράγμα: πως η ζωή σου είναι δική σου και θα τη ζήσεις όπως εσύ θέλεις. Χωρίς να επηρεάζεσαι από τους ανθρώπους και τις καταστάσεις γύρω σου, αλλά λειτουργώντας πάντα με τη δική σου κρίση και βούληση. Τότε θα είσαι πραγματικά ευτυχισμένος. Γιατί, όπως είπε κάποτε και ένας μεγάλος συγγραφέας, «ευτυχία δεν είναι να κάνεις πάντα αυτό που θέλεις, αλλά να θέλεις πάντα αυτό που κάνεις».

Σταύρος Στάνας

Άγγελοι

Άγγελοι...

Σαν τα λουλούδια ανθίζουν στον παράδεισο

και σαν τα αστέρια πέφτουν στη γη.

Αποστολή ιερή

που φυλούν στο χάραμα της στιγμής να πραγματώσουν.

Καρδιά αψεγάδιαστη

που στραγγίζει τα ελαττώματα της ανθρώπινης φυλής.

Νους ενάρετος

που караδοκεί τον αφανισμό της κακεντρέχειας.

Ανιδιοτελής ανθρωπιά

που ανοίγει φτερά στους αιθέρες της αθωότητας.

Στεφάνι επιχρυσωμένο

φορούν υπερασπίζοντας την άγια τιμή της αγάπης.

Ψυχή θυσιασμένη

που ελπίζει στην εξιλέωση ενός ακάθαρτου κόσμου.

Μάτια γηραιά

που αφήνουν κάτω το κορμί τους και πάνω τα αποκυήματά τους.

Αλεξίσφαιρο βλέμμα

που κύματα σκίζει και τυφώνες δαμάζει.

Μικροί θνητοί
που δεν χόρτασαν το νέκταρ μα το κώνειο της ζωής.
Ουράνια αστέρια
που όψη έχουν αναλλοίωτη και λάμψη αγέρωχη.
Άγγελοι...
Σαν τα αστέρια πέφτουν στη γη
και σαν τα λουλούδια ανθίζουν στον παράδεισο.

Νάσια Αρβανίτη

Μία τελευταία προσευχή

Χιλιάδες σκέψεις βομβάρδισαν το μυαλό μου,
χιλιάδες συναισθήματα πλημμύρισαν την καρδιά μου
μα τα χείλη μου δεν μπορούν να αρθρώσουν ούτε μια λέξη.
Πώς έγινε έτσι ο κόσμος;
Φτώχεια, πείνα, πόλεμοι...
Μα τα δεινά δεν σταματούν εκεί...
Χιλιάδες άνθρωποι πεθαίνουν από μια αρρώστια...
Πόσες μάνες κλάψανε τα παιδιά τους!
Πόσες νέες αποχαιρέτησαν τον σύντροφό τους!
Πόσες γενιές ακόμα θα καθούν!
Και κάπου εκεί,
χαμένοι μέσα στην απελπισία,
ψάχνουμε όλοι για βοήθεια...
Πολλοί ακούνε τους γιατρούς,
μα εγώ
παρακαλώ τον Θεό να μας βοηθήσει...

Γιατί Αυτόν καμία δύναμη δεν τον ξεπερνά...
Κοιτάζοντας προς τον ουρανό,
με μάτια δακρυσμένα
ικετεύω τον Θεό για λίγη ελεημοσύνη...
Συγχώρα μας, Θεέ μου
για ό,τι κακό έχουμε πράξει...
Συγχώρα μας και πότισέ μας αγάπη και συμπόνια...
Και ίσως τότε Θεέ μου
νικήσουμε και τούτη την αρρώστια.

Τόνια Μαλογιάννη

Αγάπη

Ανθρώπινες σχέσεις.

Φίλοι, φίλες, εραστές, οικογένεια.

Όλα είναι σχέσεις, σύνδεση, επικοινωνία.

Πόσους ανθρώπους έχεις όμως δίπλα σου;

Ποιος θα χαρεί με τη χαρά σου και ποιος θα λυπηθεί μαζί σου;

Έχεις αγάπη στη ζωή σου και αν ναι πόσο μακριά βρίσκεται;

Εκτίμησέ την, εμένα η Αγάπη μου είναι μίλια μακριά,
και μου λείπει κάθε μέρα!

Δημήτρης Ράντζα

Αιτιακή λειτουργία σύμπαντος

Δεν είναι πάντοτε
η Ερμηνεία
η απάντηση που ψάχνουμε.

Ούτε μας καλύπτουν απόλυτα
ένα-δυο διότι.

Όλα γίνονται. —
Όλα συμβαίνουν.—

Πόση σημασία έχει το θνητό γιατί;
Θα το βρεις,
αν πραγματικά αυτό που θέλεις
είναι να το βρεις.

Ίσως το σύμπαν μοιάζει με το μισό ποτήρι
δεν πήρε από εμάς τους αγαπημένους νέους
θα τους έπαιρνε νωρίτερα,
αν δεν ήταν η αγάπη μας γι' αυτούς
η Παράταση.

Μια διαφορετική χρονιά...

27-02-2020. Το πρώτο επιβεβαιωμένο κρούσμα κορωνοϊού στην Ελλάδα.

Όλα ξεκίνησαν τον Ιανουάριο του 2020. Στη πραγματικότητα, ίσως και λίγο νωρίτερα. Την παραμονή Πρωτοχρονιάς, εκείνη τη στιγμή, τα λίγα λεπτά που συλλογίζεσαι στιγμές από ένα ακόμα έτος που έκανε τη διαδρομή του και ήρθε η ώρα να δώσει τη σκυτάλη στο επόμενο. Αποχαιρετάς τον χρόνο που φεύγει, ευχόσουν να τελειώσει γρήγορα, ίσως γιατί σε πίκρανε, σου «χάρισε» πολλές δοκιμασίες, που δεν άντεχες να φέρεις εις πέρας, σου στέρησε αγαπημένα πρόσωπα, αλλά σου έμαθε και πώς να αντιμετωπίζεις ζόρικες καταστάσεις, να χαίρεσαι την κάθε στιγμή της ζωής, να σκέφτεσαι θετικά και να υπενθυμίζεις στον εαυτό σου πως «όλα θα γίνουν, όλα περνάνε, αρκεί να είμαστε καλά». Αυτή η τελευταία φράση, πιο επίκαιρη από ποτέ, ήρθε να καθορίσει το νέο έτος, να σε κάνει να αναθεωρήσεις κάποια πράγματα, να εκτιμήσεις πρόσωπα, καταστάσεις, πράγματα δεδομένα, ακόμη και την ίδια την καθημερινότητα, αλλά και το πολύτιμο δώρο που σου δόθηκε αφιλοκερδώς, την ίδια τη ζωή. Μόνο που τη στιγμή που ευχόσουν υγεία και χαμόγελα για το νέο έτος, δεν είχες ιδέα πόσο σημαντική θα ήταν η ευχή αυτή για όλο τον κόσμο...

Πρωτόγνωρες καταστάσεις, γεγονότα που έχουμε διαβάσει μόνο σε βιβλία ιστορίας και μας φαίνονται τόσο μακρινά, ήρθαν να μας κάνουν πρωταγωνιστές μιας ακόμη ιστορίας που ξεκίνησε να γράφεται το 2020 και έμελλε να τη βιώσουμε όλοι μας στο έπακρο. «Εμφάνιση ενός νέου ιού στην Κίνα. Η εμφάνιση κρουσμάτων πνευμονίας αγνώστου προελεύσεως στην πόλη Ουχάν σήμανε συναγερμό στον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας. Μέσα σε λίγες μέρες, οι κινεζικές αρχές κατέληξαν στον εντοπισμό ενός νέου ιού, τύπου κορώνας. Ο κορωνοϊός άρχισε να εξαπλώνεται με τρομακτικά γρήγορους ρυθμούς και

ο πρώτος θάνατος είναι γεγονός. Καταστήματα κλείνουν, διακόπτονται δρομολόγια, ματαιώνονται εκδηλώσεις, ολόκληρες πόλεις τίθενται σε καθεστώς καραντίνας. Ο κορωνοϊός φτάνει και στην Ευρώπη».

Ξημέρωσε η 13η του Μαρτίου, ημέρα Παρασκευή. Η Χαρά ετοιμάστηκε για τη δουλειά της, όπως έκανε κάθε μέρα. Όμως εκείνη την ημέρα ένιωσε μια συνεχή ανησυχία, όχι έντονη, αλλά συνεχή. Μια ανεξήγητη δυσφορία. Λες και το διαισθανόταν ότι έρχονται δύσκολες μέρες... Το ένστικτό της δεν την πρόδωσε, ούτε αυτήν τη φορά. Είχε μάθει να το ακούει ευλαβικά, γιατί με αυτό τον τρόπο προετοιμάζε τον εαυτό της για καταστάσεις με τις οποίες θα ερχόταν αντιμέτωπη. «Τα κρούσματα του κορωνοϊού στην Ελλάδα ανερχονται στα 190. Λαμβάνονται έκτακτα μέτρα αντιμετώπισης της κατάστασης. Κλείνουν σχολεία και πανεπιστήμια, θέατρα, κινηματογράφοι, εμπορικά κέντρα, καφετέριες και εστιατόρια. Οι δημόσιες υπηρεσίες λειτουργούν με προσωπικό ασφαλείας και εξυπηρετούν μόνο κατεπείγοντα ζητήματα. Περιορίζονται οι μετακινήσεις και οι συναθροίσεις. Ξεκινάει η καμπάνια “Μένουμε σπίτι”, προκειμένου να προστατέψουμε άτομα μεγαλύτερης ηλικίας και ευπαθείς ομάδες».

Ένας πανικός άρχισε να εξαπλώνεται σε ολόκληρο τον κόσμο, στα σούπερ μάρκετ να εκτυλίσσονται σκηνές πρωτόγνωρες και πρωτόγονες, άνθρωποι να τρέχουν στους διαδρόμους προκειμένου να προλάβουν να πάρουν όσο το δυνατόν περισσότερα απολυμαντικά, αντισηπτικά και τρόφιμα μακράς διάρκειας, χωρίς να υπολογίζουν τους συνανθρώπους τους, ελλείψεις σε μάσκες και γάντια και οι ανθρώπινες αποστάσεις μέσα σε ένα κλίμα καχυποψίας να έχουν εδραιωθεί για τα καλά.

Εκείνο το βράδυ ήταν διαφορετικό για όλους. Ατελείωτες σκέψεις και συζητήσεις πίσω από κλειστές πόρτες με ανθρώπους που αγωνιούν για το μέλλον. Η Χαρά είχε επηρεαστεί πολύ και δεν το έκρυβε. Παρέμενε όμως με το χαμόγελο. Όλα θα πήγαιναν καλά. Μέσα σε όλες τις σκέψεις που έκανε εκείνο το βράδυ, ήρθαν στο μυαλό της οι γονείς της, οι φίλες της, το αγόρι της, η καθημερινότητά της που θα άλλαζε... Με το αγόρι της μιλούσαν μέχρι αργά

με μηνύματα και εκείνη κάποια στιγμή δάκρυσε. Ασουναίσθητα. Της έλειπε, αν και τον είχε δει μόλις πριν μία μέρα. Ίσως γιατί ήξερε ότι έρχονταν ζόρικες μέρες και θα της έλειπε περισσότερο από ποτέ.

Έναν μήνα αργότερα... «Ξέρεις τι είναι αυτό που μου λείπει περισσότερο;», είπε η Χαρά, κοιτάζοντας με μια ηρεμία τον έναστρο ουρανό και νιώθοντας ασφάλεια μέσα στην αγκαλιά του Νίκου. «Να μη χρειάζεται να σκεφτώ πριν τρέξω να αγκαλιάσω τον παππού μου και την καλύτερή μου φίλη, να μη διστάζω να σφίξω το χέρι ενός ανθρώπου που γνωρίζω για πρώτη φορά, αλλά αντιθέτως να πρέπει να αρκεστώ σε ένα χαμόγελο, να μη φοβάμαι να σε φιλήσω μέχρι να σταματήσει η αναπνοή μας για λίγα δευτερόλεπτα, να μη χρειάζεται να λέω “καλημέρα” στους γονείς μου μέσα από μια κάμερα επειδή δεν μπορώ να βρίσκομαι μαζί τους».

«Είναι δύσκολο, το ξέρω, σκέψου όμως ότι καθετί που συμβαίνει στη ζωή, ευχάριστο ή δυσάρεστο, εύκολο ή δύσκολο, μας μαθαίνει και από κάτι. Τίποτα και κανείς δεν είναι δεδομένα. Αυτό ήρθε να μας μάθει η εμπειρία αυτή. Όμως ό,τι και εάν συμβαίνει, εμείς πρέπει να αντιμετωπίζουμε τη ζωή με χαμόγελο και αισιοδοξία και να σκεφτόμαστε θετικά», ακούστηκαν ήρεμα τα λόγια του Νίκου και στο πρόσωπο της Χαράς είχε σχηματιστεί ένα χαμόγελο, αληθινό, γεμάτο ελπίδα και αισιοδοξία για το μέλλον.

Κωνσταντίνα Μοσχοπούλου

Ο καναπές

Ο Γκάβιν Γουόρτον επέστρεφε αργά στο σπίτι του από επαγγελματικό ταξίδι, γύρω στις 11:30 το βράδυ. Το ασανσέρ είχε χαλάσει, οπότε έπρεπε να ανέβει με τα πόδια στο ρετιρέ της πενταώροφης πολυκατοικίας, ενώ κρατούσε την τσάντα και τη βαλίτσα του. Όλα στραβά πρέπει να μου πάνε σήμερα; Έκανα ένα τελείως άκαρπο επαγγελματικό ταξίδι. Ευτυχώς, έληξε μια μέρα νωρίτερα. Το μετρό είχε απεργία και ήρθα από το αεροδρόμιο με λεωφορείο. Βράχκηκα από τη βροχή (σαν βλάκας, δεν είχα ομπρέλα) και τώρα το κερασάκι στην τούρτα: πρέπει να ανέβω πέντε ορόφους μέχρι το διαμέρισμά μου. Απλά δεν αντέχω άλλο! σκέφτηκε ανεβάζοντας βαριεστημένα τις σκάλες.

Φτάνοντας έξω από το διαμέρισμα, το κλειδί για κάποιον λόγο δεν έμπαινε στην πόρτα. Ποιος θα μπορούσε όμως να είναι μέσα; Τους τελευταίους μήνες, μετά τον δύσκολο χωρισμό του με τον Όρσον, έμενε μόνος. «Τώρα, δηλαδή, θα χρειαστώ και κλειδαρά;» φώναξε θυμωμένος. Το κινητό του είχε κλείσει από μπαταρία όμως και δεν μπορούσε να καλέσει κλειδαρά. Κάποιος μου κάνει πλάκα, σκέφτηκε. Πέταξε την τσάντα του στο πάτωμα και άρχισε να κλοτσάει με μανία μία την πόρτα και μία τη βαλίτσα. Στο τέλος δεν άντεξε, κάθισε στο πάτωμα και δάκρυα πλημμύρισαν τα μάτια του.

Εκείνη τη στιγμή, άκουσε βήματα μέσα από το διαμέρισμα και φυσικά νόμιζε ότι τρελάθηκε. Ξαφνικά είδε την πόρτα να ανοίγει. Ήταν ένας νεαρός άνδρας, όχι πάνω από 28. Είχε καστανόξανθα μαλλιά και ήταν μαυρισμένος. Φορούσε λαχανί παντελόνι και λευκό πουκάμισο και ήταν πιο ελκυστικός από ποτέ, όπως διαπίστωσε ο Γκάβιν. Δεν ήταν άλλος από τον Όρσον.

— Καλά, τι κάνεις εσύ στο σπίτι μου;

— Εσύ τι κάνεις εκεί κάτω πεσμένος. Κλαις;

- Δεν σε αφορά! Τι δουλειά έχεις στο σπίτι μου;
- Ήταν και δικό μου σπίτι μέχρι και πριν από δυο-τρεις μήνες, που με πέταξες έξω, ξέρεις. Κάποια πράγματα ήρθα να πάρω, δεν θα σε ενοχλήσω.
- Βρήκες την ώρα. Τώρα που είμαι κουρασμένος και εξαντλημένος.
- Νόμιζα πως δεν θα επέστρεφες από τη Γλασκόβη πριν την Τρίτη.
- Αυτό μη μου το θυμίζεις καλύτερα. Τέλος πάντων. Κάνε ό,τι θες. Το μόνο που θέλω είναι να ξαπλώσω στον καναπέ μου.
- Ε, ναι, σωστά. Ποιον καναπέ;
- Τι εννοείς;
- Πού πήγε αλήθεια ο καναπές;
- Πάλι σουρωμένος είσαι;
- Όχι, ανόητε. Δες, ο καναπές δεν είναι μέσα.

Με αργά βήματα και χωρίς να δίνει ιδιαίτερη σημασία στα λεγόμενα του Όρσον, μπαίνει στο σαλόνι του. Ήταν ένας ζεστός μικρός χώρος. Αυτό που σου τραβούσε την προσοχή αμέσως μόλις έμπαινες, ήταν η τεράστια βιβλιοθήκη στο βάθος και ο επιβλητικός πολυέλαιος.

Ο Όρσον είχε δίκιο. Ο καναπές είχε κάνει φτερά. Κρύος ιδρώτας έλουσε τον Έρικ ο οποίος είχε αρχίσει να πανικοβάλλεται και ένιωθε την καρδιά του έτοιμη να σπάσει από τα νεύρα όχι για το θράσος του Όρσον να μπει έτσι μέσα στο σπίτι (έπρεπε να είχε αλλάξει κλειδαριά εδώ και μήνες) αλλά από το ανεξήγητο της κατάστασης. Πού είχε πάει ο καναπές του; Ο ωραίος χειροποίητος καναπές του είχε χαθεί. Ήταν ένας πανάκριβος John Sankey τον οποίο ακόμη ξεχρώνε. Τον αγαπούσε γιατί ήταν μωβ και συνδύαζε το κλασικό με το μοντέρνο όπως ακριβώς και το σπίτι του. Μοναδικός σχεδιασμός. Πέρα όμως από το ότι ακόμη πλήρωνε τις δόσεις, δεν είχε προλάβει και να τον χαρεί. Το σπίτι δεν έδειχνε να είχε παραβιαστεί ούτε έλειπαν άλλα πράγματα. Το μυαλό του πήγε στον Όρσον.

— Είμαι έξαλλος. Πού πήγες τον καναπέ μου; άρχισε να φωνάζει μπαίνοντας στο δωμάτιο όπου ο Όρσον έκλεινε τη βαλίτσα του.

— Τι εννοείς;

— Είμαι σίγουρος πως εσύ έχεις βάλει το χέρι σου σε αυτό, φώναξε ο Γκάβιν, ο οποίος με δυσκολία κρατιόταν να μην του ορμήσει.

— Είσαι τρελός; Μετά από πέντε χρόνια σχέσης περίμενα να με ήξερες λίγο καλύτερα, είπε ο Όρσον με ενοχλητικά ήρεμο τόνο.

— Εσύ είσαι αυτός που δεν έχει λεφτά ποτέ. Και τώρα που έπιασες δικό σου σπίτι, είχες πολλά έξοδα. Πες μου την αλήθεια. Τα καινούργια σου έπιπλα τα αγόρασες με τα χρήματα που έβγαλες από τον καναπέ μου;

— Είσαι παρανοϊκός. Φεύγω, είπε ο Όρσον και κατευθύνθηκε προς την πόρτα.

— Δεν έχεις να πας πουθενά, του φώναξε ο Γκάβιν και τον έσπρωξε με manía, με αποτέλεσμα εκείνος να πέσει σχεδόν κάτω.

— Σε λυπάμαι, του είπε και έφυγε χτυπώντας απότομα την πόρτα πίσω του.

Λίγα λεπτά αργότερα και ενώ ο Γκάβιν προσπαθούσε μάταια να ηρεμήσει, χτύπησε το κινητό του. Φυσικά, ήταν ο Όρσον. Η φωνή του ήταν διαφορετική, σαν παιδάκι που είχε κάνει αταξία και λυπόταν, όχι για την πράξη του, αλλά επειδή το είχαν πιάσει:

— Τι θες; του λέει απότομα ο Γκάβιν.

— Δεν είχα καμία σχέση με τον καναπέ. Δεν ξέρω πού βρίσκεται.

— Καλά. Έχεις κάτι άλλο να μου πεις;

— Ναι. Με αφορμή αυτό, θέλω να σου πω κάτι άλλο. Δύο χρόνια πριν, και ενώ εσύ είχες χάσει τη δουλειά σου και αντιμετωπίζαμε πολλά οικονομικά προβλήματα, αναγκάστηκα να πουλήσω τον βαφτιστικό σου σταυρό και το ρολόι που σου είχε κάνει δώρο η μητέρα σου στην αποφοίτησή σου. Ούτως ή άλλως, ποτέ δεν τα φορούσες. Τότε όμως. Όχι τώρα. Σ' το τονίζω. Συγγνώμη. Με τον

καναπέ δεν έχω καμία σχέση. Σου το ορκίζομαι.

— Αντίο, Όρσον, του λέει και του το κλείνει.

Δεν μπορούσε να πιστέψει πως ο άνθρωπος που εμπιστευόταν περισσότερο απ' όλους τον είχε προδώσει έτσι. Το σκεφτόταν όλο το βράδυ στριφογυρίζοντας στο κρεβάτι του, μη μπορώντας να κοιμηθεί.

Το επόμενο βράδυ, γύρισε στο σπίτι ακόμη πιο κουρασμένος και ταλαιπωρημένος και με χειρότερη διάθεση από ποτέ. Μπαίνοντας και αναμένοντας ένα άδειο σαλόνι, προς τέραστία έκπληξή του βλέπει τον καναπέ στη θέση του.

Έχω τρελαθεί τελείως, διαπίστωσε με τρόπο.

Στο τραπεζάκι υπήρχε ένα σημείωμα:

Αγάπη μου, έστειλα τον καναπέ σου για καθαρισμό. Δεν γινόταν ένα τέτοιο κομμάτι να έχει λεκέδες από κρασί πάνω του. Όπως σου υποσχέθηκα, είναι πίσω στη θέση του πριν ακόμη γυρίσεις από το ταξίδι σου.

Φιλιά,

Η μαμά σου

Διαβάζοντας το σημείωμα, άρχισε να γελάει δυνατά, σχεδόν υστερικά με την κατάσταση. Μάλλον θέλουν όλοι τους να με τρελάνουν. Λες και δεν μπορώ να το κάνω και μόνος μου, σκέφτηκε και πήγε να κάνει ένα καυτό ντους. Την επόμενη ημέρα άλλαξε την κλειδαριά. Δεν σκόπευε να δώσει τα κλειδιά σε κανέναν, ούτε στη μητέρα του.

Νεφέλη Μπαντελά

Ε

Είναι τα μουδιασμένα πέλματα που αργοσέρονται μετά την κάτισχνη ανατολή, την οιονεί ελπίδα στην αφίσσα της πραγματικότητας που φτύνει με στόμφο τις άγουρες ώρες. Νοερό περπάτημα σε μια ανεπιθύμητη κι ακατανόητα σκληρή κρούστα της καθημερινής αβυσσαλέας προόδου, ενός όντος με επιλογές να τείνουν στο άπειρο και πράξεις να παρατείνουν τη διάρκεια ενός κακέκτυπου μηρυκαστικού μικρόκοσμου με διακοσμητή της γήινες ευθύνες, τις ευθύβουλες ροές της απελπιστικής πίεσης σαν κάλυμμα του χρόνου, σαν κάλυπτρο της χρονικότητας και της γραμμικότητας εν γένει. Συλλαβές ζωής αραδιάζονται, λερωμένα χαλιά, καθώς στην ανυποταξία διστάζω να καθυποταχτώ και να παραδοθώ και να φουσήξω αυτό που φέρω, με τη μύχια κατάληψη της ασυνάρτητης προσπάθειας για το άγγιγμα του κέντρου. Κέντρο όπως καινότητα ή κενότητα. Μα η διαφορά έγκειται άραγε σε κάτι τόσο μικρό όπως το σφηνωμένο ε και τη μεταμόρφωσή του σε ζευγάρι ομοεθνών φωνηέντων καταλήγοντας στην ίδια κραυγή; Ε! Έτοιμος να εμψυχήσω αυτό το ε στις ακτίδες που λούζουν εκ νέου το ατημέλητο εγώ μου, στα σπαθιά της δικής μου ανατολής –μόνο να γρατζουνάνε ξέρουν, μη νομίζετε– στις έκκεντρες τροχιές ενός ντετερμινιστικού συμπαντικού πιπεριού που καίει μόνο αν το πιστέψεις.

Φυτεύω τις λέξεις ως σπόρους του ακαθόριστου στο χώμα του νεοφλοίου και παίρνω βλαστάρια, κορμούς, παραπεταμένα νοητικά σκουπίδια, άνθη, μυρωδιές ορισμών· συγκεχυμένα όλα σε συνονθυλεύματα κρίσεων έλλογης συνειδητότητας ή παρανοϊκής λογικής και συνεχίζω το αργόσυρτο βήμα. Κάθε πάτημα και έκκριση χημικής ουσίας, κάθε μέτρο και σκίρτημα, κάθε αλλαγή πεζοδρομίου και μαεστρική συναστρία της διαλεκτικής συνοχής του ακατανόητου. Κι όπως εισχωρώ μαζί του στο πέπλο της έλλειψης εξηγήσεων, παραληρεί

εκείνο το ε —να το αφήσω δεν θέλω— ξυπνάει καφκικά φυλαχτά ζητώντας την προσοχή μου, σαν να μην ξέρει ότι πλέον δεν υφίσταται και δεν ανασαίνω οξυγονωμένο άζωτο αλλά κβαντικό αν στο διηγεκές του ασυνεχούς. Αν, όπως φωνές που δεν ακούγονται, και ε μανάδων στα ταξικά γουρούνια και ε πατεράδων στους εταιρικούς λύκους, και βάλσαμο αυτό το ε, και ε όπως ενέργεια γιατί από ύλη πήξαμε. Άσκοπα ανάβω ερωτηματικά όπως από πού ξεκινάει ή αν ξεκινάει από κάπου εντέλει η ενότητα των χορδών που τεμνόμαστε, τα δεσμά της συνύπαρξής μας, οι δακρυϊκοί αδένες μας, η καρδιακή μας συγχορδία. Αποκρυστάλλωση σε παιχνίδι ομηρικό από πρόβα κομπάρσων.

Τουλάχιστον είμαι —σε ακαθόριστο ποσοστό— ο εξερευνητής μιας πιθανότητας, μιας ονειρικής διάστασης του συνειδητού ωχαδερφισμού μου. Και προασπίζω εκείνες τις ύψιστες τάσεις μες στο στήθος μου, τον πλανήτη που περικλείω στις λακούβες της πλάτης μου και μια μειοψηφία μαγνητισμένη από το ε της συνειδησιακής επανάστασης. Οργανώνω δίκες με μονολόγους, κατακρίνοντας τη σιχαμερή αλληλουχία των δομικών πεπατημένων και των κομφορμιστικών κοινωνικών προτύπων. Κοίτα ποιος μιλάει! Γελάω με τον επαναστάτη του ύπνου και της ευκολίας, κρώζοντας χαχανητά καρακάξας.

Και μετά παρακολουθώ από κοντά τα πρώτα ψήγματα ζέστης της ημέρας που έρχεται, για να υπενθυμίσει την αοριστία της. Είναι σαν απαλές απομακρυσμένες φλόγες, κάτοικοι μιας συνοικίας φτωχών και απέλπιδων, συνοφρυωμένων προσώπων και παρατεταμένης κακουχίας. Απλώνονται ολόγυρα αγγίζοντας επιφανειακά πέπλα ανθρώπων και αντικειμένων. Υπάρχει περίπτωση ο πυρήνας να είναι ποτέ εμπύρετος; (Συ)ζητάω αφορμές συμπερασμάτων ή απλά επαναλαμβάνομαι ή υπόκειμαι σε κορεσμό όσον αφορά όλα εκείνα που οι λέξεις είναι αδύναμες να δημιουργήσουν συνοχή. Οι λέξεις υπάρχουν σε άλλο κόσμο από τα κέντρα και δεν μπορούν να σηκώσουν το βάρος αυτού που θέλω να περιγράψω, η γλώσσα είναι φάντασμα, τα γλωσσικά δημιουργήματα κατακρατούνται σε φυλακές, και αυτό που ψελλίζω ή σχηματίζω με τα χείλη μου είναι μια ελευθερία ή μια ψηλάφηση ενός ε που δεν θέλει να είναι λέξη. Φρενάρει τη μετατροπή του σε λέξη υπό τον φόβο των καλοσχηματισμένων καλουπιών

με τις ακολουθίες των συμφώνων και τους τόνους. Ε. Μέχρι εκεί. Και οι τελείες το πνίγουν. ε. Και οι κατευθύνσεις το πληγώνουν οδηγώντας το σε πολλαπλές διαιρέσεις. Και διαιρείται ξεχνώντας το αρχέτυπο που (το) κουβαλάει. Και κάπου στο βάθος του, το ε απογυμνώνεται και διχάζεται και αναιρεί το ίδιο του το ε και απορρίπτει τα όποια φίλτρα και μαστίζεται από αντίπαλες δυνάμεις και διχοτομείται σε μόρια και άτομα που δεν έχουν ακόμη παρατηρηθεί από κανέναν ειδήμονα δήμιο της μαγικής φύσης. Αν μπορεί να είναι κάτι αυτό το ε, στη σχεδόν διάφανη και ασύλληπτη μορφή του, είναι ένα σημάδι που δείχνει προς ένα ακαθόριστο και αδειανό άγνωστο, τόσο αγεφύρωτο και άστατο ώστε ταυτόχρονα να μην είναι σημάδι αλλά ομίχλη ενός πουθενά, ενός ποτέ, που χορεύει στους ώμους μου. Και στρέφω το κεφάλι και νιώθω τα βήματα μιας χρονογραφίας του τίποτα να μου αφήνει στίγματα ληστρικά, να μου δηλώνει ρητά την απόδειξη όλων όσα τόλμησα να προσεγγίσω ή να κρυφακούσω ή απλά να νιώσω, με τη δόνηση του σύμπαντος να πάλλεται μέσα στην κατακόκκινη καρδιά μου.

Θεόφιλος Χατζηαριστεράς

Έτος 1692

«Ησυχία! Ησυχία στο κοινό!»

Η δυνατή κραυγή του δικαστή τράβηξε την Αμπιγκέιλ απ' το γλυκό ονειροπόλημα στο οποίο είχε καταφύγει. Πολεμώντας κατά της αδυναμίας του κορμιού της, σήκωσε τα αλυσοδεμένα χέρια της και τα άφησε απαλά επάνω στο ξύλινο διαχωριστικό μπροστά της. Αμέσως ένωσε το βάρος των ασάλινων χειροπέδων της να μοιράζεται μεταξύ της ίδιας και του κάγκελου της προσωρινής φυλακής της. Όχι για πολύ όμως. Ένας μαυροντυμένος άντρας παρατηρεί τις κινήσεις της και γρήγορα σπρώχνει τα χέρια της πίσω στο κενό. Η γυναίκα σκύβει παρασυρόμενη απ' το μέταλλο, οι υποσιτισμένοι μύες της δεν μπορούν να σταματήσουν την πτώση της.

«Κυρία Ντέιβις, είστε σίγουρη ότι είδατε αυτήν τη γυναίκα να κοιτά το σπίτι των Μπλέικ;», μίλησε πάλι ο δικαστής, διορθώνοντας τη σκονισμένη περούκα του. Η κυρία Ντέιβις στεκόταν μπροστά του, στο βάθρο, και ήταν πιο ήρεμη απ' όλους στην αίθουσα.

«Ναι», είπε με παγερή σιγουριά, «Ναι, είμαι σίγουρη. Και υπάρχει και κάτι ακόμα που πρέπει να ξέρετε».

«Σας ακούμε», συνέχισε ο βοηθός του εντιμότατου. Η δική του περούκα ήταν ακόμη πιο ατημέλητη, αν και πολύ πιο κοντή.

«Έχει... έχει κρύψει ένα φίλτρο στην αυλή του σπιτιού της. Λέει το αγόρασε από κάποιον γιατρό στον δρόμο για την πόλη, αλλά, εντιμότατε, ρώτησα τον άντρα μου, επίσης θεραπευτή, και δεν το έχει ακούσει ποτέ. Κι όμως, εγώ η ίδια είδα τα αποτελέσματά του. Είναι μαγεία σας λέω, μαγεία!»

Η τελευταία λέξη προκάλεσε και άλλη οκλαγωγία στην αίθουσα του δικαστηρίου. Ο δικαστής χτύπησε το σφυρί του τρεις φορές και αυτήν τη φορά το κοινό υπάκουσε.

«Φέρτε μπροστά την κατηγορούμενη», η Αμπιγκέλ άκουσε την εξουσία να προστάζει. Ένωσε ένα γεροδεμένο χέρι να αρπάζει το αδύναμο μπράτσο της και να τη σέρνει στο κέντρο του «χώρου αγόρευσης».

«Αρνείστε τις κατηγορίες, Αμπιγκέλ Μπιγκς;»

Την πρώτη φορά που η γυναίκα προσπάθησε να απαντήσει, δεν παράχθηκε ήχος. Η τρίτη ήταν που έκανε την απάντησή της γνωστή στους αντιπάλους της: «Τις αρνούμαι».

Η βοή επέστρεψε στο ακροατήριο. «Ψεύτρα!», «Μάγισσα!», «Πόρνη του Μπιέλζαμπαμπ!» ήταν μερικοί από τους θαυμαστούς και πολύχρωμους χαρακτηρισμούς που της προσκόμισαν οι συμπολίτες της.

Ο δικαστής ξαναχτύπησε το σφυρί.

«Αμπιγκέλ. Έχουμε στοιχεία για την ενοχή σου. Η ομολογία μόνο ίσως σε σώσει απ' την οργή του Κυρίου».

Αυτήν τη φορά η Αμπιγκέλ δεν μίλησε. Δεν θα έτρεφε την προκατάληψη και το νεοδημιουργημένο μίσος εναντίον της κάνοντας γνωστές τις σκέψεις της στο θέμα. Όμως, η σιγή της φαίνεται να εκνεύρισε το δικαστήριο ακόμα περισσότερο.

«Οι πράξεις σου είναι καταδικαστέες. Ή είσαι εσύ η μάγισσα που μαστίζει την πόλη μας ή βρίσκεσαι υπό την επήρεια ενός απ' τα ξόρκια της». Σε αυτό το σημείο ο δικαστής έγνεψε σε έναν υπηρέτη· δικό του, και όχι του νόμου. «Μη φοβού, θα σε βοηθήσουμε να μιλήσεις. Η αλήθεια θα βγει πάση θυσία».

Ο υπηρέτης πρακτικά την έσυρε έξω από το κτίριο. Το φως του ήλιου, ακόμα και εξασθενημένο από τη συννεφιά, πόνεσε τα άυπνα μάτια της. Δεν άργησαν να ξαναβυθιστούν στο σκοτάδι, αφού η φυλακή απείχε το πολύ είκοσι μέτρα.

Η μυρωδιά του ιδρώτα και της μούχλας αναμειγμένη με αυτή του αίματος ήταν η πρώτη που χτύπησε τα ρουθούνια της γυναίκας. Η αναγούλα κυρίευσε τις αισθήσεις της. Ανοιγόκλεισε τα μάτια της, θέλοντας να διώξει τον τρόπο που ζούσε, αλλά το μόνο που κατάφερε ήταν να φέρει δάκρυα στα μάγουλά της. Περίεργο, νόμιζε ότι είχε ήδη στερέψει από δαύτα.

Οι κραυγές πόνου, αντρών και γυναικών, μεταμορφώνονταν σε ένα διαπεραστικό βουητό στο κεφάλι της. Με δυσκολία έκλεισε τα αυτιά της με τις άκρες των δαχτύλων της. Οι χειροπέδες πίεζαν τον λαιμό της για να φτάσουν τα χέρια της στο σημείο που ήθελε. Καλύτερα, άλλο ένα πράγμα για να αποσπά τον νου της.

Δεν κατάλαβε πότε την έδεσαν στη μηχανή. Το σώμα της είχε σχεδόν παραλύσει μέχρι τη στιγμή που τα καρφιά άρχισαν να τρυπούν τις γάμπες της. Η κραυγή της χάθηκε στην οχλαγωγία.

Και όμως, μία φωνή ξεχώρισε απ' τις άλλες. «Ομολογώ, ομολογώ!», έλεγε, και η Αμπιγκέλ ήταν σίγουρη πως άνηκε σε κάποιον γνωστό.

Σύντομα τα καρφιά του δικού της βασανιστηρίου θα έπιαναν κόκκαλο. Μία σκέψη πέρασε σαν αστραπή απ' το μυαλό της. «Θα μιλήσω», τσίριξε με όλη τη δύναμη που της είχε απομείνει. Ο βασανιστής της άφησε ελεύθερο τον μοχλό με τον οποίο έλεγε τη μηχανή. Αμέσως η γυναίκα ένιωσε το σώμα της να χαλαρώνει. «Δεν είμαι μάγισσα», συνέχισε ξέροντας ότι αν έλεγε οτιδήποτε άλλο θα υπέγραφε την καταδίκη της, «αλλά ξέρω ποια είμαι».

Μη χάνοντας λεπτό, ο άντρας έβγαλε τη γυναίκα από τη μηχανή και, αφού την αλυσόδεσε, την παρέδωσε πίσω στον υπηρέτη του δικαστή. Περνώντας απ' το διπλανό κελί, η Αμπιγκέλ πρόσεξε άλλη μία φυλακισμένη να ετοιμάζεται για την αίθουσα του δικαστηρίου. Και τότε θυμήθηκε το όνομα της ιδιοκτήτριας της φωνής: Τζένη Χόπκινς. Έτσι ονομαζόταν και ήταν αυτή ακριβώς η φυλακισμένη.

Λίγα λεπτά χώριζαν τις αφίξεις των δύο γυναικών στην αίθουσα του δικαστηρίου. Η Αμπιγκέλ παρακάλεσε τον συνοδό της να κάνει πιο γρήγορα.

«Δεν θέλω να ακούσει η μάγισσα την κατηγορία μου», δικαιολόγησε την επιθυμία της.

Τώρα βρισκόταν και πάλι κάτω απ' τα εκθρικά μάτια των συμπολιτών της.

«Δεν είμαι μάγισσα. Ορκίζομαι στον Θεό», ήξερε ότι αυτή η επίκληση θα άφηνε θετικό αντίκτυπο, «όμως ούτε αρνούμαι τις πράξεις μου. Όλες οι κατηγορίες ήταν σωστές, όμως δεν φταίω εγώ».

«Τι θες να πεις, Αμπιγκέλ;», ρώτησε ο βοηθός του εντιμότατου.

«Βρισκόμουν υπό την επήρεια ενός ξορκιού. Τοποθετημένου από την Τζένη Χόπκινς!»

Ψίθυροι ακούστηκαν για άλλη μία φορά. Όλοι γνώριζαν γι' αυτήν τη γυναίκα που φυλακίσθηκε μόλις μία μέρα πριν την κατηγορούμενη.

«Είστε σίγου-», η ερώτηση του δικαστή κόπηκε στα δύο όταν ένας ακόμα άντρας έσυρε στην αίθουσα την κυρία Χόπκινς.

«Βρήκαμε τη μάγισσα, ή έστω μία από αυτές», είπε ο άντρας. «Ομολόγησε προ ολίγου».

Το πλήθος ήταν ασυγκράτητο. Όσο και να χτυπούσε το σφυρί του, οι άνθρωποι του χωριού δεν άκουγαν πλέον τον δικαστή. Ήδη είχαν πάρει στις πλάτες τους την κυρία Χόπκινς και τη μετέφεραν στον τόπο εκτέλεσής της.

«Υποθέτω...», μίλησε ο δικαστής, «... αφού η Τζένη Χόπκινς ομολόγησε, είσαστε ελεύθερη, κυρία Μπιγκς».

Αυτήν τη φορά τα δάκρυα στα μάτια της Αμπιγκέλ ήταν γλυκά. Τα ένιωσε να κυλούν στα μάγουλά της, καθώς ο υπηρέτης αφαιρούσε για πάντα τις αλυσίδες απ' τα χέρια της.

«Θα σας δούμε στην κυριακάτικη λειτουργία», τη χαιρέτησε ο βοηθός.

Το βάρος του φόβου είχε φύγει πλέον απ' τη ζωή της γυναίκας. Μπορούσε πλέον να χαμογελάσει. Σύντομα όμως η λάμψη της ευγνωμοσύνης απομακρύνθηκε απ' το πρόσωπό της. Κυνηγήθηκε μακριά απ' την εικόνα του πλά-

τανου με τους κρεμασμένους. Ανάμεσά τους και η φυλακισμένη που η ίδια καταδίκασε. Έκλεισε πάλι τα μάτια. Προσπάθησε να ξεχάσει.

«Δεν είναι πλατάνι», σκέφτηκε, «είναι ιτιά» και αμέσως τα σκοινιά μεταμορφώθηκαν σε λυγερά κλαδιά στον νου της.

Και τα κορμιά σε φύλλα.

Ευγενία Μανωλίδου - Χατζή

Η τέχνη της αποκαθήλωσης

Βράδυ Παρασκευής καθηλωμένος σε ξύλινη επιφάνεια
ξυπνώ και δεν έχω ξυπνήσει.

Δεν με λυπεί που είμαι μόνος, όχι δεν είμαι.

Έγειραν τόσες αποχρώσεις του λευκού επάνω μου
πριν καν προλάβω να τις ονομάσω.

Άδειος τώρα, περισσότερο από ποτέ
περιμένω σε στάση γεμάτη να στεγνώσω
χωρίς σώμα, χωρίς σχήμα, χωρίς χρώμα.

Δεν συνωστίζομαι, παρά μόνο περιμένω
κάποια Κασσάνδρα να φωνάξει

για την ασυμμετρία των όσων με περιέχουν.

Να νιώσω πως έτσι έστω μετέχω κάπως στα πράγματα.

Κι ας είναι άρτιοι οι αριθμοί που με μετράνε
κι ας είμαι εγώ η αλληγορία του περιπτού.

Αύριο πια θα ράψω έναν επίλογο,

για τον απόηχο μιας εποχής που προηγείται των όσων κοιτάζω
αφού το χθες δεν λιγόστεψε την ομοιότητα
στα πρόσωπα, στα βλέμματα, στα σώματα.

Ξημέρωμα Σαββάτου και όλα μεταβαίνουν πια από συνήθεια
σε στάση μετάβασης δεν υπάρχει επιστροφή.

Μόνο τα αγγίγματα αρχίσαν να προδίδουν
πως κάτι εκεί μέσα διαιρείται.

Αντώνης Κίτσιος

Τα «ένστικτα» του σήμερα

Ζούμε στο σήμερα, ένα σήμερα πολύπλοκο και δαιδαλώδες. Σε ένα σήμερα, στο οποίο η πληροφορία είναι προσβάσιμη με το πάτημα ενός κουμπιού και η παρακολούθηση της τεχνολογίας γίνεται υπερβολικά δύσκολη υπόθεση. Ένα σήμερα με έναν πλουραλισμό απόψεων και συμφερόντων, μια κοινωνία με τόσες διαφορετικές προσωπικότητες και τόσα ζητήματα να επιλύσει, και η οποία αποζητά απεγνωσμένα την ισορροπία της, την αρμονική συμβίωση.

Σε αυτό, λοιπόν, το σήμερα, ο Ερμής, ένας δεκαεφτάχρονος νέος, βρίσκεται σε ένα γραφείο ενός ψυχολόγου και οι γονείς του προσπαθούν να καταλάβουν τους λόγους για τους οποίους ο γιος τους έχει παρατήσει το σχολείο. Εκνευρίζεται συχνά και το μόνο που εύχεται ήταν να μη ζούσε μαζί με τους σύγχρονους ανθρώπους, στο σήμερα. Κάθε μέρα, γεμάτος έγνοιες, υποχρεώσεις και ένα τυποποιημένο καθημερινό πρόγραμμα που είχε βαρεθεί, και φυσικά ένα διαρκές άγχος ότι δεν θα τα καταφέρει.

Πέφτει για ύπνο και αργεί να κοιμηθεί, ενώ στριφογυρίζει συνέχεια... Έτσι κοιμήθηκε και εκείνη τη νύχτα. Τη νύχτα που η ευχή του έγινε πραγματικότητα. Όλα ήταν τελείως διαφορετικά όταν ξύπνησε. Ξαφνικά βρέθηκε με τις πιτζάμες του σε μια ζούγκλα. Ξαφνικά βρήκε πέντε ανθρώπους, όπως αυτούς που είχε δει σε ντοκιμαντέρ για τους πρωτόγονους. Χάρηκε αφάνταστα, πήδηξε ψηλά από τη χαρά του, άρχισε να τρέχει και να τραγουδά.

Ο Ερμής προσπάθησε να εναρμονιστεί στην καθημερινότητα που τόσο λαχταρούσε. Κυνηγούσαν, έμεναν σε σπηλιές, προσπαθούσαν να προστατευθούν από τα άλλα ζώα και να «επιβιώσουν», και όλοι ακολουθούσαν πιστά τον αρχηγό. Όλα αυτά που είχε διαβάσει και ήξερε γι' αυτούς τώρα τα ζούσε. Κάθε μέρα και πάλι, μία επανάληψη, η οποία όμως τελικά του φάνηκε πολύ πιο δύσκολη να την ακολουθήσει. Με το πέρασμά του αντί να εναρμο-

νίζεται, ένιωθε όλο και πιο «άβολα», ότί δεν ανήκει εκεί, ενώ το τραγελαφικό της υπόθεσης είναι ότί οι υπόλοιποι δεν είχαν τέτοιες σκέψεις, μια τέτοια συμπεριφορά. Ενώ πίστευε ότί με τα λίγα άτομα θα νιώθει πιο ελεύθερος, εντούτοις απομονωνόταν.

Γρήγορα, πλέον, κατάλαβε ότί ανήκει στην κοινωνία των πολλών και όχι των πέντε, με τα τόσα άγνωστα πράγματα γύρω του, στο σήμερα, που έχει να γνωρίσει και να βιώσει. Να κατανοήσει και φυσικά να χτίσει, γιατί ο σύγχρονος ανθρώπινος νους δεν σταματά να ψάχνει, να εξερευνά και να δουλεύει. Κάτι που τελικά κατάλαβε ο Ερμής. Κατάλαβε ότί πλέον πρέπει να εξερευνήσει και τον χαρακτήρα του, να γνωρίσει τις πτυχές του πέρα από τα πρωτόγονα ένστικτα. Και έτσι ξύπνησε στο κρεβάτι του και με το ξυπνητήρι να δείχνει ώρα 07:00. Αλλά αυτό το πρωί ξύπνησε με μια χαρά. Πλέον ήξερε πού ανήκει και ότί είχε γαλουχηθεί σωστά, για να «επιβιώσει» στο σήμερα... Ξεκίνησε μια νέα μέρα γι' αυτόν...

Σε μια κοινωνία που ραγδαία εξελίσσεται και επαναπροσδιορίζεται, όπου είμαστε τόσο πολλοί, που πλέον δεν μπορούμε να ακολουθούμε πρότυπα. Ζούμε, απολαμβάνουμε και χαράσσουμε τη δική μας πορεία. Και αυτό είναι και το πιο περίεργο, ενώ είμαστε τόσο πολλοί, η πορεία μας, η ζωή μας και οι επιλογές μας κατορθώνουν πάντα να μας οδηγούν σε μοναδικά μονοπάτια.

Βλάσης Μαγγίδης

Προσμονή

Ξύπνησα μέσα στη νύχτα από ένα φρικτό όνειρο. Είδα, λέει, πως είχες φύγει. Με αποχαιρέτησες κρατώντας μια καφέ βαλίτσα. Χωρίς να μου μιλήσεις. Έφυγες. Τίποτα, λέει, δεν ήταν αλήθεια από όσα είχαμε ζήσει. Παράξενη αίσθηση να βλέπεις όνειρο μέσα στο όνειρο. Ξαφνικά όμως μέσα στο όνειρο εμφανίστηκε μια γυναίκα. Η γυναίκα αυτή φορούσε μαύρα και ήταν λίγο γερασμένη. Μου είπε κάτι για εσένα, αλλά δεν θυμάμαι τι. Το μόνο που θυμάμαι ότι στο άκουσμα της φωνής της άρχισα να κλαίω τόσο σπαρακτικά, που από τα μάτια μου δεν έβγαιναν πια δάκρυα, αλλά αίματα. Τότε η γυναίκα άρχισε να μιλάει ξανά και να μου λέει ότι δεν θα... και το δωμάτιο άρχισε να αδειάζει... και αυτή άρχισε να γελάει. Να γελάει τόσο δυνατά, που τρόμαξα και ξύπνησα.

Αμέσως άνοιξα τα μάτια μου. Δεν άντεχα να την ακούω να γελάει. Το γέλιο της ήταν τόσο αποκρουστικό, που τρόμαξα. Μόλις ξύπνησα, διαπίστωσα πως τίποτα δεν είχε αλλάξει. Όλα ήταν όπως τα είχα αφήσει: το ποτήρι ακουμπισμένο στο κομοδίνο· το φως σβηστό· η κουρτίνα τραβηγμένη για να μπαίνει το φως του φεγγαριού. Πόσο φρικτά μπορούν να γίνουν τα όνειρα; Έχουν τη δύναμη να σου φτιάχνουν έναν κόσμο και αμέσως να σου τον διαλύουν, χωρίς να νοιάζονται αν θα πονέσεις. Έτρεξα προς το παράθυρο. Με βιαστικές κινήσεις το άνοιξα και βγήκα στο μπαλκόνι. Όλα ήταν ίδια. Το φεγγάρι έστεκε εκεί για να θυμίζει ότι όλα είναι ίδια κι ας έχουν αλλάξει τα πάντα. Αυτό θα στέκει πάντα εκεί για να φωτίζει με το φως του τους άδειους δρόμους. Άλλοτε γεμάτο, άλλοτε μισό, αλλά πάντα εκεί.

Μια απόκοσμη ησυχία σκέπαζε τα πάντα. Ήταν πολύ νωρίς. Μόνο η πόλη έμενε εκεί σταθερή και λαμπερή, να θυμίζει πως κάποτε υπήρχε ζωή. «Μια στιγμή», μου είχες πει, «μπορεί να αλλάξει τα πάντα». Όντως, μια στιγμή αρκεί να διαλύσει όλα αυτά που χτίζαμε. Ένας μήνας πέρασε και ακόμα να συνηθίσω.

«Για έναν μήνα», μου είπες, «θα είναι και όλα θα καλυτερέψουν». Ο μήνας αυτός όμως πέρασε και εμείς είμαστε ακόμα εδώ κλεισμένοι να κοιτάμε τους τέσσερις τοίχους και να περιμένουμε κάθε απόγευμα να ακούσουμε το ανακοινωθέν. «Τόσοι νεκροί, τόσα κρούσματα», «στείλε 3 για να βγεις». Ένα απόγευμα μου είπες πως είναι για το καλό μας, Ξέρω πως είναι για το καλό μας, γι' αυτό και δεν γκρινιάζω.

Αλλά αυτό το όνειρο σήμερα το βράδυ τι να σημαίνει; Τι ήθελε αυτή η γυναίκα από μένα, από εσένα; Γιατί έφυγες; Μπήκα γρήγορα στο δωμάτιο. Δεν άναψα το φως. Άλλωστε το φως του φεγγαριού είναι τόσο δυνατό, που φωτίζει ολόκληρο το δωμάτιο. Δεν έχω και πολλά πράγματα στο δωμάτιο. Μόνο ένα κρεβάτι και μια συρταριέρα γεμάτη με αναμνήσεις και ρούχα, που ποτέ δεν με είδες να φορώ. Με έπιασε μια λαχτάρα να σε δω. Να ξαναζήσω. Έτσι, άνοιξα όλα τα συρτάρια. Έψαξα για φωτογραφίες. Ήθελα να δω πώς ήταν όταν ζούσαμε. Μου λείπουν αυτές οι ξένοιαστες στιγμές. Να εδώ είμαστε σε μια εκδρομή. Να εδώ με φίλους. Τόσες πολλές στιγμές εγκλωβισμένες σε ένα άψυχο χαρτί. Σχεδόν καμία δεν ζήσαμε. Ψάχναμε πάντα την τέλεια στιγμή και χάσαμε τόσες άλλες σημαντικές στιγμές. Γιατί αφήσαμε τόσες στιγμές να πάνε χαμένες; Γιατί; Σε ρωτώ! Δεν με ακούς; Γιατί δεν μου απαντάς; Ποτέ σου δεν μου απαντούσες! Σιωπηλός καθόσουν και περίμενες. Τι περίμενες; Δεν πειράζει όμως, σε λίγες μέρες θα γίνουν όλα όπως πριν. Μου το υποσχέθηκες! Ξέρω πως κρατάς πάντα τον λόγο σου. Ό,τι κι αν γίνει, εσύ κρατάς πάντα τον λόγο σου! Έτσι δεν είναι; Τι να σήμαινε το όνειρο; Τι να ήθελε αυτή η γυναίκα;

Το φεγγάρι! Το φεγγάρι κρύφτηκε! Το φως του λιγόστεψε και δεν έχω προλάβει να βάλω τις αναμνήσεις μου στη σειρά. Τι κακό και αυτό να θέλω όλα να είναι τακτοποιημένα όταν θα έρθεις. Όλα θέλω να είναι σε τάξη όταν έρθεις. Θυμάσαι εκείνο το απόγευμα που το φεγγάρι ξεκινούσε το ταξίδι του για τη νύχτα και φύσηξε ένα δυνατό αεράκι και πήρε ό,τι είχα φτιάξει; Θυμάσαι τι μου είπες; «Μην ανησυχείς! Θα μας τα ξαναφέρει πίσω η μέρα!». Ξημερώνει και η πόλη ακόμα στέκει εκεί ήρεμη, γαλήνια. Σαν μια θάλασσα από μικρά κίτρινα, άσπρα, κόκκινα φωτάκια. Σαν να μη γνώρισε ποτέ τη νύχτα, ούτε τη μέρα. Σαν

να μη γνώρισε ποτέ της τη ζωή. Αλήθεια, θα ξαναζήσουμε; Θα κάνουμε ξανά όλα αυτά που κάναμε; Θα γίνουν όλα αυτά που μου υποσχέθηκες; Το όνειρο με έκανε να νοσταλγήσω ξανά πράγματα που δεν γυρίζουν πίσω. Είναι δύσκολο να ξέρεις πως ό,τι έζησες δεν γυρίζει πίσω.

Πρέπει να βιαστώ! Πρέπει γρήγορα να κοιμηθώ πριν γυρίσεις. Δεν θέλω όταν γυρίσεις να με δεις σε αυτά τα χάλια. Το παράθυρο θα κλείσω. Τον ήλιο να μη δω. Στο όνειρο θα ζητήσω καταφύγιο μέχρι να έρθεις. Θα του ζητήσω αυτήν τη φορά να είναι επιεικής μαζί μου. Ξέρω πως όταν θα ξυπνήσω, εσύ θα είσαι πάλι στην ίδια θέση καθισμένος και εγώ πάλι θα σου λέω για την εκδρομή, που ποτέ δεν πήγαμε.

Χριστίνα Γεωργιάδη

Κρίση συναισθημάτων

Δεν θέλησαν να επικοινωνήσουν τα του εσώτερου εαυτού· ο φόβος υπερνικούσε της επιθυμίας. Η λεκτική έκφραση θα εξέθετε και θα επηρέαζε τη σωματική· θα κινούνταν ενστικτωδώς και θα «κινδύνευε». Τρωτότητα και εξουσία. Συναισθήματα παίζουν κρυφτό με την αλήθεια και ψυχές σπαράζουν γράφοντας, ζωγραφίζοντας, τραγουδώντας, παίζοντας μουσική, γυρίζοντας ταινίες, υιοθετώντας ρόλους στο περιστασιακό σανίδι και καταχειροκροτούνται από ένα κοινό που επίσης διστάζει να εκφραστεί.

Αποζητούν την αγκαλιά, την έκφραση του αδάμαστου της στιγμής. Πώς να θεραπεύσει η αγκαλιά της Τέχνης όταν, ακόμη και αυτή, κάποιες φορές, είναι παροδική; Παροδικά δεν είναι και τα συναισθήματα, οι λέξεις, τα βλέμματα; Ποιος επέβαλε τον νόμο της τυπικότητας;

Μάτια διστάζουν να μάθουν κάποια άλλα και ευθύς κλείνουν τα βλέφαρα-παντζούρια ή εστιάζουν σε κάποιο άχρωμο αντικείμενο, δάχτυλα που σαν κινηθούν να γνωρίσουν κάποια άλλα και κατορθώνουν να τα αγγίξουν, οπισθοχωρούν· χείλη απελευθερώνουν αόριστα εκφωνήματα σχηματίζοντας ασύντακτες προτάσεις· αυτιά λησμονούν όσα μίλησαν τα χείλη τους. Και η όσφρηση απαρνείται να «γνωρίσει» κάποια άλλη, να «μυρίσει» τον άλλον.

Θα μπορούσαν άραγε αυτά να αποτελούν μια κρίση συναισθημάτων, στον απόηχο των υπολοίπων μορφών κρίσης; Μια κρίση συνώνυμη της αδυναμίας έκφρασης των πηγαίων αισθημάτων και της αλήθειας, κατά συνέπεια, της απάρνησης να γνωρίσουμε εμάς και τους άλλους. Σταδιακά, τα ανθρώπινα σώματα μετατρέπονται σε σπασμωδικά κινούμενες μαριονέτες.

Νεκταρία Μαραγιάνη

Το στοίχημα

Ο Ιάσοντας κάθεται μαζί με τους φίλους του στο σαλόνι του σπιτιού του, εκείνου που οι γονείς του τού έχουν νοικιάσει για όσο σπουδάζει. Ο ήλιος έχει δύσει εδώ και πολλή ώρα και πέρα από τις κλειστές τζαμαρίες του φωτισμένου δωματίου η πόλη είναι βυθισμένη σε έναν ωκεανό από παχύ σκοτάδι, ο οποίος κάθε λίγο ρυτιδώνεται από τις πρόσκαιρες εκλάμψεις των προβολέων των διερχόμενων οχημάτων. Μέσα στο λιτά διακοσμημένο φοιτητικό σαλόνι κάθονται αμίλητοι οι τρεις νεαροί. Η σιωπή τους δεν είναι βαριά, δεν κρύβει αμηχανία. Είναι η σιωπή που όλο και εμφανίζεται ανάμεσα στις παρέες εκείνες που κανένα από τα μέλη τους δεν έχει πια κάποιο νέο ή μυστικό να μοιραστεί με τους υπόλοιπους. Είναι μια σιωπή ελαφριά, φιλική, που ρέει για λίγο στον χώρο και φεύγει πάλι όπως εμφανίστηκε: μέσα σε μια στιγμή.

«Χάλια είναι το σαλόνι σου. Γιατί δεν έχεις βάλει καμιά αφίσα ή κανέναν πίνακα στους τοίχους;» Τη σιωπή σπάει λίγο άγαρμπα ο Ορέστης, ο οποίος είναι όρθιος εδώ και λίγη ώρα και περιεργάζεται το δωμάτιο. Έχει στρέψει το χαμογελαστό και αφελές του βλέμμα προς τον Ιάσωνα, ο οποίος, καθισμένος στον καναπέ και φορώντας τις πιτζάμες του, τον κοιτάζει πάνω από το χείλος της κούπας που έχει φέρει στα χείλη του και αφήνει την ερώτησή του να πορευτεί αναπάντητη προς τη λήθη. Ο Ορέστης νιώθει άσχημα. Μένει ακίνητος και στρέφει το βλέμμα του προς το πάτωμα. Μια επιβεβλημένη σοβαρότητα έχει αρχίσει να πήζει τον αέρα και τη νιώθει να κολλάει πάνω του σαν υγρασία. Τον ανατριχιάζει.

Προτού προλάβει να χαθεί ο ήχος της φωνής του Ορέστη από τον χώρο, ο Αντώνης, που κάθεται ακριβώς απέναντι από τον Ιάσωνα, χωρίς να έχει αντιληφθεί καμία αλλαγή στην ατμόσφαιρα, τον καρφώνει με τη σειρά του

στα μάτια και του απευθύνεται: «Δηλαδή θέλεις να μας πείσεις πως εσύ, ο Ιάσοντας που όλοι ξέρουμε, έχεις να βγεις από αυτό το σπίτι πάνω από δέκα μέρες; Χωρίς να σε απειλεί κάποιος με όπλο; Δυσκολεύομαι να το πιστέψω. Βλέποντας πού μένεις μπορώ επιτέλους να σε δικαιολογήσω που παλιότερα έμπαινες εδώ μέσα μόνο για να κοιμηθείς». Συνεχίζει να τον κοιτάζει εξεταστικά, ενώ ένα αμυδρό χαμόγελο αποκαλύπτεται κάτω από το περιποιημένο μουστάκι του. Προσπαθεί με τον τρόπο του να του φτιάξει λίγο το κέφι.

«Γιατί με ρωτάς, Αντώνη; Μπροστά ήσασταν και οι δυο σας όταν έβαλα το στοίχημα. Και να ξέρεις, θα το κερδίσω αυτό το στοίχημα πάση θυσία! Ακόμα και σεισμός να γίνει, προτιμώ να καθίσω εκεί που είσαι εσύ και να παρακολουθώ τους τοίχους να ραγίζουν γύρω μου παρά να πέσω μούρη με μούρη με τον —ξέρεις ποιον— στον δρόμο και να του δώσω τη χαρά ότι έχει δίκιο». Μόνο στα μάτια των ανθρώπων που τον γνωρίζουν καλά είναι εμφανές πόσο τεράστια αυτοσυγκράτηση επιδεικνύει ο Ιάσοντας για να καταφέρει να παραμείνει τόσο καιρό μέσα στο σπίτι του. Η φιλοσοφία της φοιτητικής του ζωής, το δόγμα του, θα μπορούσε να συνοψιστεί στην εξής φράση: «Στο σπίτι μένουν μόνο οι γέροι», και παρέμενε τόσο ευλαβικά πιστός σε αυτό, ώστε σπάνια πέρανε χρόνο στο σπίτι που του νοίκιαζαν οι γονείς του. Και μόταν σε φίλους. Έτρωγε στη λέσχη του Πανεπιστημίου. Διάβαζε στη βιβλιοθήκη και στις καφετέριες. Αυτός ήταν ο λόγος που το σαλόνι του, όπως και όλα τα άλλα δωμάτια, είναι τόσο παραμελημένα. Απλά δεν μπήκε ποτέ στον κόπο να διακοσμήσει τους χώρους στους οποίους σκόπευε να περάσει τόσο λίγο χρόνο. Αυτή η τόσο ακραία μεταστροφή στη συμπεριφορά του είναι που ανησυχεί τώρα τον Αντώνη.

«Μην ανησυχείς. Τα νέα κτίρια κρατάνε καλά. Το πολύ-πολύ να φας στο κεφάλι κανένα κομμάτι από σοβά», πρόλαβε να πει χαμογελαστό ο Ορέστης, ενώ ο Αντώνης, αφού χόρτασε να ταράζει στα χτυπήματα ένα ξύλινο τραπέζι δίπλα από την πολυθρόνα που καθόταν, κοιτάζει πλάγια και άγρια τον Ορέστη —ο οποίος επιστρέφει και κάνει βόλτες τριγύρω κοιτώντας το πάτωμα— και μιλάει εμφανώς ταραγμένος στον Ιάσωνα: «Ίκανό σε έχω! Σ' το

έχω ξαναπεί: μια ανοησία είναι όλο αυτό. Δίνεις μεγαλύτερη αξία από όσο του αξίζει — και στο στοίχημα και στον Αχιλλέα. Φοβάμαι μην πάθεις τίποτα στο τέλος».

«Δεν θυμάσαι; Πριν δύο Τρίτες ήταν που είχαμε βγει οι τρεις μας για καφέ και εμφανίστηκε από το πουθενά ο Αχιλλέας και κάθισε μαζί μας μέχρι —τάχα— να έρθει η παρέα του; Και μετά, ούτε που θυμάμαι πώς το έφερε η κουβέντα ή τι συζητάγαμε, σίγουρα θυμάσαι που γυρνάει, με κοιτάει με εκείνο το βουτηγμένο στην ειρωνεία βλέμμα του και με ύφος λόρδου που μιλάει στον υπηρέτη του, μου λέει: “Υποχέριο του εαυτού σου είσαι και των έξεών σου. Παρασύρεσαι ανήμπορος, όπως τόσοι άλλοι, από το ποτάμι της ζωής. Κάνεις σπασμωδικές επιλογές. Μπορείς να μείνεις κλεισμένος στο σπίτι σου για έναν μήνα, χωρίς να το εγκαταλείψεις για παραπάνω από μία ώρα, απλά και μόνον επειδή εσύ το επιλέγεις; Χωρίς να υπάρχει κανένας άλλος λόγος παρά μονάχα επειδή το θέλεις; Αν όντως είσαι ελεύθερος άνθρωπος, τότε σε προκαλώ να επιβληθείς ενσυνείδητα στις επιλογές σου. Σε προκαλώ να στερήσεις μια απόλαυση από τον εαυτό σου.” Ε, λοιπόν, θα καθίσω εδώ μέσα έναν μήνα. Θα καταφέρω να αντέξω, περιμένοντας μονάχα εκείνη τη στιγμή που θα δω την ικανοποίηση να χάνεται από τα μάτια του. Μονάχα για εκείνη τη στιγμή το κάνω, όχι για το στοίχημα».

«Δεν σε ενδιαφέρει, όμως, να καταφέρεις να του αποδείξεις κι ότι είσαι κύριος του εαυτού σου;»

«Ναι, καλά, κι αυτό» και ξαναέφερε την κούπα στο στόμα του. Την ίδια στιγμή, όμως, ακούνε να χτυπάει το κουδούνι. Ο Ορέστης, μιας και ήταν όρθιος, προθυμοποιήθηκε να πάει να ανοίξει αυτός. Ήξερε τον Ιάσονα και τον Αντώνη από όταν ήταν μικρά παιδιά και πάντα τα συναισθήματά τους τον επηρέαζαν. Όταν ήταν χαρούμενοι, ήταν κι αυτός. Όποτε ήταν αγχωμένοι, αγχωνόταν κι αυτός. Τώρα ένοιωθε ότι ο Ιάσωνας ήταν θυμωμένος και πέρα για πέρα πειστωμένος και όλα αυτά αντανakλώνται και πάλι μέσα στην καρδιά του και δεν του αρέσει καθόλου. Περισσότερο στον εαυτό του έκανε χάρη που τους είπε πως θα πάει να ανοίξει αυτός την πόρτα.

Αφού ο Αντώνης τον είδε να απαντάει στο κουδούνι και να βγαίνει έξω, στον διάδρομο του ορόφου για να περιμένει αυτόν που ανέβαινε με το ασανσέρ, γυρίζει στον Ιάσονα και τον ρωτάει διακριτικά: «Γιατί έχεις τόσο άχτι τον Αχιλλέα;»

«Δεν αντέχω το ύψος του. Με εξοργίζει ο τόνος της φωνής του που είναι λες και αυτός ξέρει τα πάντα και εμείς τίποτα. Μου είπε αυτός στα μούτρα μου ότι δεν είμαι κύριος του εαυτού μου. Θα καθόμουν απλά να τον ακούω; Θα του δείξω εγώ! Ήμασταν για ένα διάστημα φίλοι στο λύκειο, αλλά όπως βλέπεις δεν αντέξαμε για πολύ. Είχα κι από πάνω την ατυχία να τον φορτωθώ και ως συμφοιτητή. Τώρα που το ξανασκέφτομαι, του το χρωστάω εδώ και καιρό αυτό το μάθημα».

Εκείνη τη στιγμή μπαίνει στο σαλόνι ο Ορέστης και τους λέει με ευδιάθετο τόνο, αλλά –περίεργο γι’ αυτόν– εντελώς σοβαρός: «Δεν θα το πιστέψετε ποιος ήρθε» και ακριβώς πίσω του τον ακολουθεί ο Αχιλλέας. Είναι χαμογελαστός. Γυρίζει και ρίχνει μια ματιά στο χώρο: στους άδειους τοίχους, το αντιασθητικά άδειο σαλόνι, στον Αντώνη και όταν το βλέμμα του πέφτει πάνω στον Ιάσονα, ο οποίος κάθεται στον καναπέ, σε στάση λωτού, φορώντας τις πιτζάμες του και με μια μεγάλη κούπα καφέ στο χέρι, να τον κοιτάζει έκπληκτος, το χαμόγελό του διευρύνθηκε, όπως όταν κάποιος απολαμβάνει τους καρπούς των κόπων του.

«Βάζεις άλλους να σου ανοίγουν την πόρτα, Ιάσονα; Μεγαλεία! Ελπίζω να μην ενοχλώ. Ομολογώ πως δεν περίμενα να σε βρω να υπομένεις έτσι αγόγγυστα τον αυτοπεριορισμό σου. Έχεις χλομιάσει. Το ξέρεις; Πρέπει να σε δει λίγο ο ήλιος». Ένα ειρωνικό γελάκι ξεφεύγει από τα χείλη του Αχιλλέα, που ακούγεται περισσότερο σαν σφύριγμα.

Αυτό εξοργίζει τον Ιάσονα, ο οποίος πετάγεται όρθιος και κατευθύνεται επιθετικά προς τον Αχιλλέα. Σταματάει ένα βήμα μπροστά του. «Ενοχλείς! Αν επιμένεις να μάθεις. Πραγματικά έχεις πολύ θράσος για να έρχεσαι εδώ». Το χαμόγελο χάνεται από το πρόσωπο του Αχιλλέα και το διαδέχεται ένα σοβαρό προσωπείο, με σκληρό βλέμμα, που καρφώνει τα μάτια του Ιάσονα.

Τώρα κανένας δεν μιλάει. Ο Ορέστης ανταλλάσσει ματιές με τον Αντώνη. Το δωμάτιο, σαν να απομονώθηκε ξαφνικά από τον έξω κόσμο, πέφτει σε μια σχεδόν απόλυτη σιγή. Όλοι τους μετρούν τον χρόνο να περνάει ακούγοντας τους ίδιους τους τούς παλμούς που σφυροκοπούν κάπου βαθιά μέσα στα αυτιά τους. Έτσι, ο χρόνος μέσα σε αυτό το δωμάτιο τρέχει πολύ πιο γρήγορα από ό,τι για τους υπόλοιπους ανθρώπους, στα διπλανά διαμερίσματα ή έξω, στο δρόμο.

«Θέλεις να βγεις έξω;» ρωτάει τελικά ο Αχιλλέας, με σταθερή φωνή, τον Ιάσονα. «Βγες! Εσύ δέχτηκες να κλειστείς πίσω από ξεκλείδωτες πόρτες και με μόνο δεσμοφύλακα τη θέλησή σου. Κανείς δεν σε κρατάει. Κανείς δεν σε υποχρεώνει. Άμα βγεις, όμως, να ξέρεις πως θα χάσεις το στοίχημα. Σε ξαναρωτάω λοιπόν: Τι θέλεις να κάνεις;»

Ο Ιάσωνας έμεινε να τον κοιτάζει. Σφίγγοντας και ξεσφίγγοντας τις γροθιές του. Παλεύοντας να ελέγξει τον εαυτό του. Προσπαθώντας να ανακαλύψει και να πράξει αυτό που πραγματικά θέλει.

Δημήτριος Παρασκευάς Γερακίνης

Η μάσκα

Από μικρό παιδί, με έντυναν οι γονείς μου
Για να βγω στο καρναβάλι των μικρών
«Πήγαινε θα είναι ωραία»
Αναφωνούσαν και οι δυο.

Από μικρό παιδί, μου έμαθαν να βγαίνω
Με φίλους, σε κλαμπ και σινεμά
Μόνος να μη μένω μες στο σπίτι
Κι όμως νιώθω μια πλήρη μοναξιά.

Μεγάλωσα και γνώρισα παρέες
Σε πάρτι πήγαινα «μασκέ»
Ντυμένος με στολή την ευτυχία
Δήθεν ήταν όλα και έλεγα «ναι».

Λυπάμαι για τα χρόνια που περάσαν
Χωρίς ουσία, χωρίς ιδανικά
Το μόνο που κρατάω είναι οι «μάσκες»
Για να θυμάμαι τα λάθη τα τραγικά.

Μεγάλωσα και έγινα θηρίο
Μέσα απ' τις «μάσκες» και τα ψέματά τους τα πολλά
Μεγάλωσα και νιώθω άδειο δοχείο
Που η κοινωνία ΤΩΡΑ κουβαλά.

Ας μας έλεγαν από νωρίς αλήθεια
Πώς θα μας φάνε τα πάρτι τα «μασκέ»
Ζήσε τώρα μαζί μας κοινωνία
Συγχώρεσέ τους, δεν τα έζησαν ΠΟΤΕ.

Μονάχα για ένα παρελθόν μιλούσαν
Πώς ήταν τότε στις δικές τους εποχές
Για μάσκες, ούτε λόγος, δεν υπήρχε
Τότε ήταν όλα όπως χθες.

Συγγνώμη παιδί μου, συγγνώμη ζητώ
Λυπάμαι μαμά, λυπάμαι μπαμπά
Αργήσατε. Αντίο. Φεύγω. Γεια.

Μαρία Πολίτη

Χαμένος παράδεισος, ή η ζωή αλλιώς

Σταμάτησα στην πόρτα, και αναμένω, το φως να κλείσω

Και το κλειδί, καθώς θα βγαίνω, στην πόρτα να αφήσω, μα όχι σήμερα

Θα έρθει η μέρα που μόνη της θ' ανοίξει, χωρίς προσπάθεια, απλά,
χωρίς να τρίξει

Θα δω σταγόνες πάνω στο γυαλί να στάζουν, και τα θαλασσοπούλια
στα βράχια να φωλιάζουν

Η τζαζ θα αντηχεί απ' το παλιό σαξόφωνο, γλυκά, εύχη, χωρίς παράφωνο

Και η μυρωδιά του χορταριού, φρεσκοκομμένου, θα ξεχυθεί
σε όλες τις γωνιές του πρώτου μας σπιτιού

Ακούς; Λαλεί, βρυχάται, είναι η ώρα του, θαρρείς πως μας φοβάται;

Μα μόλις πόρτα πίσω μας θα κλείσει, όλα σωπαίνουν,
κανείς δεν θα μιλήσει...

Σιωπή, απόκριση, θα απλωθεί στον χώρο, μα δεν είναι για σένα
αυτό το δώρο.

Δικό μου, μοναχά δικό μου θα 'ναι, μα έρχεται στιγμή, και το φοβάμαι

Τρέμω, σαν κόκκαλα ν' αγγίζει, μα τούτος ο τρόμος δεν με φοβερίζει...
Ακόμη

Με λίγα βήματα ο χώρος μεγαλώνει, και είμαι μόνη, στο προαύλιο
που μοιάζει με αλώνι

Κοιτάζω γύρω μου, το φως τυφλώνει, και όσο προχωρώ τόσο και δυναμώνει
Και σταματάω...

Ο χρόνος γύρω μου γλυκά μου ψιθυρίζει, «κοίτα με». Μείνε λίγο ακόμη,
με αποπλανά, με αποσυντονίζει...

Μα όλα μάτια, θέλω να φύγω, κλείνω τα μάτια μου, μα πάλι τα ανοίγω...

Τα πάντα ίδια, εγώ, το φως, η μουσική, που νόμιζα πως θα 'παιζε διαρκώς
Θυμάμαι, το κλειδί στην πόρτα να γυρίζει, και η θύμηση αυτού
με συγκλονίζει...

Και έξαφνα όλα βγάζουν νόημα για μένα, ήμουν εκεί, τόσο καιρό,
μέσα στο ψέμα

Γυρίζω το χερούλι, βγαίνω έξω, δεν περιμένω, θέλω να παλέψω. Θα κερδίσω
Και κει στον άδειο χώρο πια καταλαβαίνω, πως τον παράδεισο
τον φτιάχνουμε εμείς, δεν προλαβαίνω...

Μα πόσο εύκολα η γνώση αποκτιέται, όταν κανείς πάψει να παραπονιέται!

Αφήνω το κλειδί ξοπίσω, δεν το χρειάζομαι, γνωρίζω πλέον,
δεν θα κουράζομαι, να φτάσω στον παράδεισό μου...

Χαμένο από καιρό, προσωπικό μου...

Εκεί που όλα τα μάτια ξεχνιούνται, και όλες οι ανασφάλειες για πάντα
λησμονιούνται...

Αλλιώς μας τα 'φερε η ζωή, αλλιώς θα πορευτούμε...

Λιλιάνα Στεπανένκοβα

Τρίτο κουδούνι

Ακόμη κι όταν σβήσουν όλα
Κι εσύ νομίζεις ότι με διακρίνεις μες στο μαύρο
Ξεκίνα να φωνάζεις, γιατί το έργο το 'χω ξαναδεί – το 'χεις ξαναπαίξει.
Και επειδή μου είναι πολύ πληκτικό να σε σκηνοθετώ
Κάνε το ίδιο. Δες το στην επανάληψη.

Θα έρθει η σειρά σου εκεί που το περίμενες
Θα πεις αυτά που θυμόσουν. Τη στιγμή που τα θυμόσουν.
(Ήταν και τόσα πολλά)
Και θα σταματήσεις μόλις είσαι σίγουρη ότι σε κοιτούν
Σε θεωρούν μέρος του τοπίου μέσα στο τοπίο, καθρέπτη της μαγείας τους
Άνθρωπο.
Αν καταφέρεις να γίνεις και άνθρωπός τους, τόσο το καλύτερο...

Στην πρώτη θέση θα είμαι, θα σου κάνω νόημα
για να σιγουρευτώ ότι με διακρίνεις.
Δεν ήξερα τι να βάλω και ήρθα έτσι – ελπίζω να ταιριάζω στο σύνολο.
Καθώς κλείνουν οι κουρτίνες, βάλε δυο πινέλα για φτερά,
Και άρχισε να ζωγραφίζεις, καθώς ελπίζεις
Κόκκινα, μόνο κόκκινα, να ξεχωρίζεις.

Ελπίζω να ξαναγίνεις ποίημα,
Να γεννηθείς ξανά
Εγώ θα περιμένω, θα έχω κόψει εισιτήριο αποβραδής.
Ελπίζω να σε δω για λίγο
Πριν το χειροκρότημα.

Αλέξανδρος Σαγρής

Ύπνος του μεσημεριού

Το μεσημέρι δείχνει απέραντο.
Κάτω, ο κάμπος επιτείνει την αίσθηση
του σωριασμένου, στο ράντζο, σώματος
μια αίσθηση χαράς, όταν το βλέμμα
χάνεται επίπεδα στον ορίζοντα,
στον κάμπο, στα βόδια και στον άσπρο ήλιο.

Η καγκελόπορτα της αυλής και
του σπιτιού (μία)· πάντα ανοικτή.
Συνήθεια αγαπημένη στο σώμα
που ιδρώνει κάτω από φως μεσημεριανό
καθώς αγκαλιάζεται, με ανακούφιση
και ταραχή, ένα κορμάκι από τον λήθαργο –
το νόμισμα καθημερινά του πέφτει
απ' τα δόντια.

Άγρια χαρά, χαρά ανελέητη
και κείνο γλυκά πολύ
γλυκά αποθέτει όλη του τη μέρα
την κούραση, όπως κάθετο φως
στη θάλασσα βουτά.
Χαρά άγρια το κορμί και
ελαφρύ ξανά τραβά
για τον κάμπο, τα βόδια και τον άσπρο ήλιο.

Άγγελος Αρόρα

Βιβλιογραφία

Τα αποσπάσματα των έργων πάνω στα οποία δούλεψε η Πανελλήνια Λογοτεχνική Συντροφιά του Δήμου Βύρωνα για τα κείμενα που γράφτηκαν από τις πέντε συγγραφικές ομάδες, προέρχονται από τα έργα:

1. Αλμπέρ Καμύ, *Η πανούκλα*, εκδ. γράμματα, Αθήνα, 1990.
2. Μπαίρον, *Επιλογές από επιστολές και ποιήματα*, εκδ. Οδός Πανός, Αθήνα, 1993.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Βύρωνας, Δεκέμβριος 2020

Αγαπημένη μου Άλκη,

νιώθω ένοχη απέναντί σου. Δεν είμαι καθόλου σίγουρη εάν αυτό το βιβλίο σε τίμησε όσο θα ήθελα. Δεν έχεις ανάγκη γι' αυτήν την τιμή· εμείς την έχουμε. Βρέθηκες ανάμεσα στον Καμύ, στον Μπάρτον και στα γραπτά παιδιών που σε κουβαλούν μέσα τους, χωρίς να μπορείς να χαϊδέψεις με τις φράσεις σου τις πληγές μας. Ναι, για πληγές γράψαμε, βαθιές, αιμορραγούσες, νωπές, που θεριεύουν χτυπώντας συγγενείς, φίλους, τόπους, οικονομίες, λαούς.

Ο κόσμος που άφησες δεν μοιάζει καθόλου με τον κόσμο που ζούμε. Τα σχολεία είναι πάλι κλειστά, θα ξανανοίξουν και θα ξανακλείσουν, κατά πώς φαίνεται. Φέτος τα παιδιά πήγαν σχολείο και δεν έζησαν χάδι δασκάλου. Το πιστεύεις; Τα μαθήματα γίνονται μέσα από το τζάμι μιας οθόνης. Στα νοσοκομεία οι εντατικές δεν επαρκούν. Γιατροί και νοσηλεύτές εξοντώνονται από έναν κόπο που μπορεί εύκολα να καταλήγει στην επιλογή να διαλέξουν ποιος θα ζήσει και ποιος θα πεθάνει στις μονάδες της εντατικής, εάν δεν εμποδίσουμε με κάποιον τρόπο την εξέλιξη της κατάστασης. Μίσησα τη μάσκα εγώ που τη θεωρούσα κομμάτι της ανομολόγητης έκφρασης από την εποχή του Διονύσου. Δεν υπάρχουν αγγίγματα ούτε αγκαλιές ανάμεσα στους ανθρώπους. Είμαστε ένας κόσμος αιχμαλώτων από φόβο ή άρνηση, ανασφάλεια και απειλή.

Κάτι λένε για τα εμβόλια, ανεβαίνουν και οι μετοχές κάποιων φαρμακοβιομηχανιών, αλλά στις ψυχές η αγωνία δεν αλλάζει. Είναι νωρίς για να αλλάξει.

Θέλω να σου πω τόσα πολλά, που χωρούν μόνο στη σιωπή μου. Τις μέρες δουλεύω πολλές ώρες, τα βράδια γράφω το φετινό μας βιβλίο με τα παιδιά μας και όταν τα ξημερώματα κλείνω τα μάτια μου, βάζω τα ακουστικά στα αυτιά μου και σε ακούω να μου διαβάζεις μέσα από το link τη ζωή σου «με μολύβι φάμπερ νούμερο δύο».¹ Μόλις, λοιπόν, αφήνω τα κείμενα των παιδιών, ακούω την αφήγηση της δικής σου εφηβείας, όταν μαθήτρια μέσα στην Κατοχή, τότε που πουλήθηκε το πιάνο, έγραφε τις ιστορίες του Κλούβιου. Ήσουν μαθήτρια, όταν η καθηγήτρια στο σχολείο σε αγκάλιασε και σου ζήτησε να γράψεις έργα για το κουκλοθέατρο του σχολείου. Στρώθηκες τότε στη δουλειά, έγραψες τις «κλαψωδίες» μιας άλλης Οδύσσειας και στην πρώτη παράσταση ήταν παρόντες ο Εμπειρικός, ο Ελύτης, ο Γκάτσος, ο Πλωρίτης και ο Σεβαστικόγλου. Σε ακούω να διαβάζεις το κεφάλαιο του βιβλίου σου και σκέφτομαι τα θαύματα που μπορεί να προκαλέσει η αγκαλιά ενός δασκάλου...

Η χρονιά που έρχεται δεν μπορούμε να φανταστούμε πώς θα είναι, πόσο πένθος και πόση αρρώστια θα μας φέρει, πόση οικονομική κρίση ή πόση λύτρωση. Ετοιμαζόμαστε να τιμήσουμε —εύχομαι με ευθύνη και περίσκεψη— τα διακόσια χρόνια από την ελληνική επανάσταση του 1821. Βρίσκομαι ήδη στον σχεδιασμό του θέματος του βιβλίου, που θα βγει, αν όλα πάνε καλά, σε δώδεκα μήνες από σήμερα. Σκοντάφτω διαρκώς στον Μακρυγιάννη, στους δικαστές του Κολοκοτρώνη, στα συντάγματα της επανάστασης, στους δολοφόνους του Καποδίστρια και στους ρομαντικούς με τα ταξιδιωτικά κείμενα εκείνης της εποχής, στον Μπαίρον και στον Πούσκιν, στους εσωτερικούς σπαραγμούς και στις αποφάσεις των ισχυρών.

1. Τίτλος αυτοβιογραφικού βιβλίου της Άλκης Ζέη από τις εκδόσεις Μεταίχμιο.

Δεν ξέρω πώς θα φτιαχτεί το επόμενο βιβλίο μας, πόσες μάσκες θα χρειαστεί να φορέσουμε ή να βγάλουμε, πόσες αλήθειες θα τολμήσουμε να πούμε και πόσο βαθιές ανάσες θα μπορέσουμε να πάρουμε. Ξέρω πως κάθε βράδυ, τώρα που το βιβλίο μας είναι στο τυπογραφείο, σε ακούω να μου αφηγείσαι και γίνομαι παιδί ακούγοντας μια γλυκιά φωνή και μια γεμάτη λιτότητα έκφραση να με νανουρίζει. Θα ήθελα να σου πω πως μέσα στην αιχμαλωσία του καιρού μας γεμίσαμε σελίδες με το πείσμα μας, χωρίς φάμπερ νούμερο δύο, γνωρίζοντας ότι δεν υπάρχει κανένας Ελύτης, Εμπειρικός, Γκάτσος, Πλωρίτης ή Σεβαστίκογλου για να τις κοιτάξει. Τόσο μόνοι είμαστε. Έχουμε ανάγκη από όνειρο. Έχουμε πείσμα για ένα όνειρο. Καληνύχτα.

Δήμητρα Νούση

Το βιβλίο *Σελίδες γραμμένες από πείσμα* | Κείμενα
του Διαγωνισμού Λογοτεχνικής Έκφρασης Εφήβων
και Νέων & Κείμενα από τη Νεανική Λογοτεχνική
Συντροφιά του Δήμου Βύρωνα, σχεδιάστηκε από τη
Γεωργία Αλεβιζάκη και εκτυπώθηκε σε 1.000 αντί-
τυπα σε χαρτί Symbol Tatami 115gr και 250gr από
τις γραφικές τέχνες Pressious Arvanitidis για λογα-
ριασμό του Δήμου Βύρωνα τον Δεκέμβριο του 2020.

Αυτό το βιβλίο δεν μοιάζει με κανένα προηγούμενό του. Αυτό το βιβλίο γράφτηκε σε συνθήκες αρρώστιας του πλανήτη μετά τις φωτιές στον Αμαζόνιο, τη Σιβηρία και την Αυστραλία, αλλά και σε συνθήκες αρρώστιας της ανθρωπότητας, που κλήθηκε να ζήσει μια λέξη ξεχασμένη: ΠΑΝΔΗΜΙΑ. Με αυτό το βιβλίο αποχαιρετούμε την Άλκη Ζέη, που χάσαμε, και τιμάμε τον Αλμπέρ Καμύ, που έφυγε απρόσμενα πριν από εξήντα χρόνια. Ζούμε και γράφουμε για την αρρώστια μας, απλώνουμε το πείσμα στις σελίδες του, φοράμε λέξεις στην αντίστασή μας. Ο πλανήτης βαριανασαίνει, οι άνθρωποι ζουν αιχμάλωτοι ενός ιού, δεκάδες νέοι και νέες αντιστέκονται με την έμπνευσή τους, άγουρη, αυθόρμητη και πεισματάρη, όπως της πρέπει. Πετάξαμε τη μάσκα από τη γραφή μας και φτιάξαμε το βιβλίο μας. Ο Μπάιρον χαμογελά ικανοποιημένος...

Δήμητρα Νούση

συγγραφέας